
SROVNÁVACÍ ANALÝZA SYSTÉMŮ PRÁCE S MLÁDEŽÍ A MLADÝMI DOSPĚLÝMI (15-26 LET) V KARLOVARSKÉM A ÚSTECKÉM KRAJI A V SASKU

„Bez budování a posilování politické svobody a její politické formy – což je občanská společnost – nebude v budoucnu fungovat vůbec nic. Proto je potřeba si nejdříve uvědomit, že proměna hodnot a přijetí demokracie spolu jdou ruku v ruce. Mezi hodnotami rozvoje osobnosti a ideálem demokracie existuje vnitřní příbuznost. Mnoho výsledků výzkumu proměny hodnot, jako např. spontaneita a dobrovolnost politické angažovanosti, sebeorganizování, odmítání formalismů a hierarchie, vzdorovitost, krátkodobost a požadavek zůstat subjektem jednání mají svůj smysl právě ve formách a na fóru občanské společnosti.“

Ulrich Beck

Zpracovali:

Mgr. Marie Klusáčková

Mgr. Jan Klusáček

Mgr. Aneta Jeráčková

OBSAH

1 Úvod	6
1.1 Předmluva ke srovnávací analýze	6
1.2 Obecné faktory související se situací rizikové mládeže	7
1.3 Významné charakteristiky systému práce s mládeží	9
1.4 Charakteristiky regionu	9
2 Legislativní ukotvení, řízení a financování práce s mládeží	11
2.1 Legislativní ukotvení, řízení a financování práce s mládeží v Německu	11
2.1.1 Legislativní ukotvení	11
2.1.2 Řízení a financování služeb	11
2.2 Legislativní ukotvení, řízení a financování práce s mládeží v ČR	13
3 Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže v Německu	15
3.1 Základní typy služeb a aktivit pro mládež	15
3.2 Služby ve vztahu k vzdělávání a trhu práce	16
3.3 Zapojení dobrovolníků do poskytování služeb	17
4 Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže v jednotlivých lokalitách očima představitelů místních samospráv, poskytovatelů služeb, metodiků prevence a dalších odborníků z praxe	19
4.1 Ústecký kraj	19
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných zastupitelů ústeckého kraje	19
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima krajského metodika prevence Ústeckého kraje	20
Výstupy z analýzy mediálních sdělení	21
4.2 Ústí nad Labem	22
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných zastupitelů města Ústí nad Labem	22
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných poskytovatelů služeb pro mladé	23
Výstupy analýza mediálních sdělení	24
4.3 Chomutov	26
4.1.1 Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže v Chomutově očima primátora statutárního města Chomutov	26
4.1.2 Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže v Chomutově očima opozičního zastupitele	27

4.1.3 Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže v Chomutově očima dotázaných poskytovatelů terénních služeb pro mládež a dalších odborníků z praxe	27
Výstupy analýzy mediálních sdělení	29
4.4 Jirkov	32
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima starosty Jirkova	32
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dalších dotázaných zastupitelů Jirkova	33
Výstupy analýzy mediálních sdělení	34
4.5 Bílina	36
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných zastupitelů Bíliny	36
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných pracovníků sociálního odboru města	38
Výstupy analýzy mediálních sdělení	39
4.6 Karlovarský kraj	40
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných zastupitelů karlovarského kraje	40
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima krajského metodika prevence karlovarského kraje	41
Výstupy analýzy mediálních sdělení	41
4.7 Jáchymov	43
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných zastupitelů Jáchymova	43
Služby, programy a aktivity pro mladé a prevence rizikového chování mládeže očima dotázaných poskytovatelů služeb pro mladé	44
Výstupy z analýzy mediálních sdělení	46
4.8 Shrnutí	48
5 Analýza rozpočtů na služby a aktivity pro mládež a "cost effectiveness" analýza (vztah sociálních a finančních nákladů na prevenci a "hašení" následků negativních jevů u rizikové mládeže)	51
5.1 Analýza rozpočtů obcí Jáchymov, Bílina, Chomutov, Ústí nad Labem, Jirkov, a Karlovarského a Ústeckého kraje z hlediska objemu výdajů vztahujících se k prevenci rizikového chování mládeže v letech 2008 až 2012	53
5.1.1 Cíle analýzy	53
5.1.2 Východiska analýzy	53
5.1.3 Metodologie	62
5.1.4 Analýza rozpočtů obcí Chomutov, Ústí nad Labem, Bílina, Jirkov a Jáchymov	62
5.1.5 Analýza rozpočtů Karlovarského a Ústeckého kraje a Saska	79
Analýza rozpočtu Ústeckého kraje	83

5.2 Analýza rozpočtů úřadů práce.....	88
Cíl.....	88
Metodologie	88
Ústecký kraj	88
Karlovarský kraj	91
Okres Chomutov.....	93
Okres Ústí nad Labem	95
Srovnání podílů výdajů na opatření zaměřená na podporu zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-26 let na celkových výdajích na aktivní politiku zaměstnanosti v jednotlivých lokalitách	96
5.3 Srovnání nákladů na prevenci rizikového chování mládeže s náklady na jeho hašení.....	97
5.3.1 Náklady na preventivní služby.....	97
Náklady na služby a opatření uplatňovaná v případě, kdy již došlo k rozvoji rizikového chování mládeže	98
Srovnání nákladů na preventivní služby s náklady na služby a opatření v případě, kdy došlo k rozvoji rizikového chování.....	98
5.3.4 Návrh investic do prevence	100
5.4 Modelové příklady ilustrující vztah nákladů na prevenci a sanaci.....	103
5.4.1 Modelový příklad – T.	103
5.4.2 Modelový příklad – I.	110
5.4.3 Modelový příklad – R.	116
5.4.4 Shrnutí	119
5.5 Srovnání způsobu financování poskytovatelů služeb a volnočasových aktivit v Sasku a v Česku	120
5.5.1 Příklad financování poskytovatele služeb a volnočasových aktivit pro mládež v ČR.....	120
5.5.2 Příklad financování poskytovatele služeb a volnočasových aktivit pro mládež v Sasku	121
6 Závěry a doporučení.....	122
6.1 Doporučení pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží se zohledněním na případnou transformaci veřejných rozpočtů.....	122
6.1.1 Společná doporučení pro všechny místní municipality pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží.....	122
6.2.2 doporučení pro Ústecký kraj pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží	130
6.2.3 doporučení pro Chomutov a Jirkov pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží	131
6.2.4 doporučení pro Bílinu pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží	132
6.2.6 doporučení pro Ústí nad Labem pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží	134
6.2.7 doporučení pro Karlovarský kraj pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží	135
6.2.8 doporučení pro Jáchymov pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží	135
Podpora a posílení volnočasových aktivit	135
Zázemí pro organizace pro drogově závislé	136

Terénní služby pro rodiny s dětmi	136
Obnovit víkendové pobyty pro děti, příměstské tábory.....	136
Podpora zaměstnanosti a možností práce v lokalitě	137
6.2 Doporučení pro zajištění finanční soběstačnosti organizací poskytujících volnočasové aktivity a sociální služby ve zkoumaných lokalitách	138
Fundraising	138
Samofinancování organizací	139
6.3 Doporučení Pro stát.....	141
Změna struktury financování sociálních služeb	141
Zavedení mechanismů evaluace programů, skutečné (nejen formální) obsahové kontroly prováděných služeb	141
Literatura	142
Přílohy	145
Příloha číslo 1	145
Sociální zákoník (SGB) Kniha Osm (VIII) - Děti a mládež, Kapitola 2 služby pro mládež, ODDÍL PRVNÍ práce s mládeží, vzdělávání.....	145
Příloha číslo 2: Seznam uskutečněných rozhovorů	147
Příloha číslo 3: Struktura rozhovorů se zastupiteli	148

1 ÚVOD

1.1 PŘEDMLUVA KE SROVNÁVACÍ ANALÝZE

Podpora rizikové mládeže je v současné době často skloňovaným pojmem. Někteří aktéři veřejného prostoru ho považují za jednu z mnoha oblastí, kam je potřeba investovat, avšak ne prioritou; někteří jsou vůči němu imunní; někteří považují za zbytečné investovat peníze do mladých, kteří o nabízené služby nemusí vždy projevovat zájem. Skutečností je, že z mládeže a mladých dospělých se rekrutují noví podnikatelé, zaměstnanci, ale i lidé, kteří mohou být závislí na systému sociální podpory. Podmínky, ve kterých mladí lidé žijí, ve velké míře ovlivňují jejich šance stát se v budoucnu samostatnými jedinci, kteří aktivně přispívají k blahobytu společnosti. Rizika, se kterými se mladí lidé potýkají, mohou tyto šance významně ohrozit.

Tato analýza nabízí srovnání práce s mládeží a mladými dospělými (15–26 let)¹ a rozbor veřejných rozpočtů a způsobů financování poskytovatelů služeb v Karlovarském a Ústeckém kraji na jedné straně, a ve svobodném státě Sasko na straně druhé. Sasko bylo pro srovnání zvoleno ze dvou důvodů. Zaprvé proto, že tamní systém práce s touto cílovou skupinou je hodnocen jako velmi úspěšný a představuje vhodnou ukázkou dobré praxe. Zadruhé proto, že se obě porovnávané lokality nalézají v bezprostředním sousedství. To umožňuje české straně inspirovat se a úspěšně aplikovat německý model v našich podmínkách.

Karlovarský a Ústecký kraj patří mezi regiony s největší mírou kriminality mládeže a zároveň největší mírou drogově závislých. Tento stav je do značné míry ovlivněn socioekonomickými charakteristikami regionů, jako jsou například vysoká míra nezaměstnanosti, koncentrace sociálně potřebných občanů nebo důsledky restrukturalizace ekonomiky od těžkého průmyslu. Tato situace však zároveň naznačuje, že stávající opatření zaměřená na problematiku sociálně patologických jevů spojených s životním stylem cílové skupiny a s přípravou na její participaci na legálním trhu práce nejsou zcela účinná. Hlavním cílem analýzy rozpočtů vybraných měst je tedy zjistit, v čem a proč stávající opatření selhávají. Ambicí této zprávy je dále na základě analýzy empirických dat a srovnání se Saskem navrhnout doporučení směřující ke zlepšení tohoto stavu.

Pro větší přehlednost představujeme kroky a závěry analýzy v několika částech. Nejprve srovnáváme legislativní ukotvení prevence rizikového chování mládeže v Německu a v ČR. Následně zkoumáme vztah politických představitelů k dané problematice na základě analýzy expertních rozhovorů a mediálních příspěvků. Velký důraz je pak kladen na analýzu veřejných rozpočtů a rozpočtů dalších institucí, které se zaměřují na práci s rizikovou mládeží a na popis jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb ve zkoumaných lokalitách s důrazem na způsoby jejich financování. Na analýzu rozpočtů navazuje analýza nákladnosti preventivních opatření ve srovnání s náklady na vypořádání se s důsledky rizikového chování mládeže. Součástí analýzy nákladnosti preventivních opatření je pak modelování nákladů a srovnání modelových scénářů kazuistik. Srovnání poukazuje na možnosti alokace zdrojů, které jsou vynakládány na oblast služeb pro cílovou skupinu. Dostatek empirických dat o nákladech na jednotlivé varianty politik je předpokladem pro tvorbu efektivních opatření v oblasti služeb pro rizikovou mládež.

V závěru analýzy pak identifikujeme konkrétní opatření pro dané lokality s cílem navrhnout efektivní model financování aktivit pro mládež a mladé dospělé, který je inspirovaný systémem práce se stejnou cílovou skupinou v Sasku (zvláště pak v Annabergu-Buchholzi a Chemnitzu) a který je možné zavést do prostředí Ústeckého a Karlovarského kraje (zvláště pak města Jáchymov, Chomutov, Jirkov, Bílina, Ústí nad Labem).

¹ Dále v textu je namísto sousloví „mládež a mladí dospělí“ užíváno také zkráceně „mládež“ či „cílová skupina“.

Cílem analýzy je využití saských zkušeností a rozboru dostupných dat k vytvoření podkladu pro zefektivnění systému práce s dětmi, mládeží a mladými dospělými s ohledem na jejich začleňování na legální trh práce. Jako jedna z prvních v Českém prostředí tato analýza nabízí tvůrcům politik i ostatním odborníkům pohled na práci s mládeží a mladými dospělými z nového úhlu. Tím je užítí výpočtů účinnosti a nákladové efektivity jako základ pro stanovení priority politik. Tento pohled může výrazně napomoci efektivnějšímu vynakládání veřejných financí a tedy i utváření lépe fungujícího systému práce s mládeží a mladými dospělými.

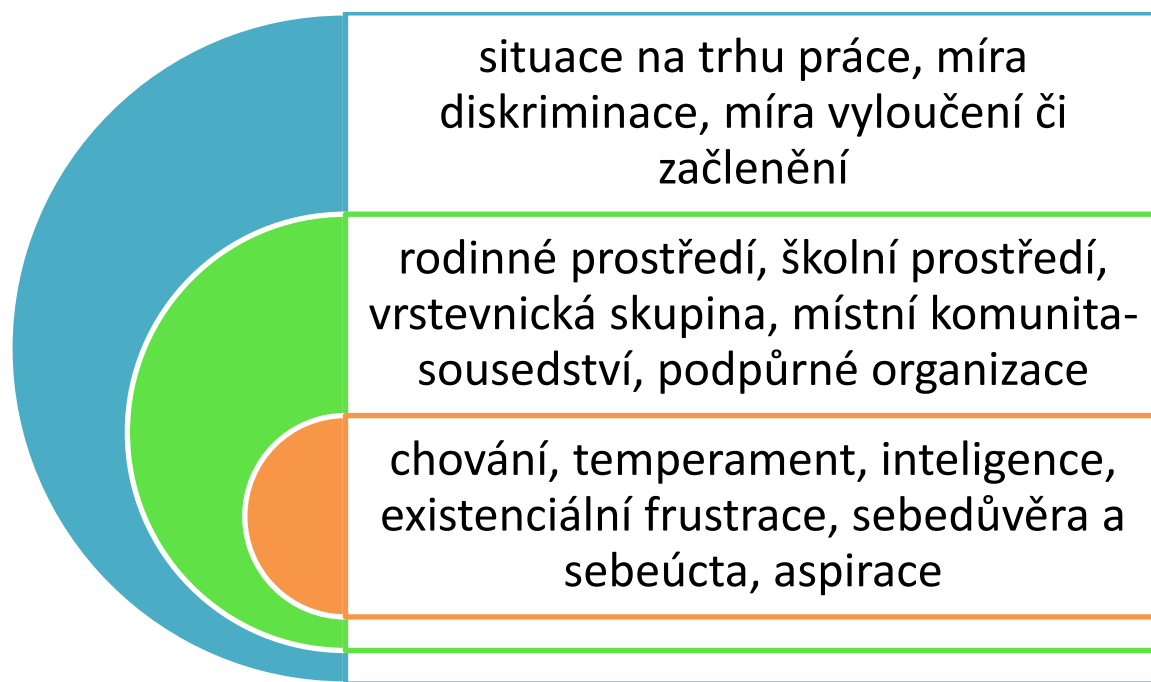
Tato analýza vychází z předpokladu, že v některých oblastech ekonomického života smíšené ekonomiky (jakou je i Česká ekonomika) (44) trh buďto přirozeně chybí, nebo selhává. Základní význam a funkci veřejného sektoru v pluralitní společnosti pak chápe jako vyrovnávání nespravedlnosti pramenící z přirozeného působení trhu, tedy redistribuci finančních toků (30). To v praxi znamená zajištění minimálního standardu služeb a kvality života i pro občany, jejichž finanční situace jim nedovoluje zajistit si dané služby vlastními prostředky. Správci veřejných financí, kterými místní zastupitelé jsou, by tedy měli tuto funkci veřejných financí zohledňovat při stanovování politických priorit. Normativní aspekt redistribuce je podložen i návratností investic, kterou je podpora zapojení mladých lidí na legální trh práce.

O alokaci značné části disponibilních zdrojů společnosti rozhoduje ve vyspělých zemích veřejný sektor, jehož prostřednictvím jsou produkovány a zabezpečovány veřejné statky a veřejné služby. O zaměření a rozsahu jejich poskytování se rozhoduje v rámci veřejných politik (17). Mezi veřejnými politikami a veřejnými financemi existuje systémové propojení – veřejné finance jsou nástrojem k finančnímu krytí cílů veřejných politik a zároveň obsah a cíle veřejných politik podmiňují obsah, zaměření a cíle veřejných financí. Realistická veřejná politika se tedy opírá o analýzu dostupnosti a účelnosti vynakládání veřejných financí. Na zřetel je tedy třeba brát jak reálnost získávání zdrojů na straně veřejných příjmů, tak o analýzu dopadů veřejného financování související s fungováním veřejného sektoru a s poskytováním veřejných statků a služeb. K tomu je zapotřebí systematická a kontinuální evaluace dopadů lokálních politik a analýza efektivnosti vynaložených prostředků. Protože zdroje veřejných financí jsou vzácné, je potřeba při jejich alokaci hledat varianty, které povedou k jejich efektivnímu vynakládání (17).

1.2 OBECNÉ FAKTORY SOUVISEJÍCÍ SE SITUACÍ RIZIKOVÉ MLÁDEŽE

Jako názorné východisko pro ilustraci situace rizikové mládeže uvádíme Bronfenbrennerův sociálně ekologický model, jež mapuje soustavu faktorů a procesů ve vzájemné, dynamické interakci (46) na třech systémových úrovních: mikroúroveň, meziúroveň a makroúroveň. Na každé úrovni pak identifikuje rizikové a protektivní faktory, působící na život mladých lidí (47).

Obr. č. 1: Model rizikových a protektivních faktorů působících na život mladých

- 1) Mikroúroveň zahrnuje individuální faktory jedince. U adolescentů jsou rizikovými faktory obtížný temperament, problematické chování, nízká inteligence, existenciální frustrace a podobně; protektivními faktory jsou naopak správná míra sebedůvěry a sebeúcty, naplnění smyslu života, a podobně.
- 2) Meziúroveň zahrnuje faktory nejbližšího sociálního prostředí mladého člověka, tedy jeho rodinu, komunitu, školu, nebo skupinu vrstevníků:
 - a) Rodina – rodinné prostředí výrazně formuje jedince, vliv zde má míra stability, zázemí a bezpečí v rodině, socioekonomický status rodiny, dobré vazby mezi členy rodiny atd.
 - b) Sousedství (komunita) – jako rizikové se jeví sousedství sociálně dezorganizovaná, ekonomicky znevýhodněná, sociálně vyloučená. Protektivně působí komunita, ve které funguje neformální sociální kontrola mezi jejími členy, kde není rozšířená kriminalita a jiné patologické jevy.
 - c) Škola – je pro mladé lidi významným socializačním činitelem. Poznatky mnoha výzkumů o vlivu školního prostředí ukazují, že vyšší mírou problémového chování, nedokončení školy a absencí studentů se vyznačovaly školy s nenáročnými studijními plány, špatnými vztahy mezi školou, rodiči a studenty a špatnými vazbami mezi spolužáky.
 - d) Vrstevníci – mezi vrstevníky hledají mladí lidé své referenční osoby, vzory. Výzkumy potvrzují velký vliv vrstevníků na postoje, myšlení a chování mladých lidí. Tento vliv může v závislosti na typu skupiny fungovat jak jako preventivní, tak jako rizikový faktor. Často je právě vrstevnická skupina podhoubím delikventního chování.
 - e) Podpůrné organizace – podporují sociální fungování mladého člověka a působí preventivně proti rizikovému chování. Opakované evaluace programů Big Brothers/Big Sisters a jejich českých ekvivalentů Pět P, LATA či střediska volného času (NZDM) potvrzují jejich prevenční vliv (48.).
- 3) Makroúroveň zahrnuje komunitní či environmentální faktory širšího socioekonomického prostředí jako jsou oblast sociální politiky nebo přístup ke zdrojům a příležitostem.
 - a) Příjem – nezaměstnanost a chudoba představují riziko a jsou podle řady studií (48., 49.) spojeny s horšími kognitivními výsledky mladých lidí, vyšším rizikem psychických problémů, zneužíváním

- a zanedbáváním dětí, vyšší pravděpodobností domácího násilí a zneužíváním látek. S tímto faktorem v oblasti Krušnohoří souvisí i absence bytové politiky a bytová situace jako celek.
- b) Diskriminace – výzkumy potvrzují, že vnímaná diskriminace má souvislost s mentálním zdravím. Antidiskriminační přístup je důležitý v našich podmínkách zejména ve vztahu k romské menšině (50).
 - c) Segregace – výzkumy prokázaly, že ani tak chudoba minorit, ale především jejich segregace (zejména v oblasti bydlení) výrazně ovlivňuje jejich chování (48).

1.3 VÝZNAMNÉ CHARAKTERISTIKY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

VZDĚLÁVÁNÍ

Pokud vzdělávací soustava systematicky zvyšuje kategorické rozdíly na přechodech mezi jednotlivými třídami či stupni vzdělávání (například zřizováním různých typů speciálních škol a tříd, do nichž jsou přerazováni neprospívající žáci), segreguje „nadané“ od „méně nadaných“, oslabuje tím společenskou solidaritu a přispívá ke zvyšování sociálního napětí. Příčinné souvislosti sociálního selhání jsou nejen na straně rodiny, ale i na straně vzdělávacího systému (39). Vzdělávací politika státu může redukovat kriminalitu tím, že umožní co nejširší skupině žáků a studentů vymanit se ze sociálních hendikepů. Podle expertní skupiny OECD by prioritou vzdělávací politiky měly být děti, které ve standardním vzdělávacím systému nejsou schopny obstát (40).

ZAMĚSTNANOST

Nedostatek pracovních příležitostí spolu s nedostatečnou možností získat uplatnitelnou profesionální kvalifikaci a vyšší sociálních dávek vedou k tzv. sociální pasti – mladí lidé jsou schopni přežít, ale nejsou motivováni ke změně svého postavení na okraji společnosti (39). Kriminalita mládeže je v západních společnostech spojena s nezaměstnaností, s nemajetností, s nedostatečným vzděláním, s nízkou motivací k práci (39).

PODOBA PRÁCE S PROBLÉMOVÝMI MLADISTVÝMI

V případě mladých lidí, u kterých se vyskytuje rizikové chování, obvykle nejsou včas využívána preventivní opatření. Často naopak dochází k jejich umisťování do ústavní výchovy. Na tuto oblast je pak vynakládána většina lidských a materiálních zdrojů systému práce s rizikovou mládeží.

Nejčastějšími důvody, jež vedou podle výzkumu (38) kurátory k návrhu umístění mládeže do ústavní výchovy, jsou protiprávní jednání (přestupky a trestná činnost), začínající závislost na drogách, alkoholu, automatech, útoky z domova, množství výchovných opatření uplatněných před návrhem ústavní výchovy, zahálčivý způsob života, nerespektování rodičů, sexuální promiskuita, členství v závadové partě. Ačkoliv by se měli v ústavu rizikovní mladiství učit, jak po propuštění z něj žít, v tradičně pracujících ústavech je jen málo příležitostí osvojovat si praktické dovednosti či samostatnost. Hlavními problémy práce současných ústavů pro mládež jsou málo individualizovaná péče, chybějící koncepce reedukace, vysoký počet svěřenců v jednom zařízení, vysoký počet útoků svěřenců a celková odtrženost ústavního prostředí od civilního světa (38.). Běžnými jevy jsou šikana a agresivita mezi svěřenci. Kontakt s rodinou je při pobytu svěřence v ústavu minimální.

1.4 CHARAKTERISTIKY REGIONU

Analýza srovnává se Saskem dva (z hlediska uplatnění rizikové mládeže) velmi problematické regiony – Karlovarský a Ústecký kraj. Rádi bychom jako autorský tým vyjádřili respekt vůči všem, kdo v těchto regionech působí v roli zastupitelů, sociálních pracovníků, úředníků obecních a městských úřadů, neboť jejich pozice v ekonomicky

proměňujícím se regionu, kam jsou navíc podnikatelskými subjekty nebo jinými politiky přesouvání a koncentrování sociálně potřební občané, jistě není lehká.

V Ústeckém a Karlovarském kraji, oblasti Severozápad se vyskytují specifické faktory, které zároveň podmiňují i situaci mládeže a mladých dospělých ve věku 15-26 let. Významnou úlohu zde hraje vysoký počet tzv. sociálně vyloučených lokalit, kde se soustřeďují rodiny plně závislé na státní sociální podpoře. Nízká úroveň vzdělanosti a právního vědomí těchto osob omezuje jejich možnosti uplatnění na trhu práce, což v důsledku vede k nižším příjmům a snížení jejich životní úrovně. Ve snaze zlepšit si životní úroveň se dopouštějí často trestné činnosti. Rovněž vysoká míra frustrace z praktické nemožnosti dosáhnout na statky, které v současné většinové společnosti symbolizují úspěch, vyvolává u těchto osob hlubokou frustraci a agresivitu vůči svému okolí a u dospívající generace pak také vůči vrstevníkům (37).

Zaprvé jde o vliv rodinného a širšího prostředí, zvláště ve vyloučených lokalitách s vysokou nezaměstnaností, takové prostředí je velmi nepodnětné, spíše demotivující a může působit jako past, chybí pozitivní vzory. Druhým problémem je špatná úroveň vzdělání, kdy se naše vzdělávací soustava neumí vypořádat s žáky, kteří nemají jakoukoli vlastní motivaci ani podporu/tlak z rodiny. Pokud takové dítě je schopno dodržovat základní pravidla disciplíny, dokončí ZŠ, když už vyjde z devátého ročníku, obvykle již v dalším vzdělávání nepokračuje nebo záhy končí. Ti, kteří nejsou schopni dodržovat disciplínu, končí obvykle na praktické ZŠ. Třetím problémem je nízká sociální inteligence mladých lidí, často nejsou schopni formulovat svá přání, touhy či potřeby, což v kombinaci s nízkým sebevědomím obvykle pohrbí i zárodek snahy, jakýkoli pokus o změnu.

-Zastupitel města Bílina o situaci mladých lidí ze sociálně vyloučených lokalit-

2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ, ŘÍZENÍ A FINANCOVÁNÍ PRÁCE S MLÁDEŽÍ

2.1 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ, ŘÍZENÍ A FINANCOVÁNÍ PRÁCE S MLÁDEŽÍ V NĚMECKU

2.1.1 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ

Služby a aktivity pro mládež jsou v Německu legislativně ukotveny v osmé knize Sociálního zákoníku o Pomoci dětem a mládeži (Kinder- und Jugendhilfegesetz – dále KJHG)². Tento zákoník upravuje poskytování různých typů služeb pro mládež od mládežnických sdružení přes služby na podporu vzdělávání až po poradenské služby pro rodiny. Klade důraz na povinnosti rodičů vůči dítěti, ale neopomíná ani podpůrné poradenské služby pro rodiny. V KJHG je ukotvena:

Práce s mládeží (Jugendarbeit)

Sociální práce s mládeží (Jugendsozialarbeit)

Podpora výchovy v rodině (Förderung der Erziehung in der Familie)

- rodinné vzdělávání
- poradenství pro rodiny
- volnočasové aktivity pro rodiny
- poradenství v případě rozpadu rodiny, rozvodu

Pomoc při výchově, pomoc pro mentálně postižené děti a mládež, pomoc pro mladistvé a mladé dospělé (Hilfen zur Erziehung, Eingliederungshilfe für seelisch behinderte Kinder und Jugendliche, Hilfe für junge Volljährige)

- ambulantní služby
- náhradní rodinná péče
- ústavní péče

Pedagogické zajištění dětí a mládeže (Erzieherischer Kinder- und Jugendschutz)

V sociálním zákoníku (třetí knize) jsou ukotveny i služby podpory zaměstnanosti (Arbeitsförderung).

2.1.2 ŘÍZENÍ A FINANCOVÁNÍ SLUŽEB

FEDERÁLNÍ ÚROVEŇ

Na federální úrovni služby a aktivity pro mládež spadají pod působnost Ministerstva pro rodinu, seniory, ženy a mládež, které zpracovává federální Plán služeb pro děti a mládež (KJP) a Zprávu o stavu dětí a mládeže. V rámci mezíresortní spolupráce se podílí ministerstva, jež mají přímou nebo nepřímou souvislost se službami pro mládež a mladé dospělé, například ministerstvy zodpovědnými za vzdělávací politiku, politiku zaměstnanosti, zdravotní a sociální pojištění, bezpečnost a práce policie.

²Znění tohoto zákona uvádíme v příloze číslo 1.

ZEMSKÁ ÚROVEŇ

Na zemské úrovni spadá problematika mládeže pod zemská Ministerstva sociálních věcí, zdraví, mládeže a rodiny, které má zodpovědnost za prevenci závislostí. V Sasku první saský zemský plán primární prevence chronických závislostí vznikl v roce 2000. Jelikož oblast prevence přesahuje jeden resort, byla vytvořena Ministerstvem sociálních věcí, zdraví, mládeže a rodiny pracovní skupina, ve které pracují společně zástupci Ministerstva vnitra, kultury, spravedlnosti, Zemského kriminálního úřadu a Ministerstva sociálních věcí. Kromě toho bylo zřízeno nezávislé národní poradenské a koordinační grémium - "Zemský odborný výbor pro prevenci chronických závislostí".

Dále na úrovni spolkových zemí, tedy na úrovni Saska, fungují tzv. Zemské úřady pro mládež (*Landesjugendämter*). Ty jsou zodpovědné za zpracovávání Zemských plánů služeb pro děti a mládež a zemských zpráv o dětech a mládeži, poskytují poradenství a další vzdělávání pro místní poskytovatele služeb, vytváří pobídky a propagaci pro další rozvoj služeb pro děti a mládež.

Mimo to se v každém ze tří krajů v Sasku se nachází jedno odborné pracoviště pro prevenci závislostí, které koordinuje a hodnotí opatření a projekty ve své oblasti. Kromě vlastní projektové práce nabízejí tato odborná pracoviště také odbornou pomoc. Každé pracoviště se specializuje na konkrétní tematickou oblast: pracoviště v Drážďanech se zaměřuje na oblast primární prevence v raném dětství, v Chemnitzu se specializují na Peers programy (práce s vrstevníky) na školách a v Lipsku na sekundární prevenci pro mladistvé uživatele drog.

Zemské úřady pro mládež poskytují i finanční podporu poskytovatelům služeb pro mládež na místní úrovni. Jedná se nicméně jen o menší část (kolem 14%) z celkového objemu veřejné podpory služeb pro mládež. Většinu veřejné finanční podpory služeb pro mládež (85%) spravují Úřady pro mládež na místní úrovni, kterým se věnujeme níže.

ÚROVEŇ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV

Primární zodpovědnost za řízení a financování systému služeb pro mládež na lokální úrovni mají místní Úřady pro mládež (*Jugendamt*). Do působnosti Úřadů mládeže spadá celá škála služeb prevence rizikového chování mládeže od sociální práce s mládeží, přes sociálně vzdělávací služby, po podporu rodiny ve výchově, ale i pobytová zařízení.

Mezi zodpovědnosti Úřadů pro mládež patří, jak plánování, koordinace, hodnocení a kontrola služeb pro cílovou skupinu v lokalitě, tak financování služeb. V rámci tzv. Povinné veřejné ochrany dětí a mládeže (*Öffentliche Kinder- und Jugendhilfe*) přiděluje Ministerstvo pro rodiny, seniory, ženy a mladistvé místním Úřadům pro mládež finanční prostředky na to, aby mohla být zajištěna minimální síť služeb pro mládež v lokalitě. Výše finančních prostředků vychází z normativu na mladého člověka a počtu mladých lidí v lokalitě. Úřady pro mládež poptávají služby od poskytovatelů služeb, což jsou většinou nestátní organizace. Poskytování služeb je založeno na principu subsidiarity, což znamená, že služby poskytované ze strany nestátního sektoru mají vždy přednost, tedy pokud lze službu mladistvému poskytnout prostřednictvím nestátní organizace, musí se státní orgán zdržet činnosti.

Při místních Úřadech pro mládež fungují tzv. Výbory ochrany mládeže (*Jugendhilfeausschuss*). Výbory jsou primárním orgánem zodpovědným za plánování a rozvoj služeb pro mládež v lokalitě. Výbor je ze ze tří pětin tvořen místními zastupiteli, zbývající dvě pětiny jsou tvořeny členy a reprezentanty organizací poskytujících služby a aktivity pro mládež (kulturní, sportovní, sociální) a mladými dospělými. Do působnosti Výborů spadá správa druhé větve veřejné podpory služeb a aktivit pro mládež existující mimo výše uvedenou povinnou veřejnou ochranu dětí a mládeže – tzv. dobrovolné ochrany dětí a mládeže (*Freie Kinder- und Jugendhilfe*). Výbor rozděluje finanční podporu existující v rámci dobrovolné podpory mládeže mezi

místní mládežnické spolky, sportovní kluby a všechny další místní organizace poskytující služby a aktivity pro mládež. Finanční podpora vychází z komunitního plánu, v němž jsou závazně stanoveny parametry poskytovaných služeb v lokalitě i výše jejich finanční podpory ze strany municipality na dané období. Tyto charakteristiky jej odlišují od komunitního plánování sociálních služeb v ČR, které nezavazuje města k finančnímu krytí vytyčených cílů a priorit.

2.2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ, ŘÍZENÍ A FINANCOVÁNÍ PRÁCE S MLÁDEŽÍ V ČR

Na rozdíl od Německa, kde jsou služby pro mládež ukotveny v jednom zákoně (o pomoci dětem a mladistvým) a většinu veřejné finanční podpory spravuje jeden orgán (místní Úřad pro mládež), je legislativní ukotvení i financování služeb v ČR velmi roztržštěné. V České republice upravují oblast mládeže a mladých dospělých a poskytovatelů služeb pro ně následující zákony: zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, zákon o rodině č. 472/2011 Sb., zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Mezi sociální služby upravené zákonem o sociálních službách vztahující se k prevenci rizikového chování patří: terénní programy, v jejich rámci probíhá terénní sociální práce s mladými lidmi v jejich přirozeném prostředí (streetwork); nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, která poskytují volnočasové aktivity, podporu vzdělávání, kariérní poradenství, sociální poradenství ad.; sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, které mohou poskytovat podporu rodinám s řešením problémů v materiální i vztahové oblasti, včetně výchovných problémů; a služby odborného sociálního poradenství (poskytované občanskými poradnami), které kromě poradenství mohou poskytovat i individuální a rodinné terapie.

Ve školském zákoně je ukotveno působení pedagogicko psychologických poraden, které taktéž poskytují individuální (výchovné) poradenství a působí na nich okresní metodici preventivních aktivit poskytovaných v rámci školství. Dále je ve školském zákoně ukotvena prevence na školách, působení výchovných poradců a školních metodiků prevence, kteří zajišťují především individuální poradenství a řízení programů primární prevence na školách. Dále jsou ve školském zákoně ukotvena Střediska volného času (například Domovy dětí a mládeže), které mohou obdobně jako nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytovat volnočasové aktivity, podporu vzdělávání, kariérní poradenství.

V zákoně o sociálně právní ochraně dětí je ukotvena práce orgánů sociálně právní ochrany dětí - kurátorů pro mládež, kteří poskytují individuální poradenství, jsou zodpovědní za vyhodnocování životní situace mladých lidí, plánování a koordinaci služeb poskytovaných v jednotlivých případech, a podávají návrhy na umístění do ústavní výchovy.

V zákoně o ústavní a ochranné výchově jsou ukotvena střediska výchovné péče poskytující jak ambulantní poradenské služby, tak pobytové služby, i diagnostické ústavy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy.

Legislativní ukotvení a zdroje financování jednotlivých služeb a opatření vztahujících se k prevenci rizikového chování mládeže je shrnuto níže:

<i>Služby, opatření</i>	<i>Legislativní ukotvení</i>	<i>Primární zdroj financování</i>	<i>Další zdroje financování</i>
Prevence			
Terénní programy	z. O sociálních službách	MPSV, ESF	obce, kraje
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	z. O sociálních službách	MPSV, ESF	obce, kraje
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	z. O sociálních službách	MPSV, ESF	obce, kraje
Odborné sociální poradenství (občanské poradny)	z. O sociálních službách	MPSV, ESF	obce, kraje
Pedagogicko psychologické poradny	Školský zákon	kraj	
Střediska volného času (Domovy dětí a mládeže)	Školský zákon	MŠMT	obce
Prevence na školách (výchovní poradci, školní metodici prevence, preventivní programy na školách)	Školský zákon	obce	
Orgány sociálně právní ochrany dětí - kurátoři pro mládež	z. O sociálně-právní ochraně dětí	obce	MPSV
Střediska výchovné péče - ambulantní služby	z. O ústavní výchově a preventivně výchovné péči	MŠMT	
Sanace			
Střediska výchovné péče - pobytové služby	z. O ústavní výchově a preventivně výchovné péči	MŠMT	
Diagnostické ústavy	z. O ústavní výchově a preventivně výchovné péči	MŠMT	
Dětské domovy se školou	z. O ústavní výchově a preventivně výchovné péči	MŠMT	
Výchovné ústavy	z. O ústavní výchově a preventivně výchovné péči	MŠMT	

3 SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE V NĚMECKU

3.1 ZÁKLADNÍ TYPY SLUŽEB A AKTIVIT PRO MLÁDEŽ

Mimoškolní vzdělávání mládeže (*Außerschulische Jugendbildung*)

Mimoškolním vzděláváním mládeže se rozumí jakékoli vzdělávání, ať už obecného charakteru, nebo specializované (o politických záležitostech, sociální, zdravotní, kulturní otázky, přírodní vědy, či technické vzdělávání).

Práce s mládeží v rámci sportovních aktivit, her a socializace (*Jugendarbeit in Sport, Spiel und Geselligkeit*)

Mládež vnímá sport, hry a socializaci jako příležitost k sociálnímu učení. Aktivita vztahující se k ochraně mládeže v rámci ostatních sportovních a rekreačních činností lze rozlišit tak, že mají ve svém jádru pedagogickou orientaci. Sleduje se zde účel, jenž spočívá v tom, že mládež by měla pochopit pravidla sociální interakce, které mají díky sportovním a rekreačním aktivitám doslova na dosah ruky. Sportovní události, které jsou výhradně zaměřené na prezentaci výkonu či talentu, slouží čistě k zábavě, proto je důležité propojit tyto události i s pedagogickým rozměrem v rámci činností směřujících k ochraně mládeže.

Práce s mládeží na pracovní, školní a rodinné bázi (*Arbeitswelt-, schul- und familienbezogene Jugendarbeit*)

Účelem aktivit v těchto kategoriích je podpora mládeže ve třech klíčových oblastech každodenního života s cílem usnadnit integraci mladých lidí právě v těchto oblastech. V případě pracovních aktivit ovlivňují související opatření nejenom stávající situace v rámci odborného vzdělávání a praxe. Práce s mládeží je přítomna, v ideálním případě, již v raném stádiu výběru kariéry. Pokud získá mládež vhled do různých profesí pomocí stáží, může se takto zlepšit celý vzdělávací přístup. Práce s mládeží na bázi škol se skládá z vzdělávacích a volnočasových aktivit (např. v rámci základní školy), které by měly přispívat k uvolnění napětí a stresu mezi mládeží. Je důležité, aby si mládež uvědomila hodnotu formálního vzdělání a aby pochopila nezbytnost vzdělávání pro životní rozvoj a budoucí zaměstnání.

Opatření na bázi rodiny (*Familienbezogene Maßnahmen*)

Práce s mládeží na bázi rodiny má sloužit především k prevenci konfliktů v každodenním rodinném životě. Stejně tak by si mládež díky aktivitám v rodině měla uvědomit její hodnotu, což by mělo pobídnout mladé lidi k zakládání jejich vlastních rodin.

Volnočasové aktivity/události (rekreace) dětí a mládeže (*Kinder- und Jugenderholung*)

Obecně školy a vzdělávací zařízení vyvíjejí obrovský stres na děti a mládež. Různé aktivity typu táborů, událostí komunity atd. by měly zajistit zotavení dětí a mládeže, které není zajištěno běžně ve všech rodinách. Volnočasové aktivity/události mohou zahrnovat prázdninové tábory, kde mohou mladí lidé jednak relaxovat a současně poznávat sociální interakci činnostmi ve vytvářených skupinách.

Poradny pro mládež (*Jugendberatung*)

Poradny pro mládež zprostředkovávají mladým lidem konzultace v různých případech – ve vztahu k rodině, učitelům, ale také v kontaktu s vrstevníky. Důraz je kladen na neutrální kontakt s mladými lidmi, kteří řeší osobní problémy. Nedostatečná rodinná soudržnost, nízká podpora ve vzdělávání a v rámci odborné přípravy vedou k potřebě poradenských služeb, jež je neustále přítomna. Poradenství se mimo jiné zabývá otázkami zvýšení profesních možností, rizik spojených s užíváním drog a s tím související trestné činnosti, k čemuž bohužel přispívají výše uvedené negativní rysy jak v rámci rodiny, tak vzdělávání. Účelem poradenství je rovněž úsilí o to, aby se mladí lidé obraceli na osoby pracující v poradnách a řešili s nimi své obavy a problémy právě z toho důvodu, že odborníci jsou nezávislí vůči prostředí, ve kterém se vyskytují problémy (např. rodina, škola).

Sociální práce s mládeží (*Jugendsocialarbeit*)

Zaměřuje se na: Podporu vzdělávání a profesní přípravy mladých lidí, začlenění do pracovního procesu, sociální integraci.

Sociálně vzdělávací služby pro děti a mládež

Sociálně vzdělávací služby pro děti a mládež jsou obecnou formou prevenčního poradenství a vzdělávacích služeb. Jejich cílem je uschopňovat mladé lidi, aby byli schopni se ubránit negativním vlivům a byli schopni kriticky myslet a být odpovědní za sebe i ostatní. Jsou také podporou pro mladé lidi na jejich cestě ze vzdělávání do zaměstnání v podobě workshopů, poradenských center, tréninkových projektů, azylových domů pro mladé lidi (domy na půli cesty) a integračních programů pro mladé lidi z řad migrantů. Sociálně vzdělávací služby mají dále formu aktivit dětí a mladistvých i s jejich rodiči, kurzů pro rodiny, práce s mládeží nebo informačních kampaní (o drogách, AIDS, atd.).

3.2 SLUŽBY VE VZTAHU K VZDĚLÁVÁNÍ A TRHU PRÁCE

Vzdělávání, příprava na trh práce

Odborné sekundární vzdělávání je dostupné studentům ze všech společenských vrstev a oproti středním školám v ČR obsahuje povinnou praktickou složku. Probíhá ve firmách propojených se školami, mladí lidé pracují 3 měsíce a pak se 3 měsíce učí, za praxi mají nízký plat ve výši přibližně 100-300Eur měsíčně. Plat pokryje náklady na nákup pomůcek a funguje i jako motivační složka.

Pro mladé lidi v Německu existuje též možnost působit jako dobrovolník v rámci tzv. kulturního nebo sociálního roku. Jde o dobrovolnou službu mladého člověka, jemuž je vyplácen plat přibližně 300 Eur za měsíc na pokrytí nákladů na bydlení a obživu. Mladí lidé, kteří se nevzdělávají, nepracují a jsou mladší než 25 let, se musí zapojit do rekvalifikace, při níž vykonávají dobrovolnou práci. Jsou ohodnoceni necelými 400 Eury, které pokrývají jejich náklady na bydlení a obživu.

Trh práce

Individuální projekt C, Program Stable: Iniciativa – L je individuálním dlouhodobým projektem Ministerstva práce a sociálních věcí, zaměřený na přípravu mladistvých a mladých dospělých na trh práce. Úkolem projektu je pomoci mladým lidem k začlenění do společnosti, dalším krokům ve vzdělávání či začlenění na trh práce. Program podporuje ty projekty, v rámci kterých se mladí lidé zapojují do pracovních činností pod odborným dohledem.

Dalším programem je Strand C: Nové formy vzdělávání. Tento projekt je převážně zaměřen na mládež a jejich přípravu na zaměstnání v sekundárním a vyšším odborném vzdělávání přímo na pracovišti. Nabízí nové způsoby, jak podpořit malé a střední podniky v rozvoji sekundárního vzdělávání, zvýšení profesních aspirací studentů a rozšíření nabídky odborného vzdělávání a integrace.

Služby pro mladé Spolkového úřadu práce (*die Bundesagentur für Arbeit – BA*)

BA pomáhá mladým lidem v přechodu k odbornému vzdělávání nebo studiu s širokou škálou služeb. Všechny služby poskytované BA jsou zdarma. BA pořádá celostátní, odborné poradenství ve školách, které je určeno pro všechny studenty před maturitou.

Programy:

Národní pakt pro vzdělávání a přísun specializovaných mladých pracovníků (*der Nationaler Pakt für Ausbildung und Fachkräftenachwuchs*) – poskytování profesních služeb, opatření na prohloubení odborné orientace v intencích potřeb jednotlivých spolkových zemí.

Školení v rámci Kampaně „Jsem dobrý“ (*„Ich bin gut“*) – propagace služeb odborného poradenství a zaměstnavatelských služeb, motto kampaně „Jsem dobrý“ – účelem bylo povzbudit u mladých lidí jejich silné stránky a talent.

Počáteční integrace mladých osob se zdravotním postižením do profesního života, zejména integrace osob s postižením, které jsou absolventy.

Další programy pro rozvoj služeb pro mladé lidi orientované na zákazníka:

Pracovní aliance mládeže a povolání (*das "Arbeitsbündnisse Jugend und Beruf"*) – komplexní pomoc mladým lidem, intenzivní spolupráce, zprostředkování práce, kontakt s praxí, konkrétní pomoc.

Společná iniciativa (*Joint Initiative*)

Rozhodnutím spolkové vlády byl zřízen program na podporu integrace na trh práce osob, které se přistěhovaly do Německa – služby jako vzdělávání v odborných školách, přechod k odborné přípravě, veletrh práce.

3.3 ZAPOJENÍ DOBROVOLNÍKŮ DO POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

Velký význam má v oblasti služeb zapojení mladých dobrovolníků. Mladí lidé nad 18 let mohou strávit rok dobrovolnou prací, za kterou jsou ohodnoceni částkou 320 Eur měsíčně (která stačí na zajištění bydlení a obživy). Dobrovolníků v oblasti sociální práce je v současné době přes 600000. Pracují v neziskových organizacích zájmových, i v organizacích poskytujících sociální služby, pečovatelské služby, opatrovnictví, a podobně. Přibližně 13000 osob pracuje v sociálních službách v rámci civilní služby.

SPOLKOVÁ DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA (*DER BUNDESFREIILLIGENDIENST – BFD*)³

BFD se orientuje na ženy i muže, mladé i staré, kteří by měli poskytovat dobrovolnickou službu a zároveň pomáhat co největšímu počtu lidí, kteří potřebují pomoc. Měla by být poskytována pomoc, která je účelná pro dané místo. BFD je zajišťována mládežnickými dobrovolnickými službami (FSJ – Dobrovolnický sociální rok /*das Freiwillige Soziale Jahr*/ a FÖJ – Dobrovolnický ekologický rok /*das Freiwillige Ökologische Jahr*/). Klíčovou roli v rámci BFD sehrávají situace na místě a rovněž potřeby dobrovolníků.

³ <http://www.bundesfreiwilligendienst.de/>.

DOBROVOLNICKÝ EKOLOGICKÝ ROK (*DAS FREIWILLIGE ÖKOLOGISCHE JAHR – FÖJ*)

Mladí lidé ve věku od 16 do 27 let dostávají možnost se zapojit do činností v rámci zlepšování životního prostředí. Vnímání kontextu životního prostředí napomáhá životu ve společnosti. Jde o kombinaci dobrovolnické činnosti a vzdělávání. Věk účastníků je, stejně jako v případě FSJ, 16 – 27 let. Doba trvání je nejméně 6 měsíců, obvykle ale 1 rok (výjimečně 24 měsíců). Místa realizace jsou zejména charitativní organizace, jejichž hlavní činností je ochrana přírody – ochrana životního prostředí, environmentální vzdělávání, výzkum v rámci životního prostředí, ale také zahradnictví, práce v zemědělství, nebo v rámci chráněného území (musí se ovšem dodržovat ekologické zásady). Zřizovatelem je spolkový stát. Realizátory mohou být různé mládežnické organizace – ekologické skupiny, ale i farnosti. Těm je poskytnuto ubytování, strava, výše příspěvku se liší stát od státu; výše kapesného obvykle 150 EUR (ne však vyšší jak 330 EUR), právo na přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, atd. Seminární výuka – povinné kurzy pětkrát týdně (témata: ekosystémy, globalizace a udržitelnost apod.). Může sloužit jako náhrada vojenské služby, záleží ale na realizátorovi.

Dobrovolnický sociální rok (*das Freiwillige Soziale Jahr – FSJ*)⁴

FSJ nabízí mladým lidem (16-27 let), kteří dokončili povinnou školní docházku, šanci udělat něco pro sebe a jiné lidi. Konkrétně jde o možnost rozvoje vlastní osobnosti, setkání s lidmi, komunitní zkušenost, možnost utvářet společnost, konfrontace s otázkami víry, profesní orientaci a učení o sociální práci, možnost vyzkoušet si způsobilost k výkonu profese sociální práce. FSJ obvykle trvá 12 měsíců⁵. Minimální doba trvání je 6 měsíců, maximální doba je 18 měsíců. Činnost v rámci FSJ se skládá z celodenních, převážně praktických doplňkových služeb v institucích zaměřujících se na obecné blaho, zejména v ústavech sociální péče, v rámci služeb pro děti a mládež, včetně zařízení pro mimoškolní vzdělávání mládeže a zařízení pro práci s mládeží nebo v institucích zdravotní péče a kulturních zařízeních. Účastníci FSJ musí rovněž absolvovat tematické, vzdělávací semináře.

Během realizace FSJ jsou dobrovolníkům poskytovány: kapesné, ubytování a strava, zákonné pojištění zdravotní péče, penzijní, úrazové, pojištění v nezaměstnanosti a pro dlouhodobou péči, rodiče mají nárok na přídavek na dítě. Měsíční příspěvek účastníkům FSJ činí 300 EUR určených na kapesné a 50 EUR na stravování (celkový měsíční příjem – 350 EUR). Pokud má někdo ubytování v místě konání dobrovolnické služby, poté je celkový měsíční příspěvek 280 EUR. Vydává se rovněž příspěvek v případě polovičního sirotčího důchodu. Účastníci FSJ mají také nárok na slevy na veřejnou dopravu, kina, muzea, bazény nebo knihovny. Odpracované hodiny za týden – 39 (v závislosti na místě realizace FSJ se může stát, že práce bude vykonávána o víkendech, na směny /ranní, odpolední/; noční služby jsou ale vyloučeny). Nárok na dovolenou v rámci dvanáctiměsíčního FSJ – 26 dnů, u šestiměsíčního FSJ 13 dnů.

Zřizovatelem FSJ je spolkový stát, který poskytuje dotace. Realizátory jsou poté zejména katolické subjekty, mezi ty největší patří Celostátní federace německé katolické mládeže (*der Bundesweit führen der Bund der Deutschen Katholischen Jugend* – BDKL) a Německá charitativní asociace (*der Deutsche Caritasverband* – DCV).

⁴ <http://www.bundes-freiwilligendienst.de/fsj-freiwilliges-soziales-jahr/>, <http://www.freiwilliges-jahr.de/was-ist-fsj.html>, http://verbaende.erzbistum-koeln.de/fsj_koeln/fsj/.

⁵ FSJ spadá do pravomoci jednotlivých států (zatímco v Bavorsku je možné trvání dobrovolnických služeb po dobu 24 měsíců, v jiných státech je limit 18 měsíců).

4 SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE V JEDNOTLIVÝCH LOKALITÁCH OČIMA PŘEDSTAVITELŮ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV, POSKYTOVATELŮ SLUŽEB, METODIKŮ PREVENCE A DALŠÍCH ODBOBNÍKŮ Z PRAXE

Cílem této kapitoly je prozkoumat postoj představitelů místních samospráv k problematice rizikového chování mládeže, službám a aktivitám pro mládež a mladé dospělé. Vychází z terénního šetření mezi zastupiteli Ústeckého a Karlovarského kraje, měst Chomutov, Jirkov, Bílina, Ústí nad Labem a Jáchymov. Zároveň shrnuje názory odborníků⁶ z praxe z řad organizací poskytujících sociální služby, sociálních odborů místních samospráv, metodiků prevence působících v jednotlivých lokalitách na to, jak probíhá v jednotlivých zkoumaných lokalitách práce s mládeží a jaké služby pro cílovou skupinu mládeže a mladých dospělých ve věku 15 až 26 let jsou v současnosti nabízeny. Výstupy za jednotlivé lokality ponecháváme bez uvedení jmen, uvádíme pouze roli konkrétního aktéra.

Metodu sběru dat představovaly polostrukturované expertní rozhovory. Okruhy témat rozhovorů zahrnovaly následující témata: 1) hodnocení situace rizikové mládeže (zejména jejich vzdělanost a zaměstnatelnost), 2) zájem či motivaci mládeže vyhledávat možnosti zapojení se do projektů prevence a podpory mladých lidí, 3) hodnocení současných služeb pro rizikovou mládež a podoby programů prevence (jejich návaznost na uplatnění na trhu práce), 4) hodnocení způsobu a míry financování místních poskytovatelů služeb pro rizikovou mládež, 5) otázky na současný způsob měření efektivity nákladů vynaložených na prevenci.

Většina představitelů místních samospráv však neodpověděla na všechny otázky a naopak uváděla mnoho jiných názorů a podnětů, které s problematikou mladých lidí, jejich rizikového chování a možností jejich zapojení na legální trh práce souvisí. Proto mají kapitoly s výstupy z šetření mezi zastupiteli u každého města různou podobu. Výstupy z rozhovorů s politiky jsou doplněny informacemi ze strany poskytovatelů sociálních služeb.

4.1 ÚSTECKÝ KRAJ

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH ZASTUPITELŮ ÚSTECKÉHO KRAJE

V oblasti problematiky mládeže zastupitel Ústeckého kraje považuje za největší problémy nezaměstnanost, závislosti a nízkou míru vzdělanosti. Dle jeho názoru nyní určitá míra prevence existuje, nicméně její efektivní fungování by vyžadovalo více zdrojů stejně jako navýšení organizačních kapacit. Síť sociálních odborů není dostatečná a není schopná dostatečně zajistit potřebné služby.

Zastupitel však pochybuje, že by služby pro mládež měly být poskytovány neziskovými organizacemi. Hlavní směr prevence by měl být zajištěn státními orgány, neziskové organizace by měly mít doplňkovou roli. Služby prevence by měly být státem garantovanou péčí, kterou budou neziskové organizace pouze doplňovat. Stát by se neměl zříkat zodpovědnosti za mladé lidi.

Fungování neziskových organizací v oblasti prevence je podle zastupitele problematizováno především omezenou stabilitou jejich fungování. Neziskové organizace financované většinou na základě časově omezených projektů a dotací nejsou schopny kvůli absenci trvale zajištěných příjmů služby provozovat dostatečně dlouhodobě.

⁶Podrobný seznam respondentů je uveden v příloze číslo 2.

Roztříštěná síť neziskových organizací navíc není podle zastupitele schopná zachytit všechny jedince z cílové skupiny. Státní instituce mohou v této oblasti zajistit větší trvalost a stabilitu, stejně jako sjednocenou metodiku.

V současné době nevidí možnosti navýšení financování či jiné podpory služeb pro rizikovou mládež.

Služby, jejichž cílem je zvýšení zaměstnanosti, jsou dle jeho názoru problematické, protože dávají klientům určité kompetence, ale nezajišťují jim pracovní místa.

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA KRAJSKÉHO METODIKA PREVENCE ÚSTECKÉHO KRAJE

PREVENCE KRIMINALITY

Ústecký kraj podle metodika pro prevenci reflektuje souvislost kriminality a dlouhodobě neřešených sociálních problémů, stejně jako problematičnost kumulace znevýhodněných osob v sociálně vyloučených lokalitách. Podmínky dotací jsou nastavené s ohledem na sociální prevenci a na podporu práce s dětmi a mládeží. V programu prevence kriminality šlo proto 90 % prostředků na sociální prevenci, drtivá většina peněz v rámci sociální prevence šla na práci s mládeží, probačních program nebo vybavení NZDM.

Metodik shledává jako problematický současný přístup MŠMT, kdy je většina dostupných prostředků vynaložena na institucionální péči a minimum je investováno do oblasti prevence. Počet dětí umístěných do institucionální péče v Ústeckém kraji představuje dvojnásobek celorepublikového průměru. Mezi vhodná preventivní opatření patří sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a nízko prahová zařízení. Ačkoliv by školní zařízení mohla být vhodným partnerem v oblasti prevence, jejich současné zapojení není optimální (kraj v současnosti spolupracuje v prevenci jen s 20 z 600 školských zařízení). V současnosti kraj vynakládá 1 000 000 Kč na podporu specifické primární prevence v rámci škol v oblasti šikany a na drogovou prevenci.

V oblasti prevence závislostí shledává metodik podporu, kterou této problematice věnují centrální orgány, jako nedostatečnou. Primární prevence ze strany MŠMT je nedostatečná a podpora z Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky klesá, a to v momentě, kdy roste počet uživatelů návykových látek. Kraj se snaží zajistit přítomnost kontaktního centra v každém větším městě.

ZAMĚSTNANOST

V oblasti nezaměstnanosti kraj spatřuje jako zásadní problém nedostatečnou kvalifikaci uchazečů o práci – polovina nezaměstnaných disponuje pouze základním vzděláním. S ohledem na skupinu mladých lidí zastupitelé vidí vhodné řešení v podpoře učebních oborů, jejichž absolventi by mohli nacházet uplatnění v průmyslových zónách v kraji. V současnosti v kraji existuje deset učebních oborů, které nabízejí studentům stipendia vázaná na splnění určitých podmínek (neopakování ročníku, dosažení stanoveného průměru a pravidelná docházka). Tato stipendia mohou fungovat jako pobídka pro znevýhodněné mladé lidi. Nicméně, zastupitelé chápou možnosti Kraje v určování politiky zaměstnanosti jako značně omezené a rozhodující roli připisují centrálním institucím.

Projekty zaměřené na vzdělávání a trh práce poskytují v kraji také neziskové organizace White Light I. - Restartujeme, firma SOLEDPRO – program Jetý 98 (vyhledávání zaměstnání pro děti, které část života prožily v ústavním zařízení), Dům dětí a mládeže, Volnočasový klub Barkas, Sportovní kluby, Skaut, o. s. Člověk v tísni, o. s. Oblastní Charita, o. s. Sdružení pro probaci a mediaci v justici, Pobočka Českého červeného kříže v Ústí nad Labem, o. s. Poradna pro mezilidské vztahy.

VEŘEJNÁ SLUŽBA

Organizace Člověk v tísni zapojuje pět lidí z veřejné služby, dva z nich do organizace, tři z nich do nízko prahového zařízení pro děti a mládež. Přestože to organizaci přináší náklady na administrativu, považují veřejnou službu za cenný zdroj a podporu pro svou činnost i pro své klienty.

VÝSTUPY Z ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Ze zkoumaných článků z posledních pěti let můžeme identifikovat určitou strategii Ústeckého kraje zacílenou na prevenci rizikového chování mládeže. Političtí představitelé Ústeckého kraje uznávají závažnost problematiky a finance alokují do opatření se silným vztahem k prevenci. Celkový objem výdajů, které má kraj k dispozici na prevenci, se však ukazuje jako nedostatečný.

„Ústecký kraj se po Středočeském kraji potýká s druhou největší drogovou scénou v zemi. Ale je také druhým krajem po kraji Karlovarském, který na prevenci kriminality ročně dává nejmenší obnos peněz,“ řekl Jelínek. Pro rok 2012 bylo K centru přiděleno 887 tisíc korun, náklady činí 1,17 milionu.

„Chybí nám asi 300 tisíc korun, abychom mohli provádět základní péči o klienty. Nemáme peníze na provoz ani na platy dvou zaměstnanců.“ Vít Jelínek, ředitel K centra. “(K centru v Rumburku hrozí zánik, 14. 3. 2012, Děčínský deník, str. 03.)

Mluvčí Ústeckého kraje Magdalena Hanáčková vysvětlila, že z individuálního krajského projektu jsou podpořena nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy a sociálně aktivizační služby pro rodiny.

„Konkrétně na Ústecku jsou podpořeny sociálně aktivizační služby a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Další služby sociální prevence (Azylový dům Samaritán) jsou zahrnuty do projektu Sociální služby v Ústeckém kraji,“ dodala Hanáčková.

(...). Největších nákladů si vyžádá vybudování nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve věku 15–26 let, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a terénní programy v sociálně vyloučených lokalitách. (V proslulé Matiční ulici v Ústí je cítit beznaděj, 3. 9. 2010, Děčínský deník, str. 02, Z regionu, MARTIN KLIMEŠ.)

4.2 ÚSTÍ NAD LABEM

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH ZASTUPITELŮ MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM

SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Dotázaní zastupitelé vidí, že se problémy v oblasti rizikového chování mládeže začínají kumulovat. Za problém považují i to, že Městská Policie v této oblasti nemá zájem se angažovat a Policie ČR pracuje s velkými prostoji, a spíše než na práci v terénu uplatňuje monitoring situace z kamer a represivní složku.

Dotázaná zastupitelka vidí nedostatek v tom, že magistrát města nemá žádnou koordinovanou pracovní skupinu, která by se zabývala sociálně patologickými jevy. Na prevenci se dávají peníze, ale nefunguje koordinovaná činnost odborníků, kteří by se problémem aktivně zabývali. Chybí konkrétní protidrogová skupina. Podle pocitu zastupitele nejsou ostatní zastupitelé příznivě nakloněni investováním prostředků do prevence, nevidí výsledky. I přesto budoucnost vidí v prevenci, a to zejména pro cílovou skupinu mladistvých, kteří ještě s drogami nezačali. Šanci získat dotaci od města Ústí nad Labem mají podle ní nyní především projekty pro děti bez závislostí.

FINANCOVÁNÍ SLUŽEB

V oblasti financování dochází nyní ke změnám od nesystémového přidělování dotací k analýze potřeb a k tvorbě koncepcí jednotlivých sektorů. Jedním z příkladů takové změny se má stát i oblast sportu. Zatímco dosud získávaly sportovní organizace v oblasti divácky preferovaných sportů nepoměrně vysoké částky z městského rozpočtu, do budoucna budou zastupitelé usilovat o větší podporu nevýkonnostního rekreačního sportu dostupného široké

skupině občanů. Oslovení zastupitelé chápou veřejně dostupný sport jako důležitou složku prevence sociálně patologických jevů a to především v případě dětí.

Podle zastupitele a ředitele domu dětí a mládeže jsou neziskové organizace schopny odvádět potřebnou práci v oblasti sociální prevence, nicméně zejména kvůli finanční politice státu v této oblasti jsou dlouhodobě podfinancovány. Stát by měl v přidělování financí reflektovat také odlišnou situaci různých oblastí a zohlednit např. výskyt sociálně vyloučených lokalit. Postoj města Ústí nad Labem k financování poskytovatelů služeb je pozitivní, nicméně naráží na silné finanční překážky. Město vítá roli neziskových organizací působících v oblasti prevence a snaží se vyhledávat možnosti spolufinancování jejich aktivit nebo pomoci poskytováním finanční výpomoci pro překlenutí období, kdy organizace čekají na proplacení peněz za projekty financované z Evropských fondů.

VZDĚLÁVÁNÍ, PRÁCE

Současnou podobu aktivit směřujících ke vzdělanosti a zaměstnatelnosti mladých lidí hodnotí zastupitel z hlediska neziskových organizací a domu dětí a mládeže jako dostatečnou – organizace podle něj adekvátně reagují na současnou poptávku po těchto službách. V oblasti vzdělávání spatřuje zastupitel problém v nedostatečném důrazu na vybavování žáků a studentů praxí. Podle zastupitele by se měl v České republice zavést systém podobný německému vzoru, kdy studenti již během studia chodí na pracovní praxe.

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH POSKYTOVATELŮ SLUŽEB PRO MLADÉ

Podle poskytovatelů služeb pro mladé je v Ústí nad Labem velká skupina nevzdělaných a nezaměstnaných. Kvůli dlouhodobé vysoké míře nezaměstnanosti, která je patrná zejména v sociálně vyloučených oblastech převládá mezi mladými lidmi velmi nízká motivace se vzdělávat a připravovat se na participaci na trhu práce. Příčiny nízké motivace vidí sociální pracovníci zejména v možnostech práce mimo legální trh práce, v nízkých vzdělanostních a profesních aspiracích v rodinách těchto mladých lidí, v absenci pozitivních příkladů, v dlouhodobém nedostatku podnětů, kdy děti s průměrnými studijními výsledky navštěvují základní školy speciální, neboť je to pro rodiče z mnoha důvodů jednodušší. Největšími riziky pro skupinu mladistvých a mladých dospělých je nedostatečné vzdělání, ztráta osobní dokumentace (rodné listy, vysvědčení atd.), absence pozitivního vzoru, zapojení pouze na nelegálním trhu práce, dluhy, drogové závislosti, předčasné zakládání rodiny, kriminalita.

Současný objem služeb a zařízení zaměřených na prevenci rizikového chování mladých není pro zvládnutí problémů v této lokalitě dostatečný. Většina rizikové mládeže v sociálně-vyloučených lokalitách tak nemá možnost smysluplného trávení volného času. Chybí vybavená hřiště a nízko prahových klubů není dostatek. Vzhledem k omezeným personálním kapacitám nemají kurátoři možnost se věnovat velké části skupiny rizikové mládeže a mladých dospělých, která je ohrožena sociálně patologickými jevy. Kariérní poradenství poskytované organizací Člověk v tísni, které má za cíl řešit především otázku zaměstnanosti, nestačí uspokojovat požadavky všech potřebných klientů.

PROSTITUCE MLADISTVÝCH

Některé rodiny ze sociálně vyloučených lokalit, kterým nestačí příjmy, posílají své děti na parkoviště kamionů si přivydělat prostitucí. Informace o prostituci mladistvých je pro sociální pracovníky velmi obtížné získávat, a jen zlomek klientek je přiznává. V Ústí nad Labem je dle výpovědí sociálních pracovníků síť romských mafiánů, kteří těží jak z prostituce, tak jiných kriminálních aktivit (prodej drog, lichva, obchod s lidmi). O těchto praktikách však dosud nebylo možné získat důkazy.

SLUŽBY A PROGRAMY PRO OSOBY ZÁVISLÉ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

Co se týká drogových závislostí, je v Ústeckém kraji tradiční vysoká míra rizikového užívání drog a drogových závislostí. V Ústí nad Labem je zejména v částech Předlice, Trmice a Krásné Březno velké množství klientů a dostupnost drog je vysoká, není problém drogy získat. Podle pracovníků organizací pracujících s drogově závislými je těžké drogové dealery postihnout, neboť lidé, kteří o jejich sítích vědí, nepůjdou nikdy svědčit, protože by se museli odstěhovat z lokality. V oblasti drogové problematiky působí o. s. Drug Out Klub a White Light I. (pouze pro experimentující). Programy, zaměřené na pomoc mladým lidem v této oblasti jsou však silně limitované stávajícími finančními možnostmi.

VÝSTUPY ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Z mediální analýzy politických vyjádření k dané problematice v Ústí nad Labem vychází najevo, že investované finance na prevenci rizikového chování mládeže zde byly ve větší míře vynakládány na restriktivní opatření, než na opatření, která mají za cíl předcházet vzniku problému a pracovat s cílovou skupinou rizikové mládeže. Finance investované do sportu byly také ve větší míře alokované preferovaným sportům, v této oblasti však můžeme identifikovat snahu ke změně strategie s cílem vynakládat více peněz na sportovní a volnočasové aktivity, které zahrnují širší skupinu mládeže.

Ústí nad Labem/ Klesá kriminalita mládeže. V posledních letech bylo stíháno v severočeském policejním kraji, čili na Liberecku a Ústecku, ročně celkem méně než 1000 mladistvých lumpů. Jenže optimismus je umělý. Evidované případy jsou jen částí trestné činnosti mládeže.

Mnohé trestné činy jsou skryty za přestupky, protože zlodějiny do 5000 korun se posuzují jenom jako přestupky, míní ředitel Výchovného ústavu a dětského domova v Děčíně - Boleticích Jaroslav Žejdl. Ústav má svá pracoviště také v Ústí a Kamenickém Šenově.

Je schváleno posunutí trestní odpovědnosti mládeže z 15 na 14 let. Čili poroste počet případů. Přitom posunutí hranice trestní zodpovědnosti o jeden rok není nic mimořádného. Dítě je ve skutečnosti odpovědné za své činy již od 10 let, upozorňuje Žejdl.

„Již před rokem jsem vám řekl, že děti v dnešní společnosti, kde je život velmi ulehčen, jsou schopné rozhodovat o tom, co je správné a co ne, tak od osmi až devíti let. Proto bych nebyl proti trestní zodpovědnosti dětí od deseti let věku,“ dodal Žejdl. (Ročně stíhá policie na tisíc mladistvých a nebude lépe, 17. 7. 2009, Ústecký deník, str. 04, Černá kronika, FRANTIŠEK ROČEK.)

Někteří Ústečané nechápou, k čemu jsou tu kamery, když ničemu nezabrání.

Novotný ale oponoval, že jsou tu jen tři, tudíž nejsou vševydoucí. Zdaleka nepokryjí celý prostor rozsáhlých Městských sadů. Navíc jednu z kamer prý nedávno vyřadil z funkce zásah blesku.

Přesto strážníci tvrdí, že se jim v parku podařilo díky kamerám odhalit již několik přestupků týkajících se vandalismu. „Například jsme odhalili vandaly, kteří znečišťovali fontánu tím, že do ní nalévali prostředek na nádobí. Dalším případem byli opilí nezletilí mladíci, kteří se snažili vylézt na sochu. Strážníci je zajistili a poté odvezli domů,“ uvedl městský policista.

Kamerový systém podle ní funguje i jako prevence znečišťování veřejného prostranství. „Třeba jsme už odtud vytlačili bezdomovce, kteří tady dělali nepořádek,“ dodal Novotný.“ (Park trpí nájezdy vandalů, 14. 7. 2011, Ústecký deník, str. 03, JITKA HADAŠOVÁ.)

Celkem 77 kamer bude instalováno zejména v blízkosti škol, kde by měly zamezit dětské šikaně, ohrožení mravní výchovy mládeže či distribuci drog.

Dále pak u sadů, parků, náměstí nebo u plavecké haly, hokejového stadionu, nádraží ČD, nemocnice a dalších frekventovaných místech nejen v bezprostředním centru Ústí. Nové kamery doplní stávající počet 34, které už dohlížejí na pořádek ve středu města, v Předlicích, na Střekově a na Novém Světě v Krásném Březně.

Hluchá místa

Město si od rozšíření kamerového systému slibuje odstranění tzv. hluchých míst. Primátor Jan Kubata již v rámci přípravy záměru vysvětlil, že při současném malém počtu kamer se delikventům daří se jim poměrně snadno vyhnout. „Třeba se to loni povedlo vandalovi, který poškodil vánoční osvětlení v atriu. Také nové kamery mají být mnohem účinnější, například ve tmě,“ uvedl Kubata.

O kamerový systém mají zájem všechny ústecké obvody, ale vzhledem k tomu, že jde o projekt v rámci rozvojového plánu centra, dotkne se těch ostatních chystaná akce spíše jen okrajově.“ (Ústí bude střežit přes sto kamer, 15. 3. 2010, Ústecký deník, str. 01, JITKA HADAŠOVÁ.)

„Tímto končí nadstandardně vysoká podpora tzv. preferovaných sportů, hokeje a fotbalu,“ řekla náměstkyně primátora Helena Kubcová (ODS). Zdůraznila, že v letech 2003 až 2010 dostali hokejisté a fotbalisté téměř 200 milionů korun, což je do budoucna nepřijatelné. Nynější jednorázová dotace jim má pomoci v přechodu na nový režim.

V rozpočtu pro příští rok mají vrcholoví sportovci vyčleněno už jen po 1 milionu korun. O něco více chce město podporovat už jen sportovní mládež, pro mladé hokejisty vyčlenilo 2,5 milionu a pro fotbalisty 1,5 milionu korun. Nově dostane pro svou mládež ještě ústecký Basketbalový klub, a to půl milionu korun. (Sportovci teď dostali miliony, napřesrok budou mít utrum 29. 12. 2010, Ústecký deník, str. 03, JITKA HADAŠOVÁ, ČTK.)

4.3 CHOMUTOV

4.1.1 SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

V CHOMUTOVĚ OČIMA PRIMÁTORA STATUTÁRNÍHO MĚSTA CHOMUTOV

Prevenčí rozumí primátor města Chomutova zejména udržet mladistvé v sekundárním vzdělávání, v něm je podle něj vytvořen dostatek projektů, které pomáhají udržet a vrátit mladé lidi do sekundárního vzdělávání. Podpora ze strany města je podle primátora dostatečná. Otázkou je podle něj odezva cílové skupiny a rodiny mladistvého. Tvrdí, že motivace a zájem na prevenci má v nejvyšší míře, vnímá to tak, že pokud nebudou obce vytvářet se všemi subjekty podmínky k prevenci, stojí to nakonec více peněz.

Současnou situaci v oblasti prevence rizikového chování mládeže a mladých dospělých nicméně hodnotí pozitivně. Motivace aktivně se zabývat prevencí rizikového chování mládeže a mladých dospělých však z jeho postojů není zřejmá. V této oblasti dle jeho názoru probíhá mnoho evropských projektů. V Chomutově podle něj působí v oblasti prevence rizikového chování mládeže a mladých dospělých široké portfolio služeb. Zmiňuje například Junák, dům dětí a mládeže, sportovní organizace, Sokol, tělovýchovnou jednotu, či preventivní akce Městské policie ve spolupráci se středními školami zaměřené na problematiku gamblersství.

Město dle jeho názoru poskytuje preventivním službám jak přímou, finanční podporu, tak nepřímou podporu, například formou zvýhodnění nájmu, poskytnutí vybavení. Jako příklad uvádí to, že město Chomutov umožnilo organizacím Junák, Pionýr a Český červený kříž působit v budově bývalé základní školy. Město také prý sleduje možnosti, které poskytují zejména operační programy OPLZZ a OPVK, každoročně rozdělují 14,5 milionu na

dotace neziskovému sektoru. Rozděluje výnosy z hazardu, financuje organizaci Kultura a sport, která provozuje sportoviště, vybudovalo skatepark na kamenném vrchu. Město prý také poskytuje překlenovací půjčky organizacím poskytujícím sociální služby v případě, že dojde ke zpoždění plateb z ministerstva práce a sociálních věcí.

Financování služeb pro cílovou skupinu 15–26 hodnotí primátor jako dostatečné. Město podle něj z vlastních prostředků uhradilo terénní pracovníky, příští rok chystá otevření NZDM Kamínek.

Nedostatky vidí pouze na straně státu, který omezuje množství dotačních titulů pro organizace a neposkytuje na služby dostatečné množství finančních prostředků.

Problém vidí v oblasti zaměstnanosti mladých lidí, kde je dle jeho názoru hlavní problém v tom, že mladí nemají potřebnou praxi. Město Chomutov nicméně podle něj spolupracuje s úřadem práce na rozšíření veřejné služby i do sociální oblasti a oblasti školství, kde by mohli mladí získat praxi. Úřad práce prý má společné projekty se středními a základními školami zaměřené na zvyšování pracovních návyků, rozšíření rekvalifikací a náhradní soustavy kvalifikací pro pracovní činnost, které fungují v konkrétních projektech spolupráce školských institucí, rekvalifikací, trhem práce.

Pokud jde o otázku problematiku vzdělávání a to, že část mladých nedosahuje středního vzdělání, dle názoru primátora „*z celkového pohledu relativně každý mladý člověk musí projít střední školou. Těch případů, které s prominutím, vystoupí, nemají střední vzdělání, není hafo, ale může jich být poměrně relativně dost*“.

4.1.2 SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

V CHOMUTOVĚ OČIMA OPOZIČNÍHO ZASTUPITELE

Dle názoru zastupitele A. se do politiky promítá mnoho soukromých zájmů, chomutovská vládnoucí koalice podle něj podporuje pouze organizace, které podporují ji. Kulturu, sporty a služby pro mládež, které jsou neoficiální, město nepodporuje. Na podporu hokeje jde nepoměrně více finančních prostředků než na podporu sportů, kterým se ve svém volném čase věnuje mládež ohrožená rizikovým chováním. Účinnost práce s mládeží v problematickém věku je zde nízká, neboť se do ní promítá místní politická atmosféra. Radnice podle něj blokuje aktivity různých neziskových organizací i Agentury pro sociální začleňování.

Město by mělo dle jeho názoru investovat do služeb, ze kterých bude těžit co největší okruh občanů. Radnice však dle jeho názoru nakládá s prostředky tak, že dopady investic jsou nevyrovnané a může z nich těžit jen úzká skupina obyvatel. Jako příklad uvádí podporu budování golfového hřiště.

Sociální práce s lidmi se sociálně vyloučených lokalit nebo aktivity pro mladé lidi jsou podle opozičního zastupitele na dně žebříčku priorit radních města Chomutov, neboť dle jeho slov „*především vznikají urbanistické projekty, aby se prostavěly peníze z EU*“.

Efektivnost vynaložených prostředků se v Chomutově neměří.

4.1.3 SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

V CHOMUTOVĚ OČIMA DOTÁZANÝCH POSKYTOVATELŮ TERÉNNÍCH SLUŽEB PRO MLÁDEŽ A DALŠÍCH ODBORNÍKŮ Z PRAXE

Dle zástupců poskytovatelů terénních služeb pro mládež a mladé dospělé se v severních Čechách investuje především do fyzické regenerace, ale zapomíná se na kulturní, sociální regeneraci, na práci s lidmi. Dochází tak k paradoxním situacím, kdy jsou na sídlištích sice opravené chodníky, ale není dostatečně řešena situace mládeže,

kteřá mj. upadá do závislostí na drogách. Velká část cílové skupiny ve věku 15–26 let žije na Chomutovských sídlištích, kde pro ně neexistuje odpovídající nabídka volnočasových aktivit. Problémem je zde rizikové užívání drog, velmi snadná dostupnost drog i pro děti a mládež, experimentování s návykovými látkami, vysoký výskyt drogové kriminality. Prostituce ve městě se dle pracovníků přesouvá z ulic do bytů. Jako problém zmiňují též nedostatek pracovních příležitostí na trhu práce.

Pokud jde o sociální služby pracující s mládeží a mladými dospělými, pro zástupce z řad poskytovatelů terénních sociálních služeb není strategie města příliš čitelná. Politická reprezentace si podle nich nepřipouští závažnost sociálně patologických jevů, které jsou v Chomutově mezi mladistvými a mladými dospělými rozšířené. Město prý nedoceňuje důležitost kontaktních center či terénních programů. Město se např. spokojuje s opatřeními prováděnými zřízenou skupinou Links, jejíž práce je vidět především na tvorbě plakátu s prevenčním obsahem. Tyto aktivity však nejsou podle poskytovatelů služeb dostačující.

Vážným problémem je podle poskytovatelů terénních služeb také to, že město nedostatečně podporuje občanské aktivity s účastí mládeže. V některých případech jejich vznik a rozvoj dokonce ztěžuje. To se projevuje např. v oblasti pořádání kulturních akcí. Město prý nepodporuje poskytování veřejných služeb, či pořádání kulturních aktivit pro mladé organizacemi občanského sektoru. Město prý například omezilo prostor pro pořádání kulturních akcí pro mladé vyhláškou, jež je selektivní a zvýhodňuje některé vybrané provozovatele kulturních akcí; vyhláška stanoví, že pro pořádání kulturních akcí (konajících se jak ve venkovních, tak ve vnitřních prostorech) po dvacáté druhé hodině je třeba získat povolení Rady města. To komplikuje situaci nezávislých organizátorů. Po kritice některých kroků minulého zastupitelstva opozičními stranami prý navíc došlo k útlumu podpory ze strany města a organizátoři jsou odkázáni na financování z vlastních zdrojů. Město jim přitom nevychází vstříc ani poskytováním materiální podpory.

TERÉNNÍ PROGRAMY, TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE, NÍZKO PRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Pokud jde o terénní práci s mládeží ohroženou rizikovým způsobem života, působí v Chomutově společnost Člověk v tísni, která provádí terénní sociální práci, poskytuje finanční poradenství, pracovní a kariérní poradenství, doučování dětí v rodinách a volnočasové aktivity pro děti a mládež. Od roku 2010 realizuje projekt Mezi panely, který je sondou do života mladých lidí na Chomutovských sídlištích. Poskytování samotného poradenství podle zástupců organizace nestačí. Pro navázání kontaktu s mladými lidmi je potřeba jim dát prostor, podpořit jejich nápady. Organizace se tedy snaží získat přízeň a důvěru mladých lidí přes umělecké aktivity. Po navázání kontaktu případně nabízí další služby. Ve své práci s rizikovou mládeží kombinuje volnočasové aktivity se sociálními službami. Například v rámci intenzivní práce s mladými lidmi na přípravě představení se snaží mladé podporovat – zvyšovat jejich finanční gramotnost, poskytovat jim kariérní poradenství. Při řešení složitých životních situací klientů spolupracují zaměstnanci pobočky se sociálními odbory obecních úřadů, se školami a s dalšími místními neziskovými organizacemi.

V Chomutově je několik nízko prahových zařízení pro děti a mládež, jejichž kapacita však dle pracovníků s mládeží není zdaleka dostačující. Je zde NZDM Pošta, které nabízí také hudební zkušebnu; nízko prahový klub Chomutov na Kamenné přestal fungovat, neboť nezískal finanční podporu skrze grantové řízení. Namísto něho město pracuje na NZDM Kamének, které má být otevřeno v roce 2013.

PRIMÁRNÍ PREVENCE ZE STRANY POLICIE A ŠKOL

Poskytovatelé služeb hodnotí aktivity v oblasti prevence poskytované policií nebo školními zařízeními za nedostatečné. Preventisté z Městské policie podle nich nemají dostatečnou představu o situaci na sídlištích a neuvědomují si hloubku tamních problémů. Dobrá znalost prostředí je přitom důležitá, jelikož výsledky práce preventivy do značné míry závisí na detailní znalosti prostředí a preventistově schopnosti navázat kontakt se subkulturními skupinami, které na sídlišti existují.

Školy v Chomutově disponují vlastními preventisty. Tuto roli většinou plní výchovní poradci. Ti jsou pro práci často motivováni a usilují o podávání dobrých výkonů. Nicméně, jejich praktické zkušenosti v této oblasti se zdají být omezené. Zástupci poskytovaných služeb uvádějí příklad, kdy při prohlídce škol potkali děti, které byly evidentně pod vlivem návykových látek, nicméně preventisté nebyly schopni tento stav rozpoznat.

SOCIÁLNÍ ODBOR

Z této věkové skupiny má sociální odbor ročně přibližně 50 klientů, nejčastěji s problémy jako jsou drogy, kriminalita, útoky ze zařízení. Sociální odbor města Chomutov organizuje přednáškovou činnost na SŠ na téma drog a domácího násilí v případě zájmu školy, poradenství a informace pro rizikovou mládež jsou k dispozici na nástěnce na pracovišti nebo na dotázání na OSPOD.

Ve spolupráci s policií pořádá odbor víkendové pobyty dvakrát ročně pro děti mladší 15 let, které chce nyní pořádat i pro mladistvé jako prevenci kriminality.

V oblasti zaměstnanosti pracuje s rodinami, které se snaží motivovat a informovat je o nabídkách práce.

Žádné konkrétní služby prevence a práce s mladistvými a mladými dospělými odbor neposkytuje

VÝSTUPY ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Z mediální analýzy vyjádření politických představitelů města Chomutova se ukazuje, že strategie města, pokud jde o prevenci rizikového chování mládeže, není zcela jasná. Město na jednu stranu uznává důležitost problematiky rizikového chování mládeže, ale vztahuje ji spíše všeobecně k problematice sociálně vyloučených skupin obyvatel. Problematiku řeší zaváděním represivních opatření, jako je rozšiřování kamerového systému, kontroly mladistvých na veřejných prostranstvích aj. Opatření preventivního charakteru pak představují veskrze programy primární

prevence, či podpora sportovních a volnočasových aktivit mládeže. Posledně zmiňované výdaje jsou však z velké části investované do divácky preferovaných sportů, které se týkají jen velice úzké skupiny dětí a mládeže.

Primátora Chomutova prý nepřekvapilo, co se na setkání od občanů dozvěděl. „Jsem rád, že dokázali pravými slovy popsat situaci,“ řekl Deníku Jan Mareš. „Tyto problémy v lokalitě nevznikly náhodou, ale jsou výsledkem chování lidí, kteří zde prodali byty nepřizpůsobivým,“ míní. Podle jeho názoru celé situaci nahrává i anonymita sídlišť.

„Danou situaci dlouhodobě řešíme a neustále hledáme nové aktivity a možnosti pomoci občanům. Že nejsme nečinní, vyplývá i z počtu řešených případů policí. Budeme dál preventivně i represivně pomáhat zdejším obyvatelům,“ přislíbil primátor, „bohužel se nám nepodaří vše vyřešit na sto procent,“ upozornil ale.

Jak se město chopilo problémů

– Nově byla zavedena služba městské policie, kdy každou lokalitu má na starosti strážník – okrskář, aby vznikla užší vazba mezi ním a občany a vše se mohlo řešit co nejrychleji (na setkání si to občané chválili) – Nově bude na Písečnou umístěn mobilní kamerový systém – Pokračuje akce Záchranného kruhu – V lokalitě velmi aktivně působí terénní sociální pracovníci, kteří sami vyhledávají ohrožené osoby.

– Na školách se věnují prevenci drogové problematiky i prevenci kriminality jako takové.

– Město podporuje mimo jiné i sportovní kluby a tím zároveň i volnočasové aktivity dětí, aby trávily čas smysluplně – V oblasti začali působit v rámci veřejné služby dva správci – Připraven je Strategický plán sociální ho začleňování

- Sociální pracovníci na Písečné radí v dluhové poradně. (Občané na brífinku: „Kolem domu se nám válejí fetišáci“, 11. 6. 2011, Chomutovský deník, str. 01, MIRKA ŠEBESTOVÁ.)

Ve statistických tabulkách „nebezpečných měst“ už Chomutov na prvním místě vystřídala Příbram. Chomutov/ Chomutov bude v roce 2020 město bezpečné pro obyvatele i návštěvníky. Tak to má vedení města narysované „na papíře“ - v koncepci prevence kriminality.

Město si ji nechalo zpracovat za padesát tisíc korun, zaplatilo ji z dotace od ministerstva vnitra. Je rozdělená na dvě části - analýzu a koncepci. Právě v koncepci je vytýčený cíl - bezpečné město.

A čím ho chce město dosáhnout? Hlavně osvětou. „Chceme pokračovat v besedách pro školáky, budeme podporovat preventivní akce městské i státní policie, připravujeme spoty na LCD displeje do MHD, dál budou fungovat schránky důvěry ve školách, chceme rozšiřovat sportovní aktivity pro mládež,“ vypočítává náměstek primátorky Jan Řehák. (Magistrát chce z Chomutova udělat bezpečné město, 20. 9. 2008, Chomutovský deník, str. 03, JOSEF DUŠEK.)

Chomutov – Přes sedm milionů korun, které Chomutov utržil za poplatky z výherních automatů, si rozdělili hlavně sportovci. Drtivou většinu pak dostal hokejový klub Pirátů na svou akademii pro mladé hokejisty.

Jedna částka ale ční nade všemi. V porovnání s ní jsou ostatní příspěvky skoro drobky. Sedm milionů, 95 procent z částky, kterou zastupitelé v tomto balíku výnosů z hazardu rozdělovali, šlo Pirátům Chomutov na jejich akademii.

(...) „Jsou to peníze na posílení hokejové akademie a jsem přesvědčený, že to jsou účelně využitě peníze,“ uvedl k tomu primátor Jan Mareš. (Peníze z automatů šly na sport. Drtivou většinu dostal hokej, 21. 8. 2012, Chomutovský deník, str. 03, JOSEF DUŠEK.)

4.4 JIRKOV

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA STAROSTY JIRKOVA

Podle starosty mají investice do služeb prevence rizikového chování smysl. Nicméně dětem, které nejsou dostatečně připraveny rodinou, tyto služby nemohou skutečně pomoci. Podle jeho zkušeností s rodinami ze sociálně vyloučených lokalit se lidé nezmění, dokud nepocítí skutečnou existenční tíseň. Je tedy pro přísnější používání sankcí, které by nicméně měla doplňovat záchranná síť pro ty, kteří projeví zájem se změnit. Tvrdší sankce, doplněné o tuto záchrannou síť pro ty, kteří mají zájem, by tedy měly samy o sobě fungovat jako nástroj prevence.

Volnočasové aktivity pro mládež jsou dle starosty v Jirkově přístupné a je jich dostatek. Mezi volnočasovými aktivitami mají podle starosty mladí na výběr a v jejich dojezdové vzdálenosti je nabídka dostatečná. Finančně a místně dostupné kroužky nabízí školy. Překážku vidí starosta v nezájmu mladých lidí o volnočasové aktivity. Jako příklad uvádí, že město Jirkov dává například čtyři sta tisíc korun ročně na volnočasové aktivity, jako je pěvecký sbor, ale děti o ně nejeví zájem.

Podle starosty jsou zastupitelé nakloněni investovat peníze do aktivit, které jsou organizovány městem, jako je klub Paraplíčko, Dům dětí a mládeže, Lidová škola umění, aktivity škol. Služby poskytované čistě neziskovým sektorem nicméně vidí jako problematické a je vůči nim skeptický. Dobře dle jeho názoru funguje spolupráce NNO se školou. Pozitivně hodnotí různé jednotlivé akce, například projekt Mezi panely. Špatné zkušenosti má však starosta např. s provozem nízko prahového zařízení pro děti a mládež. Město v minulosti poskytlo a vybavilo prostory pro NZDM, ale po několika měsících provozu o něj děti ztratily zájem. Po této negativní zkušenosti vidí starosta jako těžké prosadit v zastupitelstvu jiné další projekty na podporu mladých lidí.

Další problémy starosta spatřuje ve způsobu financování činnosti neziskových organizací. Za problematickou považuje skutečnost, že v případě takzvaného individuálního projektu IOP financovaného z evropských strukturálních fondů, je třeba rychle podat projektovou žádost během výzvy, často v nesouladu se schvalovacími procesy města danými zákonem. Zastupitelstvo má též obavy z nastavení projektu, kdy se odpovědnost za poskytování a financování služeb v průběhu realizace projektu přenáší na město. Pokud by byl projekt neúspěšný, město by bylo nuceno financovat samo, což by pro něj bylo ztrátové. Způsob financování projektů přes časově omezené granty a individuální projekty navíc zvyšuje obavy, že práce organizací nebude dostatečně soustavná a dlouhodobá.

Podle názoru starosty problém spočívá v celkové politice financování (nejen) služeb prevence pro mládež a mladé dospělé. Peníze na tyto služby by neměly být poskytovány systémem dotací, ale měly by být poskytovány obcím v rozpočtovém určení daní. Zohledněny by měly být faktory jako počet obyvatel nebo procento nezaměstnaných v daném regionu. Obce by díky tomuto systému financování získaly představu o celkovém objemu financí, které mají na provoz těchto služeb k dispozici a mohly by je efektivněji využívat. Tím by byla zaručena dlouhodobá podpora projektů i jistota, že již započaté projekty na poskytování služeb nečekaně nepřijdou o podporu.

BYDLENÍ

Jako největší problém lokality vidí starosta v soustřeďování znevýhodněných občanů ve vybraných lokalitách. V současnosti podle něj dochází k soustřeďování problémových občanů ve znevýhodněných oblastech, čímž se problémy soustřeďují v jednom místě a dále se tak prohlubují. Umělé stěhování lidí považuje za byznys firem, které dostaly dotace na sociální bydlení a teď nabízejí bydlení za vysoké částky, takže nájemníci musí čerpat příspěvky na bydlení, z čehož firmám plyne zisk.

ZAMĚSTNANOST

Starosta se kriticky vyjádřil k současnému nastavení politiky zaměstnanosti. Za nevýhodný považuje systém krátkodobého a překotného financování projektů. Pětileté období plánování programů v této oblasti je podle starosty příliš krátkodobé na to, aby mohlo efektivně řešit hlubší problémy. Účinnější by mohly být spíše dlouhodobé, rutinní programy, díky kterým si lidé vytvoří vhodné pracovní návyky.

S nezaměstnaností se město snaží bojovat tak, že shání investory, kteří by v Jirkově navýšili počet pracovních míst. Jako problém vidí nezáměr ze strany obyvatel Jirkova. Jako příklad nezáměru uvádí následující situaci: Když začala v Jirkově působit firma CC Plast, kvůli které město investovalo peníze do infrastruktury, pouze přibližně třetiny zaměstnanců se rekrutovaly z Jirkova, ostatní do Jirkova dojíždí.

PŘÍSTUP K DROGÁM

Problém alkoholu a drog ve vyloučených lokalitách je podle starosty prakticky neřešitelný a závislým není možné nijak pomoci. Podle starosty především proto, že jsou v užívání návykových látek ovlivněni svým bezprostředním okolím a rodinou.

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DALŠÍCH DOTÁZANÝCH ZASTUPITELŮ JIRKOVA

Zastupitel B. hodnotí služby pro mládež a mladé dospělé ve městě Jirkov jako dostatečné, je přesvědčen, že se řeší všechny problémy. Funguje zde veřejná služba, stavební práce; pro mladé lidi je v Jirkově sportovní i kulturní vyžití, knihovna, kurzy. Zastupitel C. umiňuje Paraplíčko, Dům dětí a mládeže, Lidovou školu umění. Podle obou zastupitelů však problém spočívá především v tom, že děti a mládež nejeví o volnočasové aktivity zájem. Děti prý dávají přednost trávení času na sociálních sítích před využíváním organizovaných volnočasových aktivit. Podle

zastupitele C. děti upřednostňují utrácení peněz za alkohol, tabák a drogy. Domnívá se, že je obtížné zjistit, o jaké aktivity by mladí zájem měli.

Jako důvod nízké motivace mladých lidí zapojit se na trh práce vidí zastupitel B. špatné zkušenosti se zaměstnavateli, kteří zaměstnance nezaplatili. Jako řešení práce s mladými lidmi, kteří jsou problémoví a nemají o nic zájem, vidí dát jim zodpovědnou práci. Jako příklad uvádí domov důchodců, kde ředitelka dává práci sociálně slabým. Služeb zaměstnanosti je podle zastupitele v Jirkově hodně (rekvalifikace, oddělení poradenských služeb na městském úřadě). Nicméně, tyto služby automaticky nezajistí mladým lidem práci nebo nutně nevedou k dalšímu vzdělávání. Plánuje se otevření gymnázia, které má být podle jeho slov otevřené pro všechny zájemce.

VÝSTUPY ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Z mediálních vyjádření politických reprezentantů Jirkova se ukazuje, že zde převládá spíše nedůvěra k preventivním opatřením, a proto zde preferují spíše opatření represivního charakteru. Z analýzy také vyplývá, že se finance na sport v Jirkově z velké části investují do sportovních klubů preferovaných sportů a tyto výdaje tak nejsou zacílené na rizikovou mládež.

„Jirkov - Peníze na rozšíření kamerového systému a užitečné konzultace. To si slibuje město Jirkov od spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách, která spadá pod ministra pro lidská práva Michaela Kocába.

(...)A Jirkov? „My chceme peníze využít na prevenci kriminality, konkrétně na rozšíření kamerového systému,“ upřesnil starosta Jirkova Radek Štejnár. Město má totiž v plánu obnovit pult centrální ochrany i celý strážnický velín. Bylo by na něj možné napojit až 32 kamer, které by dokázaly pokrýt celé město. A peníze by se hodily právě na další kamery.

Po čem Jirkov naopak netouží, jsou právě zmínění terénní pracovníci. Jasně to řekl místostarosta Jaroslav Cingel. „To je vždycky jen dočasná pomoc. Ten člověk začne na něčem pracovat, pak skončí grant nebo dotace, jeho místo se zruší a je po všem,“ nechal se slyšet. V Jirkově pracoval romský terénní pracovník před několika lety, od té doby tu žádného placeného městem či státem nemají.

„Terénní pracovníci? To je vždycky jen dočasná pomoc. Ten člověk začne na něčem pracovat, pak skončí grant nebo dotace a jeho místo se zruší,“ kroutí hlavou místostarosta Jaroslav Cingel.

Kromě peněz chce město čerpat také zkušenosti a konzultace. „Agentura nám také poskytne tři lidi, kteří nám budou pomáhat s vypracováním koncepce. Nebudou to přímo terénní pracovníci, spíš konzultanti. Ale tohle předávání informací a zkušeností se nám také bude hodit,“ uvedl Štejnár. Jak dodal, doufá v opravdové konzultace, nikoli v diktování, co musí město udělat.“ (Jirkov: Kocábovy peníze chceme na kamery, 26. 2. 2010, Chomutovský deník, str. 01, JOSEF DUŠEK,)

„My máme také sociálně vyloučené lokality, přestože si myslíme, že jsou tam zařazeny trochu neprávem. Od programu si slibujeme, že by přišli terénní pracovníci, kteří umějí pracovat s lidmi,“ říká místostarosta Jirkova Jaroslav Cingel.

V Kadani to berou ještě více pragmaticky. Starosta Jiří Kulhánek podotýká, že vědí, jak mají s lidmi, žijícím především v Prunéřově, pracovat. Do programu Agentury pro sociální začleňování se město přihlásilo proto, že je to podmínka pro případné získání jiných dotací.“ (Chomutovsko chce od Kocába peníze na vylepšení sídliště, 25. 1. 2010, Chomutovský deník, str. 03, Chomutovsko, JAN RÖDLING,)

„Jirkov Vedení města připravilo nové zásady pro přidělování finanční podpory sportovním klubům. Chce totiž spravedlivěji stanovit podmínky rozdělování peněz, které budou vycházet z důkladného mapování aktivit jednotlivých oddílů.

Nově by bylo třicet procent z celkové částky 1,6 milionu vyhrazené na dotace pro sport rozděleno mezi kluby na krytí nákladů energie a deset procent by se rozdělilo rovným dílem mezi šest klubů na pořádání mládežnických turnajů.

Zbýlých šedesát procent by pak mělo jít zčásti na krytí nákladů spojených s činností klubů. Nově by se tak hodnotila úroveň soutěže, které se klub účastní a která souvisí například s dojezdovými vzdálenostmi na soutěže. Druhá část se pak přerozdělí podle početnosti členské základny mládeže. Ta však bude limitována daným sportem. Například fotbalistům se bude počítat maximálně 22 hráčů, ve volejbalu 12 hráčů a v tenisu pak 6.

Zda bude nový systém fungovat, musí ještě odsouhlasit zastupitelstvo. To zasedne již zítra. Podmínky by pak měly platit od nového roku.“(Jirkov v podpoře sportu více zohlední mládež, 13. 12. 2011 Chomutovský deník, str. 03, Chomutovsko.)

4.5 BÍLINA

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH ZASTUPITELŮ BÍLINY

SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY, PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Zastupitelé jsou toho názoru, že prevence rizikového chování je jednoznačnou prioritou a že represe pozitivní změnu nepřináší. Město Bílina se tedy snaží podporovat aktivity, které k prevenci přispívají, a v této oblasti dlouhodobě zaujímá pro-aktivní postoj. Jako největší problém prý politici i občané vnímají užívání drog a kriminalitu, která se na užívání drog váže.

Město Bílina se snaží podporovat prevenci rizikového chování vícero způsoby. Jedním z nich je vytvoření grantového schématu „program pro sociální začleňování“, který byl vytvořen ve vazbě na komunitní plán. V roce 2012 do tohoto schématu město vyčlenilo 1.000.000. Kč. Více než polovina prostředků v tomto programu je věnována na služby pro cílovou skupinu ve věku 15–26 let. Přibližně 40 % těchto prostředků čerpá organizace Člověk v tísni společně s o. s. White light, které jsou zaměřeny na oblast využívání volného času nebo pořádání prázdninových příměstských táborů pro školní děti. Věnují se také programu prevence kriminality (sociálně preventivní aktivity) a monitoringu drogové scény.

Dále uvádí zastupitelé také finanční prostředky, které jsou jednoznačně cílené na preventivní aktivity pro sociálně vyloučené lokality, pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a stotisícové částky, které jsou věnovány na prevenci Městské policii a základním školám, dohromady tedy cca 1,5 milionu ročně. Jako další důkaz motivace města zabývat se prevencí rizikového chování uvádí zastupitelé skutečnost, že město navíc financuje pozici Asistenta pro terénní kontakt, kterou zajišťuje o. s. MOST KNADĚJL. Město dále spolufinancuje čtyři asistenty prevence

kriminality, a městského terénního pracovníka, který je částečně placen z Úřadu vlády a na nějž město přispívá 30 %.

Město usiluje o podporu a spolupráci s neziskovými organizacemi tak dalšími způsoby. Oddělení regionálního rozvoje aktivně žádá o dotace a vyhledává vhodné projekty, případně garantuje spolupráci neziskovým organizacím, pokud ji podmínky projektu vyžadují. Město se také snaží aktivně vyjednat sponzorské dary zaměřené na služby sociální prevence. Na základě jednání starosty se podařilo vyjednat dlouhodobou smlouvu o sponzorské spolupráci v průběhu čtyř let, během kterých soukromé subjekty městu věnují 32 000 000 Kč. Část těchto prostředků směřuje na investiční akce (rozšíření kamerového systému), část na neinvestiční akce (prázdninové aktivity škol, DDM, víkendové pobyty sociálního odboru, příměstský tábor, spolufinancování programu prevence kriminality Ústeckého Kraje). Neziskové subjekty si žádají o peníze na provoz vlastních aktivit a k podpoře většinou dochází.

Podpora nespecifické prevence probíhá prostřednictvím podpory sportovních klubů. Těm věnuje město ročně jedno procento výdajů rozpočtu města, tedy zhruba 2.000.000 Kč. Výše dotace pro jednotlivé kluby se odvozuje od počtu dětí do 19 let přihlášených v klubu. Na podporu kultury a společenských a zájmových jde dalších 0,5 % příjmů rozpočtu města, tedy 1 milion Kč.

Zastupitelé také aktivně spolupracují s Agenturou pro sociální začleňování. Nejstěžejnějším projektem této spolupráce je příprava integrovaného centra prevence na Teplickém předměstí. V rekonstruované budově by tak během pěti let měly fungovat sociální služby a městská policie. Projekt byl podpořen MPSV a nevyžaduje finanční spoluúčast ze strany města. V současné době ale oddělení regionálního rozvoje města připravuje „měkký projekt“ na financování služeb, které bude centrum poskytovat.

Iniciativní je zde starosta Bíliny, sehrává pozitivní roli, na rozdíl od mnoha dalších politiků, kteří hrají na nepřizpůsobivost a romskou kartu, a podobně, měl jsem radost, když už před 7 lety starosta prohlásil, že i ty osoby, které považujeme za sociálně vyloučené, jsou občany našeho města a město má podporovat aktivity, které je podpoří. Starosta aktivně hledá prostředky z externích zdrojů, a nikdy neblokoval aktivity prevence a sociálního začleňování.

Zastupitelé si nicméně uvědomují, že řada problémů, které se v Bílině vyskytují, není dostatečně řešena. Organizace, které se v současnosti jejich řešení aktivně věnují, podle zastupitelů bohužel postrádají dostatečnou kapacitu. Posílení vyžadují především současné kapacity terénní sociální práce (streetwork) a nízko prahových aktivit určených pro věkovou skupinu mezi 15–26 lety.

VZDĚLÁVÁNÍ, PRÁCE

Zastupitelé též vidí v oblasti aktivit pro mladistvé a mladé dospělé chybějící provázanost aktivit směrem k trhu práce. Volnočasové aktivity nízko prahových center město rozvíjí, nicméně v této oblasti vnímá jejich potenciál jako omezený. Město by do budoucna rádo navýšilo objem prostředků, které se zaměřují na cílovou skupinu sociálně vyloučené mládeže v oblasti rozvoje praktických pracovních kompetencí. Tyto aktivity by měly být co nejtěsněji vázány na možnosti reálného uplatnění, ideálně ve spolupráci s potenciálními zaměstnavateli.

V současné době jsou zastupitelé otevření podpoře projektů, které přímo rozvíjí kompetence cílové skupiny, které budou směřovat k reálnému uplatnění vzdělávání, minimálně pokračování ve vzdělávací kariéře, nebo směřování k získávání nové kvalifikace. Jako efektivní spatřují projekty známé ze zahraničí,

kteří nezaměstnané učí být aktivními činiteli ve vlastní komunitě. Zastupitelstvo by v této oblasti uvítalo předložení projektu zaměřeného na problémové lokality.

Problém zastupitelé spatřují i v tom, že většina dětí po ukončení povinné školní docházky končí se vzděláváním. Ačkoliv v Bílině funguje gymnázium, na učební obory musí studenti dojíždět do okolních měst. Dojíždění představuje pro řadu mladých lidí finanční bariéru, která je od pokračování ve studiu odrazuje. Internáty nejsou v případě učebních oborů k dispozici.

PROSTITUCE A DROBNÁ KRIMINALITA

V Bílině je velkým problémem prostituce mladistvých, i dětí pod 15 let věku. Mezi mladými, kteří si takto vydělávají, bývají i klienti Člověka v tísní. Jsou to často místní dívky, které se dostanou do tíživé osobní situace (finanční problémy, neschopnost živit rodinu, drogová závislost). Ačkoliv není prostituce příliš organizovaná, představuje značný problém. Kromě prostituce se v Bílině vyskytuje drobná kriminalita mládeže (krádeže, přepadávání a šarvátky, rozkrádání kovových předmětů) a distribuce a užívání návykových látek (výroba pervitinu, distribuce marihuany). Sociální kurátoři oblasti drog spolupracují na území Bíliny zejména s organizacemi Most k naději a White light. Jeden z pracovníků je placen Úřadem Vlády a částečně městem (30 %). OSPOD nestačí pokrýt všechny problémy, které se v Bílině kumulují.

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH PRACOVNÍKŮ SOCIÁLNÍHO ODBORU MĚSTA

PROGRAMY PRIMÁRNÍ PREVENCE A JINÉ PREVENTIVNÍ AKTIVITY

Primární prevenci na školách provádí Městská policie ve spolupráci s Teplickou Policií formou přednášek. Intenzita přednášek vychází ze zájmu ředitele, v jehož kompetenci je preventivní programy poptávat. Podle sociálních pracovníků sociálního odboru města by účinnou prevencí byla represe, potrestání provozovatelů sítí dětské prostituce nebo obchodu s drogami, jež by odradilo ostatní pachatele. Pracovníci hodnotili pozitivně projekt asistentů prevence kriminality.

SLUŽBY A PROGRAMY PRO OSOBY ZÁVISLÉ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

S drogově závislými se snaží pracovat pracovníci OSPOD, zvou si rodiče, s jejich souhlasem provádí testy a odkazují je na organizace, které se zabývají touto problematikou, tedy Středisko výchovné péče, White light, Most k naději, Člověk v tísní. Zpětnou vazbu o tom, zda klienti služeb organizací využili, mají jen někdy. Problém drog je podle nich v Bílině značně rozsáhlý. S experimentátory pracuje Člověk v tísní, závislé kurátoři pro mládež odkazují na organizaci Most k naději. Ta poskytuje v budově sociálního odboru preventivní programy pro drogově závislé, poradenské služby, výměnný program pro experimentátory, i pro závislé, testování na nemoci. Terénní pracovníci organizace White Light a Člověk v tísní placení městem dochází do problematických lokalit a pracuje s mladými lidmi, poskytuje primární protidrogovou prevenci. Přednášky primární prevence hodnotí sociální pracovníci jako neefektivní a neúčinné.

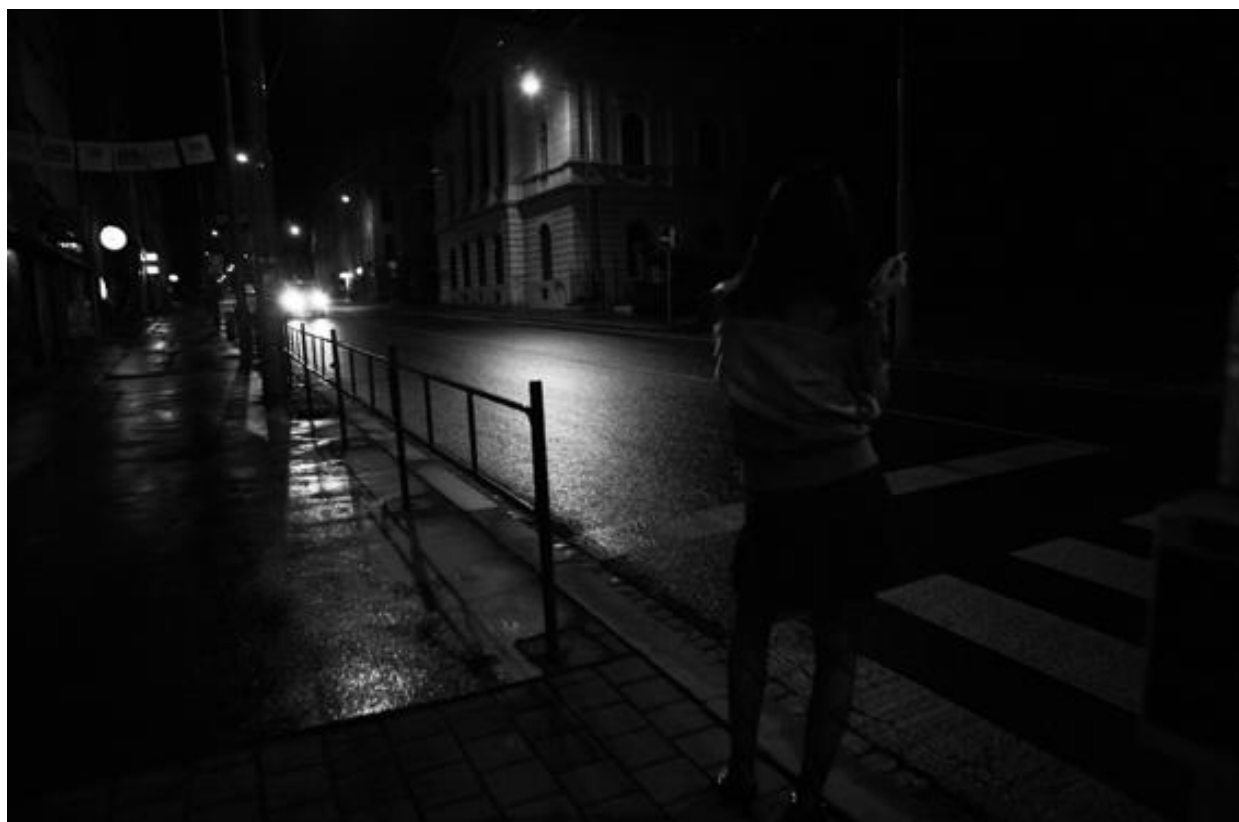
PRACOVNÍ A DLUHOVÉ PORADENSTVÍ

Pracovní a dluhový poradce poskytuje poradenství zejména pro dlužníky ve formě pomoci s vypracováním splátkového kalendáře. V rámci pracovního poradenství pracovníci pomáhají klientům hledat práci, oslovují zaměstnavatele, jestli nemají volná místa, při výběrovém řízení spolupracují s ÚP, zprostředkovávají čerpání studijních stipendií pro sociálně slabé studenty. V prostorách organizace Člověk v tísní poskytuje individuální podporu centrum psychosociálního poradenství a rehabilitace Salix. Firma Salix pracuje individuálně s klienty, provádí diagnostiku a navrhuje na míru šité způsoby intervence pro každého člověka. Tento projekt vysoce

individualizované práce s klienty, která bude mít reálný potenciál toho kterého člověka někam posouvat, město zafinancovalo 400.000 Kč.

PROSTITUCE

V případě podezření o prostituci mladistvých jsou podávány podněty na Policii. Služby pro mladistvé a mladé dospělé ohrožené prostitucí jsou těžko dosažitelné. Organizace Rozkoš bez rizika nemá prostředky pro poskytování detašovaných služeb v Bílině. Dalším problémem je to, že organizace nemůže pracovat s lidmi mladšími 15 let. Organizace tedy alespoň dávají anonymní podněty na Policii, která problém řeší po své ose, sledují situaci, mají své informátory z komunity. Příčinou prostituce mladistvých je podle sociálních pracovníků kopírování vzorců chování rodičů nebo kamarádů. Za nejdůležitější považují navázání kontaktu s mladistvou dívkou, vytvoření vzájemné důvěry a informování o rizicích spojených s prostitucí.

VÝSTUPY ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Z mediální analýzy politických vyjádření politických představitelů Bíliny je možné identifikovat jistou strategii prevence rizikového chování mládeže. Politici představitelé uznávají závažnost problematiky rizikového chování mládeže a opatření preventivního charakteru považují za velice důležitá pro efektivní řešení problému. Výdaje města na prevenci rizikového chování mládeže proto využívají na opatření, jako jsou nízkoprahová centra či příměstské tábory, které jsou zaměřené na širší skupinu mládeže a mají pozitivní vliv na prevenci.

Zdeněk Svoboda je zastupitel města a zároveň ředitel oblastní pobočky společnosti Člověk v tísni. Tvrdí, že na základě průzkumu, který si nechal vypracovat Ústecký kraj, je na tom v oblasti kriminality mládeže Bílina nejhůř.

„V poslední době se podle statistik ukazuje, že Bílina je minimálně na krajské úrovni na tom absolutně nejhorší v procentech kriminality mladistvých a já si myslím, že to, co dělá Bílina na úrovni prevence, zatím není dostatečné. Zaměřujeme se spíše na prevenci nespecifickou, která se provádí na školách ve formě besed s dětmi, ale to, co bychom asi měli dělat, je odrazit se od toho, co je skutečným problémem, to znamená kriminalita mladistvých třeba na sídlišti teplického předměstí, která souvisí s drogovou závislostí, souvisí s návykovým chováním ve vztahu k hracím automatům a pro tuto cílovou skupinu v podstatě žádný preventivní program nemáme.“ (Problémy s gangy mladistvých v Bílině, 12. 11. 2009, ČRo Sever, str. 01, 11:20 Informace ze severu Čech.)

Hlavně na romské děti bude projekt zaměřen v Bílině na Teplicku. Starosta Josef Horáček uvedl, že již dnes ve městě funguje nízkoprahové centrum pro děti ze sociálně vyloučených lokalit, kde mohou najít mnohé druhy zábavy. „Jde nám hlavně o to dostat děti z ulice,“ prohlásil. V tom spolupracují například s organizací Člověk v tísni, ale i s místním domem dětí. Mnohé z romských dětí tak podle bílinského starosty tráví část prázdnin i na příměstském táboře, kde jsou společně s ostatními dětmi. (Bílina dostane peníze na nepříznivě, 13. 2. 2010, Teplický deník, str. 03.)

4.6 KARLOVARSKÝ KRAJ

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH ZASTUPITELŮ KARLOVARSKÉHO KRAJE

Krajské zastupitelstvo má podle dotázaných zastupitelů zájem na rozvoji prevence v kraji. Náměstek hejtmána považuje finanční pobídky, které kraj nabízí obcím, za dostatečné. Problém podle něj spočívá především v laxním přístupu obcí, které nejsou schopny nebo ochotny dostupné zdroje dostatečně využívat.

Obce podle náměstka na prvním místě investují do dobře viditelných položek (jako je např. výstavba infrastruktury), přičemž problematika prevence je často až na posledním místě žebříčku jejich priorit. Motivovat obce k rozvíjení programů prevence se podle slov náměstka nedaří ani kraji, ani Ministerstvu vnitra.

Kraj se snaží obce motivovat přispíváním 10 % nákladů na projekty prevence, pokud obce projeví zájem. Kraj také usiluje o to, aby obce zpracovaly plány preventivních aktivit na dva a více let. Tyto plány by měly zajistit komplexnější a dlouhodobější řešení problémů. Obce by tak zároveň mohly na programy čerpat více peněz. Některé obce však tuto výzvu považují za administrativní zátěž. Bývalá okresní města si v tomto ohledu vedou lépe než menší obce, které se prevenci často vůbec nevěnují.

Kraj zpracovává také analýzu kriminality, která řadí obce podle indexu nápadu trestné činnosti a obsahuje také doporučení pro obce. Obce však často očekávají, že za ně bude potíže s kriminalitou řešit policie a odmítají vyvíjet větší samostatnou aktivitu. Obce často očekávají, že problém se podaří vyřešit „zavřením“ drogově závislých.

Obdobná situace je také v oblasti drogové prevence, na kterou obce nemají zájem vynakládat prostředky. Když např. krajské oddělení protidrogové prevence obcím rozeslalo výzvu s nabídkou pomoci, kontaktů a současně poukázalo na problémové lokality, ze 132 oslovených obcí zareagovaly pouze tři. Navíc se jednalo o obce, které již s oddělením navázaly spolupráci dříve.

Místo dlouhodobé práce na prevenci sociálně rizikového chování se starostové obcí často snaží problémy řešit až v momentě, kdy propukne větší problém. I v takových případech ovšem často preferují řešení v podobě přesunutí problémových občanů jinam. Obce nemají zájem se podílet na inkluzi, na začleňování znevýhodněných do společnosti, nemají zájem na prevenci.

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA KRAJSKÉHO METODIKA PREVENCE KARLOVARSKÉHO KRAJE

Metodik karlovarského kraje uznává potřebnost služeb a volnočasových aktivit pro rizikovou mládež. Její současná kapacita je však nedostačující a další rozvoj naráží na nedostatek financí. Situaci ilustruje následující příklad. O. s. Světlo Kadaň nabízí certifikovaný program primární prevence, který ovšem není schopno provádět, jelikož školy o něj z finančních důvodů nejeví zájem. Školy sice dostávají na prevenci peníze od MŠMT, ty jsou ale určeny pouze na jednorázové projekty. Dlouhodobější program prevence by školy musely financovat z vlastních zdrojů, na což nemají peníze. Jako neefektivnější se přitom jeví specifické formy primární prevence trvající několik let, v rámci kterých organizace intenzivně spolupracuje s jednou školní třídou. Jednorázové aktivity (např. jedna přednáška ročně) podle metodika nejsou efektivní.

Služby pro mladistvé a mladé dospělé není samostatnou kapitolou, ale jednou z cílových skupin jsou mladiství a mladí dospělí jako pachatelé nebo oběti trestných činů. Nová koncepce je dokument o prevenci kriminality dohromady s krajskou protidrogovou strategií. Podkladem pro koncepci je Bezpečnostní analýza kraje (analýza kriminality, sociálně demografická analýza a institucionální analýza kraje v oblasti prevence kriminality). V Karlovarském kraji funguje Pracovní skupina prevence kriminality a Pracovní skupina pro drogovou problematiku.

Kraj se snaží obce informovat obce o možnostech čerpání dotací z jednotlivých dotačních titulů pomocí korespondence a seminářů. Poskytuje také poradenství v oblasti přípravy projektů. V současné době existují možnosti získání financí především díky podpoře Ministerstva vnitra. Z vlastního rozpočtu pak kraj financuje od roku 2010 dotační titul „Příspěvek na podporu aktivit v oblasti prevence“, který je určen především nevládním neziskovým organizacím.

VÝSTUPY ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Z mediální analýzy Karlovarského kraje vyplývá, že kraj problematiku rizikové mládeže uznává a vynakládá finance na prevenci kriminality, konkrétní projekty, které města následně realizují, však nejsou vždy přímo zacílené na rizikovou mládež a často mají spíše represivní charakter. Podpora preferovaných sportů byla zdůvodňována jako opatření prevence rizikového chování mládeže.

Karlovy Vary - Na projekty prevence kriminality rozdělil letos Karlovarský kraj 1,4 milionu korun. Dotační program umožňuje obcím každoročně získat od ministerstva vnitra prostředky na akce, které mohou pomoci mladým lidem využít aktivně volný čas. „Pomáhají i na zlepšení kamerových systémů,“ informovala mluvčí krajského úřadu Jana Pavlíková.

Systém se rozšířil o jeden kamerový bod, který monitoruje další problémové lokality, centrum města Aše je díky tomu pod dohledem již z 95 procent. Celkové náklady projektu dosáhly více než 398 tisíc korun, přičemž finanční podpora z kraje činila 300 000 korun.

Město Jáchymov se v současnosti potýká především s drobnou kriminalitou, drogovou trestnou činností a vandalismem. Proto se rozhodlo pro zbudování moderního, víceúčelového hřiště u základní školy, které

by mohly navštěvovat i děti a mládež bez organizovaného volného času, navíc s nestabilním rodinným a sociálním zázemím. Zbudování hřiště přišlo na 4,2 milionu korun, dotace z krajského preventivního programu činila 800 000 korun. Hřiště má umělý povrch s běžeckou dráhou a doskočištěm pro skok daleký. Hřiště je též možno využít k provozování malého fotbalu, volejbalu, basketbalu nebo tenisu. (Karlovarský kraj přispěl na boj s kriminalitou, 13. 12. 2010, Chebský deník, str. 12.)

První náměstek hejtmana Karlovarského kraje pro ekonomiku, informatiku a investice Mgr. Martin Havel (ČSSD) byl jedním z navrhovatelů a zastánců opravy části internátu. „K podpoře rekonstrukce pokojů mne vedla jednoznačně snaha o podporu sportu u dětí a mládeže. Jde konkrétně o reprezentanty juniorky z HC Energie, neboť tímto se jim zabezpečují podmínky pro trvalou přítomnost v Karlových Varech a účast na několikafázovém tréninku. Radní i zastupitelé ve velké většině i vzhledem k již uvedenému návrh podpořili. Navíc se jednalo o investici do našeho majetku, neboť zřizovatelem SOU stavebního je Karlovarský kraj,“ poznamenal Mgr. Havel.

Druhým velkým propagátorem investice do majetku školy byl neuvolněný zastupitel Karlovarského kraje Jakub Páník(ČSSD).„Pro mne to rozhodnutí o podpoře projektu bylo jasné od samého začátku. Mám tři děti a sám vím, že nejlepší drogová a kriminální prevence mládeže je sport a jiné volnočasové aktivity. Proto se vždy snažím podpořit jakýkoliv projekt, který podporuje dětský nebo mládežnický sport,“ přidal se Páník. (SOU stavební a Akademie ČSLH HC Energie se mohou pochlubit novým zázemím pro žáky, 6. 1. 2012, Chebský deník, str. 05.)

4.7 JÁCHYMOV

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH ZASTUPITELŮ JÁCHYMOVA

Zastupitelé si uvědomují problém rizikové mládeže, jímž by se podle místostarostky měly zabývat neziskové organizace ruku v ruce se sociálním odborem v Ostrově. Vedoucí sociálního odboru v Ostrově uznává, že pracovníci OSPOD a kurátoři nemají kapacitu působit v Jáchymově a že situace by se mohla změnit, jedině pokud vedení obce Jáchymov bude služby poptávat.

Zastupitelé uznávají, že nabídka volnočasových aktivit a služeb prevence pro mládež není v současnosti dostatečná. Podle jejich slov je dnes jedinou nabídkou pro mládež klub pro mladé, který začíná působit na evangelické faře pod vedením organizace Člověk v tísni. Město také podporuje akci „Lesní maraton“, na jehož uspořádání přispělo částkou 2 000 Kč a odpustilo organizátorům poplatky za nájem potřebných prostor.

Vedení obce není nakloněno otevření NZDM v Jáchymově, nemá prostory, které by poskytlo. Má také negativní zkušenosti s NZDM v minulosti. Zařízení podle názoru vedení obce mladí lidé dostatečně nevyužívali. Vedení proto považuje vznik nového NZDM za zbytečný.

Město se chtělo zapojit do lokálního partnerství výstavby komplexu pro mladé lidi ve škole. Projekt, který zpracovával ředitel ZŠ, na vybudování prostor pro nízko prahové centrum byl dokončen, včetně vyčíslení nákladů, ale nakonec nebyl realizován, údajně kvůli změně dotačních podmínek. Město prý od projektu odstoupilo také z obavy, že by muselo v případě nenaplnění projektu (např. kvůli nízkému počtu návštěvníků) vrátit dotace.

Starosta hodnotí jako dluh mladým lidem, že v Jáchymově do nedávné doby nebylo žádné hřiště či prostor pro trávení volného času pro mládež a mladé dospělé. Financování volnočasových aktivit vidí jako dostatečné – město

dává finance tělovýchovné jednotě, přispívá na mládežnický fotbal a sjezdové lyžování. Terénní práci s mladými lidmi nepovažuje za důležitou či potřebnou.

SLUŽBY, PROGRAMY A AKTIVITY PRO MLADÉ A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE OČIMA DOTÁZANÝCH POSKYTOVATELŮ SLUŽEB PRO MLADÉ

Dle názoru poskytovatelů služeb zastupitelé nemají velký zájem se zapojit do lokálního partnerství. Z pozvaných zastupitelů se partnerství účastní jen místostarostka. Na nabídky účasti v projektech z MPSV a ESF zprostředkované přes Agenturu pro sociální začleňování od lokální konzultantky reagují zastupitelé sporadicky a nemají motivaci a zájem se na projektech podílet. Mnoho zastupitelů prý nechce podporovat aktivity zaměřené na sociálně vyloučené, mají problém s tím, jak akce vidí veřejnost, která akce organizace Člověk v tísni považuje za akce výlučně pro Romy.

V celém karlovarském kraji, a tedy i v Jáchymově, je velká nezaměstnanost, nízké mzdy, a vysoké ceny potravin, vysoké nájemné bytů, je to nejdražší kraj. V Jáchymově žije 3 236 obyvatel, v lokalitách je přibližně 70 % romských obyvatel. Podle mapy sociálně vyloučených romských lokalit společnosti GAC a.s. má 98 % obyvatel lokality maximálně základní vzdělání a míra nezaměstnanosti zde dosahuje 90 %, přičemž míra nezaměstnanosti v obci je 17,1 %. Bytová situace je v lokalitách v Jáchymově velmi problematická, neboť většina sociálně vyloučených lidí bydlí v nevyhovujících podmínkách, bez teplé vody, bez plynu, bez elektřiny, přičemž nájemné je neúměrně vysoké. Tam, kde mají nájemníci peníze na kauci, mohou získat nájemní smlouvu a platí nájem většinou vysoký tak, jaká je výše příspěvků na bydlení. Tam, kde majitelé bytů díky neschopnosti nájemníků zaplatit kauci nemusí poskytnout nájemní smlouvu, jsou nájemníci nuceni žít z absolutního minima, neboť nemají nárok na sociální dávky. Sociální bydlení v oblasti není.

Jáchymov je možné označit za prostorově vyloučenou lokalitu, neboť pro chudé obyvatele je dojíždění bariérou v poskytování služeb. Všechny instituce a zařízení jsou mimo Jáchymov a rodiny nejsou schopné dojíždět. Většina obyvatel lokalit je závislá na sociálních dávkách, příležitostně pracují „načerno“. V lokalitě je ve větší míře provozována prostituce (přímo před MÚ, ženy dojíždějí také do jiných měst). Ojediněle se vyskytují krádeže, prodej a konzumace drog, gamblerství (od ledna 2006 MÚ zakázal hrací automaty) a alkoholismus.

V Jáchymově je jedna základní škola. Co se týče sekundárního vzdělávání, je v dojezdové vzdálenosti, avšak velká část mladistvých a mladých dospělých nemá peníze na dojíždění. Rodiny většiny mladých lidí nemají finanční prostředky na materiály do školy, na pomůcky. Často chybí i motivace rodičů dětí a mladé lidi ve vzdělávání podporovat. Rodiče se často posílají své děti hned po základní škole pracovat, aby tak pomohli rodině žijící často v nevyhovujících podmínkách. To se však většinou nedaří a mladí lidé často končí jako neúspěšní uchazeči o práci závislí na sociálních dávkách. Cílová skupina ve věku 15–26 let se nachází v problematické situaci také kvůli nedostatku vhodných pracovních míst (vzhledem ke kvalifikaci a věku mladých lidí) v celém kraji.

Ačkoliv je v Jáchymově hřiště na fotbal a volejbal, je zde nedostatek vyžití a prostoru pro lidi ve věku 15–26 let. Naprosto zde chybí důraz na uplatnění, zapojení, rozvíjení mladých lidí v rámci lokality, komunity, města. V Jáchymově prakticky chybí prostory, ve kterých by mohla riziková mládež trávit volný čas. Mladí lidé se tedy spontánně shromažďují na návsi. Rozpracovaný projekt na vznik a realizaci nízko prahového denního centra pro děti a mládež, který měl být financovaný z integrovaného operačního projektu a na kterém se měla podílet místní škola společně s městem, byl zastaven ze strany vedení obce. Podle sociálních pracovníků mohl být důvod i strach z migrace dětí, názor že NZDM není užitečné, že by nepomohlo situaci, že by jej město nezvládlo spolufinancovat. Kromě současných aktivit organizace Člověk v tísni tak ve městě neexistují žádné služby pro cílovou skupinu 15–26 let.

TERÉNNÍ PROGRAMY, TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE

Terénní sociální práci poskytuje o.s. Člověk v tísní od roku 2008 (terénní programy pro jednotlivce, bezdomovce) . Od roku 2009 tato organizace poskytovala také aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Ty byla ale nucena přestat poskytovat v březnu 2012, jelikož nezískaly podporu, Společnost Člověk v tísní poskytuje též sociální poradenství a intenzivní práci s potřebnými klienty.

NÍZKO PRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

V rámci programu INSPIRATION SACHSEN vznikl v prostorách evangelické fary neformální klub pro mládež a mladé dospělé. Ten se snaží působit také v oblasti uplatnění mladých na trhu práce. V rámci pilotního programu tohoto projektu se připravují a v souvislosti s partnery propagují aktivity, jako jsou přednášky, workshopy, stáže ve firmách, exkurze ve firmách, na středních i vysokých školách nebo rozšíření veřejné služby do sociální oblasti. V klubu bude po dva roky k dispozici internet a základní sociální poradenství. Plánují se přednášky a besedy o tématu vzdělání, trhu práce. Firma se společenskou odpovědností přislíbila sponzorský dar ve výši 50 000 Kč na hudební nástroje do klubu.

SOCIÁLNÍ ODBOR

Jáchymov spadá pod sociální odbor města Ostrov. Ten posílá své terénní pracovníky do ZŠ Jáchymov, sociální pracovníci však nesdělili, které služby v Jáchymově poskytují. Terénní pracovníce mají namísto zákonem daných 70 klientů, kterým se mohou věnovat, běžně 300 klientů, takže stíhají téměř jen administrativní činnost. Možnosti získání dalšího pracovníka dle vedení odboru nejsou, odkazují na tabulkové rozpočty dané státem, nevidí možnosti jiných zdrojů financí na pracovníky. Vedoucí odboru by mohla podat podnět prostřednictvím tajemníka, ale dle jejího názoru to nepřipadá v úvahu (nevysvětlila důvod).

Kurátoři pro mládež ze sociálního odboru v Ostrově neposkytují žádnou službu v Jáchymově. Kurátorka pro mládež bohužel kvůli svému věku nemá nápady, jak naložit se situací mladistvých a mladých dospělých v Jáchymově. Možnosti prevence vidí kurátorka pro mládež v rozšíření působnosti K-centra organizace Kotec do Jáchymova. Spolupracují s organizací Člověk v tísní, využívají služeb Střediska výchovné péče v Karlových Varech.

4.6.6 SLUŽBY A PROGRAMY PRO OSOBY ZÁVISLÉ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

Žádný pracovník OSPOD Ostrov nemá v pracovní náplni starost o osoby ohrožené drogovou závislostí v Jáchymově. V současné době jsou k dispozici služby pobytů detoxu v Praze, psychologická pomoc, SVP a K-centrum je v Karlových Varech. OSPOD dostává podněty a zprostředkovává kontakt s organizacemi. Specializované zařízení v Ostrově nebo Jáchymově není.

S drogově závislými v Jáchymově nepracuje nikdo. V současné době (léto 2012) probíhá vyjednávání s o. s. Kotec, které by do Jáchymova jednou týdně poskytovalo drogovou terénní práci s drogově závislými, se skupinou ohroženou návykovými látkami nebo ohroženou rizikovým způsobem života. V současné době probíhají monitorovací výjezdy do Jáchymova, vypracovává se analýza cílové skupiny, na jejímž základě se vypracuje plán spolupráce a spolufinancování s městem Jáchymov přes Agenturu pro sociální začleňování. Požadavek organizace Kotec je, aby město službu financovalo alespoň ze 30 procent. Služby se mohou dále rozvíjet podle ochoty města je financovat.

VÝSTUPY Z ANALÝZY MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ

Ze zkoumaných článků z posledních pěti let můžeme identifikovat určitou strategii Ústeckého kraje zacílenou na prevenci rizikového chování mládeže. Političtí představitelé Ústeckého kraje uznávají závažnost problematiky a finance alokují do opatření se silným vztahem k prevenci. Celkový objem výdajů, které má kraj k dispozici na prevenci, se však ukazuje jako nedostatečný.

Ústecký kraj se po Středočeském kraji potýká s druhou největší drogovou scénou v zemi. Ale je také druhým krajem po kraji Karlovarském, který na prevenci kriminality ročně dává nejmenší obnos peněz,“ řekl Jelínek. Pro rok 2012 bylo Kcentru přiděleno 887 tisíc korun, náklady činí 1,17 milionu.

„Chybí nám asi 300 tisíc korun, abychom mohli provádět základní péči o klienty. Nemáme peníze na provoz ani na platy dvou zaměstnanců.“ Vít Jelínek, ředitel Kcentra. (Kcentru v Rumburku hrozí zánik, 14. 3. 2012, Děčínský deník, str. 03.)

Mluvčí Ústeckého kraje Magdalena Hanáčková vysvětlila, že z individuálního krajského projektu jsou podpořena nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy a sociálně aktivizační služby pro rodiny.

„Konkrétně na Ústecku jsou podpořeny sociálně aktivizační služby a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Další služby sociální prevence (Azylový dům Samaritán) jsou zahrnuty do projektu Sociální služby v Ústeckém kraji,” dodala Hanáčková.

(...). Největších nákladů si vyžádá vybudování nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve věku 15 - 26 let, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a terénní programy v sociálně vyloučených lokalitách. (V proslulé Matiční ulici v Ústí je cítit beznaděj, 3. 9. 2010, Děčínský deník, str. 02, Z regionu, MARTIN KLIMEŠ.)

4.8 SHRnutí

Politici reprezentanti municipalit (starostové a zastupitelé) většinou shodně uznávají, že jejich obce čelí v souvislosti se skupinou mládeže a mladých dospělých významným problémům. Prakticky všichni reprezentanti spatřují problém v oblasti pracovních příležitostí, schopností a aspirací mladých lidí v příslušných lokalitách. Obdobná shoda se vztahuje také na problematiku šíření drog mezi mladými a související kriminalitu. Menší počet politických reprezentantů si všímá problému prostituce mladých lidí (např. Bílina).

Většina reprezentantů také shodně hodnotí prevenci jako důležitý nástroj pro boj s těmito problémy. Nejsilnější názorovou podporu prevenci lze v tomto ohledu přisoudit představitelům města Bílina, kteří považují prevenci za naprostou prioritu a naopak represivní řešení považují za málo účinná nebo kontraproduktivní. Podobnou pozici zastávají také oslovení zastupitelé Ústí nad Labem, kteří vidí prevenci jako významnou zvláště v oblasti užívání drog (je potřeba se zaměřit především na mladé lidi, kteří drogy dosud neužívají). O něco slabší (verbální) podporu prevence jsme zaznamenali v případě zastupitelů Jirkova a Chomutova. Oslovení Jirkovští zastupitelé se domnívají, že prevence může být úspěšná jedině v případě, že děti jsou dostatečně připraveny rodinou. Ačkoliv starosta Chomutova deklaruje zájem se podílet na rozvoji prevence, ve svém vyjádření prevenci zúžil především na udržení mladých lidí v sekundárním vzdělávání. Zároveň v (rozporu s názory poskytovatelů služeb) vidí současnou podporu prevence ze strany města jako dostatečnou.

Rozdíly existují i v hodnocení současného stavu služeb poskytovaných v jednotlivých městech. Zástupci Ústí nad Labem, Bíliny a Jáchymova se shodují, že současný objem služeb prevence není dostatečný. Zastupitelé Ústí nad Labem zdůrazňují především potřebu lépe koordinovaného postupu v oblasti drogové prevence (v současnosti v této oblasti pracují na změně řízení). Starosta Bíliny vidí problém v doposud nedostatečné kapacitě NNO zabývajících se prevencí. Tento pohled sdílí také zastupitelé Jáchymova. Ačkoliv představitelé Chomutova a Jirkova navrhuji možnosti určité změny k lepšímu, současnou úroveň služeb v jejich městě hodnotí jako v zásadě dostatečnou.

Vícero představitelů obcí se kriticky vyjadřuje také k současné podpoře preventivních aktivit na systémové (státní) rovině. Např. oslovení zastupitelé Ústí nad Labem se domnívají, že oblasti prevence jsou ze strany státu dlouhodobě podfinancovány. Omezení dotačních titulů na tuto oblast zmínil také starosta Chomutova. Představitelé Jirkova se kriticky vyjádřili o současném projektovém a grantovém systému financování služeb prevence. Ten podle jejich názoru neumožňuje dlouhodobější a systémové poskytování služeb a znesnadňuje práci jak městu, tak poskytovatelům.

Zástupci měst a obcí ve svých vyjádřeních jmenují řadu služeb, které jsou v oblasti prevence v jejich službách v současnosti poskytovány a navrhuji také příležitosti pro další rozvoj. Vícero představitelů považuje za důležitý provoz nízkoprahových zařízení, případně poradenských služeb pro mladé (nicméně představitelé Jáchymova a Jirkova vyjádřili obavy z nízkého počtu klientů nízkoprahových klubů). Mezi dalšími důležitými zlepšeními zaměřenými na mladé zastupitelé zmiňují potřebu nových sportovišť a hřišť dostupných co největšímu počtu klientů z této cílové skupiny. Z hlediska této analýzy je však poněkud zarážející téměř úplná absence zmínek o dalších službách prevence, které jsou v oblasti prevence kritického chování obzvláště efektivní. To se týká především práce s rodinami mladých lidí (sociálně aktivizační služby) a mentorské programy pro mladé (pro detailnější popis služeb viz kapitola 5).

V problematice potřeby rozvoje určitých preventivních a podpůrných služeb se zastupitelé shodnou především na potřebě projektů zaměřených na zaměstnatelnost mládeže a mladých dospělých. Starosta Chomutova spatřuje problém v tom, že mladí lidé nemají dostatečnou praxi a jen obtížně získávají pracovní zkušenosti. Potřebu dlouhodobějších programů zaměřených na problematiku zaměstnanosti zmínili také představitelé Jirkova. Potřebu

rozvoje služeb, které by mladé lidi vybavily praktickými pracovními zkušenostmi, zmínili také představitelé Bíliny. Podobný názor zastávají i oslovení zástupci Ústí nad Labem.

Zajímavé postřehy nabízí také pohled na shodu a rozdíly v hodnocení současného stavu poskytování preventivních služeb mezi zastupiteli samospráv a poskytovateli těchto služeb. Největší shodu v hodnocení můžeme pozorovat v případě města Bílina. Oslovení představitelé Bíliny (především starosta) vidí jako potřebný další intenzivní rozvoj služeb a současnou kapacitu jejich poskytovatelů hodnotí jako nedostatečnou. Z vyjádření je také patrný hmatatelný zájem se na rozvoji služeb podílet (aktivní vyjednávání sponzorských darů, silná podpora NNO ze strany města, záměr se podílet na provozu integrovaného centra prevence, podpora nízkoprahových zařízení). Naopak v případě Chomutova se pohledy představitelů města a poskytovatelů služeb rozcházejí nejvíce. Zatímco starosta hodnotí současnou situaci v oblasti prevence pozitivně a současnou podporu mládeže a mladých dospělých považuje za dostatečnou, názory oslovených odborníků se od tohoto postoje značně odlišují. Podle poskytovatelů služeb ve městě neexistuje dostatek kontaktních center a terénních programů, je upřednostňována fyzická regenerace (infrastruktura) před investováním do sociálního rozvoje a radnice si nepřipouští závažnost patologických jevů v této lokalitě. V ostatních zkoumaných municipalitách pozorujeme víceméně shodu v tom ohledu, že kapacity pro poskytování preventivních služeb jsou v současnosti nedostatečné a potřebují další rozvoj. Více zastupitelů však zmiňuje finanční omezení, které tomuto rozvoji stojí v cestě.

4.9 POHLED SASKÝCH POLITIKŮ NA OHROŽENOU MLÁDEŽ V MÍSTNÍCH NOVINÁCH OD LEDNA 2008 DO PROSINCE 2012

Do analýzy médií ze Saska byly zahrnuty čtyři hlavní saské noviny – *Leipziger Volkszeitung* (LVZ), *Freie Presse* (FP), *Dresdner Neueste Nachrichten* (DNN), *Sächsische Zeitung* (SZ), které byly podrobeny přezkumu v období od ledna 2008 až do prosince 2012. Tyto noviny patří mezi nejrozšířenější periodika v Sasku a pokrývají celé jeho území. Z článků byly získávány informace na téma ohrožené, pohřešované, nebo trestně stíhané mládeže. Na základě klíčových slov, která byla stejná pro česká i německá periodika, bylo vybráno a analyzováno 53 článků⁷.

Cílem analýzy bylo zjistit postoj saských politiků k problematice ohrožené mládeže a prevence rizikových jevů. Jelikož se většina zaměstnanců správních orgánů nebo sociálních služeb vyjádřila pouze v 8 článcích analýzy, byly s politiky vedeny přímé rozhovory, např. ohledně postoje k danému tématu. Obecně lze říci, že politici, kteří se k tématice ohrožené a drogově závislé mládeže vyjádřili, shledali prevenci jako nejdůležitější formu boje s těmito problémy. V následujícím textu budou jednotlivé články podrobněji rozebrány.

Konzervativní politik za CDU Mackenroth – bývalý saský ministr spravedlnosti – prohlásil, že téma kriminality mládeže představuje důležitou okolnost pro rychlé prosazení zákona, který by měl umožnit mladým lidem žít beztrestný život („5011 Odsouzená mládež v předcházejícím roce /*Jugendliche im Vorjahr verurteilt*/“, LVZ, 31. 1. 2009, strana 4). To je jeden z mála článků, ve kterém byl obsažen pouze argument pro represivní opatření. Pro Mackenrotha by pouze rychlý a jasný trest mohl zabránit další trestní činnosti mladého člověka.

V červnu 2009 se objevil krátký článek ohledně nárůstu kriminality – zejména kriminality mládeže – v jednom malém saském městě („Zvyšování kriminality v Lommatzsch /*Kriminalität nimmt in Lommatzsch zu*/“, Dieter Hanke, SZ, 3. 6. 2009, strana 13). Bývalý saský ministr vnitra Alfred Buttolo (CDU) komentoval danou věc tím, že by také posílil přítomnost policie. Na druhé straně navrhl zařazení preventivních opatření prostřednictvím projektu

⁷ Analýzu saských periodik *Perspektiven von sächsischen Politikern aufgefährdete Jugendlichen in Lokalzeitungen von Januar 2008 bis Dezember 2012* (Pohled saských politiků na ohroženou mládež v místních novinách od ledna 2008 do prosince 2012) provedl Nico Unetrmann (Technická univerzita Chemnitz).

„Svět otevřeného Sasko (*Weltoffenes Sachsen*)“, a také terénní práce s mládeží. V tomto příspěvku byly výrazné dvě strategie boje proti kriminalitě mladistvých: větší represe a na druhé posílení a rozšíření preventivních projektů.

Při představení tzv. „Atlasu prevence“ (*Präventionsatlas*) v srpnu 2010 podpořil starosta Lipska Fabian (SPD) posílení preventivních programů v základních a středních školách („Představení prvního lipského atlasu prevence /*Erster Leipziger Präventionsatlas vorgestellt*/“, LVZ, 17. 9. 2010, strana 16). Mladí lidé by měli být vzdělávání ohledně nejistých životních situací a chráněni před drogami a právním/politickým extremismem. K tomu se také vyjádřil bývalý policejní komisař Metbitz a zdůraznil propojení policejní činnosti s preventivní prací. V tomto článku je opět kladen velký důraz na výhody prevence.

V článku, z října 2010 frakce SPD z Markkleebergu požaduje komunální program drogové prevence (*Suchtpräventionsprogramm*) na ochranu dětí a mládeže před nebezpečím zneužívání alkoholu („Frakce městské rady SPD požaduje program drogové prevence pro děti a mládež /*SPD-Stadtratsfraktion fordert Suchtpräventionsprogramm für Kinder und Jugendliche*/, LVZ, 7. 10. 2010, strana 25). Dostupnost a spotřeba alkoholu se stala vážným problémem, který by měl být vyřešen koncepcí prevence užívání drog. Předsedající frakce CDU Seyfarth ocenil tento nápad, ale zpochybnil finanční životaschopnost takového projektu. Frakce FDP měla rovněž pochybnosti, které byly vyjádřeny požadavkem na uvedení konkrétních čísel.

V období od roku 2008 do 2012 se objevila řada článků, které se zabývaly ohroženou, závislou nebo delikventní mládeží. Velmi málo politiků se ale k danému tématu veřejně vyjádřilo. Obvykle byla debata nepřímou vedenou prostřednictvím diskuze o škrttech v sociálních službách, např. pozic v rámci sociální práce nebo mládežnických klubů. Ukazuje se, že prevence je většinou v popředí, ovšem zůstává nejasné, co by se stalo, pokud by se skutečně realizovala.

Atlas prevence byl na jedné straně přivítán, na druhé ale měl program drogové prevence v Markkleebergu obtížné politické překážky ke zvládnutí. Politici si ve svých prohlášeních většinou vybrali preventivní přístup na úkor represivního, nicméně skutečné financování je nejasné a omezování preventivních projektů bohužel představuje stálou hrozbu v rámci komunitního plánování v saských městech. Především politici SPD se vyjádřili pozitivně a kladli požadavek (jako v Markkleebergu) na realizaci koncepce drogové prevence. Politici z jiných stran se vyjádřili stěží, často zůstali pouze u slov chvály za provedenou práci jako Quaiser, středo-saský vůdce liberální FDP, v případě mládežnického klubu „Ufo“ ve Freibergu („Úžasný výkon /*Großartige Leistung*/“, Johannes Pöhlandt, *Freie Presse Freiberg*, 8. 12. 2012).

Celkově se saští politici vyjadřují pozitivně směrem k rozvíjení programů prevence rizikového chování mládeže. Nicméně v rámci rozhovorů a komentářů úředníků státní správy nebo sociálních pracovníků v mládežnických klubech zůstává tento kladný postoj často na abstraktní úrovni, bez uvedení konkrétních kroků či dokonce finančních částek na podporu programů prevence. Pravděpodobně proto, že hrozí škrtky a úředníci nebo sociální pracovníci nechtějí dávat nereálné naděje.

5 ANALÝZA ROZPOČTŮ NA SLUŽBY A AKTIVITY PRO MLÁDEŽ A "COST EFFECTIVNESS" ANALÝZA (VZTAH SOCIÁLNÍCH A FINANČNÍCH NÁKLADŮ NA PREVENCI A "HAŠENÍ" NÁSLEDKŮ NEGATIVNÍCH JEVŮ U RIZIKOVÉ MLÁDEŽE)

Obecně nejčastěji používanými metodami pro hodnocení veřejných výdajů jsou nákladově výstupové metody, tzv. input-output metody. K nim patří analýza minimalizace nákladů (CMA), analýza efektivnosti nákladů (CEA), analýza nákladů a přínosů (CBA) a analýza užitečnosti nákladů (CUA). Analýza efektivnosti je založena na použití kritéria nákladové efektivnosti vynaložených výdajů na naturální jednotku výstupu. To dovoluje aplikovat metodu do složité oblasti, kterou jsou investice do lidského kapitálu, propočty dopadů vládních programů či propočty nákladů jednotlivých variant řešení sociálních problémů, a jejíž zkoumání je komplikováno i dlouhodobým horizontem, ve kterém se efekty intervencí projevují. V oblasti programů pro rizikovou mládež je aplikace ekonomických kritérií problematická, neboť jde v naprosté většině o osoby s kombinací rizikových faktorů (determinant případu). To znamená, že sledování efektu jednotlivých intervencí (reagujících na jeden rizikový faktor) je ztíženo problematickým rozlišením toho, na jaký rizikový faktor měly vliv.

Hodnocení preventivních programů je v České republice na samém počátku. Druhů hodnocení preventivních programů existuje mnoho, v ČR se aplikují minimálně. Hodnocení krátkodobého efektu je jednodušší než hodnocení dlouhodobého efektu, které je nákladnější. Podstata měření dlouhodobých efektů spočívá v měření v horizontu let. Dochází ke sledování experimentální a kontrolní skupiny, čímž se redukuje efekt neznámých faktorů na výsledek. Experimentální skupina musí mít shodné podstatné rysy se skupinou kontrolní, aby bylo možné mapovat efekt intervence. Konkrétně to znamená, že v prostředí na severu Čech, které je dlouhodobě zatížené kumulací sociálně znevýhodněných občanů, kumulací sociálně patologických jevů, drogového obchodu a podobně, budou efekty preventivních programů silně ovlivněny. Podle Nešpora je absence hodnocení efektů preventivních programů v ČR způsobena časovou, metodickou a finanční náročností hodnocení, nezájmem provozovatelů některých preventivních programů o objektivní posouzení jejich efektu, bagatelizace výsledků evaluací ze zahraničí a příklon k neúčinným programům (přednášky, velké neinteraktivní programy). Nešpor doporučuje převzít do ČR programy a postupy, které byly náležitě hodnoceny jinde, což jsou zejména tzv. "peer programy", nácviky sociálních dovedností, programy prevence v rodině (SAS pro rodiny s dětmi) a včasné intervence (41).

Ve vybraných městech nejsou aplikována standardizovaná kritéria způsobu hodnocení preventivních programů a celkově měření efektivnosti vynaložených nákladů na služby pro rizikovou mládež. V rámci rozhovorů se zastupiteli analyzovaných krajů a měst se jen několik z nich vyjádřilo ke způsobu měření efektivnosti výdajů na rizikovou mládež. Na úrovni Ústeckého kraje se podle dotázaného zastupitele snaží efektivnost maximálně zohledňovat, snaží se sledovat pozitivní dopady programů, efektivitu v rámci pracovních úřadů, v rámci motivačních kurzů a rekvalifikací, veřejně prospěšných prací, prostřednictvím monitoringu kriminality. Na úrovni Karlovarského kraje vidí dotázaný zastupitel efektivnost nepřímou v pozitivním dopadu jednotlivých programů. Z konkrétnějších nástrojů pro měření efektivnosti jsou zde využívány indikátory nastavené pro jednotlivé projekty. Hledí se na individuální přínos projektů. Zastupitelé v Ústí nad Labem neuvádí způsoby měření efektivnosti výdajů na služby pro rizikovou mládež. Jako krok ke zvýšení efektivnosti však vidí vytvoření rozhodovacího klíče, podle kterého by se hodnotila potřebnost výdajů pro profesionální a rekreační sport. To se má projevit v podpoře dětí a sportovního prostředí, jako jedné z forem prevence sociálně patologických jevů. V Bílině se snaží zvýšit efektivnost výdajů na rizikovou mládež podporou projektů, které budou rozvíjet kompetence cílové skupiny, které budou směřovat k reálnému uplatnění vzdělávání, minimálně k pokračování ve vzdělávací kariéře, směřování k získávání kvalifikace; dále projektů, které budou rozvíjet proaktivitu cílové skupiny a její sociální zapojení do lokality.

Zastupitelé ostatních měst neuvedli informace o měření efektivnosti vynaložených výdajů na rizikovou mládež a mladé dospělé.

Měření efektivity programů prevence je v celém Německu zajišťováno na několika úrovních. Klíčové je hodnocení programů na úrovni krajů, kde se v návaznosti na komunitní plán práce s mládeží vytváří plán hodnocení kvality služeb pro mládež (27). Taktéž pro prevenční programy aplikované ve školách se provádí evaluace a benchmarking podle velmi specializovaného evaluačního materiálu (29).

Měření efektivity práce s mládeží vychází z kritéria nákladové efektivnosti vynaložených výdajů na naturální jednotku výstupu. Srovnávání nákladů na jednotku vychází z teoretického, vědeckého i praxí a výzkumy potvrzeného konceptu sociální politiky, kdy jsou lidé zároveň spotřebiteli veřejných statků a služeb a zároveň i zdroji příjmů pro veřejný rozpočet prostřednictvím daní. Od počátku lidského života jsou do něj investovány veřejné finance v podobě podpory rodiny a transferů pro rodiny s dětmi, v podobě vzdělávání. Všechny tyto náklady by se daly rozdělit na náklady „prevenční“ a „represivní“. Prevenčními náklady jsou myšleny náklady na všechny aktivity, které jedince posouvají na legální trh práce a vybavují je k tomu kompetencemi, aby mohl začít zpětně investovat do státu prostřednictvím zdaněné práce. Náklady na represii se rozumí náklady na aktivity, jež vedou ke snížení škody, kterou případný rizikový životní styl jedinců přináší svému okolí. Náklady na represii sociálně patologických jevů se vyznačují vysokou nákladností pro veřejné finance.

Vzhledem k tomu, že tyto náklady často souvisí s izolací jedince od jeho přirozeného kontextu a se znemožněním jeho dalšího působení, a mají rezidenční charakter, jsou dvojitě nákladné. První úroveň nákladů způsobuje nákladnost rezidenčních služeb, díky níž se všechny západní země snaží od tohoto typu řešení sociálních problémů přesouvat co nejvíce k prevenci v podobě terénních a ambulantních typů služeb. Druhou úroveň nákladů tvoří výzkumy a praxí potvrzená skutečnost, že zkušenost s řízením, rezidenčními pobyty a dalšími institucionalizovanými sankcemi zvyšuje pravděpodobnost, že se jedinec znovu dopustí přestupku nebo trestného činu (39).

Pokud se nepodaří z různých důvodů zajistit přechod jedince na legální trh práce, je jeho životní dráha logicky pro stát a veřejné finance velmi nákladná. Pokud srovnáváme životní dráhy jedinců a položky, které do nich byly investovány ve srovnání s položkami, které oni mohli „vrátit“ státu, je možné vidět ekonomické vztahy, ikdyž samozřejmě není možné plně „spočítat“ náklady spojené s životními drahami a etapami lidí.

Logika je taková, že v dlouhodobém hledisku by se investice směřující k uplatnění jedince na legálním trhu práce a prevence směřující ke snížení výskytu sociálně patologických jevů měla vyplatit. A to proto, že snižuje počet jedinců závislých na sociálních dávkách a podpoře a protože zvyšuje zaměstnanost. V dlouhodobém měřítku též ovlivní další generace.

Služby prevence a represe jsou však financovány z různých zdrojů, a tak nepoměr mezi službami nepocítí jedna instituce, ale v konečném důsledku až celkové veřejné finance. Pokud dojde k transformaci veřejných rozpočtů, budou moci zastupitelé a úředníci-manažeři z obcí pocítit vztah mezi druhy nákladů.

Pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží je klíčové posílit investice do služeb pro mládež, jež mají charakter prevence. Ve střednědobém a zejména v dlouhodobém horizontu tyto investice přinesou pokles nákladů způsobených kriminalitou a nezaměstnaností mladých lidí. Analýzy, jež srovnávají v rámci současného systému financování sociálních služeb náklady na služby prevenčního typu s náklady na služby rezidenčního typu (takovou podobu má většina represivních opatření) jsou v českém odborném prostředí novinkou. Jsou však klíčovým podkladem pro zajištění efektivity financování sociálních služeb, pokud vezmeme v potaz jejich prioritní cíl, kterým je pomoci klientům k nezávislosti na systému sociální pomoci. Jak již bylo řečeno výše, služby represivního typu, které mají většinou charakter izolace klienta do nějaké formy rezidenčního zařízení, snižují

pravděpodobnost, že se klient adaptuje na podmínky reálného života a zvyšují pravděpodobnost, že klient v budoucnu bude závislý na sociálních službách.

5.1 ANALÝZA ROZPOČTŮ OBCÍ JÁCHYMOV, BÍLINA, CHOMUTOV, ÚSTÍ NAD LABEM, JIRKOV, A KARLOVSKÉHO A ÚSTECKÉHO KRAJE Z HLEDISKA OBJEMU VÝDAJŮ VZTAHUJÍCÍCH SE K PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE V LETECH 2008 AŽ 2012

5.1.1 CÍLE ANALÝZY

Cílem této kapitoly je analýza rozpočtů obcí Jáchymov, Bílina, Chomutov, Ústí nad Labem a Jirkov a Karlovarského a Ústeckého kraje s ohledem na vyčíslení výdajů těchto obcí a krajů, které se prokazatelně vztahují k prevenci rizikového chování mládeže.

Složení veřejných rozpočtů nám slouží jako ukázka toho, jakou část zdrojů političtí reprezentanti věnují na řešení jednotlivých společenských problémů a potažmo jakou míru závažnosti a důležitosti těmto problémům připisují. V této kapitole si ukážeme, jaký podíl veřejných výdajů výše uvedených měst byl v letech 2008 až 2012 vynakládán na prevenci rizikového chování mládeže. Současně se zaměříme na to, jaká část těchto výdajů má prokazatelně silný vztah na prevenci rizikového chování mládeže a u jaké části z těchto výdajů nemůžeme s jistotou říci, že mají vliv na prevenci a z toho důvodu je označujeme jako výdaje se slabým vlivem.

Cílem této analýzy struktury veřejných rozpočtů ve městech Chomutov, Ústí nad Labem, Bílina, Jirkov a v Karlovarském a Ústeckém kraji je ukázat jednotlivé strategie řešení problematiky rizikového chování mládeže ve zkoumaných lokalitách stejně jako dokumentovat, jakou prioritu reprezentanti připisují financování prevence tohoto problému. Současně se podíváme na efektivitu výdajů, které jsou zde z veřejných výdajů vynakládány na prevenci rizikového chování mládeže.

5.1.2 VÝCHODISKA ANALÝZY

Vzhledem ke skutečnosti, že v případě řady rozpočtových výdajů nelze s jistotou říci, že se jedná o výdaje, které se jednoznačně vztahují k prevenci rizikového chování mládeže, nebo že se naopak jedná o výdaje, které se k prevenci rizikového chování mládeže nijak nevztahují, vytvořili jsme čtyři kategorie rozpočtových výdajů podle jejich vztahu k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých.

1. *Výdaje, které pravděpodobně napomáhají k prevenci rizikového chování mládeže* – výdaje spadající do této kategorie budeme v textu dále nazývat jako **výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže**.
2. *Výdaje, u kterých je možné, že nepomáhají k prevenci rizikového chování mládeže, avšak není to zaručené* – výdaje spadající do této kategorie budeme v textu dále nazývat jako **výdaje se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže**.
3. *Výdaje, které pravděpodobně nenapomáhají k prevenci rizikového chování mládeže, ale nelze vyloučit, že prevenci rizikového chování mládeže mohou částečně napomáhat* – výdaje spadající do této kategorie budeme v textu nazývat jako **výdaje se slabým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže**.
4. *Výdaje, které nemají vztah k prevenci rizikového chování mládeže* – výdaje spadající do této kategorie budeme v textu nazývat jako **ostatní rozpočtové výdaje**.

Při zařazování výdajů obcí a krajů na podporu různých aktivit a služeb do výše uvedených kategorií určujících sílu vztahu k prevenci rizikového chování jsme vycházeli ze zjištění českých i zahraničních výzkumů o tom, jaké aktivity, programy a služby jsou v prevenci rizikového chování účinné.

PROGRAMY ZAMĚŘENÉ NA ROZVOJ SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ MLADÝCH

Programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností mladých a dovedností potřebných pro život se typicky zaměřují na zvládání hněvu, rozvoj sociálního citění, morální rozvoj, budování sociálních dovedností, řešení problémů a konfliktů ve vztazích (10). Mohou být poskytovány univerzálně (všeobecná prevence) nebo rizikovým skupinám (specifická prevence). Podle zjištění z výzkumů jsou programy tohoto typu účinné v prevenci rizikového chování (11). Českým příkladem tohoto typu programu je program Mladiství zajišťovaný občanským sdružením Rubikon (dříve Sdružení pro probaci a mediaci v justici). Programy tohoto typu také poskytují nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (viz níže). Řadíme sem také veškeré programy zaměřené na prevenci společensky nežádoucích jevů dětí a mládeže, sociální prevenci, prevenci kriminality, drogové závislosti a HIV/AIDS.

PROGRAMY ZAMĚŘENÉ NA ÚSPĚCH VE VZDĚLÁVACÍM PROCESU, POBÍDKY PRO DOKONČENÍ STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

U těchto typů programů a pobídek byl také výzkumy prokázán pozitivní preventivní efekt na rizikové chování (1, 2). Českým příkladem takového programu jsou např. stipendia pro romské studenty na středních školách. Ukazuje se však, že výše těchto stipendií není vždy dostatečně motivační. Podle Analýzy sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti (12: 56) „[r]omští rodiče někdy zcela záměrně upřednostňují evidenci dítěte po ukončení povinné školní docházky na úřadu práce, protože pokud se dítě přihlásí do rekvalifikačního kurzu, získává okamžitě nárok na dávky podpory v nezaměstnanosti, čímž okamžitě přispívá do rodinného rozpočtu.“ Současná právní úprava, která umožňuje uplatňování výše popsané strategie, je podle uvedené analýzy jednou z příčin, proč v České republice vyrůstá řada mladých lidí, kteří absolvovali pouze základní vzdělání a sekundární vzdělávání ani nezačínají, nebo jej nedokončí úspěšně (12: 103).

Programy zaměřené na úspěch ve vzdělávacím procesu běží v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi a poskytují je také nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.

INDIVIDUÁLNÍ PORADENSTVÍ (VÝCHOVNÉ POHOVORY)

V České republice je poskytováno také individuální poradenství, a to např. formou výchovných pohovorů, které s mladými lidmi vedou výchovní poradci na školách či kurátoři pro mládež. Individuální poradenství ambulantní formou poskytují také střediska výchovné péče. Podle výzkumů nicméně v prevenci rizikového chování mládeže samostatné individuální poradenství není příliš účinné (11). Výdaje na práci kurátorů pro mládež jsme tedy zařadili do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže.

PRÁCE S RODINOU DÍTĚTE ČI MLADÉHO ČLOVĚKA, PODPORA A POSILOVÁNÍ JEJÍHO FUNGOVÁNÍ

Práce s rodinou dětí a mladých lidí, která napomáhá tomu, aby se rodiče naučili, jak zvládat stres, jak jasně komunikovat svá očekávání vůči dětem, jak se vyhnout fyzickým trestům, jak odměňovat pozitivní chování, působí podle zjištění řady výzkumů jako prevence a odrazuje děti a mládež od rizikového chování (1–6, 13). Programy zaměřené na posílení fungování rodiny a rodičovských dovedností podle výzkumů snižují výskyt konfliktního chování, agresivity, kriminálního chování i zneužívání návykových látek mezi mládeží (1, 7, 8, 9, 14). Tato zjištění potvrzují i zkušenosti pracovnice sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi z Jáchymovska. Práce s rodinou dětí a mladých lidí podle jejích zkušeností snižuje výskyt rizikového chování dětí a mládeže. Za posledních několik let nebylo u dětí z rodin, s kterými pracovaly sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nutné přistoupit k ani jednomu umístění dětí do ústavní výchovy (R1). Problémy v rodině jsou jednou z hlavních příčin nelegálního chování a užívání drog i podle mladých dotázaných v rámci dotazníkového šetření Mezi panely provedeného společností Člověk v tísni mezi mladými z chomutovských a jirkovských sídlišť (v rámci šetření bylo dotázáno 174 mladých ve věku 15 až 22 let).

Příkladem komplexního tréninkového programu pro rodiče je program Triple-P-Positive-Parenting-Programme (Program pozitivního rodičovství), který je původem z Austrálie, rozšířil se nicméně i do dalších zemí včetně Německa (15). V České republice poskytuje dobrovolnické centrum Ústí nad Labem ve spolupráci s Deutscher Kinderschutzbund Bundesverband, e.V. kurz Silní rodiče – Silné děti®, který má podobné cíle.

V České republice fungují, pokud jde o práci s rodinou mladých, především již zmíněné sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Obce také disponují terénními sociálními pracovníky. Výdaje na tyto služby proto řadíme do kategorie výdajů se silným vlivem na prevenci rizikového chování mládeže.

MENTORSKÉ PROGRAMY

Mentorské programy jsou založené na vybudování pozitivního vztahu mladého člověka, u kterého hrozí výskyt rizikového chování s mentorem – dospělou osobou která není z jeho rodiny. (2, 16). Cílem mentorských programů je pomoci mladým lidem vybudovat potřebné životní dovednosti, poskytnout vztah s někým, kdo by mohl být jejich vzorem a průvodcem (2, 17). U programů zahrnujících prvky mentorství bylo prokázáno, že snižují riziko předčasného těhotenství, zneužívání drog a alkoholu, agresivního chování a konfliktů ve vztazích, nedokončení studia a záškoláctví (2, 18-24).

Jaký by mohl mít vztah a přátelství s dospělým, například v rámci mentorského programu, význam pro prevenci rizikového chování, naznačují i zjištění z již zmíněného šetření Mezi panely. Jako odpověď na otázku, co vede ke kriminální činnosti mladých lidí, zvolilo 70 % dotázaných odpověď špatná parta, k užívání drog vede špatná parta dokonce podle 80 % dotázaných. Pouze 24 % respondentů, kteří uvedli, že se podíleli na legální činnosti, uvedlo, že se tak dopustili samostatně, zbývajících více než 70 % tak činilo ve dvou až třech lidech, či větší partě. Pouze 7 % mladých, jejichž kamarádi se nedopustili kriminální činnosti, se kriminální činnosti dopustilo, zatímco 44 % mladých, jejichž kamarádi se dopustili kriminální činnosti, se nějakého nelegálního činu taktéž dopustilo. V jaké partě se mladý člověk pohybuje, jaké má přátele, má tedy evidentně silný vliv na výskyt rizikového chování.

V České republice poskytuje mentorské programy jednak občanské sdružení Lata (to nicméně působí pouze v Praze a Středočeském kraji), jednak organizace využívající Program Pět P, které působí v celé ČR. Organizace pracující na základě programu Pět P v Ústeckém a Karlovarském kraji nicméně pracují pouze s dětmi do 15 let (ačkoli do programu Big Brothers Big Sisters, jehož národní variantou je Pět P, se v USA zapojují – jako „klienti“ – i mladí lidé do 18 let). Mentorskou roli mohou nicméně plnit i pracovníci a dobrovolníci působící v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež a streetworkři.

Vzhledem k výše uvedenému mentorské programy zařazujeme do kategorie výdajů se silným vztahem k prevenci rizikového chování.

PROGRAMY A SLUŽBY ZAMĚŘENÉ NA BOJ SE SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM

Vzhledem k tomu, že jedním z důvodů rizikového chování mládeže a mladých dospělých je v některých případech i život v kontextu sociálního vyloučení (2), počítali jsme jako výdaje vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých i výdaje na programy a služby zaměřené na boj se sociálním vyloučením. Výdaje na tyto programy a služby jsme zařadili do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých.

NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ A STREETWORK

Službu, která plní roli specifické prevence rizikového chování mládeže, představují v ČR především nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (26) a terénní programy zaměřené na mládež ohroženou rizikovým chování – streetwork. Nízkoprahová zařízení mnohdy nenabízejí pouze volnočasové aktivity, ale i výše popsané programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností mladých a dovedností potřebných pro život, programy zaměřené na

úspěch ve vzdělávacím procesu, pobídky pro dokončení středního vzdělávání, individuální poradenství, podporu při zvládání obtížných životních situací a mentorství.

Výdaje na podporu nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a terénní programy zaměřené na mládež ohroženou rizikovým chováním – streetwork – tedy zahrnujeme do kategorie výdajů se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže

SMYSLUPLNÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Zejména u dětí a mládeže do 18 let může být podle výzkumů příčinou rizikového chování touha po vzrušení, zábavě (1). Padesát dva procent respondentů šetření Mezi panely odpovědělo, že mladí lidé se dopouští kriminální činnosti z nudy, 49 % odpovědělo, že nuda vede k užívání drog. Smysluplné volnočasové aktivity tak obecně řečeno působit jako prevence rizikového chování (1, 2).

Cílené volnočasové aktivity poskytují především výše uvedená nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. V některých případech podobné aktivity mohou poskytovat i Domovy dětí a mládeže. Výdaje na podporu domů dětí a mládeže tedy řadíme do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže.

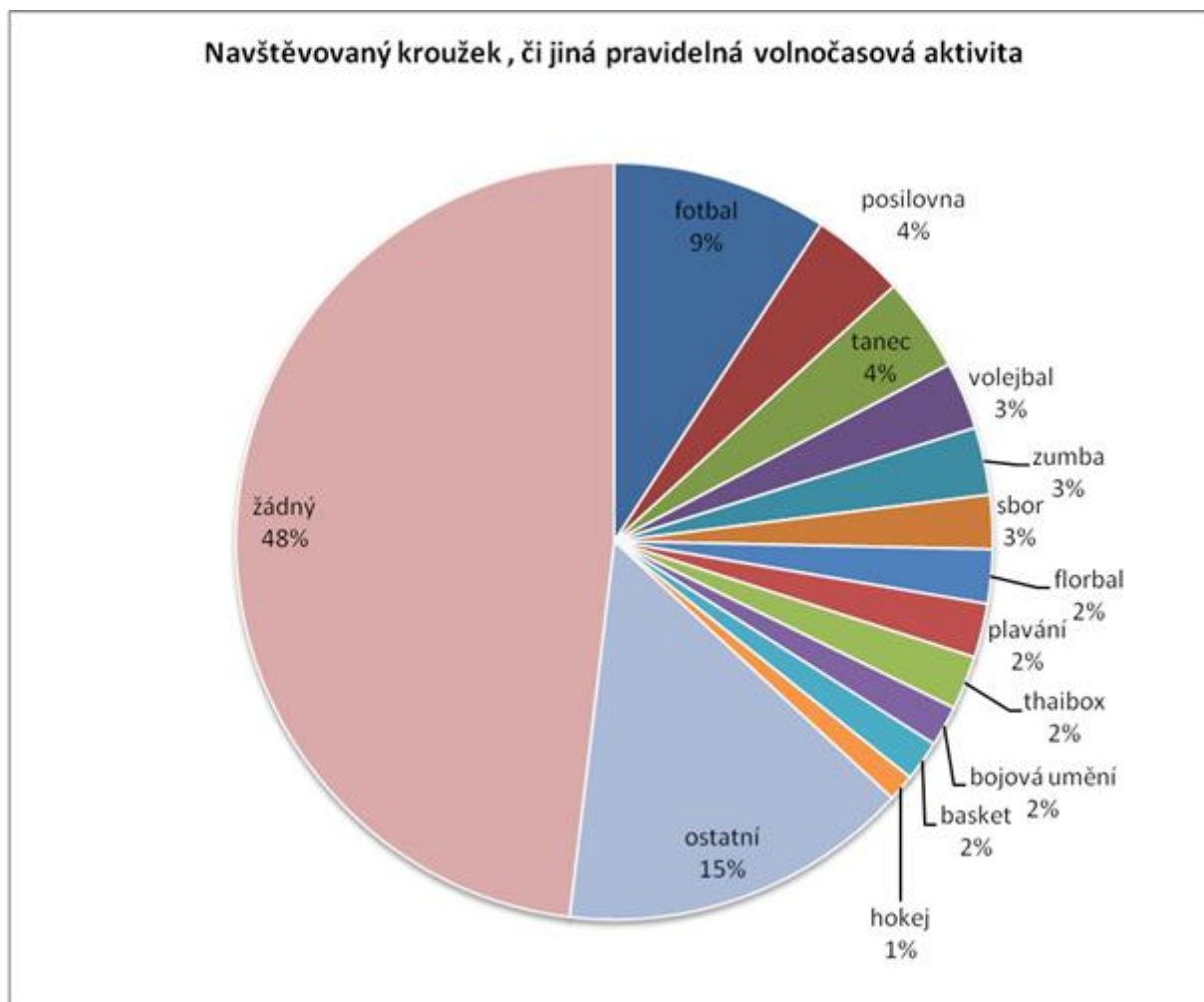
Zkoumané obce a kraje nicméně každoročně dávají příspěvky i na velké množství dalších sportovních i kulturních volnočasových aktivit. Aby bylo možné určit, jak silný nebo slabý je vztah těchto výdajů k prevenci rizikového chování mládeže, je třeba na prvním místě vyjít z toho, jakým volnočasovým aktivitám se mladí lidé ve věku 15 až 26 let věnují, a jaké aktivity jsou pro ně atraktivní.

Podle výsledků reprezentativního šetření uskutečněného Centrem pro výzkum veřejného mínění v roce 2009 odpovědělo na otázku, jak často se věnují různým volnočasovým aktivitám, jednou týdně a častěji dvě třetiny mladých lidí v ČR ve věku 15–26 let.

Pokud jde o volnočasové aktivity podporované obcemi a kraji, k prevenci rizikového chování by tedy mohly mít vztah výdaje na podporu sportu. Pokud jde o to, jakým konkrétním sportovním aktivitám se mladí lidé věnují, odpověď nám mohou naznačit výsledky reprezentativního šetření uskutečněného v ČR v rámci International social survey programme v roce 2007. Nejčastěji se mladí věnovali jízdě na kole – jednou týdně a častěji se ve svém volném čase věnovalo jízdě na kole 34 % dotázaných, následovalo posilování a fitness s 19 % a aerobik, plavání a fotbal s 15 % až 13 %. Ostatním sportovním aktivitám se věnovalo méně než 10 % dotázaných.

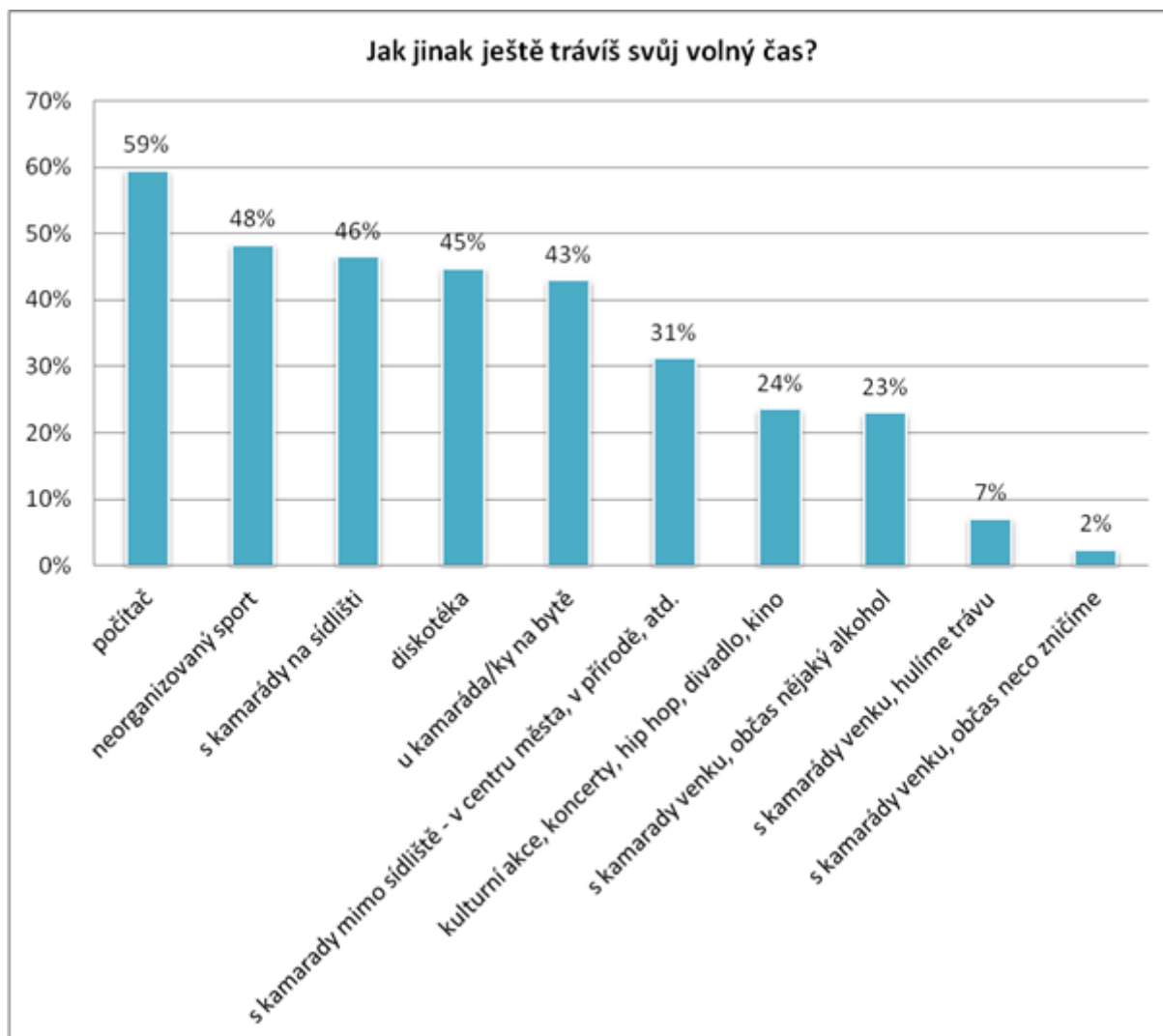
Výsledky již zmíněného šetření Mezi panely uskutečněného mezi mladými lidmi z chomutovských a jirkovských sídlišť částečně potvrzují výše uvedená zjištění z národních šetření. Ukazuje se nicméně, že různým tradičním sportům (jako např. volejbal, plavání) se na Chomutovsku pravidelně věnuje ještě menší část mladých, než vyplývá z národních šetření. Jak je vidět z grafu č. 1, s výjimkou fotbalu, u nějž odpovědělo 9 % dotázaných, že se mu pravidelně věnuje, se ostatním sportům (volejbal, basketbal, plavání) věnuje pouze kolem 2–3% dotázaných.

Graf č. 1: Jaký kroužek mladí navštěvují, či jiná pravidelná volnočasová aktivita (Mezi panely)

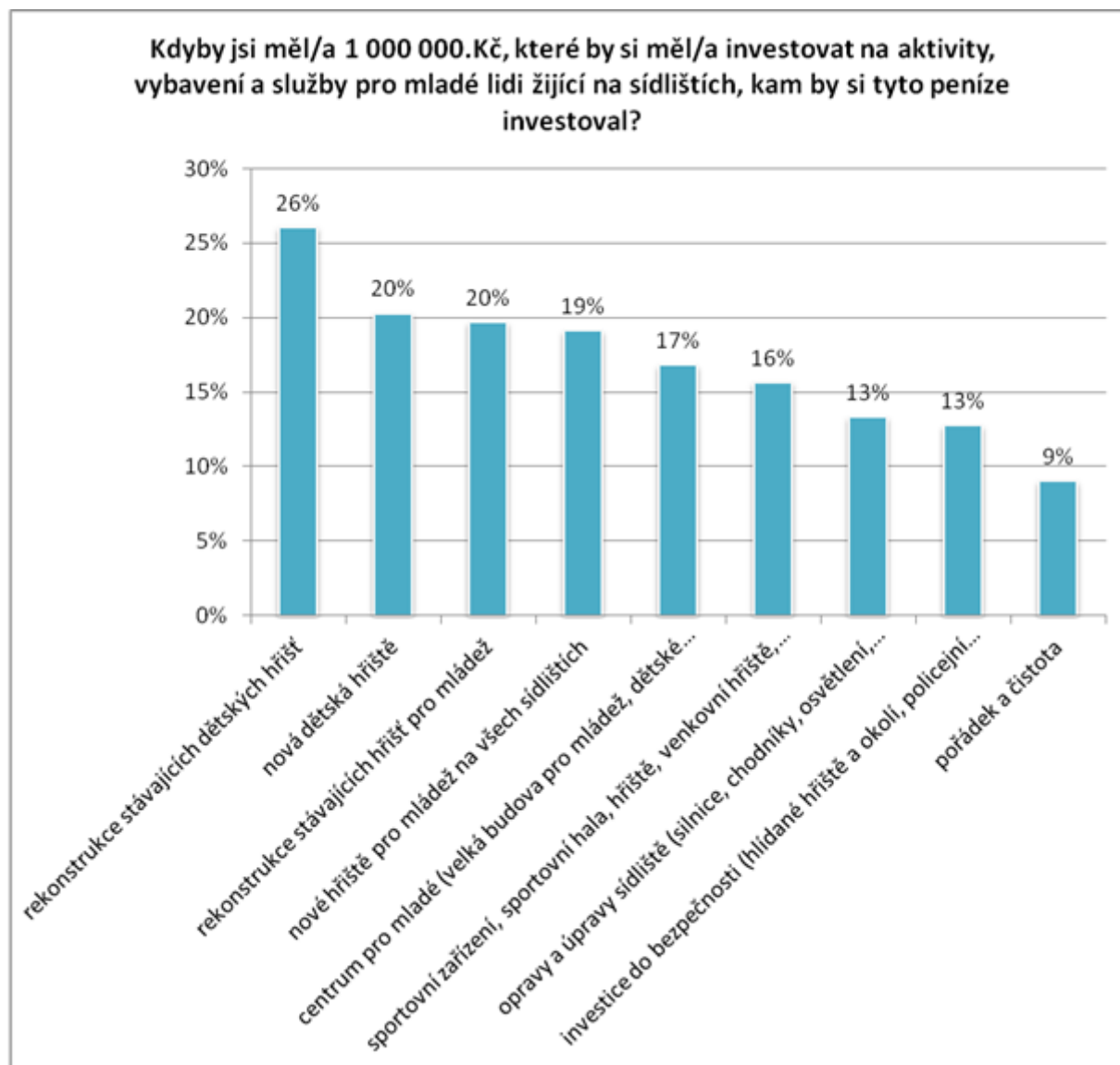
Jak je vidět z grafu č. 2 který zachycuje odpovědi respondentů na to, jak jinak tráví svůj volný čas, velká část (48%) mladých se věnuje nějakým sportovním aktivitám, jedná se ale o neorganizovaný sport.

Graf č. 2: Další volnočasové aktivity mladých (Mezi panely)

Na otázku „Kdyby jsi měl/a 1 000 000.Kč, které by si měl/a investovat na aktivity, vybavení a služby pro mladé lidi žijící na sídlištích, kam by si tyto peníze investoval?“ nejvíce mladých ve věku 15-26 let odpovědělo, že by prostředky investovalo do hřišť a sportovišť, jak je vidět z grafu č. 3.

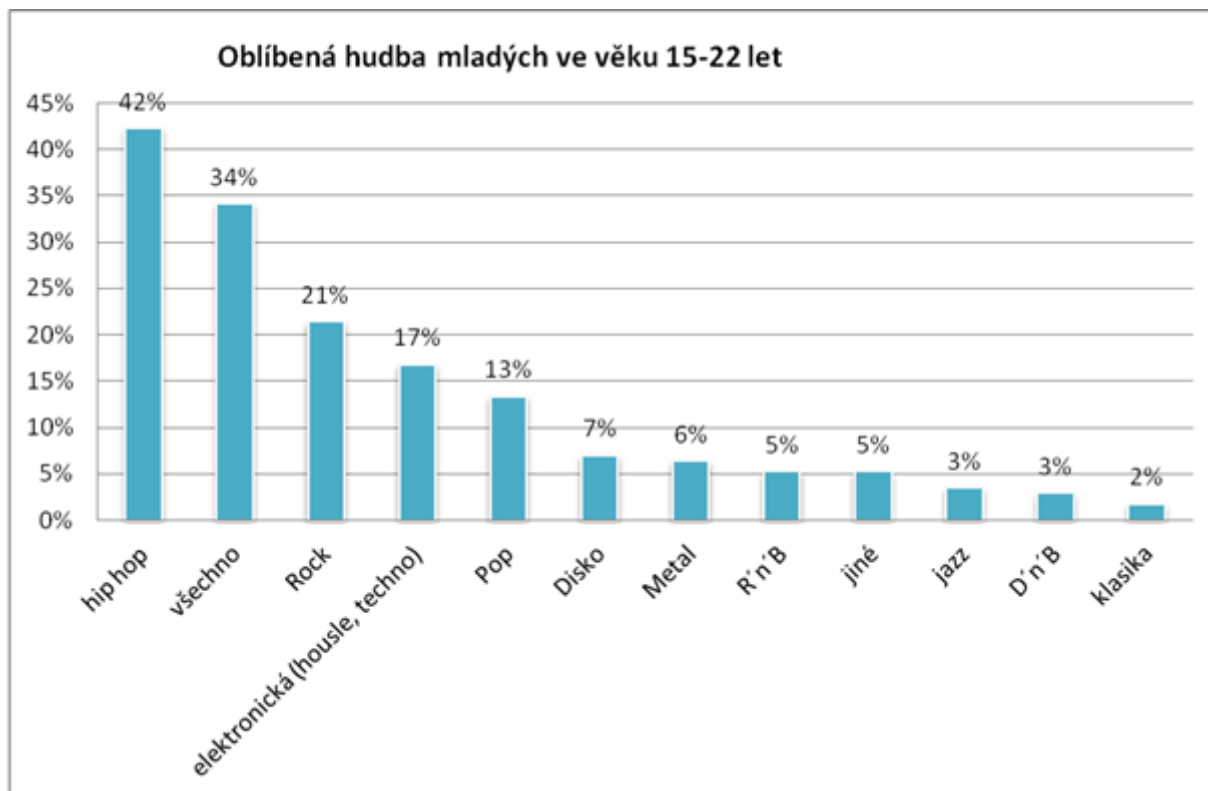
Graf č. 3: Do čeho by mladí investovali finance (Mezi panely)

Pokud tedy jde o výdaje na sport, lze na základě výše uvedeného uzavřít, že za výdaje vztahující se k prevenci rizikového chování, lze považovat především výdaje na výstavbu a rekonstrukci hřišť a rekreačních sportovišť pro mladé. Pokud jde o výdaje na podporu sportovních organizací, k prevenci rizikového chování se možná částečně vztahují výdaje na podporu fotbalových klubů, nevztahují se k ní například výdaje na podporu hokejových klubů vzhledem k tomu, že hokej hraje přibližně jeden ze sta mladých lidí ve věku 15-26 let ohrožených rizikovým chováním.

Co se týče výdajů na podporu kultury, jak je vidět z grafů uvedených výše, navštěvování divadla, či koncertů vážné hudby není mezi mladými časté. Jednoznačně neoblíbenější hudební styl mezi mladými je hip hop, jak je vidět z grafu č. 4, který taktéž zachycuje zjištění ze šetření Mezi panely. Za výdaje na kulturní aktivity se silnějším vztahem k prevenci rizikového chování mládeže lze tedy považovat výdaje na podporu hudebních akcí těchto žánrů. Zároveň lze za takovéto výdaje možné považovat výdaje na podporu hudebních akcí, na které je vstup zdarma, výdaje na aktivity, do kterých se mohou mladí zapojit (soutěž regionálních kapel), a výdaje na podporu soustavnějších aktivit, ne pouze jednorázové akce (jeden koncert).

Graf č. 5: Oblíbený hudební styl mladých (Mezi panely)

JAKÉ TYPY VÝDAJŮ Z ROZPOČTŮ ZKOUMANÝCH OBCÍ A KRAJŮ LZE POVAŽOVAT ZA VÝDAJE VZTAHUJÍCÍ SE K PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE?

1. Za výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování je možné považovat výdaje na:
 - programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností,
 - mentorské programy,
 - služby podpory rodiny, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi,
 - nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy zaměřené na rizikovou mládež.
2. Za výdaje se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování je možné považovat výdaje na:
 - programy a služby zaměřené na boj se sociálním vyloučením,
 - domovy dětí a mládeže,
 - práci kurátorů, ambulantní služby středisek výchovné péče,
 - investice do hřišť a rekreačních sportovišť pro mladé,
 - podporu kulturních aktivit blízkých mladým (hip hop) soustavnějšího charakteru.
3. Za výdaje se slabým vztahem k prevenci rizikového chování je možné považovat výdaje na:
 - podporu sportovních klubů (ovšem nikoli hokejových),
 - jednorázové kulturní akce.

5.1.3 METODOLOGIE

Data potřebná pro analýzu rozpočtů byla získána z veřejně dostupných zdrojů, konkrétně ze závěrečných účtů vybraných měst a krajů z let 2008 až 2012, uveřejněných na webových stránkách úřadů. Jelikož závěrečné účty pro rok 2012 ještě nebyly v době vzniku analýzy zcela kompletní, použili jsme pro analýzu schválené rozpočty měst a krajů pro rok 2012. Z tohoto důvodu jsme data z roku 2012 nezařadili do srovnání s rozpočty z dřívějších let, nicméně je zmiňujeme pro vytvoření orientační představy o aktuálním stavu. Vývoj výdajů z let 2008 až 2011 poskytuje dostatečný přehled o vývoji výše výdajů na prevenci rizikového chování a pro rok 2012 se prudká změna tohoto vývoje nepředpokládá.

Pracovníky magistrátů a městských a krajských úřadů jsme kontaktovali také z důvodu, že z jednotlivých položek závěrečných účtů nebylo často zcela zřejmé, na jaké konkrétní aktivity byly finanční prostředky vynaloženy, a tudíž nebylo možné určit, jak silný vztah měly tyto výdaje k prevenci rizikového chování mládeže. Konkrétně jsme kontaktovali pracovníky ekonomických, sociálních či školských odborů, kteří tak měli možnost jednotlivá data upřesnit, okomentovat a doplnit.

K hlavním nejasnostem docházelo zejména při analýze výdajů z rozpočtů některých měst na sportovní a volnočasové aktivity, jelikož u těchto výdajů nebylo rozlišeno, jaké prostředky z nich byly vynaloženy cíleně na aktivity pro rizikovou mládež, a jaké na sportovní kluby pro širokou veřejnost. Z výdajů na sportovní a volnočasové aktivity měst krajů bylo také potřeba vyčlenit investiční výdaje na budovy, haly atd. Současně však bylo potřeba vyčíslit výdaje na opravy hřišť, sportovišť či skateparků a výdaje na kulturní aktivity pro mládež, které mají prokazatelně preventivní charakter.

Nejasné byly také výdaje na prevenci kriminality, zejména pokud jde o to, na jaké projekty byly tyto finance konkrétně vynakládány. Tyto informace nebyly v řadě případů v závěrečných účtech explicitně uvedeny.

I přes opakované žádosti o podrobnější data o výdajích obcí se nám bohužel v řadě případů nepodařilo získat dostatečně obsáhlé informace pro to, abychom mohli určit, jak silný vztah mohly mít různé výdajové položky k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých. Zejména u prostředků vynaložených na podporu sportu nám nebyly vždy dodány informace o tom, jaká část výdajů byla vynaložena na podporu jakých sportovních aktivit, jaká část byla vynaložena na podporu profesionálního sportu, jaká na podporu rekreačního sportu, a další zásadní informace pro určení, jak silný, či slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých měly dané výdaje.

5.1.4 ANALÝZA ROZPOČTŮ OBCÍ CHOMUTOV, ÚSTÍ NAD LABEM, BÍLINA, JIRKOV A JÁCHYMOV

U každé lokality nejprve pro přehlednost předkládáme tabulky, ve kterých je uvedeno, jaké konkrétní rozpočtové výdaje jsme v daných lokalitách počítali jako výdaje se silným, středně silným a slabým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých. Jednotlivé výdajové položky ponecháváme tak, jak byly nazvány jednotlivými lokalitami. Zelenou barvou jsou označeny výdaje, které jsme počítali mezi výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých, žlutou barvou výdaje, které jsme zařadili do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci, a červenou barvou výdaje se slabým vztahem k prevenci rizikového chování. Níže pak uvádíme, jaký byl podíl výdajů vztahujících se k prevenci rizikového chování na celkových výdajích jednotlivých lokalit a jaké výdaje byly vynaloženy na prevenci rizikového chování v jednotlivých letech, opět pro každou lokalitu zvlášť a v graficky znázorněné v grafech.

ANALÝZA ROZPOČTU MĚSTA CHOMUTOV

Mezi výdaje vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže vynaložené v letech 2008 až 2012 městem Chomutov můžeme řadit neinvestiční výdaje na tělovýchovnou činnost a využití volného času dětí a mládeže. Tyto výdaje tvoří největší podíl z výdajů na prevenci rizikového chování v Chomutově ve zkoumaném období. Výdaje na sportovní a volnočasové aktivity však mají, jak bylo blíže vysvětleno v předchozí kapitole, spíše slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže, jelikož nejsou zacílené přímo na cílovou skupinu rizikové mládeže. Podíl těchto výdajů činil v posledních pěti letech 0,1 až 0,2 % z celkového rozpočtu města Chomutov. Pro srovnání, výdaje na divácky preferované sporty (fotbal, hokej, basketbal a volejbal), které ve skutečnosti vykonává pouze malé procento mládeže, činily přibližně 70 % z celkových výdajů na sport a představovaly ve zkoumaném období 0,2 až 0,4 % z celkových výdajů města.

Další významnou položku z výdajů na prevenci rizikového chování tvořily výdaje na prevenci patologických jevů, konkrétně jde o prevenci před drogami a dalšími návykovými látkami, která má silný vztah k prevenci rizikového chování. Do této kategorie jsme zařadili i výdaje na programy zaměřené na podporu rodin s dětmi.

Do kategorie výdajů města Chomutova se středně silným vztahem k prevenci započítáváme výdaje na mimořádnou okamžitou pomoc osobám ohroženým sociálním vyloučením, jelikož toto opatření se týká cílové skupiny mládeže pouze nepřímo.

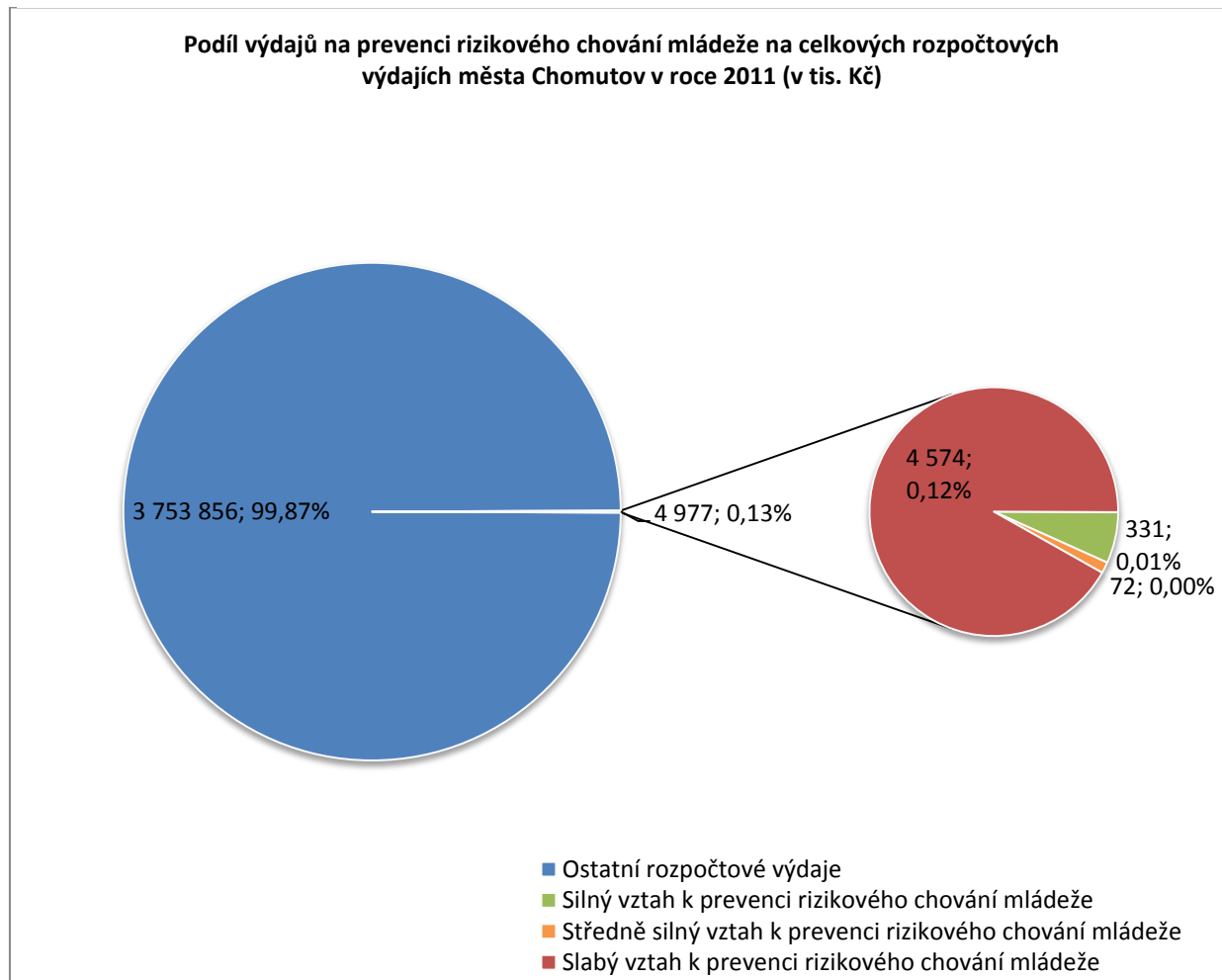
Tabulka č. 1: Výdaje města Chomutov vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Chomutov	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočtové výdaje celkem	3 758 833	2 648 588,48	4 665 762,61	3 758 833,02	2 392 904,0
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	229	333	331	331	0
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	90	84	92	72	0
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	4 612	4 518	3 962	4 574	0
Rizikové chování					
Prevence před drogami, alk., nikot. aj. návyk. lát.	200	300	300	300	
Zařiz. vých. poradenství a preventivně vých. - PPP	155	40			
Podpora rodin					
Ostatní sociální péče a pomoc rodině a manželství	28,77	33,16	30,55	31,44	
Sociální práce, sociální začleňování					
Mimořádná okamž. pomoc osobám ohrož. sociál. vyloučen	89,85	84,00	91,50	71,85	
Smysluplné volnočasové aktivity					
Sport					
Ostatní tělovýchovná činnost	4 286,00	4 334,00	3 820,00	4 534,00	
Využití volného času dětí a mládeže	171,40	144,40	142,00	40,00	
Divácky preferované sporty	9500	9881	9800	10000	10025
Sport celkem	13280	13524	12652	12966	18104,5

Příslušné pracovníky magistrátu města Chomutova jsme zároveň požádali, aby upřesnili, jaké výdaje byly vynaloženy na výstavby a opravy hřišť a sportovišť pro mládež, na kulturní aktivity pro mládež a na prevenci kriminality mládeže, které mají prokazatelně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže, jelikož tyto údaje

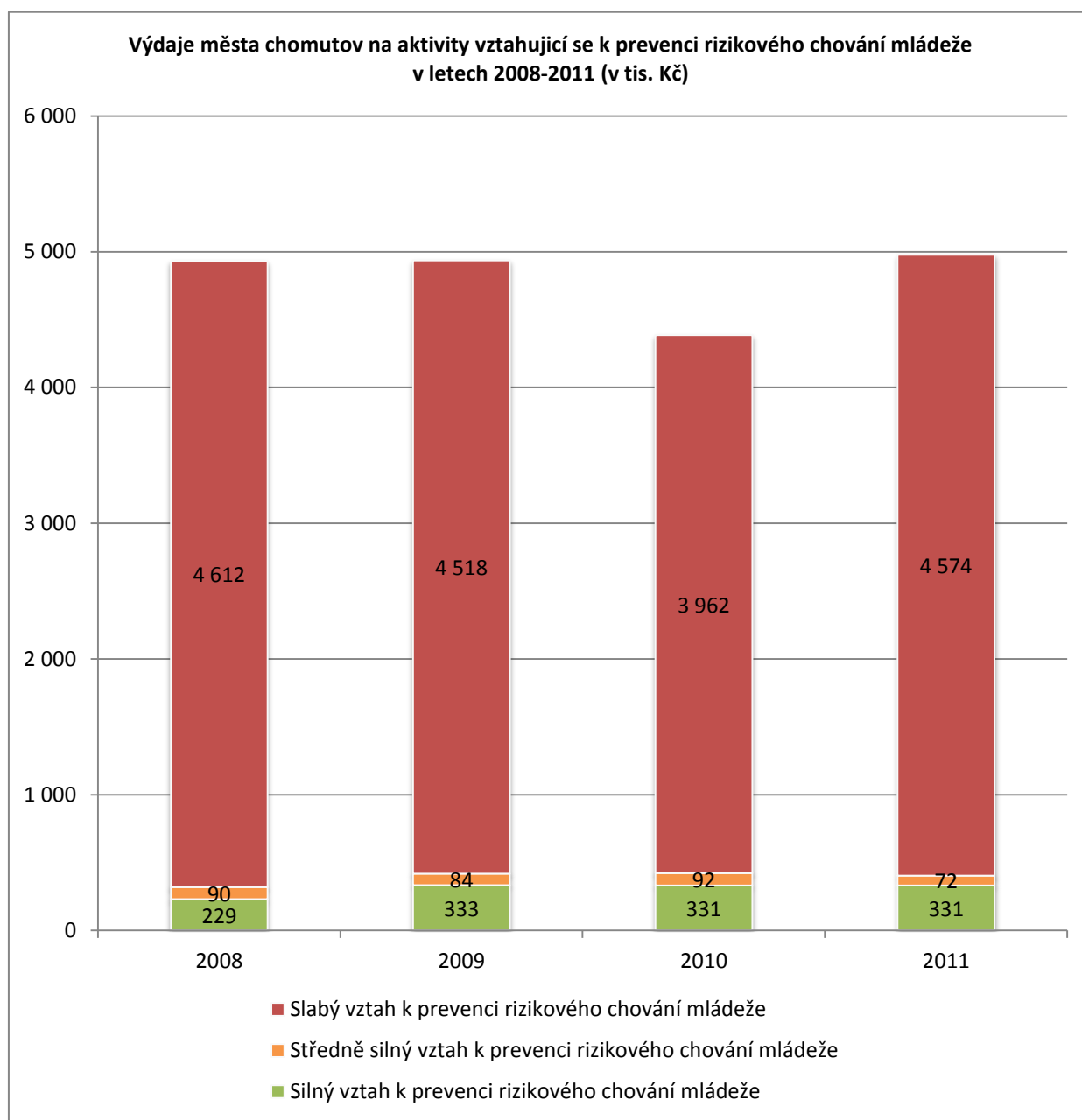
nebyly ze závěrečných účtů města zřetelné. Detailní informace však nebyly magistrátem do uzávěrky analýzy poskytnuty.

Graf č. 6: Výdaje města Chomutov vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

Podíl výdajů vztahujících se k prevenci rizikového chování na celkových výdajích města Chomutov v roce 2011, který je posledním, za který máme kompletní data, zachycuje graf č. 5. Velký koláč grafu ukazuje podíl výdajů s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování na celkových výdajích. Malý koláč pak zachycuje, jaký podíl měly výdaje se silným, středně silným a slabým vztahem k prevenci rizikového chování na výseku výdajů s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování. Jak je vidět z grafu, nějaký vztah k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých mělo 0,13 % - tedy přibližně jedna tisícina celkových výdajů. Nicméně největší část z těchto výdajů představovaly výdaje se slabým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže. Silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže měla pouze 0,1 promile rozpočtových výdajů města Chomutov.

Graf č. 7: Výdaje města Chomutov vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

Jak je vidět z grafu č. 7, i v letech předcházejících roku 2011 se výdaje Chomutova na prevenci rizikového chování pohybovaly okolo 4,5 milionu korun – tedy 0,1% z celkového rozpočtu města a 90% z těchto výdajů mělo spíše slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže, 7% z těchto výdajů mělo naopak silný vztah k prevenci.

ANALÝZA ROZPOČTU MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM

Tabulka č. 2: Výdaje města Ústí nad Labem vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Ústí nad Labem	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočtové výdaje celkem	2 020 350,87	2 348 222,71	2 481 830,00	2 013 752,85	1629504,08
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	1 685	3 520	1 256	1 495	920
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	2 897	2 640	2 538	2 652	0
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	7 438	3 914	5 652	4 260	0
Rizikové chování					
Sociální aktivizační služby	661,30	1 929,85	10,00	10,00	
Poradenství	134,00	410,00	405,00	442,00	
Teraupetické komunity	190,00	246,00	330,00	350,00	
Kontaktní centra	320,00	390,00	350,00	350,00	
Služby následné péče	130,00	150,00	200,00	200,00	
Prevence kriminality – osvětlení, kamerový systém, bezpečnostní stojany, atd.	1 207,00	142,50	1 904,50		
Koncepce prevence kriminality, primární prevence	56,00			132,392	
Prevence kriminality NNO			85,50	167,608	
Terénní programy	220,00	250,00	350,00	300,00	
sociálně terénní pracovník - prevence drogy					
Podpora rodin					
SAS pro rodiny s dětmi	440,00	380,00	185,87	360,00	920,00
Péče v terénu - dobrovolníci		10,00			
Poradenství	10,00	70,00	10,00	15,00	
Nízkoprahová zařízení	220,00	470,00	210,00	200,00	
Domy na půl cesty	50,00	16,78			
Sociální práce, sociální začleňování					
Poradenství	276,00	300,00	315,00	289,00	
Terénní programy	390,00	320,00	324,00	371,00	
Intervenční centra	156,00	33,81	4,00		
Krizová pomoc	778,00	778,00	720,00	750,00	
sociálně aktivizační služby	48,00	90,00			
nízkoprahová zařízení	316,00	200,00	210,00	210,00	
Smysluplné volnočasové aktivity					
Sport					
Preferované sporty	24000		19077	10000	
Sport celkem	37491	52161	67917	22161	
Činnost mládeže	6 201,40	3 689,89	3 662,62	4 160,08	
Kultura					
Dům dětí a mládeže, p. o.	85,00				
Dům dětí a mládeže, p. o.	30,00				

Maha4All, o. s.	10,00	20,00	20,00		
Oblastní charita Ústí nad Labem	30,00	25,00	20,00	20,00	
Taneční skupina Freedom o. s.	10,00				
Taneční skupina Freedom o. s.	15,00	30,00			
Taneční skupina Freedom o. s.	15,00	35,00	35,00		
White light I., o. s.	20,00	30,00	30,00		
ZŠ České mládeže 230/2, ÚL	2,00				
Ústecká krajská organizace Pionýr, o. s.		2,00			
2H Holinger s. r. o.		50,00	50,00	70,00	
Kheroro, o. s.		5,00	10,00	10,00	
Místní skupina ČČK III Ústí nad Labem			5,00		

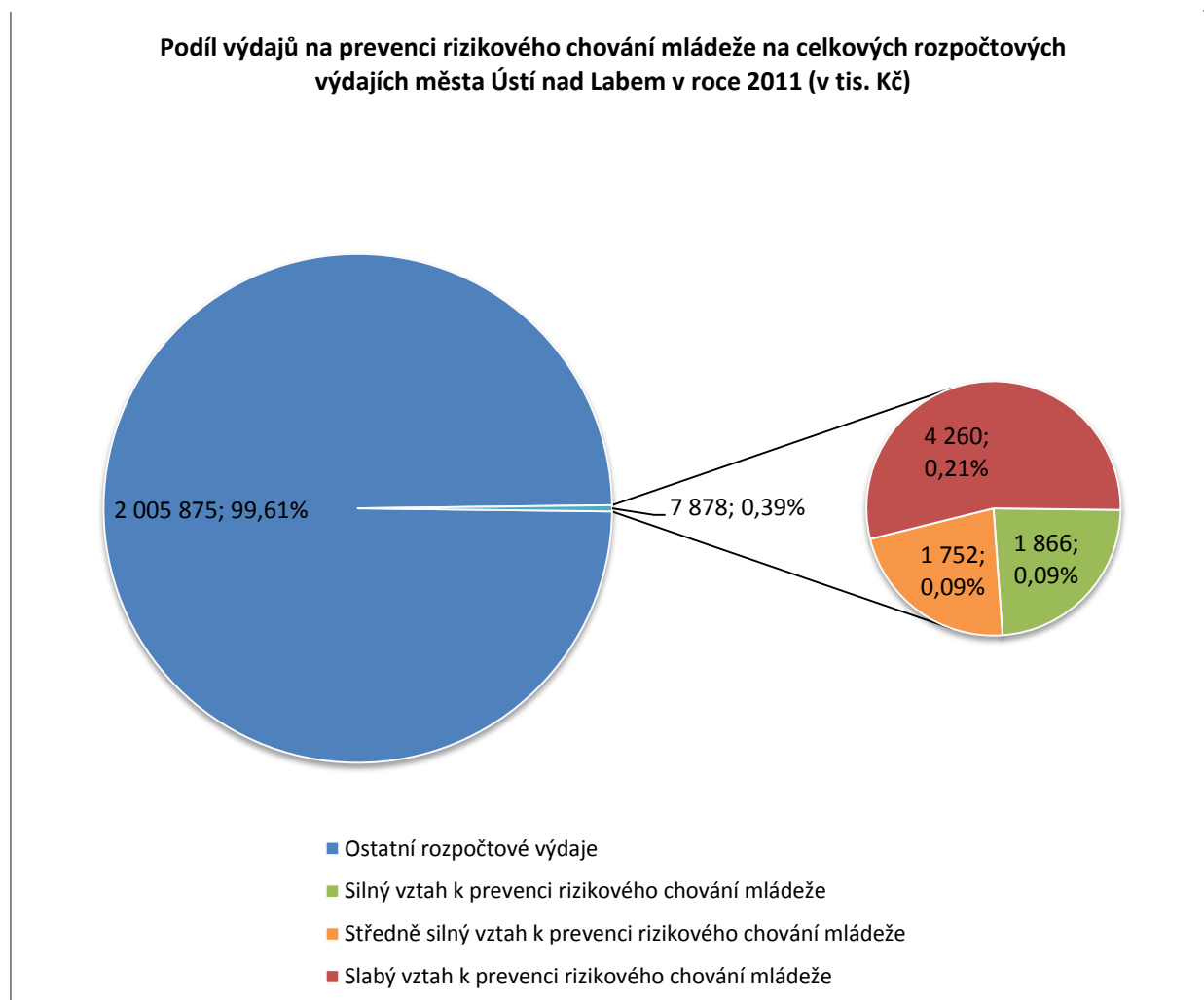
Největší položku výdajů z rozpočtu Ústí nad Labem na prevenci rizikového chování mládeže reprezentují, stejně jako v Chomutově, výdaje na činnost mládeže (volnočasovou a sportovní), a to podílem 0,1 až 0,3 % z celkového rozpočtu v letech 2008. Patří sem sportovní a volnočasové aktivity mládeže, které nemůžeme s jistotou označit jako aktivity, které mají pozitivní vztah k prevenci rizikového chování mládeže. Ze srovnání vyplývá, že město investovalo mnohem větší částku na divácky preferované sporty. Výdaje na ně činily přibližně 1 % z celkových výdajů města v letech 2008 a 2010 a 0,5 % z celkových výdajů v roce 2011, což činilo 36 až 50 % z celkových výdajů na sport ve zkoumaném období.

Výdaje se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování, mezi které patří výdaje na sociální práce, sociální začleňování či kontaktní centra a následnou péči o drogově závislé, což jsou služby, které se nevztahují přímo na cílovou skupinu rizikové mládeže, představovaly 0,1 % z celkových výdajů města Ústí nad Labem. Výdaje Ústí nad Labem na kulturní aktivity, které mají spíše středně silný až slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže, činily 0,03 % až 1,7 % z celkových výdajů na kulturu v letech 2008 až 2012. Informace o výdajích Ústí nad Labem na opravy a výstavby hřišť a sportovišť pro děti a mládež jsme do uzávěrky analýzy od úředníků magistrátu neobdrželi.

Výdaje na prevenci sociálně patologických jevů a výdaje na podporu rodin s dětmi, které mají prokazatelně silný pozitivní vztah k prevenci rizikového chování, tvořily v tomto období 0,1 % z celkových výdajů Ústí nad Labem.

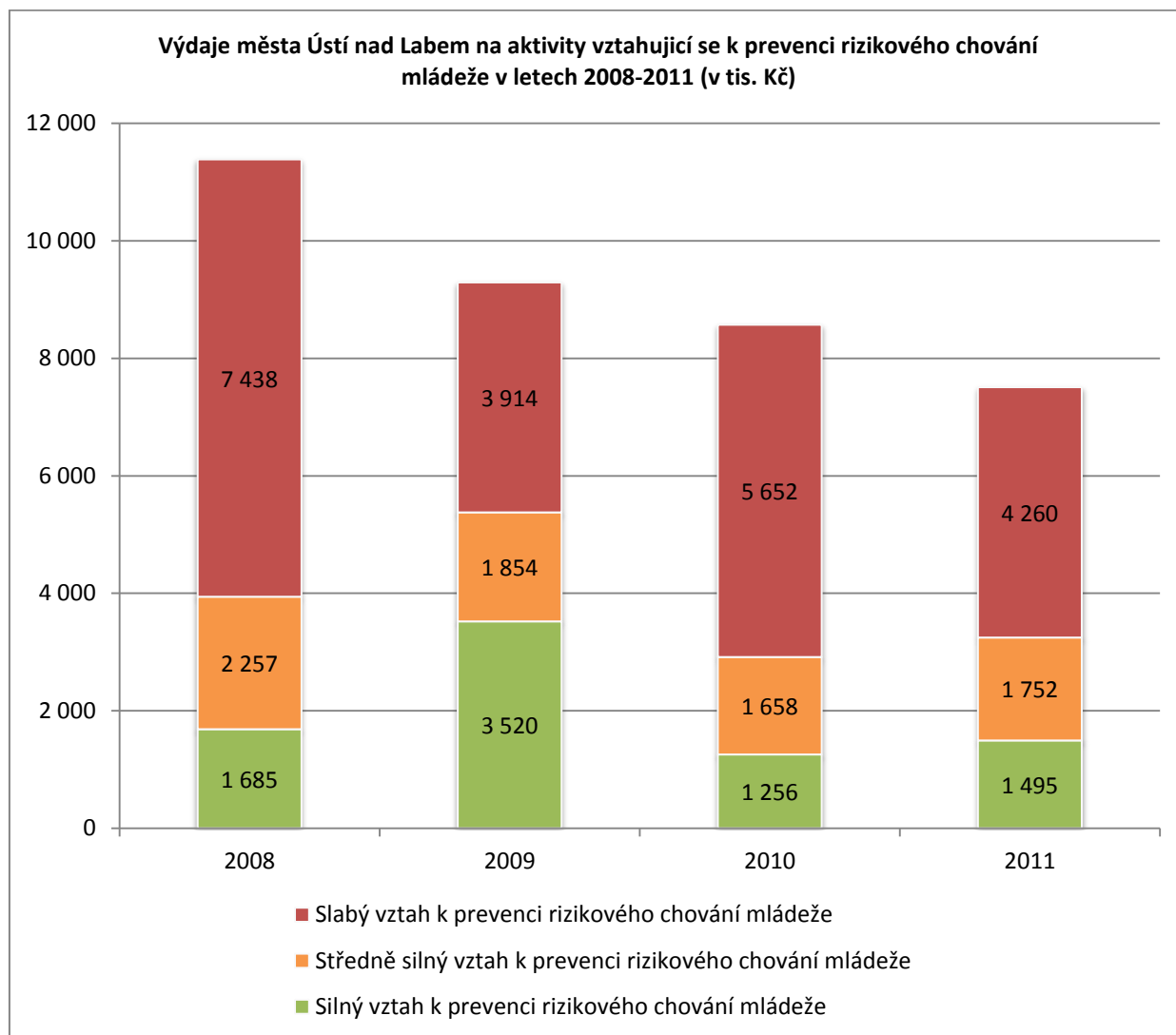
V roce 2008, 2009 a 2010 bylo 96 až 100 % výdajů na prevenci kriminality použito na aktivity, které mají pouze slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže. Řadíme sem projekty, jako je rozšíření kamerového systému, veřejného osvětlení, instalace bezpečnostních stojanů na kola, informační kampaně atd. V roce 2011 byly z výdajů na prevenci kriminality z 56 % financovány programy s prokazatelně silným vztahem k prevenci. Do této skupiny řadíme výdaje na programy NNO na prevenci kriminality zaměřené prokazatelně na cílovou skupinu rizikové mládeže. V roce 2012 tyto výdaje dosahovaly již 76 % z celkových výdajů na prevenci kriminality. Zbytek výdajů na prevenci kriminality v letech 2011 a 2012 zařazujeme mezi výdaje se středně silným vztahem k prevenci. Řadíme sem zejména programy primární prevence na školách, které mají prokazatelně slabý vliv na prevenci rizikového chování mládeže, jak jsme ukázali v předchozích kapitolách. Konkrétní data byla upřesněna pracovníky magistrátu Ústí nad Labem.

Graf č. 8: Výdaje města Ústí nad Labem vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

Jak je vidět z grafu č. 8, v případě Ústí nad Labem bylo v roce 2011 (který je poslední, za který máme kompletní data), vynaloženo na služby a aktivity s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování 0,39 % z celkových výdajů. Necelá polovina z těchto výdajů měla slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých, silný vztah k prevenci mělo 0,09 % z celkových výdajů.

Graf č. 9: Výdaje města Ústí nad Labem vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

Jak je vidět z grafu č. 9, i v letech 2009 a 2010 se k prevenci rizikového chování vztahovalo kolem 8 až 10 milionů korun, tedy mezi 0,4 až 0,6 % z celkového rozpočtu města, podobně jako v roce 2011, ačkoli v roce 2008 byl tento podíl vyšší. Stejně tak mělo většinu ze zkoumaných let 50 až 60 % z těchto výdajů spíše slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže a 10 až 20 % prokazatelně silný vztah k prevenci, ovšem v roce 2009 tvořily výrazně vyšší část výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých.

ANALÝZA ROZPOČTU MĚSTA BÍLINA

Tabulka č. 3: Výdaje města Bílina vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Bílina	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočtové výdaje celkem	310 649,00	382 711,00	299 411,00	279 132,00	332 322,00
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	436	436	493	572	883
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	2 500	2 415	3 000	3 358	3 232
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	0	0	0	0	0
Rizikové chování					
protidrogová ochrana-terénní program	285,00	285,00	271,00	228	228,00
protidrogová ochrana-linka duševní tísně	100,00	100,00	95,00	80	80,00
sociálně terénní pracovník - prevence drogy	51,00	51,00	127,00	114	375,00
Sociální práce, sociální začleňování					
Program sociálního začleňování-rezerva			500,00	800	1000
Smysluplné volnočasové aktivity					
Dům dětí a mládeže	2500	2115	2200	2258	1932
příměstský tábor-podíl k dotaci				150	200
školy v přírodě+lyžařské výcviky		300	300	300	300

Metodologickým problémem při analýze rozpočtů Bíliny se ukázalo to, že město Bílina ve svém rozpočtu nerozlišuje, jaký podíl financí na podporu sportovních a volnočasových organizací jde na aktivity pro děti a mládež a jaký na aktivity pro dospělé, či jiné cílové skupiny. Tyto informace nám potvrdili i příslušní úředníci města Bíliny. Tyto výdaje proto nemohou být do analýzy výdajů na prevenci rizikového chování mládeže zahrnuty. Ani v Bílině jsme nezískali data o výdajích na rekonstrukce a stavby hřišť a na kulturní aktivity pro mládež s prokazatelně pozitivním vztahem k prevenci. Data proto nemusí být zcela kompletní.

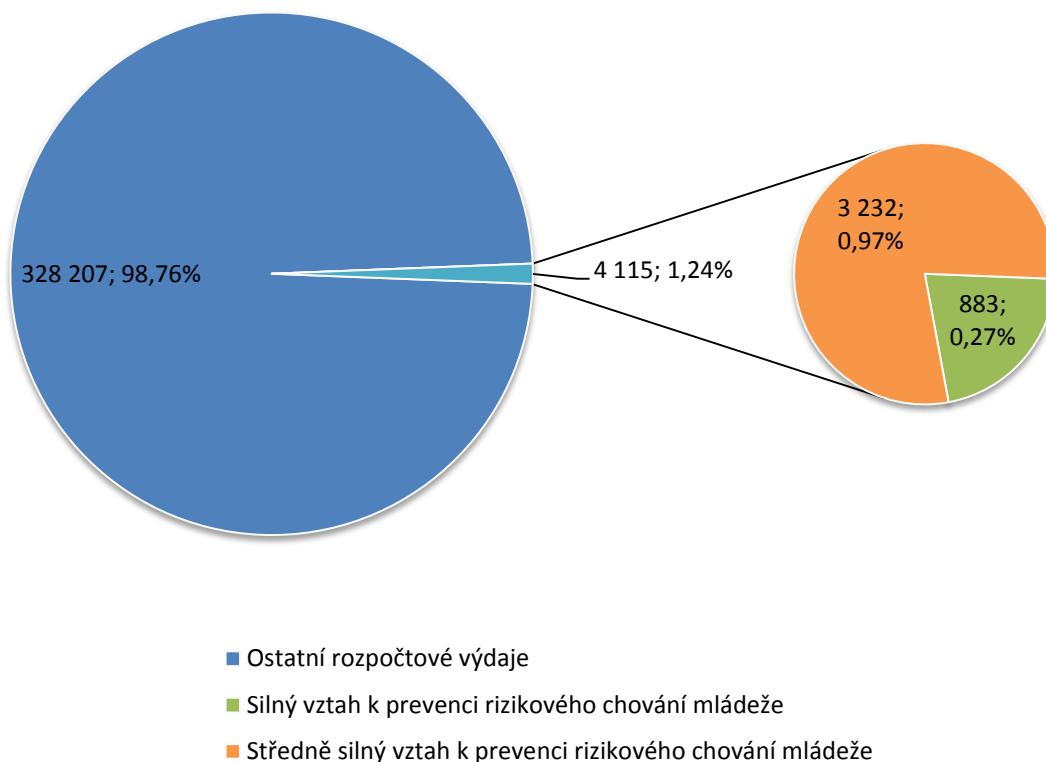
Mezi prokazatelné výdaje na prevenci rizikového chování, které mají zároveň silný pozitivní vztah k prevenci, řadíme sportovní a volnočasové aktivity a programy prevence sociálně patologických jevů zaměřené na cílovou skupinu mládeže. Řadíme sem výdaje na příměstské tábory pro mládež a terénní programy sociální prevence a prevence drogových závislostí.

Výdaje na dům dětí a mládeže, na školy v přírodě a na prevenci sociálního vyloučení pak řadíme do výdajů se středně silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže, jelikož tyto aktivity mohou být často pro cílovou skupinu rizikové mládeže finančně nedostupné. Tyto výdaje dosahovaly v posledních pěti letech 1 % z celkových výdajů města Bíliny.

Příslušní úředníci města Bíliny nám do uzávěrky analýzy neupřesnili výdaje, které byly použity na rekonstrukce či výstavby hřišť či na kulturní aktivity pro mládež v posledních pěti letech. Data proto nemusí být zcela kompletní.

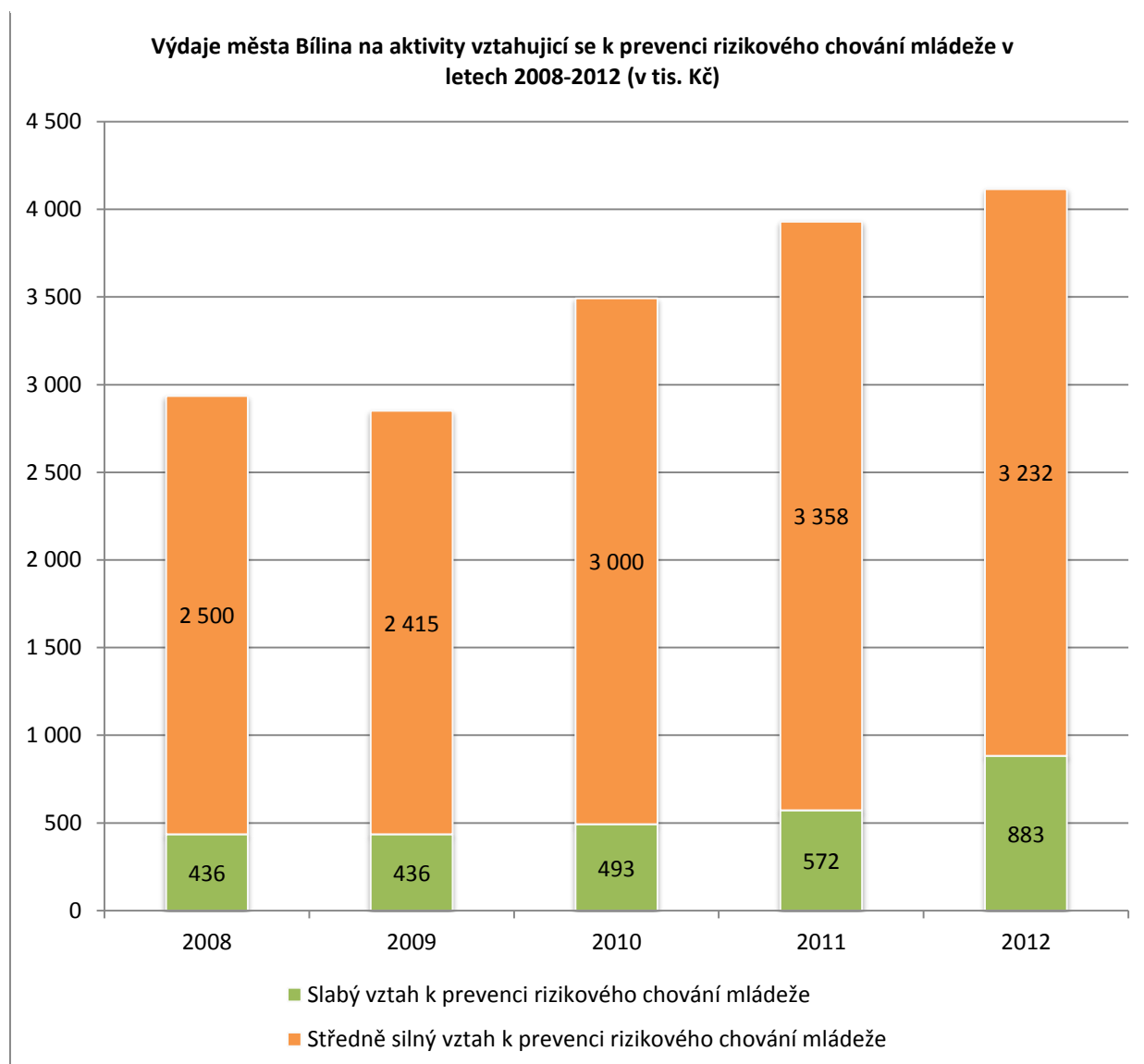
Graf č. 10: Výdaje města Bílina vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

Podíl výdajů na prevenci rizikového chování mládeže na celkových rozpočtových
výdajích města Bílina v roce 2012 (v tis. Kč)

Jak je vidět z grafu č. 10, v případě Bíliny bylo v roce 2012 vynaloženo na služby a aktivity s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování 1,24 % z celkových výdajů. Více než tři čtvrtiny z těchto výdajů mělo středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých.

Graf č. 11: Výdaje města Bílina vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

Jak je vidět z grafu č. 11 i v letech předcházejících roku 2012 bylo vynakládáno městem Bílina na aktivity vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých podobně jako v roce 2012, kolem 3 až 4 milionů korun – 1 a 1,5 % z celkového rozpočtu města. Můžeme nicméně sledovat stoupající podíl výdajů se silným vztahem k prevenci rizikového chování.

ANALÝZA ROZPOČTU MĚSTA JIRKOV

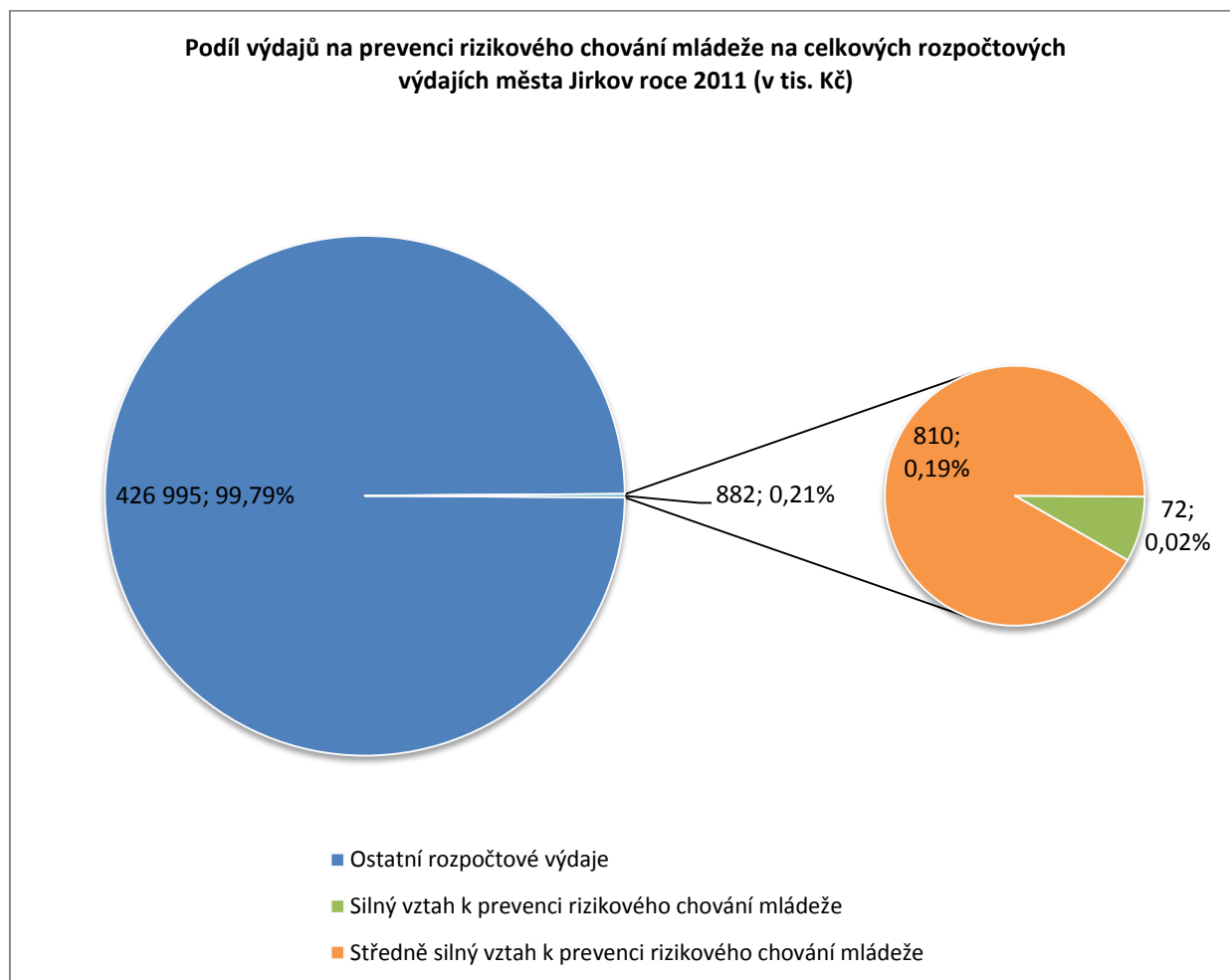
Tabulka č. 4: Výdaje města Jirkov vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Jirkov	2008	2009	2010	2011
Rozpočtové výdaje celkem	351 783,00	456 234,00	433 402,00	427 877,00
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	13	76	72	72
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	799	870	805	810
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	0	0	0	0
Rizikové chování				
Sociální prevence patologických jevů	13	50	45	45
Podpora rodin				
Sociálně právní ochrana dětí		26	27	27
Smysluplné volnočasové aktivity				
Dům dětí a mládeže	799	870	805	810

Výdaje Jirkova ve zkoumaném období, mají prokazatelně silný vliv na prevenci rizikového chování mládeže, představují zejména výdaje na sociální prevenci patologických jevů u dětí a mládeže. Výdaje na dům dětí a mládeže řadíme z výše uvedených důvodů do výdajů se středně silným vztahem k prevenci.

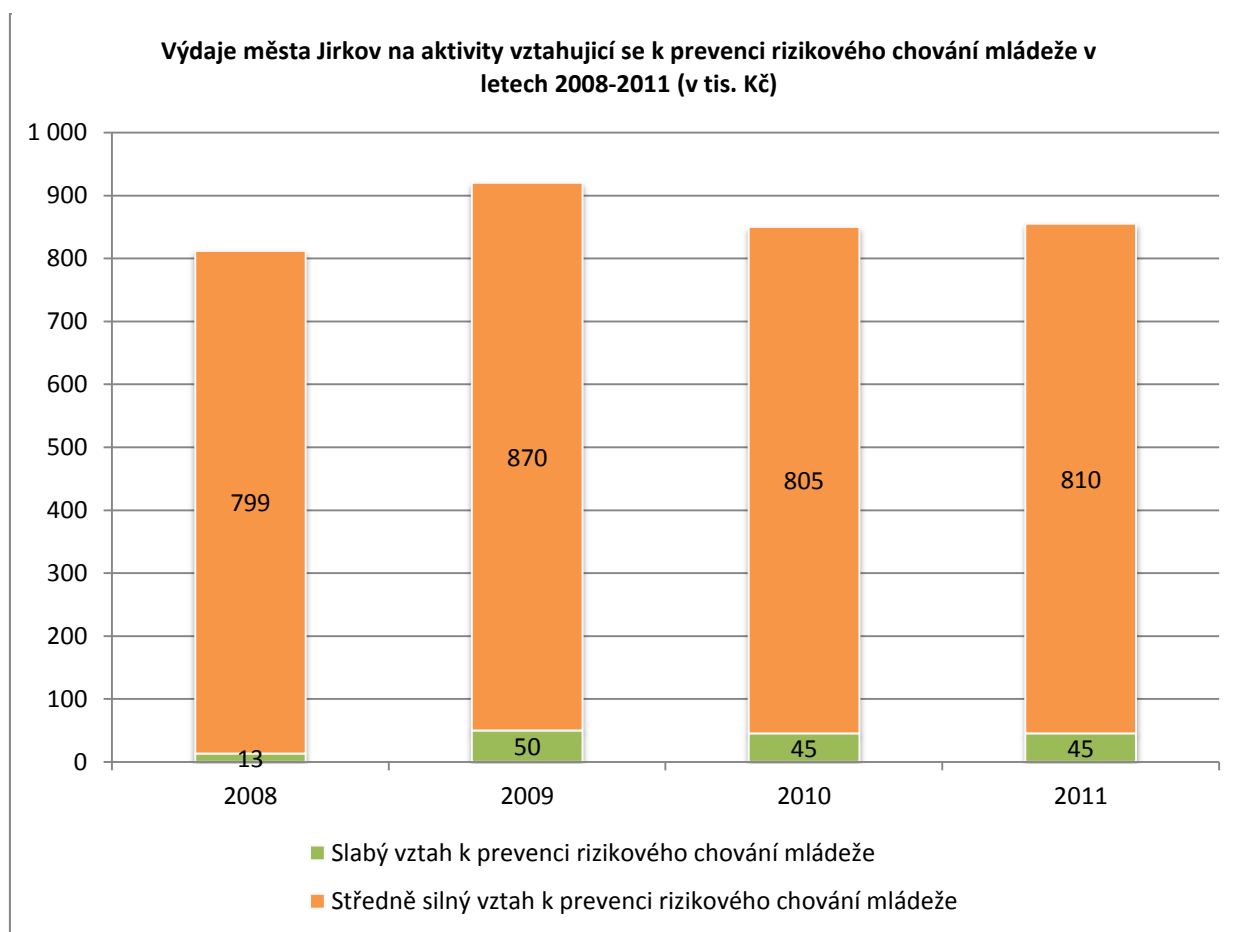
Také v Jirkově však v rozpočtu nerozlišují výdaje, které jdou na podporu sportovních a volnočasových organizací pro děti mládež a které jsou určené pro dospělé či jiné cílové skupiny. Tyto údaje proto do analýzy nezahrnujeme. Stejně jako v předchozím případě jsme u Jirkova nezískali detailní data o tom, jaké výdaje byly ve zkoumaném období použity na rekonstrukce či výstavby hřišť či na kulturní aktivity pro mládež, které mají prokazatelně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže.

Graf č. 12: Výdaje města Jirkov vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

Jak je vidět z grafu č. 12, v případě Jirkova bylo v roce 2011, který je poslední, za který máme kompletní data, vynaloženo na služby a aktivity s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování 0,21 % z celkových výdajů. Většina z těchto výdajů měla středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých, silný vztah k prevenci rizikového chování mělo pouze 0,02 %, tedy dvě tisíce, z celkových výdajů.

Graf č. 13: Výdaje města Jirkov vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

Jak je vidět z grafu č. 13 i v letech předcházejících roku 2011 se výdaje Jirkova vztahující se k prevenci rizikového chování pohybovaly okolo 800 tisíc korun (0,2% z celkového rozpočtu města), stejně jako v roce 2011, 95% z těchto výdajů mělo spíše středně silný vztah k prevenci a 5 % mělo silný vztah k prevenci.

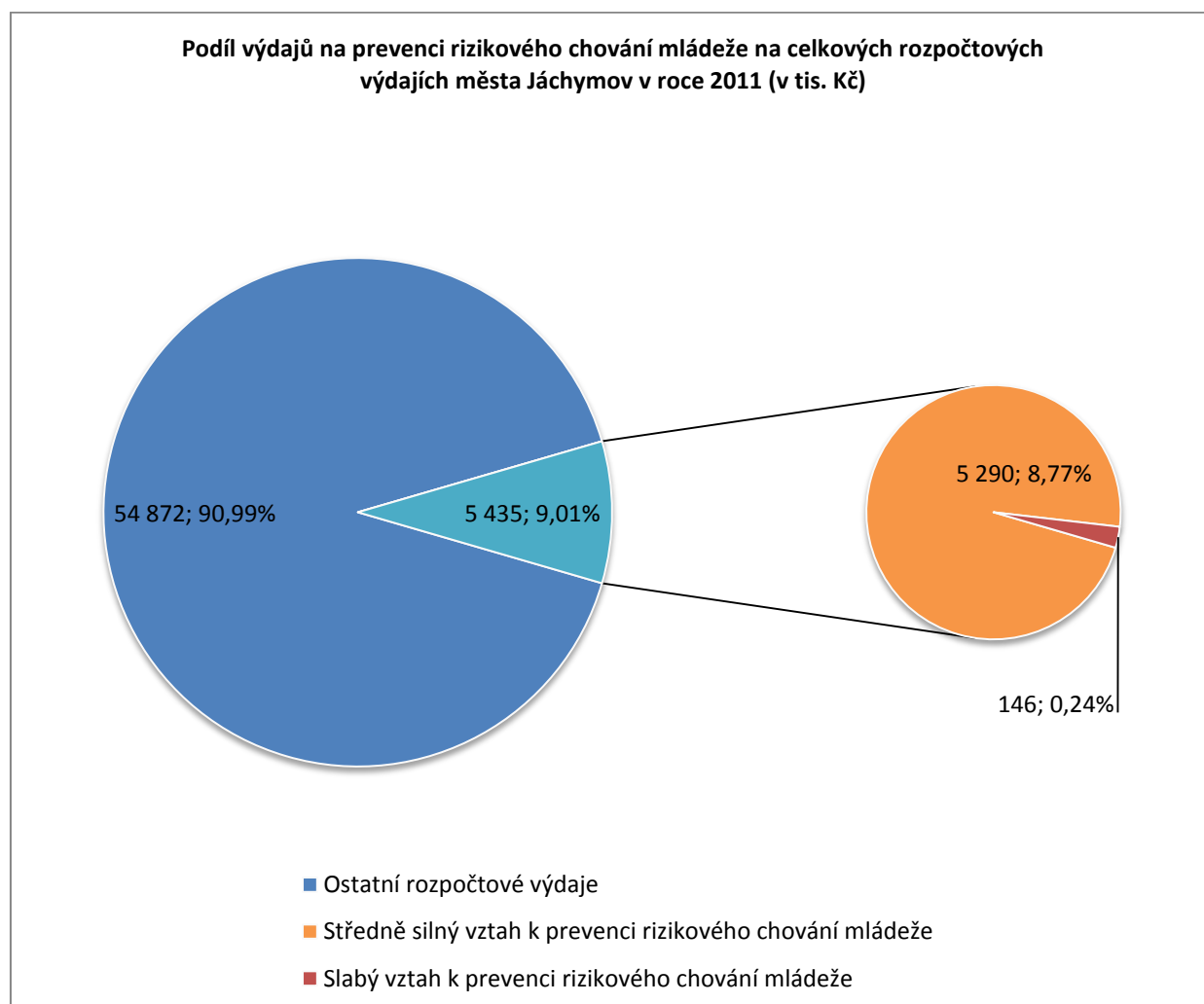
ANALÝZA ROZPOČTU MĚSTA JÁCHYMOV

Tabulka č. 5: Výdaje města Jáchymov vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Jáchymov	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočtové výdaje celkem	58 385,00	48 663,00	50 252,49	60 307,00	56 045,00
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	0	0	0	0	0
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	0	0	4	5 290	4 903
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	0	0	0	0	0
Smysluplné volnočasové aktivity					
Využití volného času dětí a mládeže	33,70	45,59	80,00	145,58	120,00
hřiště, rekreační sportoviště				5283,562	4900
Kultura (koncerty hip-hop, rock, atp.)			4	6	3

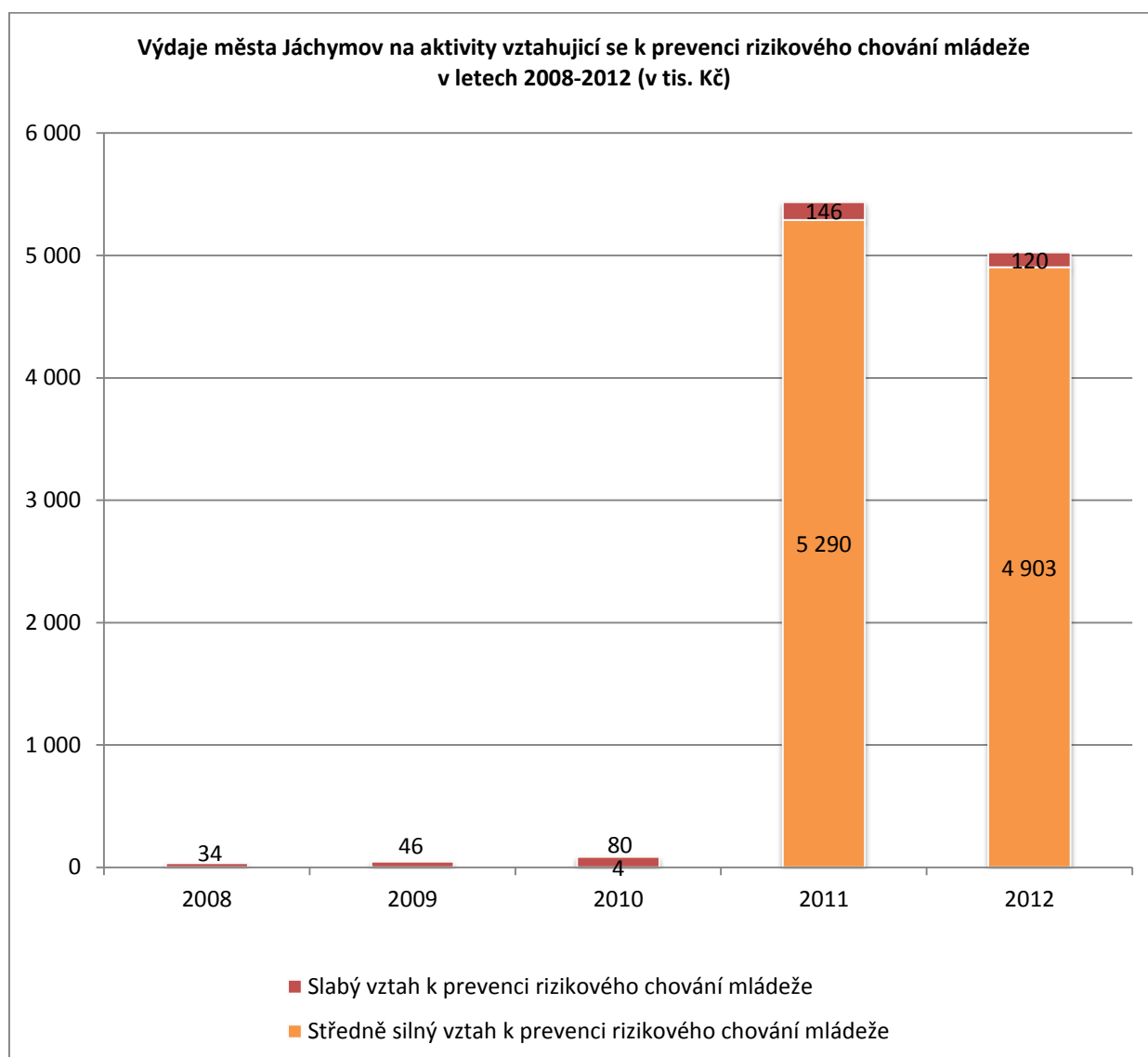
Ekonomický odbor Jáchymova nám upřesnil neinvestiční výdaje na využití volného času dětí a mládeže v letech 2008 až 2012. V letech 2008 a 2009 to byl současně jediný prokazatelný výdaj na prevenci rizikového chování mládeže, který nám město Jáchymov vyčíslilo. V letech 2010, 2011 a 2012 město Jáchymov investovalo do výstavby hřišť a sportovišť pro mládež a zároveň podpořilo kulturní aktivity pro mládež. Detailní informace nám poskytli pracovníci úřadu.

Graf č. 14: Výdaje města Jáchymov vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

V letech 2008, 2008 a 2009 se výdaje Jáchymova na prevenci rizikového chování pohybovaly mezi 0,1 % z celkového rozpočtu města. V letech 2011 a 2012 se tato částka zvýšila na 9 % z rozpočtu, díky investicím do hřišť. V letech 2008 až 2010 mělo 90 až 100 % z těchto výdajů prokazatelně slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže. V letech 2011 a 2012 mělo naopak 97 % z výdajů středně silný vztah k prevenci. Město Jáchymov nevydalo v letech 2008 až 2012 žádné výdaje na aktivity se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže.

Graf č. 15: Výdaje města Jáchymov vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

SROVNÁNÍ LOKALIT A SHRUTÍ

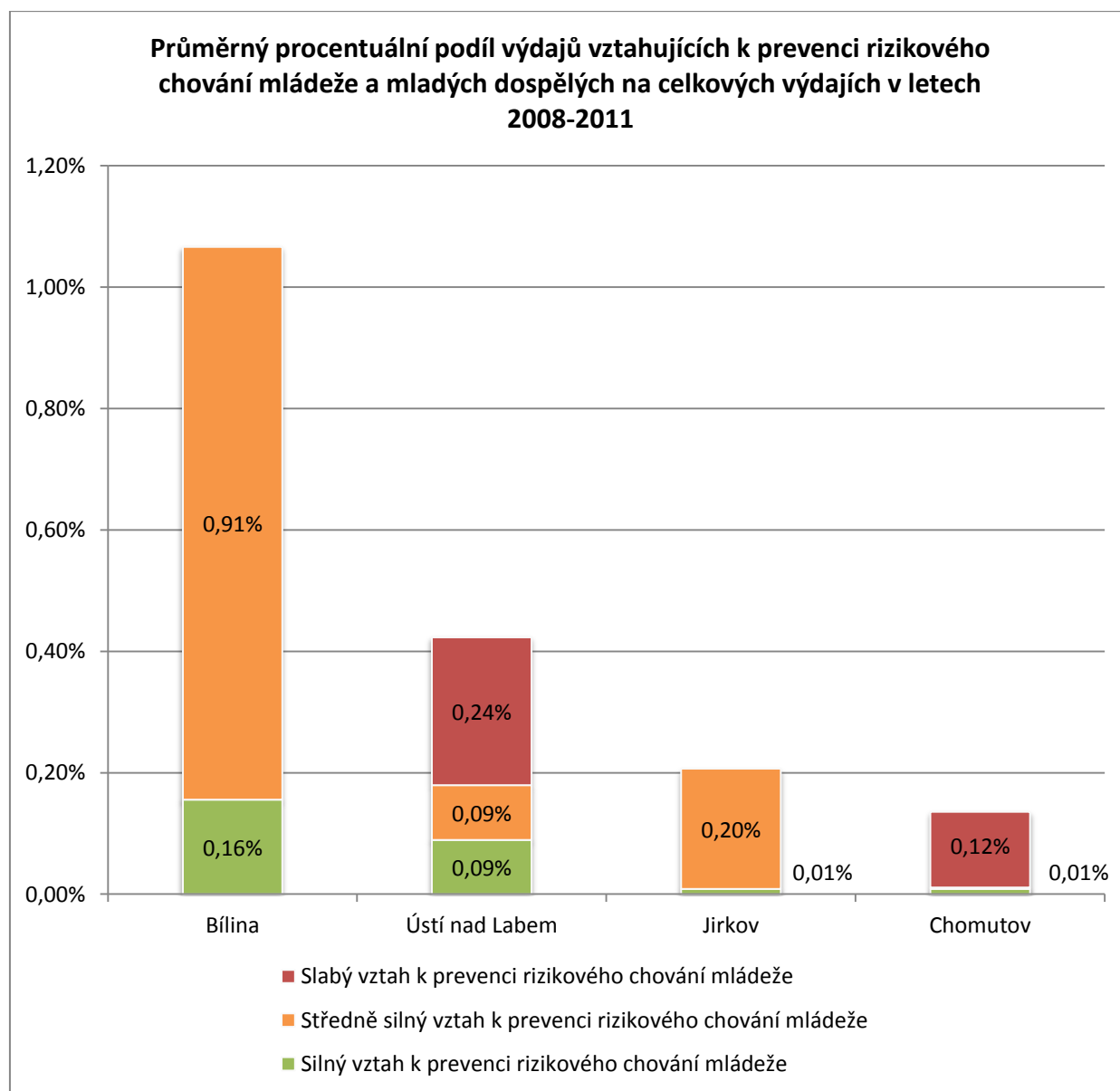
Z výše uvedené analýzy rozpočtů měst Chomutov, Ústí nad Labem, Bílina, Jirkov a Jáchymov v letech 2008 až 2012 vyplývá, že žádné z těchto měst nemá explicitně stanovenou strategii financování prevence rizikového chování mládeže, jelikož u většiny výdajů z rozpočtů těchto měst není přesně definováno, jaké z těchto výdajů jsou určeny přímo na cílovou skupinu rizikové mládeže. Výdaje pro mládež se tak „skrývají“ nejčastěji ve výdajích na podporu rodin s dětmi a výdajích na prevenci drogové závislosti a sociálně patologických jevů, které zahrnují širší cílové skupiny. Tento přístup neodpovídá rozsahu a závažnosti problematiky kriminality a sociálně patologického chování cílové skupiny rizikové mládeže a mladých dospělých v daných lokalitách ilustruje fakt, že je závažnosti této problematiky stále připisován spíše malý význam.

Ze srovnání jednotlivých měst v oblasti podpory a efektivity nákladů na prevenci kriminality nejhůře vycházejí města Jirkov a Chomutov. U těchto měst ve zkoumaných letech přetrvával nejnižší podíl výdajů na prevenci z celkového rozpočtu a současně byl největší podíl z těchto nákladů vynakládán na opatření se slabým vtahem k prevenci.

Naopak nejlépe ze srovnání vychází Bílina, která investuje největší podíl z celkových výdajů do preventivních aktivit pro mládež, které mají i současně silný vztah k prevenci. Vysoký podíl výdajů, které mají současně i silný vliv na prevenci rizikového chování mládeže, poskytovalo ve zkoumaném období i město Ústí nad Labem. Naopak Jirkov dává největší podíl z těchto výdajů na opatření se spíše středně silným vlivem na prevenci, což se ukazuje jako méně efektivní strategie.

Srovnání průměrného procentuálního podílu výdajů vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých v jednotlivých lokalitách zachycuje graf č. 15. V grafu není zachycen podíl výdajů Jáchymova vztahujících se k prevenci. V průměru 0,15 % z výdajů Jáchymova mělo slabý vztah k prevenci, nicméně díky výše zmiňovaným investicím do výstavby hřišť v roce 2011 stoupl podíl výdajů Jáchymova se středně silným k prevenci rizikového chování na 2,66 %, díky čemuž výdaje Jáchymova výrazně převýšily výdaje ostatních měst a v případě zahrnutí Jáchymova v grafu by nebylo možné výdaje ostatních měst z grafu zřetelně vyčíst.

Graf č. 16: Výdaje zkoumaných měst vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

5.1.5 ANALÝZA ROZPOČTŮ KARLOVARSKÉHO A ÚSTECKÉHO KRAJE

V tabulkách č. 6 a 7 uvádíme, jaké konkrétní rozpočtové výdaje jsme v Karlovarském a Ústeckém kraji počítali jako výdaje se silným, středně silným a slabým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých. Jednotlivé výdajové položky ponecháváme tak, jak byly nazvány jednotlivými lokalitami. Zelenou barvu písma mají výdaje, které jsme počítali mezi výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých, žlutou barvou označujeme výdaje, které jsme zařadily do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci a červenou barvou výdaje se slabým vztahem k prevenci rizikového chování.

ANALÝZA ROZPOČTU KARLOVARSKÉHO KRAJE

Tabulka č. 6: Výdaje města Karlovarského kraje vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Karlovarský kraj	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočtové výdaje celkem	10 341 148	10 598 278	10 676 542	11 455 778	12 309 396
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	2 742	19 692	26 436	20 592	52
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	31 955	33 616	37 287	37 134	31 390
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	50 580	61 321	59 227	59 043	54 148
Prevence rizikového chování					
podpora aktivit v oblasti prevence kriminality	480	124	474	2 215	1 990
Kamerový systém/osvětlení/vybavení policistů		3 078	400	683	2 453
Zařízení vých.poradenství a prevent.vých.péče - PPP	12 634	13 099	13 101	13 078	9 005
Prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže		124	234	233	
Podpora aktivit zaměřených na sociální prevenci a prevenci kriminality - NNO	1 536		749	1 020	
Podpora aktivit zaměřených na protidrogovou politiku -NNO	363		539	500	
Prevence drogy - NNO	400	150	351	300	
Podpora rodin					
SAS pro rodiny s dětmi		17			52
Ost.sociální péče a pomoc rodině a manželství	63	69	75		
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež		3 113	3 821		
Sociální práce, sociální začleňování					
Podpora poskytování sociálních služeb v sociálně vyloučených romských komunitách (Program II.)	200	150	49		
Tísňová péče		243	144	230	
Poradenství		28			
Poradenství		40			

Krizová pomoc		83	82	118	
Terénní programy		16 219	19 812	17 721	
Prevence HIV/AIDS			275		
Ostatní služby a činnosti v oblasti soc. prevence	380		580	818	
Služby následné péče, terapeut. komunity a kontaktní centra		3 948	3 990	3 954	
Ostatní tělovýchovná činnost	4 192	10 430	11 012	10 570	7 976
Využití volného času dětí a mládeže	33 754	34 714	34 715	34 712	34 713
hřiště - sportoviště - skateparky	2 275		4 573		
DDM	29 000	29 000	27 975	30 617	29 400
Kultura					
Time for Street dance	20	20	15	15	15
Hitparáda KVRM 2011				15	15
Karlovarský festival alternativní kultury					20
V pohybu 2008 - výchovné koncerty	10	10			
Západočeské regionální přehlídky amatérského divadla a uměleckého přednesu (s výběrem na národní druhové festivaly)	25	25	20		20
6. ročník celostátní nesoutěžní přehlídky divadelních amatérských souborů "Sokolovská čurda"	10	15	15	25	35
Regionální přehlídka amatérského filmu Sokolov 2008	20				
8. Ostroveské soukání - Hledání cest				30	
celkem kultura	8 250	6 555	8 791	6 791	7 105

Největší podíl z výdajů vztahujících se k prevenci rizikového chování mládeže představovaly v Karlovarském kraji ve zkoumaném období výdaje se slabým vztahem k prevenci. Jednalo se především o výdaje na tělovýchovnou činnost a využití volného času dětí a mládeže, které nemají prokazatelný vliv na prevenci. Konkrétní údaje nám poskytli pracovníci krajského úřadu. Celkově tyto výdaje představovaly 0,8 % z celkového rozpočtu a současně 1,5 % z celkových výdajů na školství a tělovýchovu mládeže. Přibližně 23 až 36 % z těchto výdajů tvořily v letech 2008 až 2012 náklady na sportovní a volnočasové aktivity mládeže, které řadíme mezi výdaje se slabým vztahem k prevenci,

Výdaje spadající do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci činily v Karlovarském kraji v posledních pěti letech kolem 40 % z výdajů kraje s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže. Do této kategorie jsme zařadili výdaje, které v letech 2008 a 2010 Karlovarský kraj investoval do výstavby a rekonstrukce hřišť pro mládež. Tyto výdaje byly z větší části financované z programu prevence kriminality. Dále jsme do kategorie výdajů se středně silným vztahem k prevenci zařadili výdaje na podporu domovů dětí a mládeže, prevenci sociálního vyloučení a následnou péči o drogově závislé

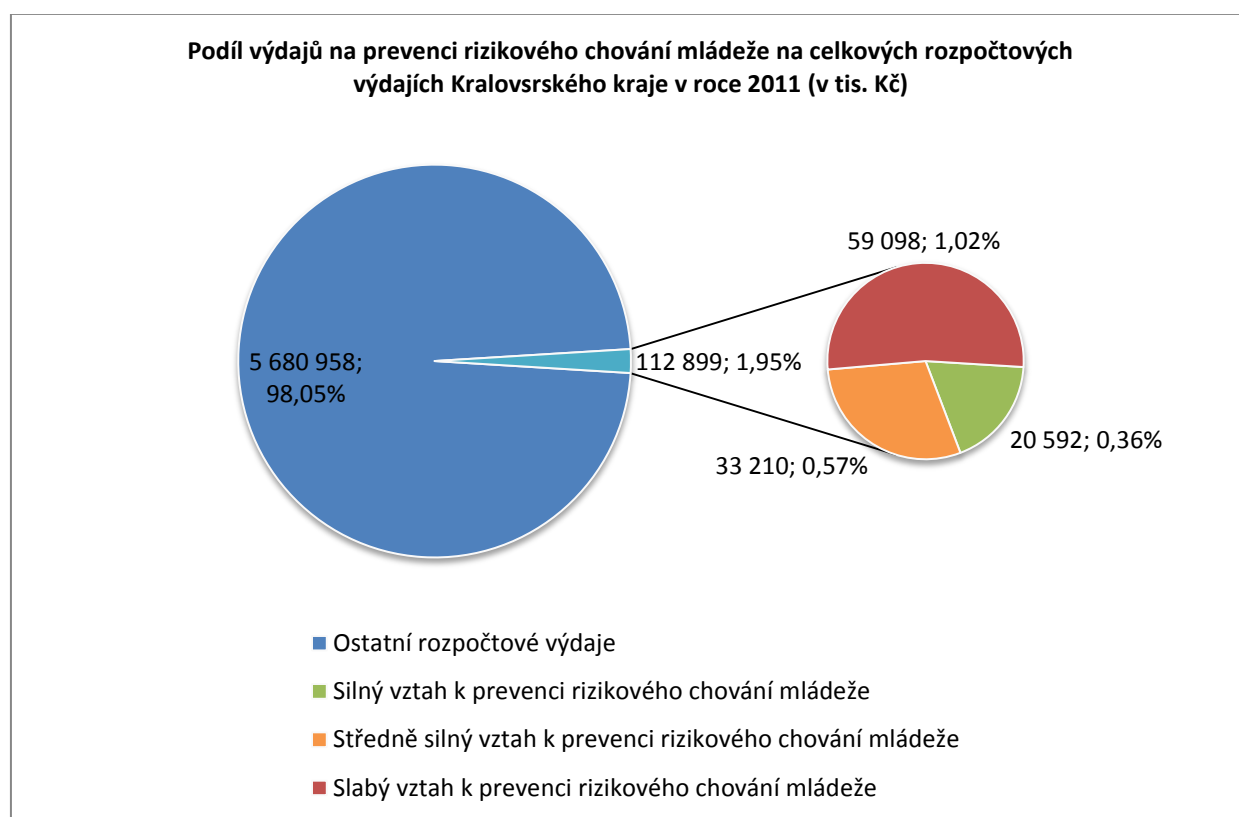
Na prevenci kriminality vydával Karlovarský kraj v posledních pěti letech 0,2 až 0,3 % z celkového rozpočtu. V roce 2009 bylo z těchto výdajů použito 96 % z na kamerové systémy, osvětlení či vybavení strážníků. V roce 2012 tyto výdaje dosahovaly 50 %, v roce 2011 20 % a v roce 2010 necelých 9 % z celkové částky, což jsou výdaje, které

řadíme do kategorie se slabým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže. Ostatní výdaje řadíme do výdajů se středně silným vztahem k prevenci, jelikož se jedná o aktivity, které mají charakter primární prevence.

Mezi výdaje Karlovarského kraje se silným vztahem k prevenci patří podpora aktivit neziskových organizací zaměřených na sociální prevenci a prevenci kriminality a na prevenci drogových závislostí. Patří sem také podpora rodin s dětmi.

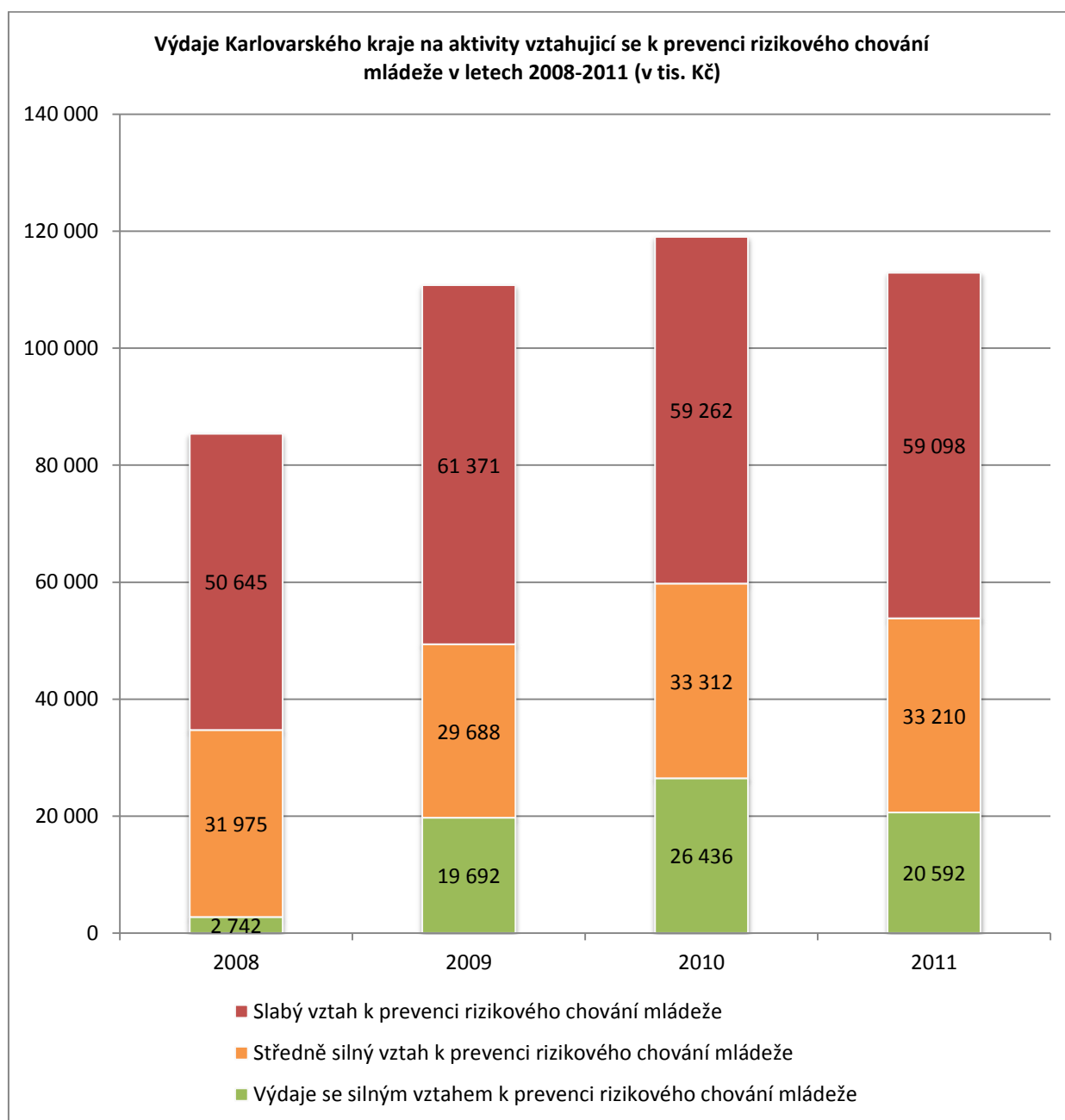
V případě Karlovarského kraje jsme také měli k dispozici výdaje na kulturní aktivity podporované z rozpočtu kraje. Přibližně 15 až 30 % z těchto výdajů lze označit jako výdaje se středně silným vztahem k prevenci, zbylé výdaje mají spíše slabý vztah k prevenci. Výdaje na kulturní aktivity s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže činily celkově 0,6 až 1,5 % z celkových výdajů na podporu kultury v letech 2008 až 2012.

Graf č. 17: Výdaje Karlovarského kraje vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

Jak je vidět z grafu č. 17 v roce 2011, který je poslední, za který máme k dispozici kompletní data, vynaložil Karlovarský kraj necelá dvě procenta ze svých rozpočtových výdajů na aktivity, služby a opatření s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých.

Graf č. 18: Výdaje Karlovarského kraje vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

Jak je vidět z grafu č. 18 i v letech 2009 až 2010 se pohybovaly výdaje Karlovarského kraje nějak se vztahující k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých kolem 110 milionů korun, podobně jako v roce 2011, a představovaly mezi 1 až 2 % z celkového rozpočtu kraje. A podobně jako v roce 2011 přibližně polovina z těchto výdajů měla spíše slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže a 20 % z těchto výdajů mělo silný vztah k prevenci. Ke skokovému nárůstu ve výdajích se silným vztahem k prevenci rizikového chování mezi lety 2008 a 2009 došlo díky tomu, že od roku 2009 začal Karlovarský kraj částkou kolem 17 milionů korun ročně podporovat sociální služby terénní programy v Karlovarském kraji.

ANALÝZA ROZPOČTU ÚSTECKÉHO KRAJE

Tabulka č. 7: Výdaje města Ústeckého kraje vztahující se k prevenci rizikového chování v letech 2008 až 2012

Ústecký kraj	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočtové výdaje celkem	10 341 148	10 598 278	10 676 542	11 455 778	12 309 396
Výdaje se silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže	8 231	13 342	2 355	10 642	0
Středně silný vztah k prevenci rizikového chování mládeže	3 973	7 410	13 554	7 863	2 600
Slabý vztah k prevenci rizikového chování mládeže	7 611	9 538	9 593	10 021	7 505
Prevence rizikového chování					
Kamerový systém/osvětlení/vybavení policistů	197	2 041	2 121	2 559	100
Prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže		645			
Primární prevence Ústeckého kraje v roce 2010			1 000	999	1 000
Podpora aktivit zaměřených na sociální prevenci a prevenci kriminality - NNO	722				
Podpora aktivit zaměřených na protidrogovou politiku -NNO	528	645	281	142	
Prevence drogy - NNO		5 200			
Podpora rodin					
SAS pro rodiny s dětmi		160		120	
Ost.sociální péče a pomoc rodině a manželství			1	9 000	
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	640	1 265	180	580	
Péče v terénu - dobrovolníci	100				
Poradenství	360	490	672	800	
Sociální práce, sociální začleňování					
Podpora poskytování sociálních služeb v sociálně vyloučených romských komunitách (Program II.)		345	7 372	2 852	
Poradenství	85		10	907	
Poradenství		5 773			
Krizová pomoc		200		550	
Terénní programy	90				
Prevence HIV/AIDS	3 831	3 212			
Služby následné péče, terapeut. komunity a kontaktní centra	2 620		3 429	1 555	
Podpora romských žáků středních a obecních škol	1 960	1 725	1 221		
Smysluplné volnočasové aktivity					
Využití volného času dětí a mládeže	7 414	7 497	7 472	7 462	7 405
Koncepce mimoškolní výchovy	78	991	799	797	1 000
hřiště - sportoviště - skateparky	1 153	57	901	106	600
DDM	37	44	43	98	

Ústecký kraj vydal na sportovní a volnočasové aktivity mládeže ve sledovaném období 0,07 až 0,08 % z celkového rozpočtu kraje. Tato částka současně představuje přibližně 0,1 % z celkových výdajů na školství a tělovýchovnou činnost vynaložených Ústeckým krajem ve zkoumaném období. 80 až 90 % z těchto výdajů řadíme mezi výdaje se slabým vztahem k prevenci, protože nejsou přímo zaměřeny na cílovou skupinu rizikové mládeže.

Pokud jde o výdaje na prevenci kriminality, tak nebylo zcela jasné, jaké finance byly použity na preventivní aktivity a jaké na investiční výdaje, jako je např. rozšíření kamerových systémů či vybavení strážníků, a z toho důvodu je také řadíme do výdajů se slabým vztahem k prevenci.

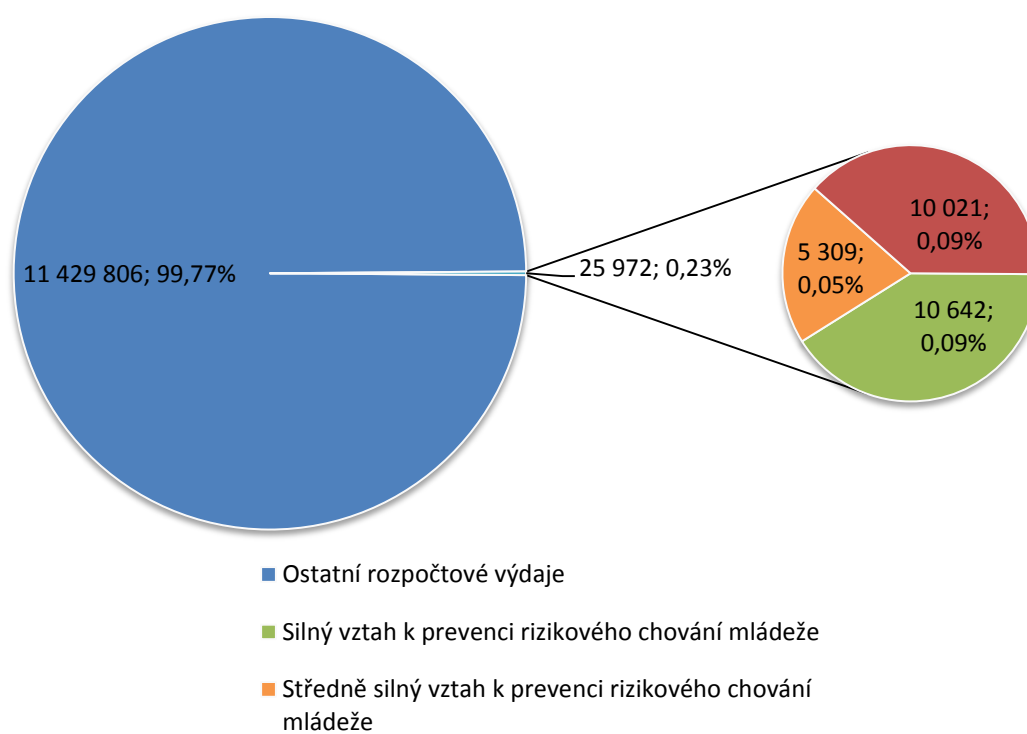
Mezi výdaje, které můžeme považovat za výdaje se středně silným vztahem k prevenci, pak řadíme výdaje na mimoškolní výchovu, výdaje na domy dětí a mládeže, výstavbu hřišť a sportovišť či na podporu aktivit zaměřených na primární prevenci. Patří sem také výdaje na prevenci sociálního vyloučení, krizovou a tísňovou pomoc, intervenční centra či následnou péči o drogově závislé, což jsou služby zaměřené na širší cílové skupiny obyvatel. Konkrétní údaje nám, stejně jako v případě Karlovarského kraje, upřesnili úředníci krajského úřadu. Tyto výdaje činily v letech 2008 až 2012 20 až 30 % z celkových výdajů kraje na prevenci rizikového chování mládeže.

Do kategorie výdajů s prokazatelně silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže řadíme podporu neziskových organizací pro aktivity zaměřené na prevenci drogových závislostí sociálně patologických jevů u dětí a mládeže a s nimi spojené terénní programy, dále služby v oblasti sociální prevence či podpory rodin s dětmi, jako jsou sociálně aktivizační služby v rodinách, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy atd. V neposlední řadě sem řadíme stipendia na podporu romských žáků na středních školách.

Informace o výdajích na kulturní aktivity, které mají prokazatelně pozitivní vliv na prevenci rizikového chování mládeže, jsme požadovali od krajského úřadu, ale do závěrky analýzy jsme neobdrželi odpověď.

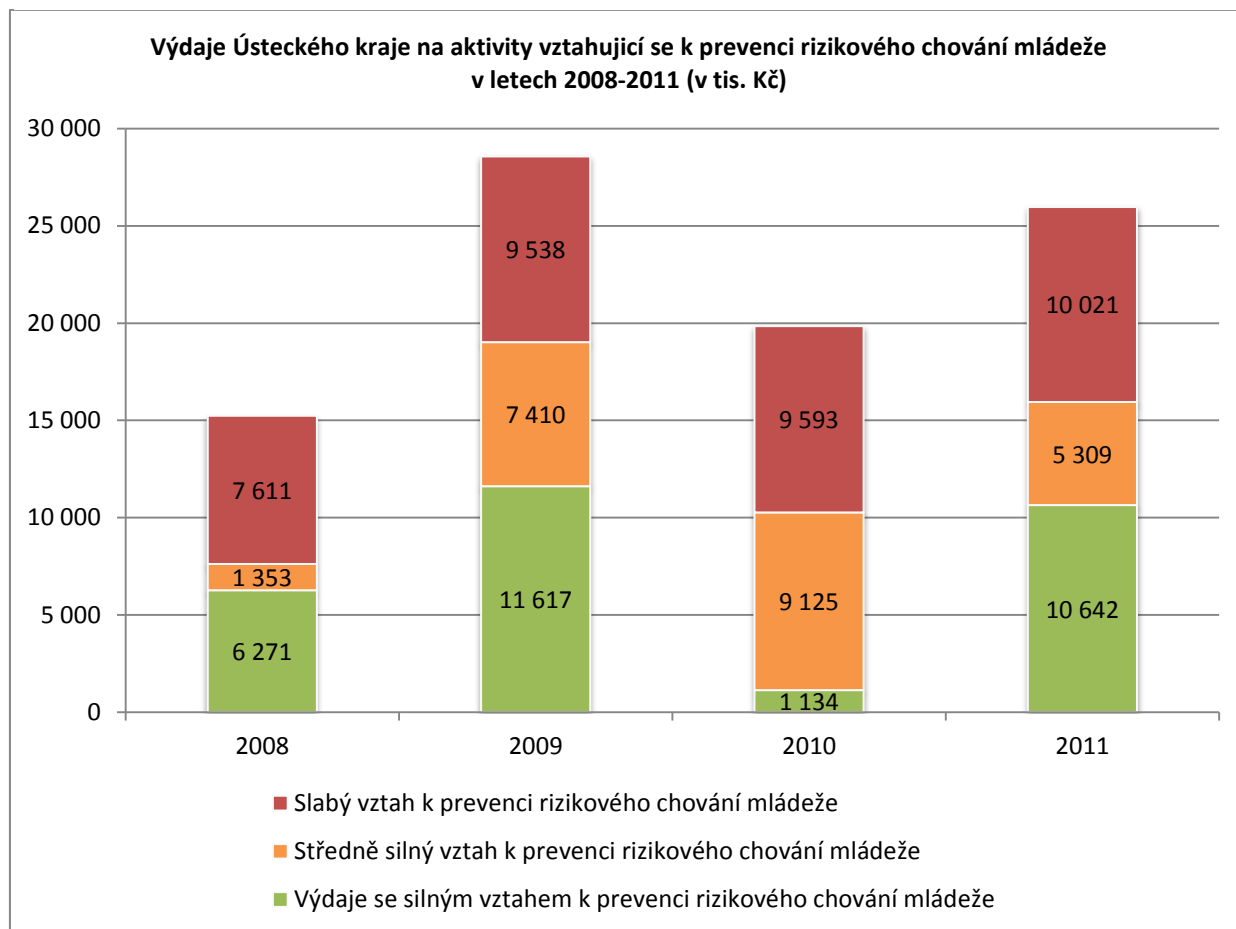
Graf č. 19: Výdaje Ústeckého kraje vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže

Podíl výdajů na prevenci rizikového chování mládeže na celkových rozpočtových
výdajích Ústeckého kraje v roce 2011 (v tis. Kč)

Jak je vidět z grafu č. 19 v roce 2011, který je poslední, za který máme k dispozici kompletní data, vynaložil Ústecký kraj necelá dvě procenta ze svých rozpočtových výdajů na aktivity, služby a opatření s nějakým vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých.

Graf č. 20: Výdaje Ústeckého kraje vztahující se k prevenci rizikového chování mládeže v čase

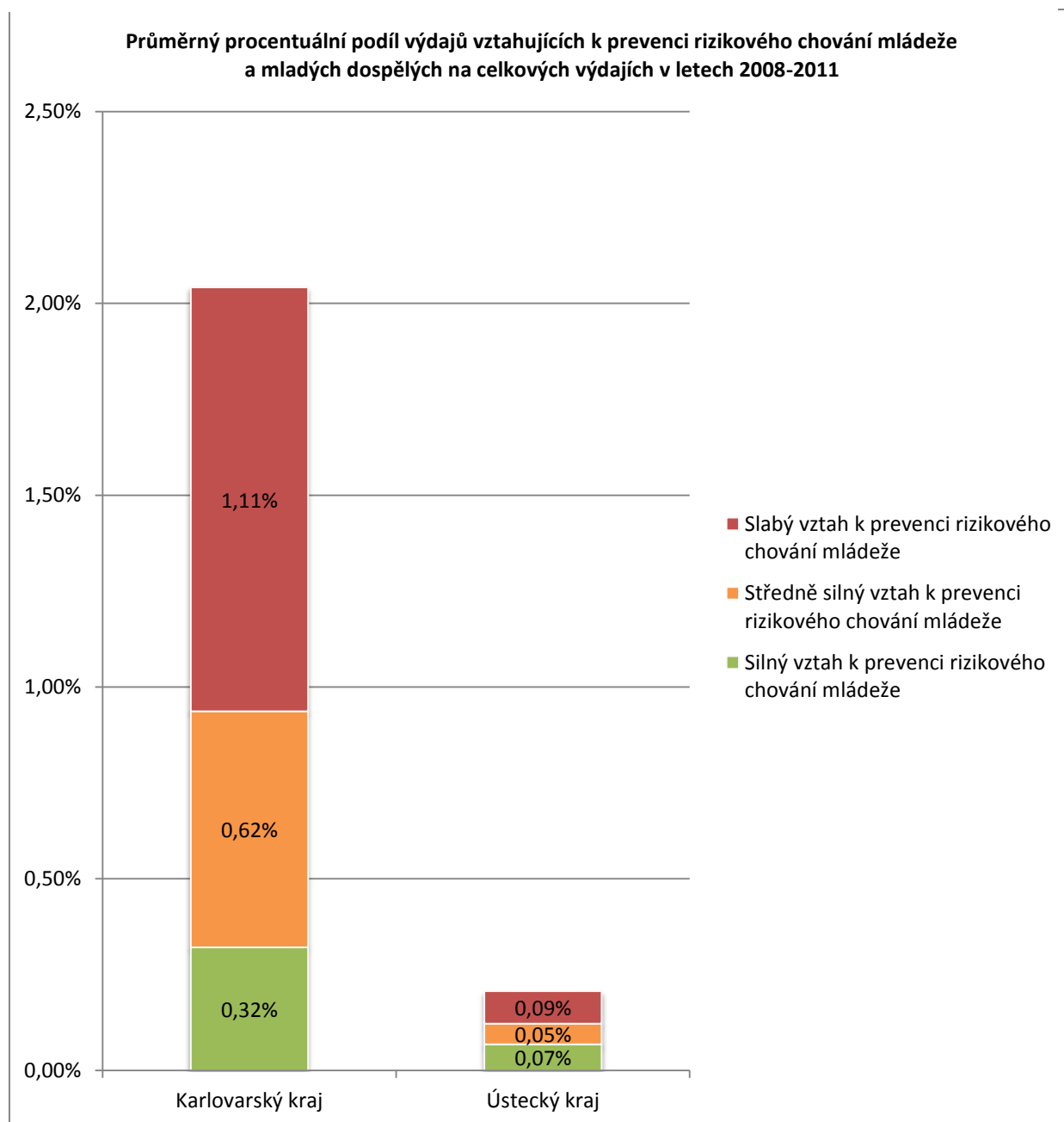
Jak je vidět z grafu č. 20, v letech 2009 až 2011 se celkový objem výdajů Ústeckého kraje vztahujících se k prevenci rizikového chování pohyboval kolem 20 až 25 milionů korun (0,2 % z celkového rozpočtu města). Ačkoli objem výdajů na služby a opatření se středně silným a silným vztahem k prevenci rizikového chování mládeže a mladých dospělých v letech 2008 až 2011 značně kolísá.

SROVNÁNÍ KRAJŮ A SHRNUÍ

Na krajské úrovni je možné identifikovat čitelnější strategii prevence rizikového chování mládeže, než na úrovni jednotlivých měst. Ze srovnání výdajů na prevenci rizikového chování mládeže v letech 2008 až 2012 vyplývá, že v krajských rozpočtech jsou výdaje na prevenci rizikového chování zřetelněji definované. To poukazuje na jistou míru závažnosti připsované problematice rizikového chování mládeže na úrovni krajů.

Jak je vidět z grafu č. 21 Karlovarský kraj ve srovnání s Ústeckým krajem vynakládá větší podíl z celkového rozpočtu na prevenci rizikového chování mládeže, větší podíl z těchto výdajů má však pouze středně silný nebo slabý vztah k prevenci. Naopak Ústecký kraj vydával ve zkoumaném období téměř stejný podíl těchto výdajů na opatření se slabým vztahem k prevenci a na opatření se silným vztahem k prevenci.

Graf č. 21: Srovnání výdajů Karlovarského a Ústeckého kraje vztahujících se k prevenci rizikového chování

5.2 ANALÝZA ROZPOČTŮ ÚŘADŮ PRÁCE

CÍL

Cílem analýzy rozpočtů úřadů v práci v Ústeckém a Karlovarském kraji je prozkoumat, jakou část rozpočtů úřadů práce představují výdaje na služby a opatření zaměřená na podporu zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-26 let.

METODOLOGIE

Z výdajů na nástroje aktivní politiky zaměstnanosti uplatňované úřady práce byly mezi výdaje zaměřené na podporu zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-26 let zařazeny výdaje na nástroj aktivní politiky zaměstnanosti společensky účelná pracovní místa - absolventská praxe. V případě jiných společensky účelných pracovních míst než absolventské praxe, rekvalifikací a veřejně prospěšných prací byli pracovníci úřadu práce požádáni o vyčíslení výdajů na tato opatření, která byla zaměřena na mladé lidi ve věku 15-26 let.

Byla analyzována data za Ústecký kraj, okres Ústí nad Labem, okres Chomutov a Karlovarský kraj.

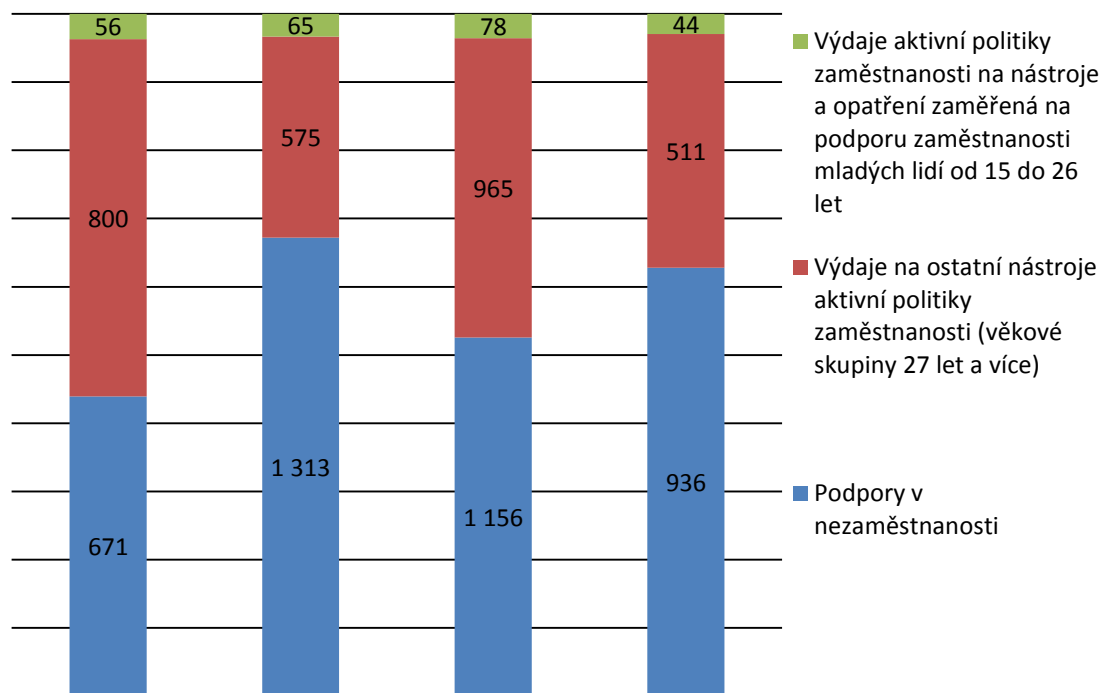
Data byla poskytnuta pracovníky úřadů práce v Ústeckém a Karlovarském kraji. Bohužel, ne u všech lokalit byla k dispozici data o výdajích na všechny typy opatření, která jsou zaměřená na podporu zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-26 let. U žádné z lokalit nebyla k dispozici data o výdajích na absolventskou praxi VŠ. U některých lokalit nebyla k dispozici data ani o výdajích na jiná opatření, o jaká konkrétní se jednalo, je uvedeno níže.

ÚSTECKÝ KRAJ

Na opatření aktivní politiky zaměstnanosti zaměřená na podporu zaměstnávání mladých lidí ve věku 15-26 let vynakládal úřad práce Ústeckého kraje v letech 2008 až 2011 44 až 78 milionů korun. Což představovalo, jak je vidět z grafu č. 21, 2–3 procenta z celkových výdajů úřadu práce.

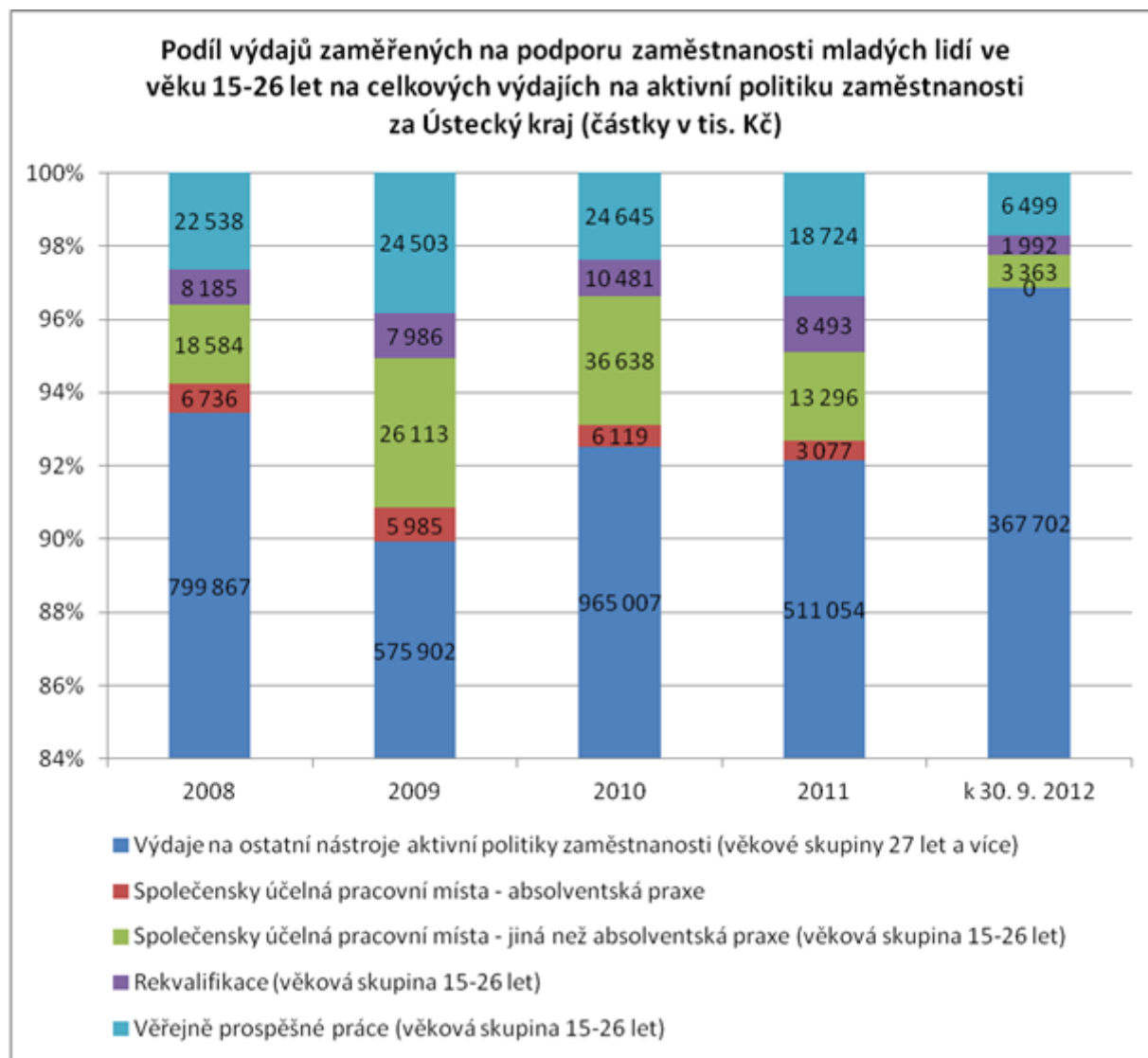
Graf č. 22: Výdaje úřadu práce Ústeckého kraje na politiku zaměstnanosti

**Struktura výdajů úřadu práce Ústeckého kraje na politiku zaměstnanosti
v letech 2008-2011 (částky v mil. Kč)**

Výdaje na opatření aktivní politiky zaměstnanosti zaměřená na podporu zaměstnávání mladých lidí od 15 do 26 let představovaly 3-10 procent z celkových výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti, jak je vidět z grafu č. 23. Mladí lidé ve věku 15-26 let představovali podle dat úřadu práce v letech 2008 až 2011 kolem dvaceti procent z nezaměstnaných v Ústeckém kraji.

Graf č. 23: Výdaje úřadu práce Ústeckého kraje na politiku zaměstnanosti

V roce 2008 představovaly finanční prostředky určené na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 7 % celkových výdajů vyhrazených pro aktivní politiku zaměstnanosti Ústeckého kraje. Z tohoto podílu bylo nejvíce procent věnováno na veřejně prospěšné práce pro tuto věkovou skupinu. Vysoký podíl finančních prostředků byl rozdělen rovněž u společensky účelných pracovních míst.

V roce 2009 činily finanční prostředky určené na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 10 % celkových výdajů vyhrazených pro aktivní politiku zaměstnanosti Ústeckého kraje. Největší podíl finančních prostředků byl rozdělen v kategoriích společensky účelná pracovní místa a veřejně prospěšné práce pro danou věkovou skupinu. Ačkoliv se výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek snížily přibližně o 215 mil. Kč (cca 25 %) ve srovnání s předešlým rokem, v případě aktivní politiky zaměstnanosti zaměřené výhradně na věkovou skupinu 15–26 se finanční prostředky zvýšily přibližně o 8,5 mil. Kč (cca 15 %).

V roce 2010 činily finanční prostředky využité na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 7 % celkových výdajů určených pro aktivní politiku zaměstnanosti Ústeckého kraje. Největší podíl finančních prostředků byl vyhrazen pro společensky účelná pracovní místa této věkové skupiny. V roce 2010 vzrostly

finanční prostředky na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek přibližně o 402 mil. Kč (cca 63 %) v porovnání s předešlým rokem. Také v případě aktivní politiky zaměstnanosti zaměřené výhradně na věkovou skupinu 15–26 došlo k nárůstu výdajů o cca 13,3 mil. Kč (cca 21 %). Procentuální nárůst finančních prostředků v případě věkové skupiny 15–26 byl přibližně třetinový v porovnání s procentuálním nárůstem výdajů určených na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek.

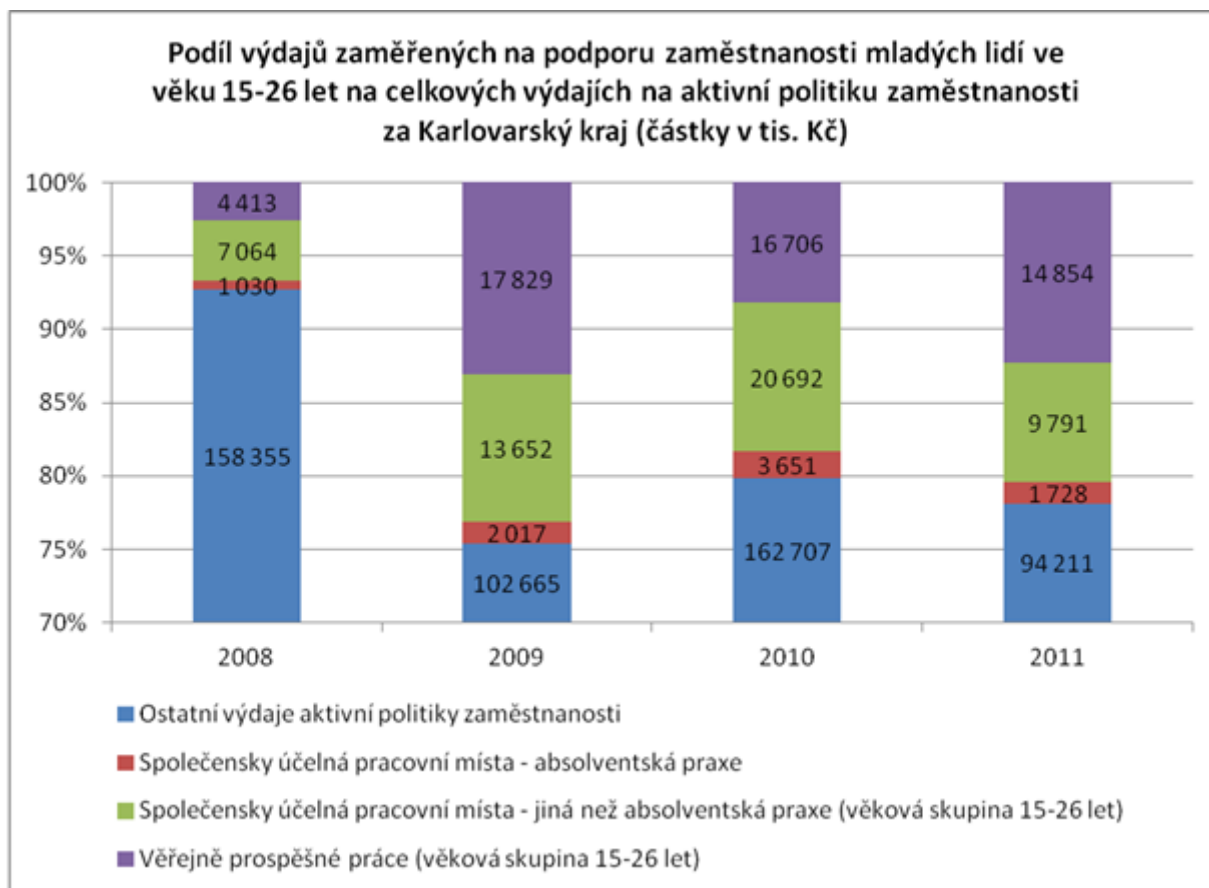
V roce 2011 činily finanční prostředky vynaložené na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 8 % celkových výdajů vyhrazených pro aktivní politiku zaměstnanosti Ústeckého kraje. Nejvíce výdajů plynulo do kategorie veřejně prospěšné práce pro danou věkovou skupinu. Objem finančních prostředků určených na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek v roce 2011 klesl v porovnání s předešlým rokem o přibližně 488 mil. Kč (cca 47 %). Obdobný trend lze zaznamenat i u výdajů aktivní politiky zaměstnanosti určené výhradně pro věkovou skupinu 15–26, když se podíl finančních prostředků pro tuto skupinu snížil přibližně o 34 mil. Kč (cca 44 %) ve srovnání s předešlým rokem.

V roce 2012, při porovnání s předešlými lety, nebyly alespoň k 30. 9. 2012 vyhrazeny žádné finanční prostředky pro kategorii „Společensky účelná pracovní místa – absolventská praxe“.

KARLOVARSKÝ KRAJ

Výdaje úřadu práce Karlovarského kraje na opatření zaměřená na podporu zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15–26 let jsou zachyceny v grafu č. 24. Jelikož nebyla za Karlovarský kraj k dispozici data o výdajích na rekvalifikace zaměřené výhradně na věkovou skupinu 15–26 let, zahrnuje položka „Ostatní výdaje aktivní politiky zaměstnanosti“ výdaje na rekvalifikace, jichž se účastnili mladí lidé ve věku 15–26 let.

Graf č. 24: Výdaje úřadu práce Karlovarského kraje na politiku zaměstnanosti

Jak je vidět z grafu, tvořila největší podíl finančních prostředků u aktivní politiky zaměstnanosti určené výhradně pro věkovou skupinu 15–26 v roce 2008 kategorie „Společensky účelná pracovní místa – jiná než absolventská praxe pro věkovou skupinu 15–26“.

Objem finančních prostředků vyhrazených na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek klesl v roce 2009 v porovnání s předešlým rokem přibližně o 35 mil. Kč (cca 20 %). U tří sledovaných kategorií, jejichž údaje jsou k dispozici, došlo ovšem k nárůstu výdajů ve srovnání s předešlým rokem přibližně o 21 mil. Kč (cca 168 %). Nejvíce finančních prostředků bylo rozděleno v kategorii „Veřejně prospěšné práce – výdaje na místa pro věkovou skupinu 15–26“.

V roce 2010 se navýšily finanční prostředky určené na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek přibližně o 67,6 mil. Kč (cca 50 %) ve srovnání s předešlým rokem. U tří sledovaných kategorií se také zvýšily výdaje, a to přibližně o 7,6 mil. Kč (cca 23 %) v porovnání s předešlým rokem. Největší objem finančních prostředků byl vyhrazen pro kategorii „Společensky účelná pracovní místa – jiná než absolventská praxe pro věkovou skupinu 15–26“.

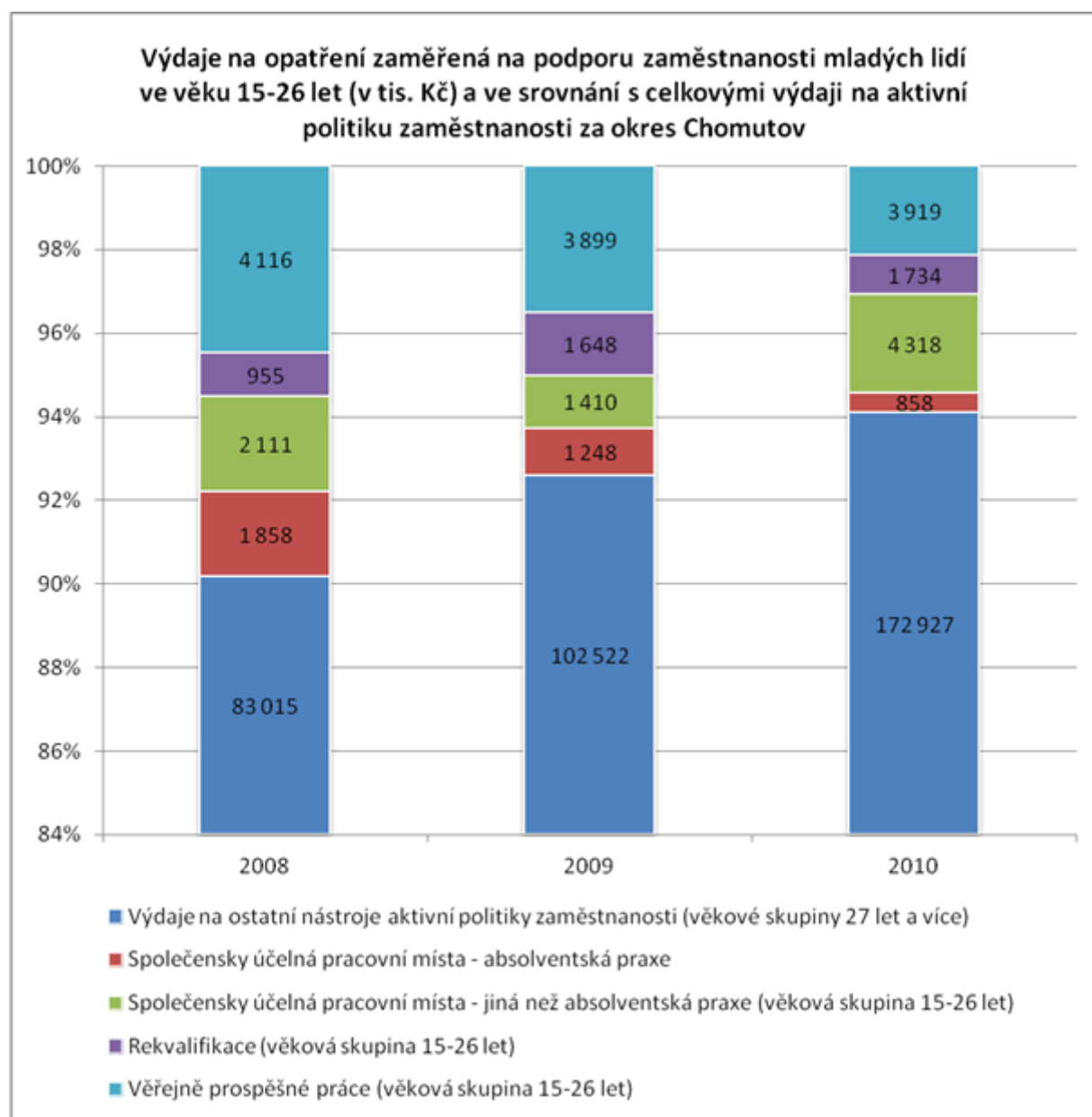
Objem finančních prostředků vyhrazených na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek klesl v roce 2011 v porovnání s předešlým rokem přibližně o 83 mil. Kč (cca 40 %). U tří sledovaných kategorií, jejichž údaje jsou k dispozici, výdaje rovněž poklesly ve srovnání s předešlým rokem přibližně o 14,7 mil. Kč (cca 64 %). Největší

množství finančních prostředků bylo vyhrazeno pro kategorii „Veřejně prospěšné práce – výdaje na místa pro věkovou skupinu 15–26“.

OKRES CHOMUTOV

Výdaje úřadu práce na opatření zaměřená na podporu zaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-26 za okres Chomutov jsou zachyceny v grafu č. 25 V grafu nejsou zachyceny výdaje v roce 2011, jelikož za tento rok nebyla k dispozici kompletní data.

Graf č. 25: Výdaje úřadu práce za okres Chomutov na politiku zaměstnanosti

V roce 2008 činily finanční prostředky určené na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 10 % celkových výdajů vyhrazených pro aktivní politiku zaměstnanosti okresu Chomutov. Z tohoto podílu bylo nejvíce procent věnováno na veřejně prospěšné práce pro tuto věkovou skupinu.

Pakliže v roce 2009 rostly výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek – přibližně o 18,5 mil. Kč (cca 20 %) – v porovnání s předešlým rokem, finanční prostředky vyhrazené na aktivní politiku zaměstnanosti určenou výhradně pro věkovou skupinu 15–26 se snížily přibližně o 800 tis. Kč (cca 10 %).

V roce 2009 představovaly finanční prostředky určené na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 7 % celkových výdajů využitých pro aktivní politiku zaměstnanosti okresu Chomutov. Největší podíl finančních prostředků byl rozdělen opět v kategorii veřejně prospěšné práce pro danou věkovou skupinu.

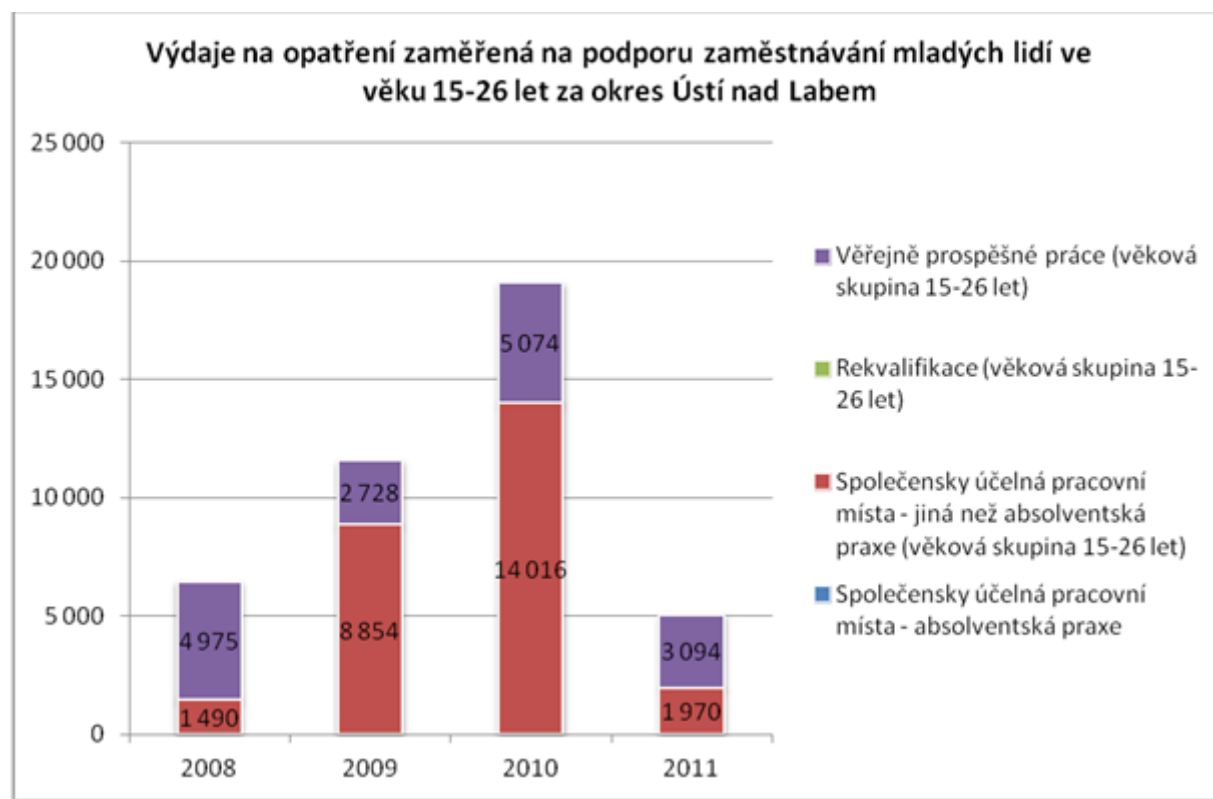
V roce 2010 vzrostl objem finančních prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek přibližně o 73 mil. Kč (cca 66 %) v porovnání s předešlým rokem. Rovněž v případě aktivní politiky zaměstnanosti zaměřené výhradně na věkovou skupinu 15–26 došlo k nárůstu přibližně o 2,6 mil. Kč (cca 31 %). Procentuální nárůst finančních prostředků v případě věkové skupiny 15–26 byl přibližně poloviční v porovnání s procentuálním nárůstem výdajů určených na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek.

V roce 2010 činily finanční prostředky využité na politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně 6 % celkových výdajů určených pro aktivní politiku zaměstnanosti okresu Chomutov. Mezi oblastmi, kam plynulo nejvíce finančních prostředků, se tentokrát řadily dvě kategorie: „Společensky účelná pracovní místa – jiná než absolventská praxe pro věkovou skupinu 15–26“ a „Veřejně prospěšné práce – výdaje na místa pro věkovou skupinu 15–26“.

V porovnání s předešlým rokem došlo v roce 2011 k poklesu finančních prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti zaměřenou výhradně na věkovou skupinu 15–26 přibližně o 4,6 mil. Kč (cca 43 %). Navíc na kategorii „Společensky účelná pracovní místa – absolventská praxe“ nebyly vyčleněny žádné finanční prostředky, přičemž v předešlých letech tomu tak nebylo.

OKRES ÚSTÍ NAD LABEM

Graf č. 26: Výdaje úřadu práce za okres Ústí nad Labem na politiku zaměstnanosti

Na základně dostupných informací tvořila v roce 2008 největší podíl finančních prostředků u aktivní politiky zaměstnanosti určené výhradně pro věkovou skupinu 15–26 kategorie „Veřejně prospěšné práce – výdaje na místa pro věkovou skupinu 15–26“.

Objem finančních prostředků vynaložených na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek poklesl v roce 2009 v porovnání s předešlým rokem přibližně o 21,5 mil. Kč (cca 17 %). U tří sledovaných kategorií, jejichž údaje jsou k dispozici, se ale výdaje zvýšily ve srovnání s předešlým rokem přibližně o 5 mil. Kč (cca 79 %). Nejvíce finančních prostředků bylo rozděleno v kategorii „Společensky účelná pracovní místa – jiná než absolventská praxe pro věkovou skupinu 15–26“.

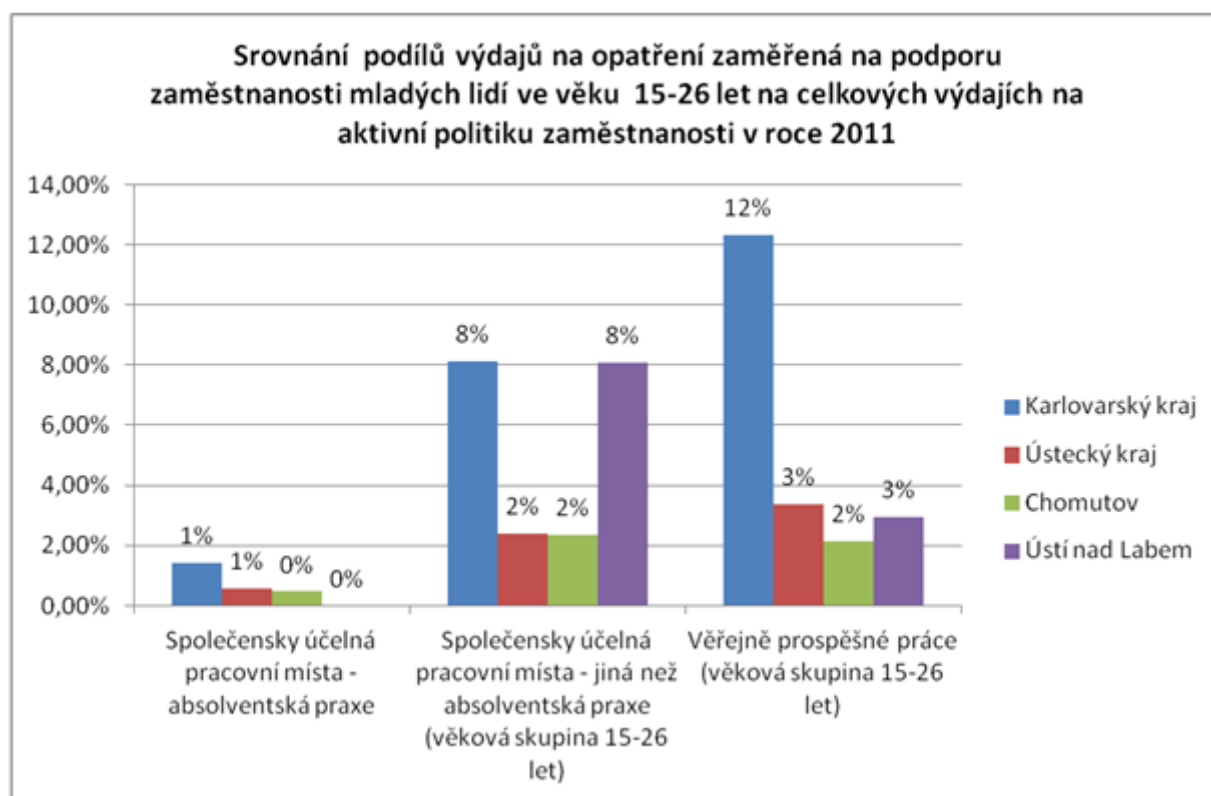
V roce 2010 se zvýšily finanční prostředky vyhrazené na aktivní politiku zaměstnanosti jako celek přibližně o 66 mil. Kč (cca 62 %) ve srovnání s předešlým rokem. U tří sledovaných kategorií se rovněž navýšily výdaje, a to přibližně o 7,5 mil. Kč (cca 65 %) v porovnání s předešlým rokem. Největší objem finančních prostředků byl určen pro kategorii „Společensky účelná pracovní místa – jiná než absolventská praxe pro věkovou skupinu 15–26“.

U tří sledovaných kategorií, jejichž údaje jsou k dispozici, poklesly finanční prostředky ve srovnání s předešlým rokem přibližně o 14 mil. Kč (cca 73 %). Největší objem výdajů byl vyhrazen pro kategorii „Veřejně prospěšné práce – výdaje na místa pro věkovou skupinu 15–26“.

SROVNÁNÍ PODÍLŮ VÝDAJŮ NA OPATŘENÍ ZAMĚŘENÁ NA PODPORU ZAMĚSTNANOSTI MLADÝCH LIDÍ VE VĚKU 15-26 LET NA CELKOVÝCH VÝDAJÍCH NA AKTIVNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI V JEDNOTLIVÝCH LOKALITÁCH

Vzhledem k tomu, že za Ústecký i Karlovarský kraj i okresy Chomutov a Ústí nad Labem byla k dispozici data o výdajích na společensky účelná pracovní místa a veřejně prospěšné práce zaměřené na mladé lidi ve věku 15-26 let, bylo možné provést srovnání toho, jaký podíl na celkových výdajích výdaje na tato opatření představují. Jak je vidět z grafu č. 27, mezi lokalitami panovaly poměrně značné rozdíly. Nejvíce výdajů na opatření zaměřená na podporu zaměstnanosti bylo vynaloženo v Karlovarském kraji.

Graf č. 27: Srovnání výdajů úřadu práce ve zkoumaných lokalitách na politiku zaměstnanosti

5.3 SROVNÁNÍ NÁKLADŮ NA PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE S NÁKLADY NA JEHO HAŠENÍ

5.3.1 NÁKLADY NA PREVENTIVNÍ SLUŽBY

NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Při vyčíslování nákladů na služby poskytované nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež jsme vycházeli z odhadů Analýzy legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožené děti zpracované Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí (25). Náklady na jednoho uživatele služby, který zařízení každodenně navštěvuje a jednou za 14 dní se mu přímo věnuje pracovník zařízení – například s ním tvoří individuální plán a věnuje se dalším formám individuální sociální práce – jsou 8 372 Kč ročně, 698 Kč měsíčně.

TERÉNNÍ PROGRAMY – STREETWORK

Při odhadu nákladů na práci streetworkerů jsme vycházeli z dat organizace Bunkr, která má projekt streetwork ve dvou různých místech. Náklady na jednoho klienta, s kterým streetworker pracoval, činily v průměru 6 812 Kč ročně, 568 Kč měsíčně.

PROGRAM PĚT P

V případě dobrovolnického programu pět P byly roční náklady na poskytování služby jednomu mladému člověku odhadnuty následovně: zvažujeme modelový příklad dobrovolníka, který se zaškolí, dva roky je zapojený do programu pět P a poté svou spolupráci ukončí. Náklady na zaškolení dobrovolníka činily odhadem 1 000 Kč, dobrovolníkům byla poskytována jednou za 3 měsíce supervizní setkání v délce dvou hodin, odměna supervizora činila 800 Kč na hodinu, supervizi poskytoval skupině šesti dobrovolníků, náklady na jedno supervizní setkání na jednoho dobrovolníka činily 300 Kč. Během dvou let svého zapojení do programu pět P absolvoval dobrovolník 8 supervizních setkání, náklady na ně činily 2 400 Kč, spolu s náklady na školení tedy celkové náklady na 2 roky práce dobrovolníka činily 3 400, roční náklady tedy byly 1 700 Kč, měsíční 142 Kč.

SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI

Celkové náklady na intenzivní práci s rodinou (několikrát týdně) v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi činí podle dat organizace Amalthea 78 tisíc Kč ročně. V jedné rodině je v průměru podpořeno 2,25 dětí (a 1,5 dospělých). Roční náklady na jedno podpořené dítě tedy činí 34 667 Kč, 2 889 Kč měsíčně.

TERÉNNÍ PROGRAMY

Náklady na práci s rodinou v rámci sociální služby terénní programy činí v případě 4 hodin práce týdně v rodině se třemi dětmi podle Analýzy legislativy řízení a financování systému péče o ohrožené děti 32 004 Kč ročně, 2 667 Kč měsíčně.

STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE – AMBULANTNÍ SLUŽBY

V případě, že by středisko výchovné péče intenzivně pracovalo s mladým člověkem v rozsahu 4 hodiny týdně (3 hodiny týdně přímá práce s dítětem, 1 hodina zpracování dokumentace), by náklady na jeho práci činily podle Analýzy legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožené děti 36 288 Kč ročně, 3 024 Kč měsíčně.

KURÁTOR PRO MLÁDEŽ

Náklady na práci jednoho pracovníka OSPOD činí podle Analýzy současného stavu v oblasti terénní činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí a stanovení optimálních podmínek výkonu sociálně-právní ochrany dětí ve vazbě na počet klientů (včetně odvodů) 25 260 Kč měsíčně. Náklady na hodinu práce kurátora pro mládež tedy činí 158 Kč.

Pokud by se jeden kurátor pro mládež věnoval 20 mladým lidem – měl tedy na jednoho mladého člověka přibližně 2 hodiny týdně – činily by náklady na jednoho mladého člověka 15 156 Kč ročně, 1 263 Kč měsíčně.

NÁKLADY NA SLUŽBY A OPATŘENÍ UPLATŇOVANÁ V PŘÍPADĚ, KDY JIŽ DOŠLO K ROZVOJI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

V případě, kdy již došlo k rozvoji rizikového chování mladého člověka, protože nebyly využity (nebo selhaly) preventivní služby, se přistupuje k umístění mladého člověka do některého ze zařízení ústavní a ochranné výchovy, případně do psychiatrické léčebny. V případě kriminální činnosti, může být mladý člověk umístěn do vazby. Kromě nákladů na pobyt v těchto zařízeních stát též nese náklady trestního řízení. Níže uvádíme náklady na tato opatření a služby.

DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV, POBYT VE STŘEDISKU VÝCHOVNÉ PÉČE

Náklady na pobyt v diagnostickém ústavu představují podle Analýzy legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožené děti 657 252 Kč ročně, 54 771 Kč měsíčně. Náklady na pobyt ve středisku výchovné péče jsou identické.

DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU, VÝCHOVNÝ ÚSTAV

Náklady na pobyt v dětském domově se školou a výchovném ústavu činí podle Analýzy legislativy řízení a financování systému péče o ohrožené děti 498 336 Kč ročně, 41 528 Kč měsíčně. V případě pobytu mladého člověka v zařízení ústavní péče má nicméně OSPOD zákonnou povinnost dítě v zařízení jednou za 3 měsíce navštěvovat. K nákladům na pobyt v zařízení je tedy třeba přičíst náklady na návštěvy OSPOD. Náklady na jednu návštěvu OSPOD v zařízení v délce 4 hodiny činí dle Analýzy legislativy řízení a financování systému péče o ohrožené děti 1 051 Kč.

PSYCHIATRICKÁ LÉČEBNA

Náklady na pobyt v psychiatrické léčebně byly odhadnuty na základě analýzy rozpočtů dětské psychiatrické léčebny Opařany, která přijímá děti od 3 do 18 let, a psychiatrické léčebny Bohnice, která přijímá jak děti od 7 do 18 let, tak dospělé od 18 let. Roční náklady na pobyt v psychiatrické léčebně činí 560 176 Kč, měsíční 46 681 Kč.

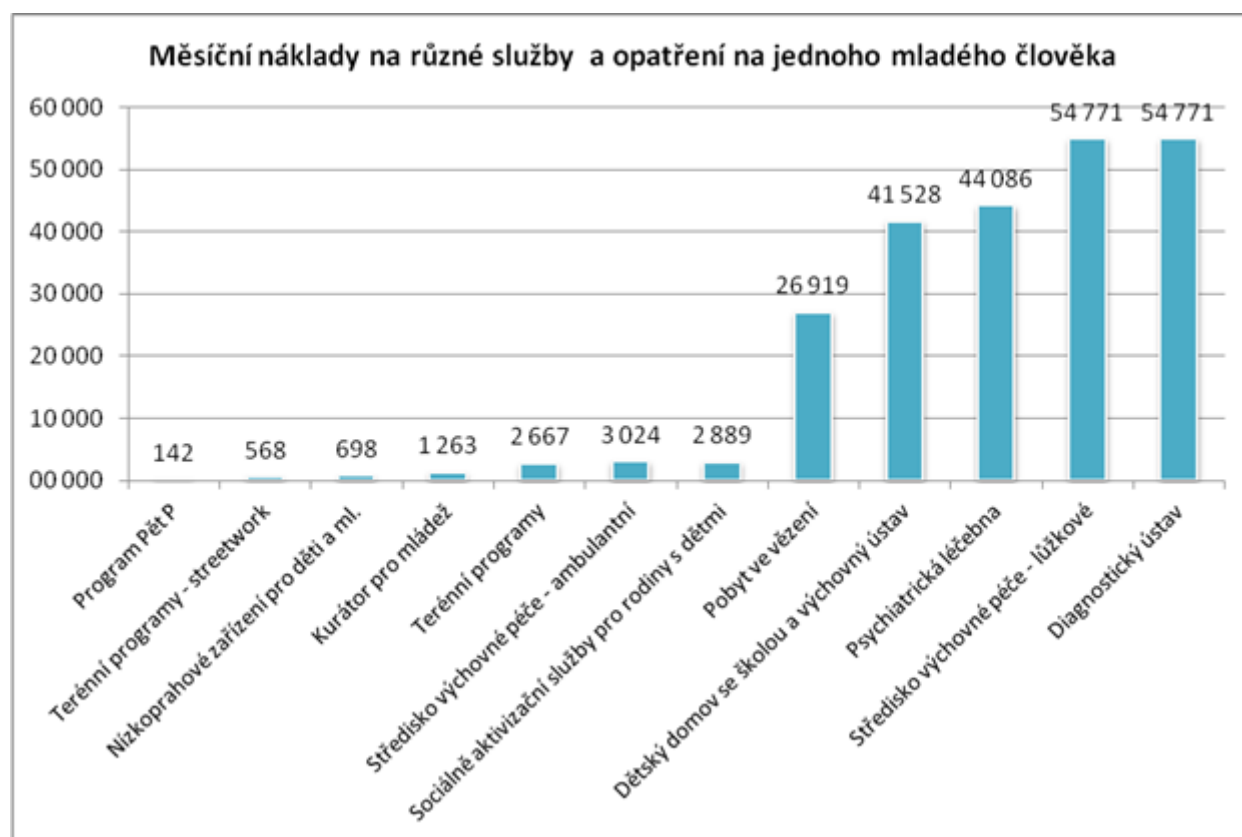
POBYT VE VĚZNICI

Náklady na jednu vězněnou osobu činí dle Statistické ročenky vězeňské služby ČR 323 033 Kč ročně, 26 919 Kč měsíčně.

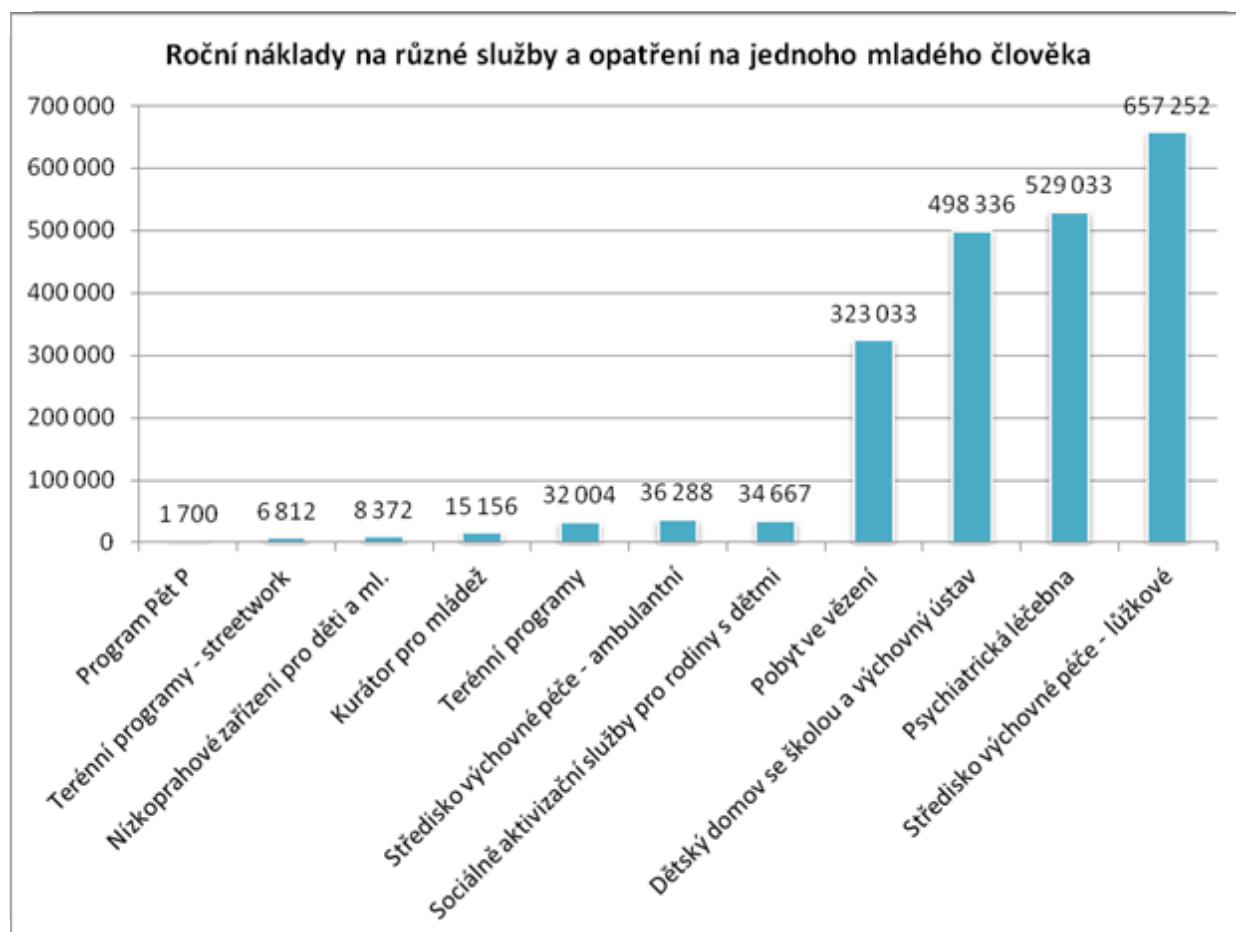
SROVNÁNÍ NÁKLADŮ NA PREVENTIVNÍ SLUŽBY S NÁKLADY NA SLUŽBY A OPATŘENÍ V PŘÍPADĚ, KDY DOŠLO K ROZVOJI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Náklady na „hašení“ problémů v oblasti rizikového chování mládeže – např. náklady na pobyt v diagnostických ústavech, dětských domovech se školou jsou desetkrát až dvacetkrát vyšší než náklady na preventivní služby jako např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Přehledně jsou měsíční a roční náklady na jednotlivé služby a opatření zachyceny v grafech č. 27 a 28.

Graf č. 28: Srovnání měsíčních nákladů pro veřejné rozpočty na různé služby a opatření

Graf č. 29: Srovnání ročních nákladů pro veřejné rozpočty na různé služby a opatření

5.3.4 NÁVRATNOST INVESTIC DO PREVENCE

Vezměme si příklad mladého muže, který navštěvoval nízkoprahové zařízení pro děti a mládež po osm let od svých 12 do svých 20 let. Náklady na těchto osm let navštěvování nízkoprahového zařízení zahrnující přibližně 100 hodin individuální sociální práce činily 66 976 Kč. Jaká je návratnost této investice?

Náklady na osm let navštěvování nízkoprahového zařízení by byly návratné v případě:

- **Investice do prevence by se veřejným rozpočtům zcela vrátila, pokud by díky tomu, že navštěvoval NZDM, mladistvý nespáchal jeden trestný čin a stát tak byl ušetřen nákladů spojených s trestním řízením.**

Vezměme si příklad, kdy dva mladiství poškodí automobil, při čemž dojde k celkové škodě 12 000 Kč. Veřejné rozpočty budou v daném případě nést náklady přípravného řízení. Náklady přípravného řízení by dle odhadu Analýzy legislativy řízení a financování systému péče o ohrožené děti v daném případě poškození automobilu dvěma mladistvými činily 70 427 Kč (na jednoho mladistvého 35 214 Kč). Tato částka zahrnuje náklady na práci 4 policistů po dobu 5 pracovních dnů, tj. 160 hodin – 59 907 Kč, práci dvou zaměstnanců OSPOD v celkovém rozsahu 40 hodin – 10 520 Kč. Pokud by řízení nebylo po přípravném řízení zastaveno a došlo by navíc k řízení před soudem, bylo by navíc třeba uhradit náklady i za toto řízení, které by podle odhadu advokátní kanceláře činily v daném případě řádově dalších 80 000 Kč. Náklady na obhajobu, které tvoří největší část z této položky, mají ze zákona povinnost uhradit pachatelé trestného činu, státu se nicméně nemusí podařit tyto výdaje vymoci, případně může soud rozhodnout o tom, že obviněný má nárok na bezplatnou obhajobu. Celkové výdaje pro veřejné rozpočty by tedy mohly v daném případě dosáhnout až 150 tisíc korun (75 tisíc na jednoho obviněného).

V případě, kdy by stát nesl náklady přípravného řízení i řízení před soudem (tedy 75 tisíc na jednoho mladistvého), by se tedy investice do prevence v hodnotě 66 976 Kč veřejným rozpočtům s rezervou vrátila.

- **Investice do prevence by se veřejným rozpočtům zcela vrátila po 4 až osmi měsících práce mladého člověka v zaměstnání se mzdou na úrovni 60% průměrné mzdy, které mladistvý získal díky tomu, že navštěvoval NZDM.**

Rizikové chování může výrazně zvýšit riziko nezaměstnanosti. Pokud se mladý člověk dopustí trestné činnosti a má zápis v rejstříku trestů, výrazně to snižuje jeho šance na nalezení zaměstnání. Kdyby pravidelně navštěvoval NZDM, kde by měl kontakt s pracovníky, smysluplné volnočasové aktivity a kariérní poradenství, snížilo by se riziko, že se dopustí trestné činnosti a zvýšily by se jeho šance na nalezení zaměstnání.

Náklady nezaměstnanosti vyčíslujeme pro dva různé modelové příklady.

Modelový příklad A: mladý člověk žijící v dobře zajištěné domácnosti rodičů

Uvažujme příklad dlouhodobě nezaměstnaného mladého člověka ve věku 19 let, který žije v domácnosti pracujících rodičů. Pokud by čistý měsíční příjem domácnosti přesáhl 25 877 Kč, nevznikl by v případě nezaměstnanosti mladého člověka této domácnosti nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi. Pokud by náklady na bydlení nepřesáhly 7 750 Kč měsíčně, nevznikl by domácnosti ani nárok na příspěvek na bydlení. Stejně tak by mladý člověk neměl nárok ani na podporu v nezaměstnanosti, vzhledem k tomu, že osoby do 50 let mají nárok na podporu v nezaměstnanosti pouze po dobu 5 měsíců a uvažovaný mladý člověk je dlouhodobě nezaměstnaný. V případě daného mladého člověka tedy mezi náklady nezaměstnanosti pro stát můžeme počítat pouze ušlé příjmy, o které stát přichází oproti tomu, kdyby byl mladý člověk zaměstnaný, a náklady na zdravotní pojištění.

Kdyby tento mladý (bezdětný) muž pobíral hrubou měsíční mzdu ve výši 15 643, což je výrazně podprůměrná mzda – představuje mzdu na úrovni pouze 60% průměrné hrubé mzdy mužů v Ústeckém kraji, roční příjmy státu by byly následující:

Tab. č. 8 Srovnání ročních příjmů a výdajů státu v modelovém příkladu A v případě nezaměstnanosti a zaměstnanosti mladého člověka, náklady na prevenci a doba návratnosti

	Nezaměstnanost	Zaměstnanost (mzda 15 643)
Příjmy státu		
Odvody na zdravotní pojištění	0	25 344
Odvody na sociální pojištění	0	59 136
Vybraná daň z příjmu fyzických osob	0	12 885
Celkové roční příjmy státu	0	97 365
Náklady státu		
Zdravotní pojištění	8 676	0
Celkové náklady nezaměstnanosti - součet nákladů a ušlých příjmů		106 041
Náklady na navštěvování NZDM po dobu 8 let		66 976
Doba návratnosti investic do prevence		7 měsíců a 15 dní

V případě nezaměstnanosti daného mladého muže, by tedy na ušlých příjmech stát oproti situaci, kdy by měl daný muž podprůměrně placené zaměstnání, ročně přicházel o 97 365 Kč. K těmto ušlým příjmům je třeba připočítat minimálně 8 676 Kč, které by stát v každém případě vydával na zdravotní pojištění mladého nezaměstnaného, který by byl v evidenci úřadu práce, stát by v případě jeho nezaměstnanosti i tak přicházel o **106 041 Kč** ročně kvůli ušlým příjmům a výdajům na zdravotní pojištění.

Pokud by si naopak mladý člověk díky tomu, že navštěvoval NZDM a neměl zápis v rejstříku trestů, našel zaměstnání, investice 66 976 do osmi let jeho navštěvování NZDM by se veřejným rozpočtům vrátila již po méně než osmi měsících jeho práce.

Modelový příklad B: Partnerská dvojice dvou mladých lidí žijících ve společné domácnosti

Uvažujme příklad partnerské dvojice dvou mladých lidí, kteří spolu žijí ve společné domácnosti v nájemním bytě. Jejich celkové náklady na bydlení, včetně energií jsou 7 tisíc Kč měsíčně. Oba jsou dlouhodobě v evidenci úřadu práce, mají pouze občas nějaké práce – brigády „na černo“. Jaké by byly v tomto případě náklady státu, kdy by byl nezaměstnaný mladý muž i jeho partnerka, oproti nákladům, kdyby byla nezaměstnaná pouze partnerka mladého muže a on měl podprůměrně placené zaměstnání s hrubou měsíční mzdou 15 643 Kč měsíčně? V případě, že by byli oba partneři nezaměstnaní, byly by příjmy státu na odvodech na zdravotní a sociální pojištění a z daně příjmu fyzických osob nulové. V případě, že by mladý muž zaměstnání a pobíral hrubou měsíční mzdu 15 634 Kč měsíčně, činily by odvody na zdravotní a sociální pojištění a zaplacená daň z příjmu fyzických osob 97 365 Kč.

V případě nezaměstnanosti obou partnerů by vznikl nárok na příspěvek na živobytí, příspěvek na bydlení i doplatek na bydlení. Celkové roční výdaje státu by v daném případě činily, po připočtení nákladů na zdravotní pojištění, 172 992 Kč ročně. Pokud by měl mladý muž zaměstnání s hrubou měsíční mzdou 15 643 Kč měsíčně,

vznikl by v daném případě domácnosti i tak nárok na příspěvek na živobytí a příspěvek na bydlení. Celkové výdaje státu by nicméně činily 76 332 Kč.

Pokud by byl mladý muž nezaměstnaný, byly by kvůli ušlým příjmům státu a zvýšeným výdajům, celkové roční náklady státu o 194 425 Kč vyšší než v případě, kdyby byl mladý muž zaměstnaný. Investice do prevence v podobě 8 let navštěvování NZDM by se v tomto případě vrátila již po 4 měsících.

Tab. č. 9 Srovnání ročních příjmů a výdajů státu v modelovém příkladu B v případě nezaměstnanosti a zaměstnanosti mladého člověka, náklady na prevenci a doba návratnosti

	Oba partneři nezaměstnaní	Muž má zaměstnání (mzda 15 643), žena nezaměstnaná
Příjmy státu		
Odvody na zdravotní pojištění	0	25 744
Odvody na sociální pojištění	0	59 136
Vybraná daň z příjmu fyzických osob	0	12 885
<i>Celkové roční příjmy státu</i>	0	97 365
Výdaje státu		
Příspěvek na živobytí	71 640	42 684
Příspěvek na bydlení	62 508	24 972
Doplatek na bydlení	21 492	0
Zdravotní pojištění	17 352	8 676
<i>Celkem</i>	172 992	76 332
<i>Celkové náklady nezaměstnanosti muže - součet výdajů státu a ušlých příjmů státu</i>		194 425
<i>Náklady na navštěvování NZDM po dobu 8 let</i>		66 976
<i>Doba návratnosti investic do prevence</i>		4 měsíce a 4 dny

- Náklady na 8 let navštěvování NZDM se rovnají nákladům na 36 dní pobytu v dětském diagnostickém ústavu.
- Z nákladů na 2 měsíce pobytu v dětském diagnostickém ústavu a 3 roky pobytu v dětském domově se školou/výchovném ústavu by bylo možné financovat náklady na 192 let navštěvování NZDM. Místo financování tříletého pobytu jednoho mladistvého v ústavní péči by bylo možné financovat navštěvování NZDM po dobu 6 let pro 32 dětí a mladých lidí zahrnující individuální práci s každým z nich v rozsahu přibližně 75-100 hodin.

5.4 MODELOVÉ PŘÍKLADY ILUSTRUJÍCÍ VZTAH NÁKLADŮ NA PREVENCI A SANACI

Níže uvádíme tři modelové příklady typizovaných zástupců skupiny mládeže ohrožené rizikovým chováním, které jasně ilustrují vztah nákladů na prevenci a sanaci, včetně vyčíslení finančních nákladů na poskytování různých typů služeb a různá opatření a určení doby (ne)návratnosti investic do prevence. Odhadujeme, jak náklady přímé, tak náklady nepřímé. Přímými náklady rozumíme náklady na služby a opatření, které byly v daném případě poskytnuty – jako např. náklady na pobyt v zařízení ústavní péče. Nepřímými náklady rozumíme další náklady spojené s daným případem – například náklady nezaměstnanosti. Příklady vychází ze skutečných kazuistik z Ústeckého a Karlovarského kraje. Jména byla změněna.

5.4.1 MODELOVÝ PŘÍKLAD – T.

A) PŘÍMÉ NÁKLADY

REÁLNÝ VÝVOJ PŘÍPADU –PREVENTIVNÍ SLUŽBY NEJSOU VYUŽÍVÁNY

T. vyrůstá jako jedináček v rodině s oběma rodiči. Oba rodiče jsou zaměstnaní a nikdy neuvažovali o rozvodu manželství. Soužití rodičů je nicméně poznamenáno finančními problémy. T. si nerozumí s matkou, dochází mezi nimi k hádkám a neshodám. Více si rozumí s otcem, má ho raději a je na něj více fixována. Otec je ovšem přes týden na montážích a s rodinou tráví pouze víkendy. Rodiče se nezajímali o to, jak T. tráví volný čas.

V listopadu 2008, kdy je T. 14 let a navštěvuje 9. třídu, přivádí matka T. ke kurátorovi pro mládež. V té době již má T. za sebou několik útěků z domova a záškoláctví. Kurátor se z úvodního pohovoru s T. dozvídá, že T. byla pravděpodobně šikanována spolužáky ve škole. Na doporučení kurátorky byla T. přeřazena na jinou základní školu a začala docházet do Střediska výchovné péče. T. byly nabídnuty nějaké možnosti řešení volného času, ale nevyužila je.

Ihned po nástupu na novou školu se T. dopustila prohřešků proti školnímu řádu (kouření na WC, záškoláctví), přidružily se i problémy doma. T. byla v měsíci únoru několik dní nezvěstná a byla hledána rodiči a policií. Bylo zjištěno, že před návratem do domácnosti rodičů se zdržovala v místě bydliště svého přítele. Po návratu z útěku T. nadále docházela do Střediska výchovné péče a ke kurátorce pro mládež.

Vzhledem k tomu, že T. zopakovala útěk, rodiče na doporučení kurátorky odvezli dceru dne 18. 3. 2009 do Střediska výchovné péče, na internátní oddělení. V zařízení se T. nedokázala adaptovat do skupiny, měla konflikty s dětmi. Postupně se její chování srovnalo. Dne 29. 4. 2009 jí ale byla udělena důtka za užití THC. Dne 07. 5. 2009 jí bylo uloženo podmíněčné vyloučení za neuposlechnutí pokynů vychovatele a za to, že se nevrátila z nákupů do zařízení (pokus o útěk).

Dne 16. 5. 2009 s nezletilou Středisko výchovné péče ukončilo spolupráci, protože se zapojila do vloupání a krádeže trezoru v kanceláři sociální pracovnice. Byla podezřelá, že společně s třemi dalšími dětmi odcizila 12 000 Kč. Během pobytu ve Středisku výchovné péče se potvrdilo, že T. je nepravděpodobnou uživatelkou THC a pervitinu, a to cca. dva roky.

Krátce po svém návratu domů ze střediska výchovné péče T. opět utekla z domova. Od 23. 5. 2009 byla znovu nezvěstná a po nezletilé bylo vyhlášeno pátrání. Otec i matka byli celou situací psychicky zdraceni.

Dne 25. 5. 2009 se dostavil otec na oddělení sociální prevence s tím, že došli s matkou k závěru, že výchovu své jediné dcery vůbec nezvládají, obávají se o život nezletilé a vidí jako jedinou možnost řešení současné situace okamžité umístění T. do Dětského diagnostického ústavu (dále jen DDÚ). Dne 27. 5. 2009 byla T. odvezena do DDÚ, kam byla umístěna na základě předběžného opatření.

Z diagnostiky etopeda DDÚ vyplynulo, že selhání T. přichází především pod vlivem závadových kamarádů a je velmi ohrožena asociálním stylem života, který přináší parta a kolektivem je snadno ovlivnitelná.

Soud zjišťoval, zda nepřipadá v úvahu jiné výchovné prostředí, kterým by byla zajištěna rodinná péče, avšak ze spisu ani z provedených důkazů taková možnost nevyplývá. Soud se zabýval tím, zda by k nápravě mohla vést jiná opatření než ústavní výchova, ale posléze dospěl k názoru, že v daném případě jiná možnost nepřichází v úvahu a dne 15. 7. 2009 ústavní výchovu nařídil.

Po absolvování diagnostického pobytu v DDÚ byla tedy T. umístěna do výchovného ústavu A., kde setrvala pouze dva měsíce. Z toho byla jeden měsíc na útěku. Po útěku se vrátila fyzicky a psychicky zlomená. Na útěku se živila prostitucí a každý den užívala návykové látky. Po dohodě s rodiči byla přeřazena do Výchovného ústavu B. I zde se pokusila opakovaně o útěk, ale útky byly jednodenní. V tomto ústavu byl přísnější režim, nezletilá neměla samostatné vycházky. Touha po droze byla velmi silná a v případě bolestí T. šňupala analgetika. Kurátorka po návštěvě konstatovala, že T. je nevyrovnaná, smutná, apatická a má na těle známky sebepoškozování. Rodiče T. v zařízení pro delší vzdálenost nenavštěvovali. Kontakt s rodiči byl zachován pouze telefonicky. Ze spisové dokumentace kurátorka zjistila, že s T. ohledně závislosti nepracuje žádný odborník. Na svoji závislost a problémy byla T. sama. Po přesvědčení a dohodě dali rodiče souhlas s přemístěním T. do Výchovného ústavu C. Výhoda zařízení spočívala v menší vzdálenosti, která rodičům umožňovala častější návštěvy.

Po roce pobytu v zařízení byla T. dle názoru kurátorky schopná přiměřeného fungování s občasnými problémy ve vztahové oblasti. Kurátorka nicméně zachytila dopis, který T. psala z výchovného ústavu rodičům a ve kterém si vyjednávala útěk ze zařízení. S návykovými látkami T. nechtěla přestat, pomyšlela na útěk ze zařízení, protože nechce nikoho poslouchat a nechce být omezována na svobodě.

Rok před zletilostí byla T. zapojena do pracovní agentury, kde si každý měsíc vydělala 7 000 Kč. Zařízení peníze ukládalo na účet. Celkově si naspořila 40 000 Kč. Kurátor pro mládež společně s mladistvou, rodiči, pracovníky zařízení a sociální kurátorkou řešili otázku návratu T. domů. Konala se také případová konference. T. se závěry případové konference souhlasila, těšila se novou budoucnost.

Dva měsíce před zletilostí T. utekla ze zařízení, byla nalezena ve skupině narkomanů a sama byla pod vlivem návykových látek. Po tomto útěku již odmítala jakoukoliv pomoc. Ústav opustila v den zletilosti s hotovostí 40 000 Kč, její pobyt je neznámý, s rodiči ani s kurátorem pro mládež není v kontaktu.

Odhad přímých nákladů na služby a opatření poskytnutá T. od jejího přivedení ke kurátorce pro mládež v listopadu 2008 do její zletilosti je uveden v tabulce 10.

Tabulka č. 10: Náklady na poskytnuté služby v případě T.

Služba/opatření	Náklady
Úvodní návštěva kurátorky (3 hod)	474 Kč
Navštěvování kurátorky jednou za 2 týdny na 1 hodinu od listopadu 2008 do března 2009	2 526 Kč
Ambulantní služby Střediska výchovné péče - navštěvování SVP od listopadu 2008 do března 2009	12 096 Kč
Pobyt na internátním oddělení Střediska výchovné péče od 18.3.2009 do 16.05.2009	103 442* Kč
Práce kurátorky s T. a jejími rodiči po návratu z SVP (8 hod)	1 263 Kč
Pobyt T. v dětském diagnostickém ústavu po dobu dvou měsíců od 27.5.2009	109 542 Kč
Pobyt T. ve třech různých výchovných ústavech od propuštění z diagnostického ústavu do dne její zletilosti na jaře 2012 (33 měsíců)	1 370 424 Kč
Náklady spojené s návštěvami OSPOD za dítětem v zařízení (8 návštěv v trvání 4 hodin)	8 411 Kč
Příprava na návrat z výchovného ústavu po dosažení zletilosti, případová konference – náklady na práci kurátorky pro mládež (10 hod) a sociálního kurátora (4 hod)	2 210 Kč
Celkem náklady od listopadu 2008 do jara 2012	1 613 541 Kč

* Celkové náklady na pobyt ve středisku výchovné péče činí 109 542 Kč, za dvoutměsíční pobyt ve středisku platí rodiče 6 100 Kč, tato částka byla odečtena od celkové částky, abychom vyčíslili výdaje pro veřejné rozpočty

Celková částka 1 616 487 Kč představuje součet nákladů sociálního a školského systému. Mimo toho nesly v daném případě veřejné rozpočty náklady na práci policie, která po T. dvakrát pátrala, a náklady na práci soudů, které vydávaly rozhodnutí o nařízení předběžného opatření a ústavní výchovy, které nevyčíslujeme.

VÝVOJ V PŘÍPADU, POKUD BY BYLY VYUŽITY PREVENTIVNÍ SLUŽBY

V systému, který klade důraz na prevenci rizikového chování, by byla rodině T. poskytována podpora, například formou sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. U T. doma to vypadalo následovně: T. byla doma s matkou, s kterou nevycházela, otec, kterého měla radši, přijížděl jen na víkendy, mezi rodiči byly konflikty ohledně financí. To, že se T. dopustila útěků z domova, není v tomto světle tak překvapivé. Kdyby s rodinou pracovali pracovníci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, mohly by rodině poskytnout pomoc ve finanční

oblasti, která byla zdrojem konfliktů mezi rodiči, i v oblasti vztahové, pokud jde o vztah T. s její matkou. T. by tudíž měla méně důvodů k útěkům z domova.

Lepší vztah T. s matkou by také přispěl k tomu, že by T. matce pověděla o tom, že je ve škole šikanována. Problém šikany by se tak mohl vyřešit. To, že by T. nebyla ve škole šikanována, by mohlo přispět k tomu, že by T. nechodila za školu, jelikož jedním z důvodů, proč nechodila do školy, mohla být právě šikana od spolužáků. Zároveň by sociálně aktivizační služba mohla pomoci rodičům s řešením volného času T., například nabídkou navštěvování nízkoprahové zařízení pro děti a mládež.

Z diagnostiky etopeda diagnostického ústavu, kde T. pobývala, vyplynulo, že selhání T. přichází především pod vlivem závadových kamarádů a je velmi ohrožena asociálním stylem života, který přináší parta. Pokud by T. navštěvovala nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, dále by se tím snížilo riziko, že bude chodit za školu, ale především i riziko, že bude experimentovat s THC a pervitinem, protože by v nízkoprahovém zařízení měla možnost zajímavě trávit volný čas a najít si přátele, kteří neexperimentují s drogami.

Kdyby byla T. navíc, na základě zprostředkování sociálně aktivizační služby, zapojena pro program Pět P, měla by starší kamarádku, vzor a modelový příklad ve své mentorce – dobrovolnici programu Pět P, s kterou by se každý týden vídala. Tím by se dále snížila pravděpodobnost, že bude T. chodit za školu, hledat útočiště a přátelství v partě, kde se užívá pervitin a THC.

Náklady na veřejné rozpočty by byly v tomto případě následující:

Tabulka č. 11: Náklady preventivní služby v případě T.

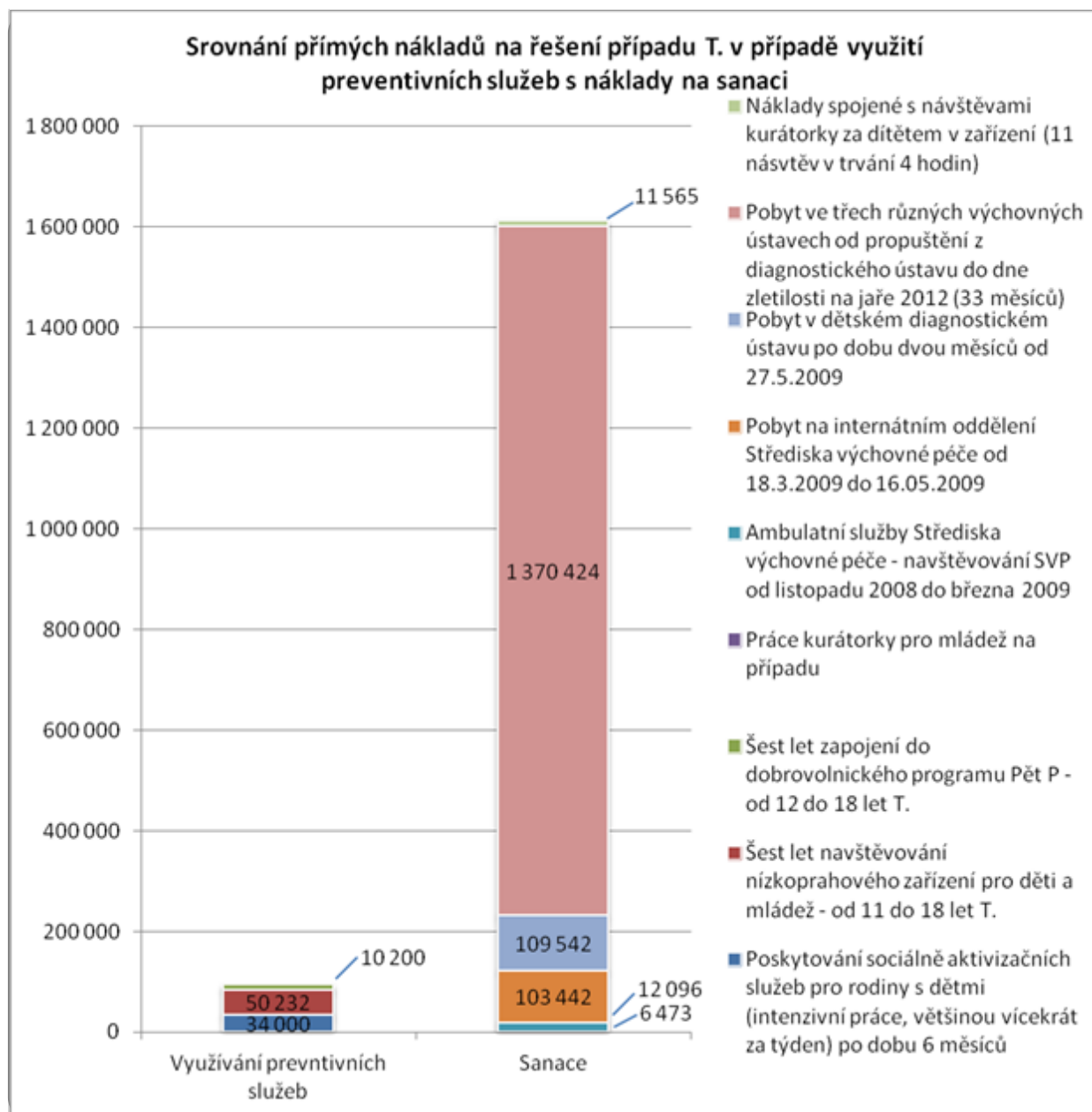
Služba/opatření	Náklady
Poskytování sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi po dobu 6 měsíců (většinou vícekrát týdně)*	34 000 Kč
Šestlet navštěvování nízkoprahového zařízení pro děti a mládež - od 12 do 18 let	50 232 Kč
Šestlet zapojení do dobrovolnického programu Pět P - od 12 do 18 let	10 200 Kč
Celkové náklady do listopadu 2008	94 432 Kč

* vzhledem k charakteru případu by postačovalo poskytování této služby po dobu 6 měsíců

SROVNÁNÍ PŘÍMÝCH NÁKLADŮ NA PREVENTIVNÍ SLUŽBY S NÁKLADY NA SANACI, URČENÍ DOBY NÁVRATNOSTI INVESTIC DO PREVENCE

Celkové náklady na preventivní služby v případě T. by činily odhadem 94 432 Kč. Náklady na sanaci činily 1 613 541 Kč a náklady na práci policie a soudů. Přímé náklady na sanaci tak představují sedmnáctinásobek nákladů, které by bylo třeba vynaložit na preventivní služby. Náklady na prevenci by představovaly pouze 6 % nákladů na sanaci, v případě využití preventivních služeb by tak došlo k úspoře 94 % nákladů veřejných rozpočtů. Přehledně je srovnání nákladů na prevenci a sanaci je zachyceno v grafu č. 30.

Graf č. 30: Srovnání nákladů na sanaci s náklady na prevenci v případě T.

Doba návratnosti investice do prevence by byla v daném případě následující:

Pokud by od 1. 9. 2006 (kdy bylo T. dvanáct let) začala s rodinou T. půl roku intenzivně pracovat sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi na řešení finančních a vztahových problémů a od stejného data by T. začala navštěvovat nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a zapojila se programu pět P, vyrovnaly by se náklady investované do těchto preventivních služeb nákladům, které byly v případě T. vynaloženy na sanaci po necelém měsíci jejího internátního pobytu ve středisku výchovné péče k 15. 4. 2009. Náklady vynaložené na preventivní služby od 1. 9. 2006 by k 15. 4. 2009 činily 60 439 Kč, zatímco náklady na sanaci – na práci kurátorky od listopadu 2008 do března 2009, ambulantní služby střediska výchovné péče a pobyt na internátním oddělení střediska výchovné péče – činily k 15. 4. 2009 již 61 519 Kč. Počáteční investice do prevence by se tedy začala vyplácet již po

uplynutí tří týdnů pobytu T. na internátním oddělení střediska výchovné péče. I kdyby T. absolvovala pouze dvoutýdenní pobyt ve Středisku výchovné péče, který by byl úspěšný, a žádná další umístění do ústavní péče by nebyla nutná, byly by náklady na práci kurátora od evidování případu v listopadu 2008, navštěvování SVP od listopadu 2008 do března 2009 a dvoutýdenní pobyt v SVP vyšší než náklady na do té doby poskytnuté preventivní služby.

NEPŘÍMÉ NÁKLADY

Jak vyplývá ze závěru kazuistiky, T. byla po několika letech pobytu v zařízeních ústavní péče nezávislá, závislá na drogách a pravděpodobně se živila prostitucí. Kromě výše uvedených přímých nákladů tedy veřejné rozpočty s velkou pravděpodobností ponесou i řadu nepřímých nákladů plynoucích z toho, že v případě T. nebyly využity preventivní služby, od nákladů na léčbu drogové závislosti, přes náklady spojených s kriminalitou po náklady nezaměstnanosti. Níže odhadujeme náklady spojené s léčbou drogové závislosti a s nezaměstnaností.

NÁKLADY NA LÉČBU DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

T. by mohla absolvovat léčbu drogové závislosti například v terapeutické komunitě Karlov pro mladistvé a mladé dospělé provozované o. s. Sananim. Úspěšná léčba drogové závislosti trvala v této terapeutické komunitě podle výroční zprávy Sananim v roce 2011 v průměru 279 dní. Náklady na jeden klientodenní činily 1 458 Kč, náklady úspěšné léčby by tedy činily 406 837 Kč.

NÁKLADY NEZAMĚŠTNANOSTI

T. by neměla nárok na podporu v nezaměstnanosti. Zároveň není pravděpodobné, že by měla vyřízený příjem dávek v hmotné nouzi. Nejvýznamnější část nákladů nezaměstnanosti by tedy v jejím případě mohly představovat příjmy z odvodů na sociální a zdravotní pojištění a z výběru daně z příjmu, o které stát v důsledku její nezaměstnanosti přichází.

T. během svého pobytu ve výchovném ústavu C navštěvovala dvouleté SOU, učební obor příprava studených jídel. Medián mezd⁸ žen v pracujících v oboru Pracovníci ve službách a prodeji, kam spadá stravování, činil v roce 2011 14 176 Kč.⁹ Pokud by T. pobírala mzdu v této výši, byly by roční příjmy státu následující:

⁸ Medián mezd představuje takovou výši mzdy, pro kterou platí, že polovina pracovníků v kraji měla nižší mzdu než je hodnota mediánu a polovina vyšší než je hodnota mediánu, jeho hodnotu tedy neovlivňují vysoké příjmy.

⁹ http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=PRA0021UU&q_rezim=1&vo=null&q_text=&kapitola_id=15

Tabulka č. 12: Ušlé příjmy státu v případě T.

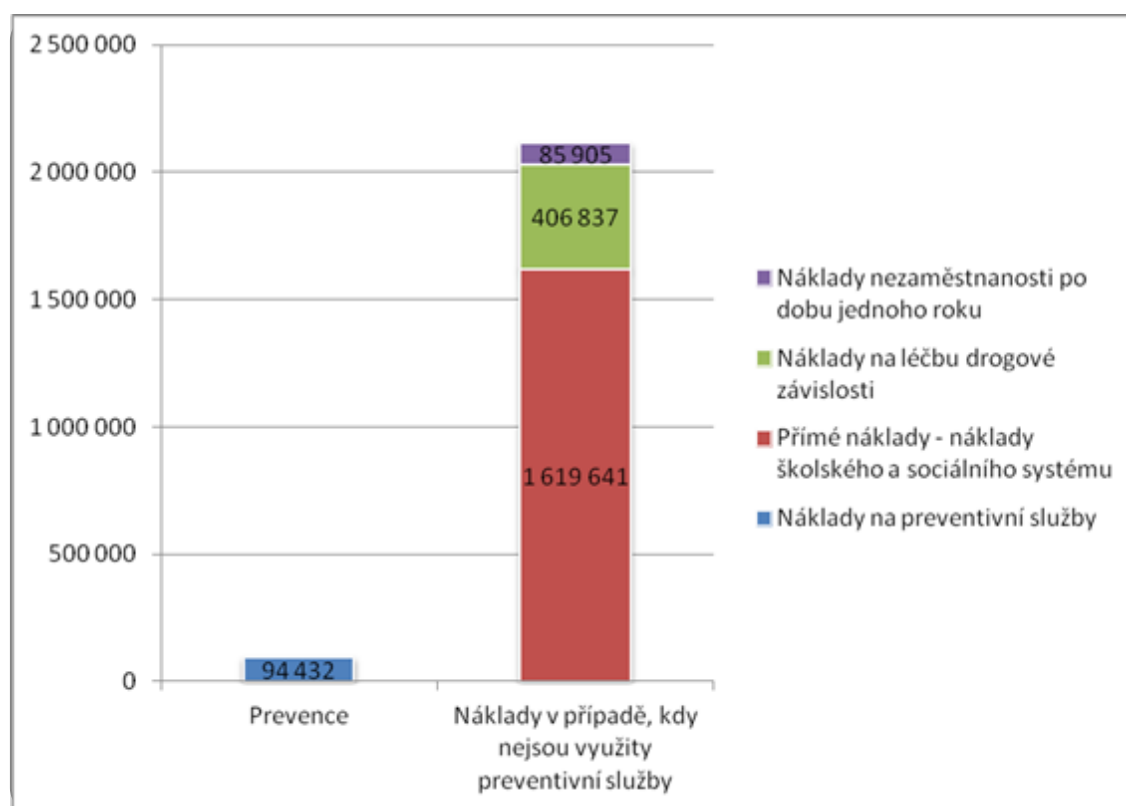
Roční příjmy státu v případě, že by mzda T. činila 14 176 Kč měsíčně	Celkem	Zaměstnanec	Zaměstnavatel
Odvody na zdravotní pojištění	22 968	7 656	15 312
Odvody na sociální pojištění	53 592	11 064	42 528
Vybraná daň z příjmu fyzických osob	9 345		
Celkové roční příjmy státu	85 905		

Jak je vidět z tabulky, každý rok nezaměstnanosti T. by stát přicházel o 85 905 Kč. Pokud bychom předpokládali, že by se jí po úspěšné léčbě v terapeutické komunitě, která trvala 9 měsíců, podařilo najít po 3 měsících zaměstnání, byly by v případě T. náklady nezaměstnanosti 85 905 Kč.

C) SHRUTÍ

Pokud bychom vzali v potaz, jak přímé náklady školského a sociálního systému spojené s pobytem T. v zařízeních ústavní péče, tak odhadnuté nepřímé náklady – náklady na léčbu drogové závislosti a náklady jednoho roku nezaměstnanosti – činily by náklady zanedbání prevence rizikového chování v případě T. 2 112 383, což představuje více než dvacetí dvou násobek nákladů na prevenci. Přehledně je srovnání nákladů na prevenci s náklady na sanaci a hašení důsledků rizikového chování zachyceno v grafu č. 31.

Graf č. 31: Srovnání celkových nákladů na sanaci s náklady na prevenci v případě T.

5.4.2 MODELOVÝ PŘÍKLAD – I.

A) PŘÍMÉ NÁKLADY

REÁLNÝ VÝVOJ PŘÍPADU – PREVENTIVNÍ SLUŽBY NEJSOU VYUŽÍVÁNY

I. se narodil v roce 1993. Vyrůstal v úplné rodině, jeho rodiče nejsou manželé, ale žijí spolu velmi dlouhou dobu v družském vztahu. Má celkem devět sourozenců, I. je čtvrtým nejstarším dítětem v rodině. V domácnosti žijí rodiče a šest nezletilých dětí (vč. I.; ročník 1994, 2001, 2003, 2005, 2007); tři již zletilé děti žijí mimo rodinu. Rodina žije na nízké sociokulturní úrovni, příjem je zajištěn ze sociálních dávek – otec je v evidenci úřadu práce, matka dlouhodobě na rodičovské dovolené. Rodinné prostředí je pro výchovu dětí nepodnětné. Nezletilý matku absolutně nerespektoval, otec jeho problémy řešil fyzickými tresty.

V sedmi letech začal navštěvovat základní školu praktickou v místě bydliště.

V dubnu 2007 se I. dostal do evidence oddělení sociální prevence v souvislosti se záškoláctvím. Do školy nějakou dobu nedocházel. V jeho chování se podle školy projevovaly problémy s agresivitou k dětem i dospělým. Pracovníci školy dále uváděli, že měli u I. podezření na zneužívání toluenu a marihuany. Užívání návykových látek nezletilý tehdy popíral. Otec však připustil, že syna k užívání toluenu vybízeli dokonce i příbuzní, kteří se pohybují po domě, jehož část rodina obývá.

Volný čas trávil nezletilý doma nebo venku s kamarády, které rodiče znali, ale neschvalovali je.

Od května do října 2007 se ještě jako nezletilý dopustil dvou přestupků proti občanskému soužití, za které nebyl příslušným úřadem sankcionován pro nízký věk (nedovršil hranici trestní zodpovědnosti). Dále se v období od srpna 2007 do listopadu 2007 dopustil několika činů jinak trestných – loupeží a krádeží na osobě (skutky byly páčány vždy formou spolupachatelství a většinou po předchozí domluvě – např. mobilní telefony, řetízek, drobné peníze), za něž bylo na nezletilého okresním státním zastupitelstvím podáno celkem šest návrhů na uložení opatření dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Kurátorka s rodinou pracovala. Rodině bylo doporučeno, aby I. navštěvoval alespoň nějaké zájmové kroužky a to např. ve sdružení **A.**, což by smysluplně zaplnilo jeho nevyužitý volný čas. Dále kontaktovala **organizaci B.** a požádala o zapojení rodiny do některé z nabízených služeb. Organizace učinila jeden neúspěšný pokus o kontakt s rodinou se závěrem, že spolupráce je na bázi dobrovolnosti a pokud se s nimi rodina nebude kontaktovat, nikdo je nebude do spolupráce přemlouvat.

S I. byly kurátorkou vedeny výchovné pohovory. Při nich se vždy usmíval, sliboval nápravu a dále uváděl, že jedná pod vlivem svých kamarádů. Neměl konkrétní důvod k páčání závažné trestné činnosti. Již na začátku spolupráce byl I. seznámen s tím, jaké může mít jeho chování důsledky. Také byl obeznámen s podaným **návrhem na nařízení ústavní výchovy**, ke kterému kurátorka přistoupila v říjnu 2007.

V prosinci 2007 soud návrhu kurátory vyhověl a **ústavní výchovu nad nezletilým nařídil**. K faktickému umístění nezletilého do dětského diagnostického ústavu došlo v dubnu 2008. Po měsíčním diagnostickém pobytu byl nezletilý přemístěn do dětského domova se školou.

V dětském domově se školou byl zpočátku hodnocen celkem dobře. Sociální pracovníce i etopedka uváděly, že s nezletilým nejsou potíže. Byl celkem spolehlivý, pracoval poctivě, byl také oblíbený pro svůj smysl pro humor. Ve škole se snažil dosahovat lepších výsledků. Ve své rodině trávil prodloužené víkendy a prázdniny. Později se však začaly objevovat problémy, zejména útoky ze zařízení, kdy nejdelší trval dva měsíce (letní prázdniny).

Za tato provinění – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání byl soudem pro mládež odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření **obecně prospěšných prací** ve výměře 50 hodin.

V září 2009 došlo k přemístění nezletilého do výchovného ústavu.

V květnu 2010 stanul nezletilý znovu před soudem pro mládež, byl uznán vinným z pokračujícího provinění – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (celkem tři útoky) a dále z krádeže. Soud mu uložil trestní opatření **odnětí svobody** ve výměře tří měsíců **podmíněně odložené** na zkušební dobu v délce 14 měsíců.

Znovu byl souzen v červnu 2010 pro další skutek – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Tento útěk trval tři a půl měsíce. Za to bylo nezletilému uloženo souhrnné trestní opatření **odnětí svobody** ve výměře šest měsíců **podmíněně odložené** na zkušební dobu v délce 14 měsíců (zrušen výrok předchozího rozsudku).

Přes předchozí rozsudky se nezletilý dopustil dalšího útěku, když se v červenci 2010 nevrátil zpět do ústavu z povoleného pobytu v domácnosti rodičů. Kurátorka tehdy zastihla nezletilého při provedeném šetření doma u rodičů. Ještě téhož dne byla kontaktována Policie ČR, která však chlapce nezadržela. Nezletilý se s matkou dostavil následujícího dne do kanceláře kurátorky, která ihned zkontaktovala městskou policii a ta mladistvého zajistila. Nezletilý se nicméně po pár dnech od navrácení do výchovného ústavu dopustil dalšího útěku.

Jelikož nezletilý nevykonával trest obecně prospěšných prací, přeměnil mu soud pro mládež v srpnu 2010 toto trestní opatření v **nepodmíněné trestní opatření odnětí svobody** v délce trvání 25 dní.

I nadále se nezletilý dopouštěl opakovaných útěků ze zařízení. Některé byly pouze krátkodobé v délce trvání pár hodin, kdy si např. s dalšími svěřenci svázali prostěradla a spustili se ze třetího patra ústavu, šli si zakouřit a pak se

vrátili zpět; byl zadržen v nedaleké obci spolu s dalším svěřencem, když v odpadkovém koši na ulici hledali nedopalky cigaret.

Za další porušování zákona byl v říjnu 2010 odsouzen k trestnímu opatření **nepodmíněného odnětí svobody** ve výměře jeden měsíc, který vykonal v období října až listopadu 2010. Choval se zde slušně, ve vězení se mu líbilo, nebyly k němu negativní poznatky.

V únoru 2011 proběhla ve výchovném ústavu **případová konference** organizovaná kurátorkou pro mládež za účelem zajištění bydlení po dosažení zletilosti. Konference se zúčastnila vyjma kurátorky rovněž sociální kurátorka a sociální pracovnice zařízení. Nezletilý vyjádřil přání, že by chtěl bydlet v domě na půl cesty. Závěrem byla domluvena společná návštěva této instituce.

Od února 2011 byl nezletilý ve věznici pro mladistvé, kde vykonával trestní opatření v délce trvání tři měsíce. Z výkonu trestu se vrátil do výchovného ústavu, kde pobýval do své zletilosti.

Náklady školského systému, sociálního systému a na pobyt ve věznicích byly v případě I. následující:

Tabulka č. 13: Náklady na poskytnuté služby v případě I.

Služby/opatření	Náklady
Práce kurátora s Lukášem a jeho rodinou po dobu 6 měsíců (každý týden 2 hod)	7 578 Kč
Pobyt v diagnostickém ústavu - 1 měsíc	54 771 Kč
Pobyt v dětském domově se školou - 16 měsíců	664 448 Kč
Pobyt ve výchovném ústavu - 14 měsíců	581 392 Kč
Pobyt ve věznici pro mladistvé - 25 dní	22 612 Kč
Pobyt ve výchovném ústavu - 3 měsíce	124 584 Kč
Pobyt ve věznici pro mladistvé - 3 měsíce	80 758 Kč
Pobyt ve výchovném ústavu - 4 měsíce	166 112 Kč
Náklady spojené s návštěvami kurátorky za dítětem v zařízení (12 návštěv v délce 4 hodiny)	12 612 Kč
Celkem	1 714 868 Kč

Kromě toho nesly v případě I. veřejné rozpočty náklady na práci soudů a policie.

VÝVOJ PŘÍPADU, POKUD BY BYLY VYUŽITY PREVENTIVNÍ SLUŽBY

Pokud by s rodinou I. spolupracovala sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, mohla by pomoci rodině s řešení různých problémů, kterým čelila. Mohla by rodiče podpořit v poskytování potřebného vedení a hranic pro I., učit rodiče používání pozitivních metod pro získání spolupráce dítěte a dobrého chování (namísto fyzických trestů), napomáhat stabilitě a konzistentnosti ve výchově. Vzhledem ke skutečnosti, že se jednalo o multi-problémovou rodinu, sociálně aktivizační služby by zřejmě bylo třeba poskytovat po dobu dvou let.

Zároveň by sociálně aktivizační služba spolupracovala se školou na I. školní docházce.

Služba by Lukáše motivovala v navštěvování nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, kde by mohl zajímavě trávit svůj volný čas, takže by se nedopouštěl trestné činnosti, která byla spolu se záškoláctvím hlavním důvodem jeho umístění do zařízení ústavní výchovy. Jak je uvedeno výše, I. neměl konkrétní důvod k páčání závažné trestné činnosti. Páchání trestné činnosti považoval za jistou hru, zpestření volného času, kdy navíc něco vyzískal (peníze, za něž si nakoupil sladkosti). Jedním z hlavních důvodů páčání trestné činnosti I. tedy byla touha po vzrušení – jednalo se o rizikové chování tzv. *thrill seeking* (touha po vzrušení), které je podle literatury časté pro děti věku I. Kdyby Lukáš navštěvoval nízkoprahové zařízení, nehledal by zábavu v rizikovém chování, protože by mohl zajímavě trávit čas v zařízení.

Také, jak vyplývá z kazuistiky, I. jednal pod vlivem svých kamarádů. Rizikového chování je schopen v partě nebo ve spolupráci s další osobou, sám se neodváží. Loupeží a krádeží se dopouštěl vždy formou spolupachatelství a většinou po předchozí domluvě. Kdyby navštěvoval nízkoprahové zařízení, našel by si tam také I. kamarády a partu, se kterou by se mohli bavit i jiným způsobem (například kdyby byly v NZDM počítače, zkušebna nebo hřiště s vybavením).

Zároveň také I. podle kazuistiky inklinoval zejména ke starším chlapcům, jimiž se nechal lehce ovlivnit. Pokud by tedy byl také zapojen pro program Pět P, získal by v dobrovolníkovi programu staršího přítele, s kterým by se mohl každý týden vídat a mohl by ho ovlivňovat dobrým směrem.

Umístění do zařízení ústavní péče, k nimž v případě I. došlo, by nebyla nutná.

Náklady na veřejné výdaje by byly následující:

Tabulka č. 14: Náklady preventivní služby v případě I.

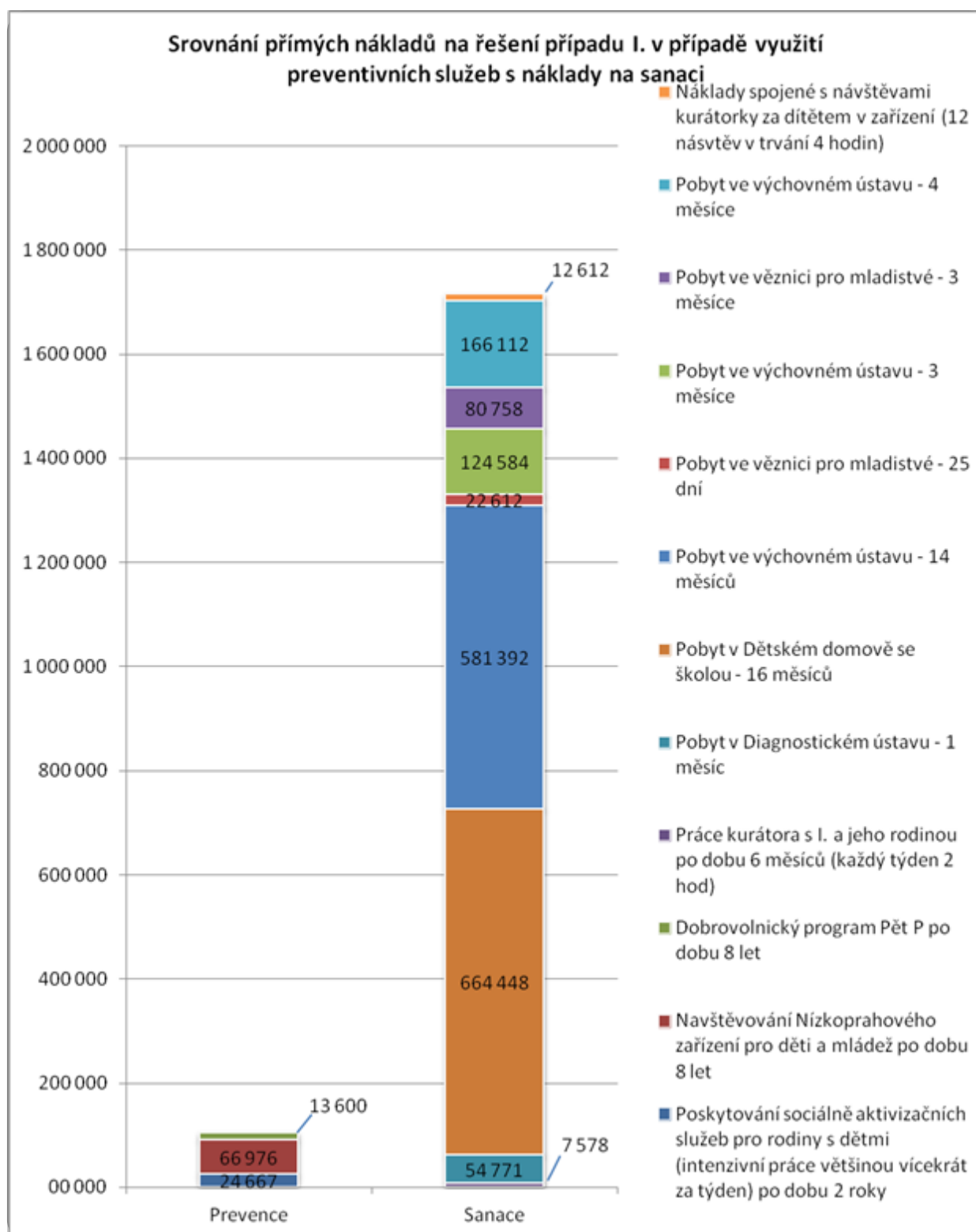
Služby/opatření	Náklady
Poskytování sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi (intenzivní práce většinou vícekrát za týden) po dobu 2 roky	24 667 Kč*
Navštěvování Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež po dobu 8 let (od 11 do 18 let)	66 976 Kč
Dobrovolnický program Pět P po dobu 8 let (od 11 do 18 let)	13 600 Kč
Celkem	105 243 Kč

* Náklady na poskytování sociálně aktivizačních služeb po dobu 2 roky by odhadem činily 148 000 Kč, protože v případě I. by z poskytování těchto služeb těžilo i pět mladších sourozenců, započítáváme zde jednu šestinu z nákladů na poskytování služby

SROVNÁNÍ PŘÍMÝCH NÁKLADŮ NA PREVENTIVNÍ SLUŽBY S NÁKLADY NA SANACI

Náklady školského a sociálního systému a vězeňství na případ I. činily do jeho zletilosti 1 714 868 Kč. Pokud by byly využity preventivní služby, činily by náklady pro veřejné rozpočty 105 243 Kč. Náklady na prevenci představovaly jednu šestninu nákladů na sanaci. V případě využití preventivních služeb by došlo k úspoře 94% nákladů. Přehledně je srovnání nákladů na prevenci a sanaci je zachyceno v grafu č. 32.

Graf č. 32: Srovnání nákladů na sanaci s náklady na prevenci v případě I.

5.4.3 MODELOVÝ PŘÍKLAD – R.

A) PŘÍMÉ NÁKLADY

REÁLNÝ VÝVOJ PŘÍPADU – PREVENTIVNÍ SLUŽBY NEJSOU VYUŽÍVÁNY

R. od 14 let zneužívala pervitin. Předtím, přibližně od 11 let, alkohol a THC. Pro opakované záškoláctví, drobné krádeže, pobyty mimo domov a kouření marihuany byla po dosažení 15. roku na žádost rodičů umístěna do střediska výchovné péče (dále SVP). Po dvouměsíčním pobytu se vrátila domů, kde zvládla „fungovat“ tři měsíce, pak následoval opakovaný pobyt v SVP, během nějž se, dle jejího vyjádření, od spolu-klientky naučila brát pervitin. Během jedné z víkendových propustek domů utekla za svým 21 letým přítelem. Po několika dnech ji rodiče vypátrali a byla soudně, na základě předběžného opatření, umístěna do výchovného ústavu. Vzápětí jí byla nařízena ústavní výchova.

Na prázdninové propustce došlo k závažnému prohloubení obtíží, a to k dennímu injekčnímu užívání, prostituci, rozšíření trestné činnosti a životu mimo domov ve společnosti staršího partnera, uživatele drog. Rodiče ji posléze v rámci příležitostného kontaktu nechali hospitalizovat v psychiatrické léčebně, kde absolvovala detox a základní tříměsíční léčbu. Po dohodě s kurátorkou byla klientce nabídnuta možnost pokračování v léčbě v rámci denního stacionáře spolu s pobytem doma v rámci dlouhodobé propustky. Rodiče po úspěšné léčbě v psychiatrické léčebně požádali o zrušení ústavní výchovy, nebylo jim však vyhověno. Kurátorka si jako podmínku prodlužování propustky z ústavní výchovy stanovila řádnou docházku do tříměsíční stacionární léčby, poklidný průběh pobytu doma a po ukončení léčby v DST pak pravidelné doléčování a zaměstnání /studium.

Výdaje na služby poskytnuté od 15 do 16 let byly v případě R. následující:

Tabulka č. 15: Náklady na poskytnuté služby v případě R.

Služby/opatření	Náklady
Pobyt ve středisku výchovné péče - 2 měsíce	109 542 Kč
Následný pobyt v SVP - 2 měsíce	109 542 Kč
Pobyt ve výchovném ústavu - 8 měsíců	332 224 Kč
Náklady spojené s návštěvami kurátorky za dítětem v zařízení (3 návštěvy v trvání 4 hodin)	3 153 Kč
Pobyt v psychiatrické léčebně - 3 měsíce	132 258 Kč
Denní stacionář po absolvování léčby - 3 měsíce	42 976 Kč
Celkem	729 695 Kč

VÝVOJ PŘÍPADU, POKUD BY BYLY VYUŽITY PREVENTIVNÍ SLUŽBY

I v případě R., stejně jako u výše rozebraných příkladů, můžeme předpokládat, že by neexperimentovala s drogami a nestala by se závislou, kdyby měla možnost zajímavě trávit čas v nízkoprahovém zařízení a byla zapojena do programu Pět P. Vzhledem k tomu, že s experimentováním s alkoholem a THC začínala v 11 letech, počítali jsme náklady na poskytování těchto preventivních služeb od 11 do 16 let.

Náklady na preventivní služby by byly v případě R. následující:

Tabulka č. 16: Náklady preventivní služby v případě R.

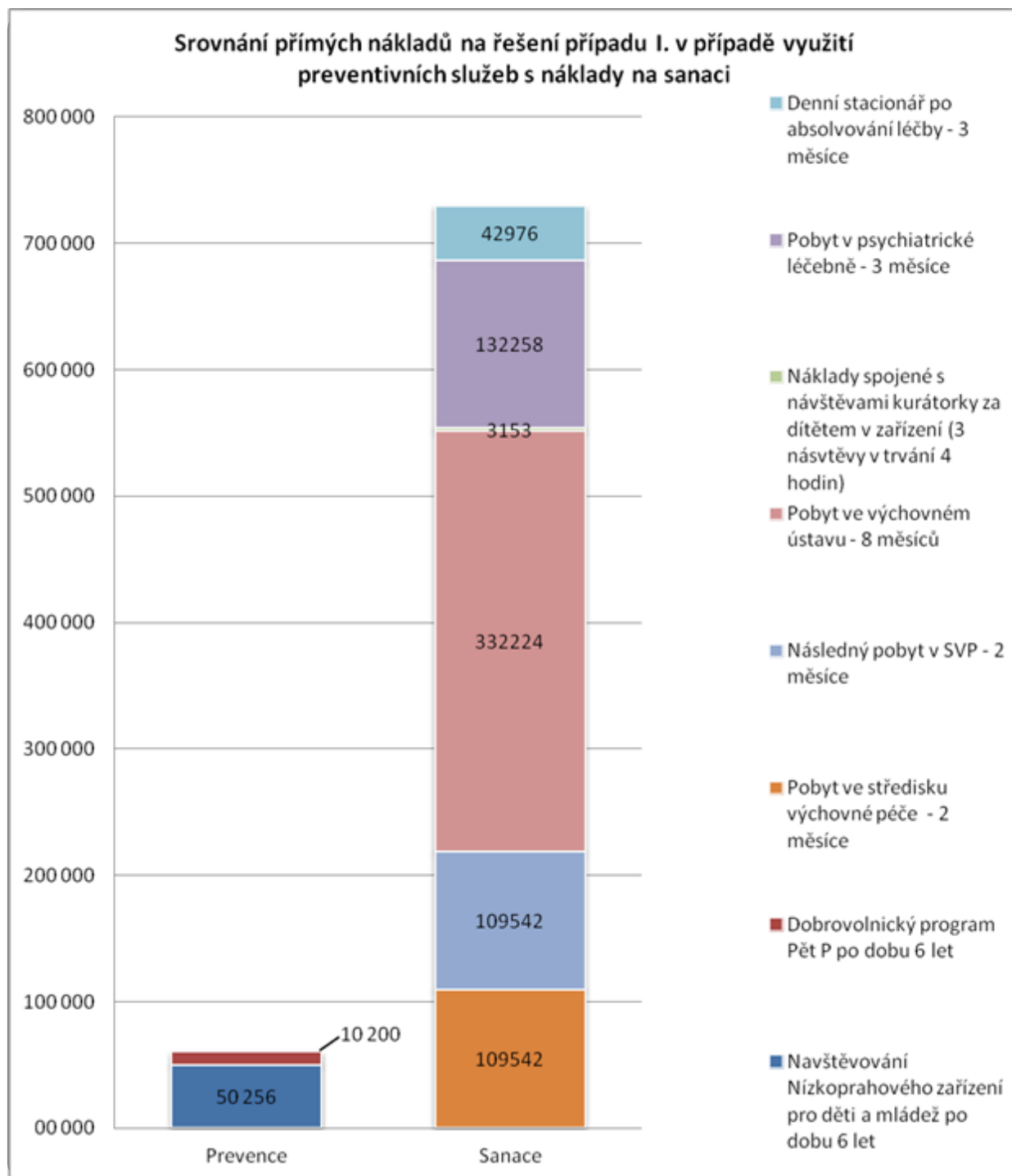
Služby/opatření	Náklady
Navštěvování nízkoprahového zařízení pro děti a mládež po dobu 6 let od 11 do 16 let R.	50 232 Kč
Dobrovolnický program Pět P po dobu 6 let od 11 do 16 let R.	10 200 Kč
Celkem	60 432 Kč

SROVNÁNÍ PŘÍMÝCH NÁKLADŮ NA PREVENTIVNÍ SLUŽBY S NÁKLADY NA SANACI

Náklady na sanaci činily v případě R. 729 695 Kč, náklady na preventivní služby by činily 60 432 Kč. Náklady na sanaci tedy představovaly dvanáctinásobek nákladů na prevenci. V případě využití preventivních služeb by došlo k úspoře 92% vynaložených výdajů.

Přehledné srovnání nákladů na sanaci s náklady na prevenci je zachyceno v grafu č. 33

Graf č. 33: Srovnání nákladů na sanaci s náklady na prevenci v případě R.

5.4.4 SHRUTÍ

Závěry ze třech modelových případů jsou v ostrém kontrastu s častými výroky zastupitelů a úředníků, kteří vidí problém rizikové mládeže jako neřešitelný a životní styl mládeže jako nezměnitelný kvůli vlivu rodiny na jednotlivce. Postoj, že životní styl rodin a jejich vliv na jejich děti a mladistvé je těžké změnit, je častý. Na příkladech výše je však jasně vidět, jak málo někdy stačí pro změnu životní dráhy jedince - pokud srovnáváme „náklady státu na případ“.

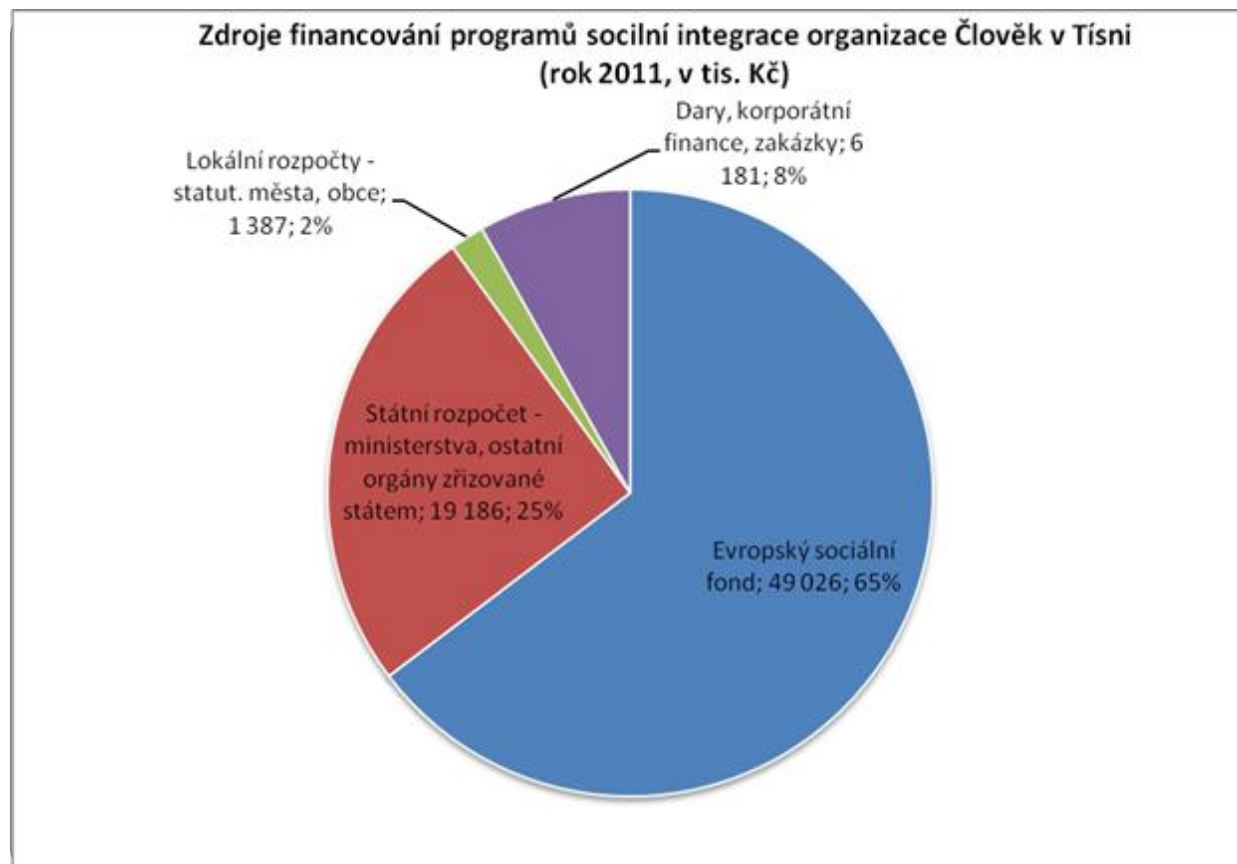
5.5 SROVNÁNÍ ZPŮSOBU FINANCOVÁNÍ POSKYTOVATELŮ SLUŽEB A VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT V SASKU A V ČESKU

V oblasti financování poskytovatelů sociálních služeb (tedy neziskového sektoru) se evropské země liší (42). V Německu, Rakousku, Holandsku a Belgii tvoří neziskový sektor velké a široce známé organizace, jejich činnost má často silné náboženské nebo politické zázemí. Organizace mají většinou profesionální aparát, jsou v různé míře závislé na práci dobrovolníků, jsou financovány státem a z rozpočtů sociálního pojištění. Ve Velké Británii a v Irsku je dlouhá tradice dobrovolnické práce, neziskový sektor je vysoce profesionální a je řízen kvalifikovanými experty. Ve Velké Británii dostává mnoho organizací příspěvek z vládních fondů na základě veřejné soutěže. Velká část tohoto sektoru se však financuje sama, organizace bývají členy všeoborových asociací i místních koalic a často jsou volně propojeny prostřednictvím organizací, které v místě vykonávají úlohu koordinátora a sponzora. Ve Skandinávii jsou státy, které organizují sociální a zdravotní péči na principu rovnosti a všeobecnosti. Nevládní organizace zde fungují jako doplněk státní péče a na podporu občanských práv. V posledních letech pod vlivem ekonomického tlaku a reformy systému sociální péče však tamní vlády začínají s nevládním sektorem stále více spolupracovat, díky tomu mají dnes tyto organizace silnější pozici.

5.5.1 PŘÍKLAD FINANCOVÁNÍ POSKYTOVATELE SLUŽEB A VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO MLÁDEŽ V ČR

Jakým způsobem jsou financováni poskytovatelé služeb v České republice? Graf č. 34 zachycuje, z jakých zdrojů jsou financovány programy sociální integrace společnosti Člověk v Tísni, o.p.s. Jak je vidět z grafu, zdaleka nejvýznamnějším zdrojem krytí aktivit programů sociální integrace je Evropský sociální fond, následovaný dotacemi ministerstev, příjmy z lokálních rozpočtů představují pouze 2% z celkových příjmů.

Graf č. 34: Zdroje financování programů sociální integrace společnosti Člověk v Tísni

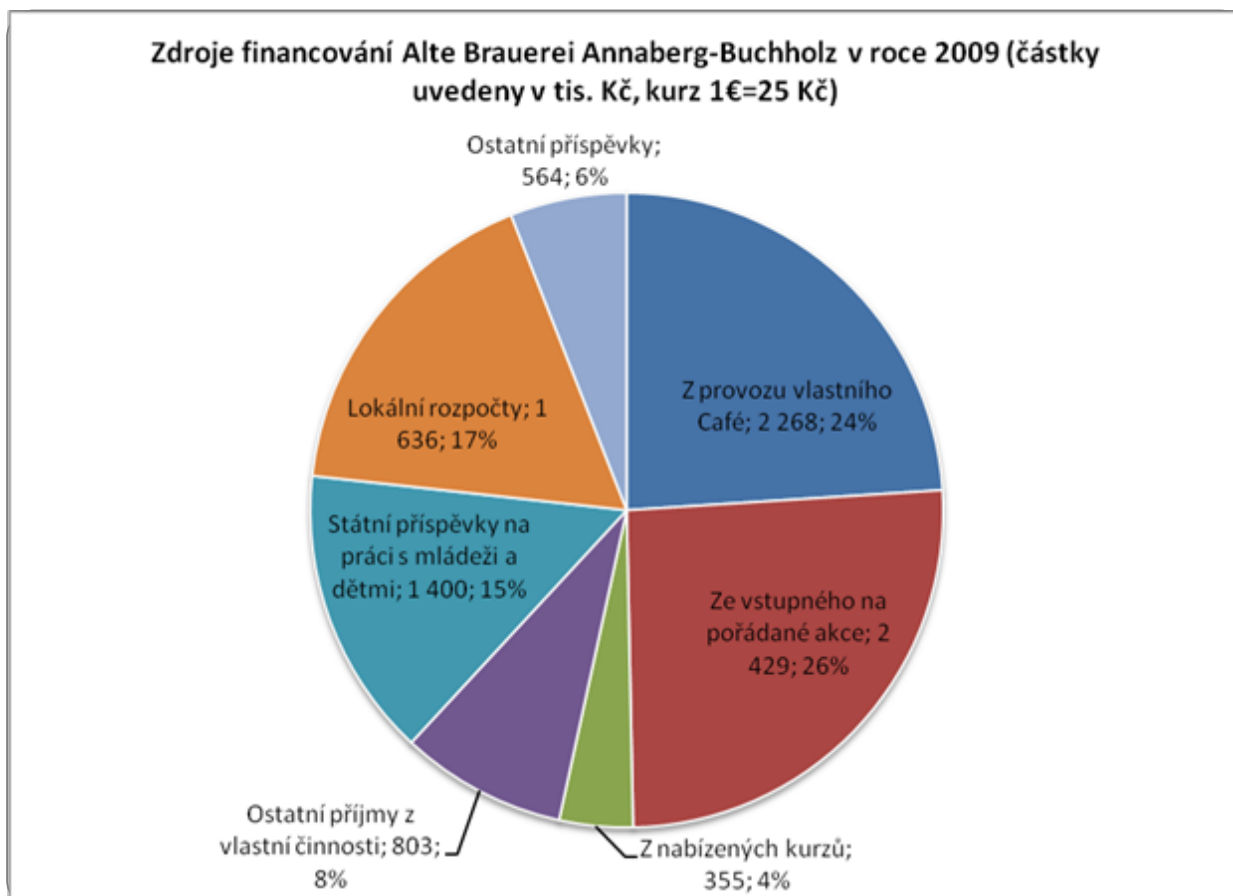
5.5.2 PŘÍKLAD FINANCOVÁNÍ POSKYTOVATELE SLUŽEB A VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO MLÁDEŽ V SASKU

Organizaci Soziokulturelles Zentrum Alte Brauerei e.V. v Annaberg-Buchholz byla v roce 1997 poskytnuta městem Annaberg-Buchholz budova, jež zůstala ve správě bytového oddělení města. V roce 2002 bylo založeno kulturně sociální centrum. Většinu financí na běh aktivit vydělá organizace sama, mezi 65 a 70%. Největší zdroj vlastních příjmů představují akce a koncerty nebo kurzy, které organizace pořádá pro všechny věkové skupiny občanů. Přibližně 30 % financí organizace získá za služby pro mládež, které dodává pro místní úřad pro mládež, dále v dotacích ze strany Saska, z evropských projektů a podobně. Doplnujícím zdrojem financí jsou sponzorské dary. Od města Annaberg-Buchholz dostává organizace 15.000 Eur. Z dotací od města organizace pokryje 60% platu sociálních pracovníků a jiných zaměstnanců.

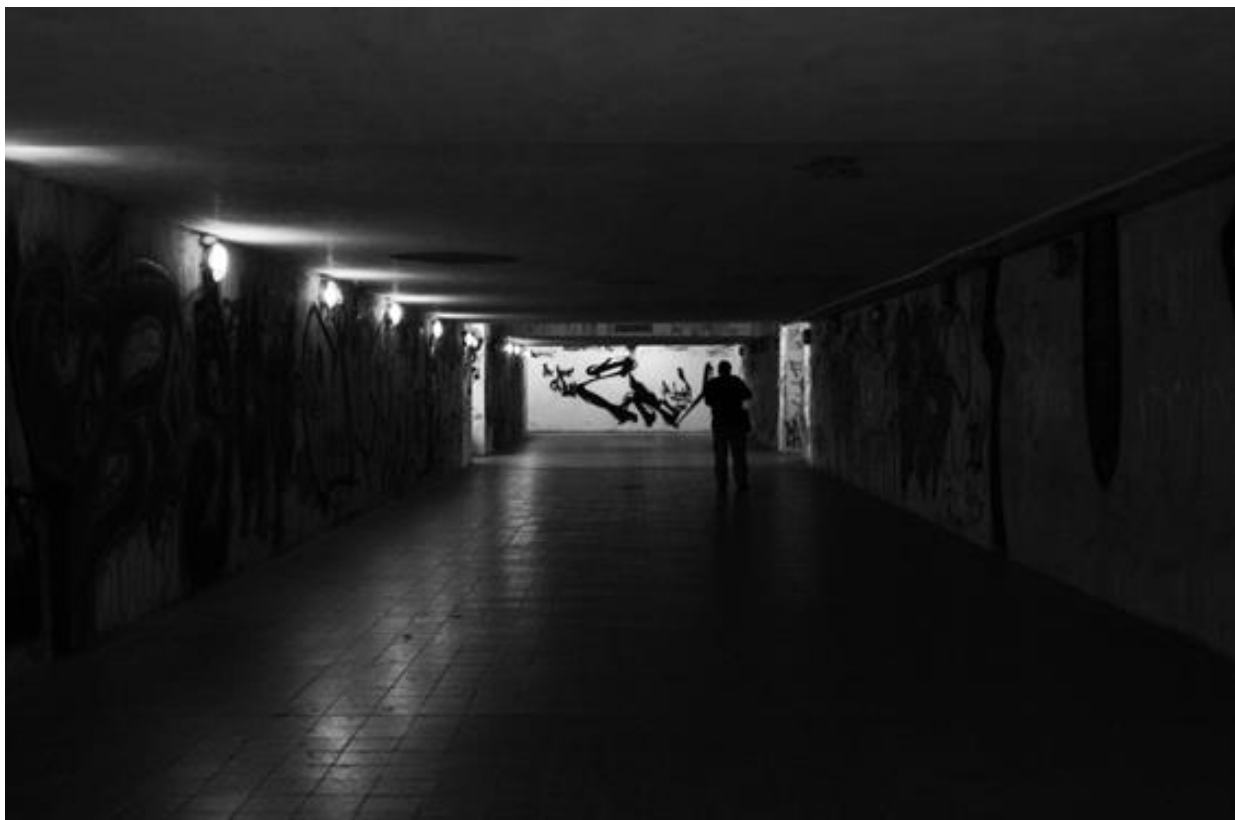
Finance ze strany města organizace získává, tak jako jiní poskytovatelé služeb pro mládež, dvěma způsoby. Prvním je spolupráce s místním úřadem pro mládež, jemuž dodává sociální služby. Jde o služby podle paragrafů 11-16 zákona o službách pro děti a mládež (příloha číslo 1). Sociální služby pro klienty úřadu pro mládež jsou poptávány jako veřejné zakázky. Místní koordinátor za neziskové organizace vyjednává úroveň finanční odměny pro organizace, vyjednává a doporučuje kombinaci služeb vhodnou pro klienta. Druhým způsobem získávání financí je soutěžení projektů v rámci komunitního plánování. Komunitní plánování probíhá vždy na dobu 5 let. Na aktivity pro mládež a mladé dospělé je v rámci úřadu pro mládež města Annaberg-Buchholz vyčleněno celkem 40 000 Eur na rok.

Zdroje příjmů sociokulturního centra pro mladé Alte Brauerei v Annaberg-Buchholz zachycuje graf č. Jak je vidět z grafu, celkem 62 % příjmů centra představují příjmy z vlastní činnosti, největší část – polovinu celkových příjmů - tvoří příjmy z provozu vlastní kavárny a vstupného na pořádané akce. Příspěvky z lokálních rozpočtů – především od města Annaberg tvoří 17 % příjmů.

Graf č. 35: Zdroje financování centra Alte Brauerei

6 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

6.1 DOPORUČENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ SE ZOHLEDNĚNÍM NA PŘÍPADNOU TRANSFORMACI VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ

6.1.1 SPOLEČNÁ DOPORUČENÍ PRO VŠECHNY MÍSTNÍ MUNICIPALITY PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

Následující doporučení vychází z opatření, která fungují v Německu a plynou z šetření mezi pracovníky poskytovatelů sociálních služeb pro mladistvé a mladé dospělé z řad sociálních odborů, kurátorů pro mládež, neziskových organizací, vedoucí pracovníky krajských odborů prevence kriminality a také školských a sociálních odborů. Doporučení platí pro všechny municipality, specifická doporučení pro jednotlivé lokality jsou pak uvedena v jednotlivých podkapitolách. Doporučení jsou v oranžových rámečcích, v zelených rámečcích jsou uvedeny příklady dobré praxe či inspirace. V modrých rámečcích jsou doporučení pro poskytovatele volnočasových a prevenčních služeb pro mládež a mladé dospělé, jež by se měly realizovat jako pilotní služby již v průběhu trvání projektu Inspiration: Sachsen.

SBĚR DAT A STATISTIK

Pro zajištění větší efektivity systému práce s mládeží je klíčový sběr dat a tvorba statistik. Ve všech kvalitních akčních plánech je sběr dat a tvorba statistik prvním doporučením. Statistiky a longitudinální sběr dat o vývoji situace mladistvých a mladých dospělých je předpokladem tvorby účinných opatření pro řešení „problémů“, jež s rizikovým chováním mladých lidí souvisí. Na základě validních dat je možné budovat statistiky, průběžný monitoring a evaluaci zavedených opatření, z nichž vyplývají závěry a nová doporučení, která mohou být zdrojem

informací pro místní zastupitele. V Německu je průběžný sběr podrobných dat a tvorba statistik a evaluací o situaci v jednotlivých obcích významným podkladem a východiskem pro přidělování prostředků obcím.

V rámci dvouletého projektu Inspiration: Sachsen doporučujeme zřízení pilotní „Observatoře“. Observatoří je míněna „virtuální kancelář“ v podobě například sdílené složky, ke které by měli přístup sociální pracovníci – poskytovatelé služeb pro mládež a mladé dospělé. Konkrétně tedy všechny informace typu: kolik mladých lidí žije v lokalitě, kolik z nich studuje, kolik je zaměstnaných, kolik je v evidenci ÚP, kolik z nich žije rizikovým způsobem života, jaké služby jsou jim k dispozici a další potřebné charakteristiky cílové skupiny a služeb pro ni. Funkcí observatoře je kontinuální získávání systematicky aktualizovaných informací o cílové skupině a o službách pro ni.

PODPORA AKTIVIT OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

Občanská společnost reaguje na vlastní potřeby a problémy vznikem občanských aktivit. Ty vznikají autonomně z iniciativy místních občanů či spolků. Často vyplývají ze společného zájmu místních obyvatel, kteří společně, na dobrovolném principu, usilují o zlepšení života společnosti a komunity, ve které žijí.

Z hlediska dosahování dalších cílů (zapojení se do volnočasových aktivit, prevence sociálně patologického chování) se jeví jako efektivní a atraktivní práce v oblasti umění a kultury obecně. Zahraniční i české zkušenosti pracovníků s mládeží dokazují, že umění a podpora kreativity mladých lidí jsou důležitými elementy pro zapojení mládeže do preventivních aktivit. Podporou kreativity lze dosáhnout změny postojů mladých lidí a přimět je k aktivnímu přístupu k řešení vlastní životní situace. Umění dává unikátní příležitost seberealizace. Může jít například o prvotní podporu kreativity a zapojení mládeže do provádění uměleckých aktivit (tvorba komunitního filmu, literární, divadelní, výtvarné a hudební workshopy a performance). Důvěra mezi mladým člověkem a organizací, vybudovaná na základě těchto aktivit, může být využita pro zapojení jedince do dalších poskytovaných služeb a činností (kariérní poradenství, preventivní programy, program finanční gramotnosti atd.).

Pro úspěšnou realizaci těchto tvořivých aktivit je klíčová tolerance a podpora ze strany zastupitelů směrem k aktivitám občanských sdružení, která se snaží zapojit rizikovou mládež. Vhodná je podpora vzniku nezávislých komunitních center či uměleckých akcí pro mládež. Dotace na kulturní akce, které by zapojily místní mládež a mladé dospělé se (podle zkušeností pracovníků s mládeží) pohybují v řádu desetitisíců korun ročně, avšak mají nezanedbatelný efekt na život komunity. Promyšlená finanční podpora místních talentů, iniciativ, podpora komunitního rozvoje, jsou stejně důležitou, ne-li důležitější součástí regenerace lokality jako investice do staveb a infrastruktury (fyzické regenerace prostředí).

Doporučujeme obcím být otevření vůči aktivitám a iniciativám místní občanské společnosti a podporovat je vzhledem k významu, který pro komunitu a pro řešení místních problémů aktivita neziskového sektoru má. Ještě větší benefit přinese, pokud se přímo do organizace aktivit zapojí mladí lidé.

KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ

Komunitní plán obce či města by měl být tvořen s aktivním zapojením veřejnosti, nikoliv pouze například prostřednictvím anketních lístků v radničních novinách, jak je to v některých místech zvykem. To znamená ve svém důsledku vytvářet komunitní plán ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb i jejich klienty, aby byl skutečně komunitním a ne jen expertním či úřednickým, místním rozvojovým plánem.

Doporučujeme, aby byly při tvorbě komunitního plánu zohledněny výsledky výzkumů a studií místních organizací a odborníků, kteří pracují s cílovou skupinou. Na tvorbu komunitního plánu by měly být vyhrazeny dostatečné zdroje, které odpovídají cílům a důležitosti plánu. Město by do tvorby komunitních plánů mělo zahrnout opatření, která povedou k rozvoji sociálních služeb. Například stanovit pravidlo, že firma, která vyhraje veřejnou zakázku od města, bude mít povinnost financovat pozici sociálního pracovníka.

Po vyjednávání se zástupci organizace Člověk v tísni, o.p.s. a Občané Nových Ervnic (ONE), o. s. v roce 2011 se město Jirkov stalo jediným akcionářem společnosti ONZA a.s. se záměrem zahájit sociální podnikání a zavést principy sociální ekonomiky do místní praxe. Vedení města Jirkov převzalo plnou odpovědnost za sociální firmu. Podnikání se sociálními principy v Jirkově dlouhodobě aplikuje Libor Duchoň při zaměstnávání obyvatel ze sociálně vyloučené lokality v jirkovských Nových Ervnicích. Městská akciová společnost ONZA má dle dohod pro Jirkov zajišťovat všechny odborné aktivity v rámci poskytování služeb pro město (údržba zeleně, zimní údržba, úklid veřejných prostranství, údržby občanské vybavenosti, organizování veřejných služeb a prohaňní a mediační služba)

PRIMÁRNÍ PREVENCE

V současné době se významná část preventivních programů zaměřuje na děti, které již nějakým způsobem vykazují „rizikovitost“. Je však mnoho dětí, které by potřebovaly pomoc a dokud se samy nedostanou do problémů, žádná pomoc se jim nenabízí. Projekty by měly být tvořeny inkluzivně a nabízet prostor i dětem, které ještě problémy nepotkali. Takovým způsobem mohou nabízené služby fungovat jako skutečná primární prevence.

Projekty zaměřené na mládež z vyloučených lokalit by neměly zabraňovat mladým, kteří žijí mimo tuto lokalitu aby se účastnili událostí či využívali jejich služeb. Skutečná primární prevence by měla spočívat v podobě dostupných hřišť pro organizované i neorganizované sporty, která by byla dostupná všem mladým. Další vhodnou a důležitou složkou jsou nízkoprahové volnočasové aktivity dostupné všem. Je potřeba posílit možnosti využití volného času pro děti, mladistvé a mladé dospělé, kteří dosud nejsou klienty NZDM a zároveň nenavštěvují kroužky nebo sportovní oddíly a nenachází smysluplnou a bezpečnou náplň volného času. Z tohoto hlediska jsou vhodná především otevřená hřiště, kluby při školách a NZDM, nebo také podpora sportů dostupných všem.

OPATŘENÍ ZAMĚŘENÁ NA PREVENCI SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ NA ÚROVNI OBCÍ

Doporučenou součástí prevence je také aktivní utváření prostředí života mladých lidí, včetně ovlivňování hrozeb a rizik, kterým jsou vystavováni. Příkladem je regulace hazardu a zastaváren v rámci živnostenského zákona. Porušení předpisů (např. umožnění užívání hracích přístrojů mladistvými) pro obec představuje jednoduché řešení odebrání oprávnění k živnosti nebo zavedení správního řízení v rámci živnostenského zákona (včetně restaurátérů, provozovatelů diskoték apod.). Možná je také kontrola sběrů kovů s cílem zabránění výkupu kradených předmětů. Tato opatření mohou být adekvátním doplněním aktivní podpory cílové skupiny mládeže a mladých dospělých.

PODOBA PREVENČNÍCH PROGRAMŮ NA ŠKOLÁCH

Podle zákona č. 379/2005 Sb.¹⁰ mají obce v samostatné působnosti v gesci podílet se na realizaci protidrogové politiky na svém území, spolupracovat za tím účelem se státními orgány, s orgány kraje a s poskytovateli služeb v oblasti protidrogové politiky. V případě potřeby obec zpracovává a přijímá místní akční plán a podílí se na financování programů protidrogové politiky.

Doporučujeme obcím regionu Severozápad výše uvedenou iniciativu vyvinout, a to minimálně finanční podporou základních a středních škol, aby byly schopny financovat certifikované programy primární prevence. Podle výzkumů Karla Nešpora (41) existují slabé korelace mezi znalostmi a žádoucím chováním ve vztahu k návykovým látkám. To do značné míry vysvětluje neúčinnost programů zaměřených výlučně na získávání znalostí (např. informativní přednášky). Z toho vyplývá, že žádoucí je, aby obce finančně podpořily poskytovatele primárního a sekundárního vzdělávání ve využití certifikovaných programů primární prevence, které nabízejí dlouhodobou práci s třídním kolektivem. Autorský tým doporučuje investovat do takových forem preventivních programů, které zahrnují dlouhodobou práci s třídami (namísto jednorázových akcí) a jsou založeny na zprostředkování zkušenosti a zážitku. Toto splňují programy primární a specifické prevence, které na školách probíhají dlouhodobě a kontinuálně.

Pracovníci s mládeží mohou v této oblasti pořádat workshopy na témata negativních jevů: drogy (beseda s bývalým uživatelem drog, alkoholikem, gamblerem a podobné), šikana, domácí násilí, prostituce, obchod s lidmi, lichva, finanční gramotnost. Jako prevence by též působily exkurze na soud, do věznice, výchovného ústavu nebo návštěva terapeutické komunity.

¹⁰ Zákon o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

Možnosti práce s mládeží ohroženou rizikovým chováním:

- motivační a podpůrné nástroje – individuální a skupinové - rozhovory, tréninky situací,
- otevřený nízkoprahový klub pro cílovou skupinu ve věku od 15 do 26 let, který by měl vnitřní i venkovní prostory, umístěný na sídlišti mimo sociálně vyloučenou lokalitu, nebo při ZŠ, SŠ či SOU,
- projekce filmů s tematikou sociálně negativních jevů včetně následné diskuse,
- kulaté stoly s představiteli samosprávy a institucí s participací cílové skupiny,
- motivační besedy pro rodiče a rodiny cílové skupiny,
- zapojení cílové skupiny do přemýšlení o prostředí, ve kterém žijí prostřednictvím například tvorby filmu s tématem „Život v sociálně vyloučené lokalitě“, „Život na sídlišti“, a podobně,
- pravidelné setkávání vrstevnické skupiny, organizování sociálních her a hraní rolí (podněcuje osobnostní a sociální rozvoj, pojmenování a aktivní řešení problémů, mít a asertivně hájit své zájmy, a podobně).

POSÍLENÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT A MOŽNOSTÍ VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU ŠKOLY

Vhodným krokem je také posílení přístupnosti hřišť budovaných při školách. Hřiště jsou často mimo dobu výuky nevyužívaná a investice do těchto sportovišť tak není plně využita.

Doporučujeme zajistit, aby byla hřiště při školách dostupná mládeži odpoledne, o víkendech i o prázdninách. Municipality by ze svého rozpočtu měly financovat volnočasové a sportovní aktivity poskytované základními školami, i náklady spojené s otevřením školských sportovních hřišť mimo dobu výuky.

KAPACITA NÍZKOPRAHOVÝCH ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Problematika nedostatečné kapacity NZDM se objevuje napříč obcemi zahrnutými do této analýzy. Kromě rozšíření stávajícího počtu NZDM autorský tým spatřuje jako vhodné opatření rovněž navýšení personálních kapacit klubů pro děti a mládež. V současnosti mají kluby často malý počet pracovníků, kteří kvůli omezeným časovým možnostem nejsou schopni s mladými lidmi pracovat dostatečně intenzivně – tedy poskytovat pomoc při zvládání obtížných životních situací, pracovní a kariérní poradenství, kurzy v oblasti finanční gramotnosti a další potřebné služby. Finančním a personálním posílením stávajících nízkoprahových zařízení by byla navýšena efektivita jejich práce a tedy i dopad, který mají na problematiku sociální prevence. Personální a finanční rozšíření je nezbytné také proto, aby mohly stávající kluby rozšířit své aktivity i pro klienty do 26 let a pokrýt tak potřebu smysluplného trávení volného času mladých lidí a zejména jejich nasměrování k participaci na legálním trhu práce.

Doporučujeme obcím aktivně podporovat rozvoj nízkoprahových klubů a zejména jejich personálních kapacit, aby mohly poskytovat mládeži a mladým dospělým služby prevence i služby s návazností na trh práce. Toto doporučení platí o to více pro obce, které jsou partnery organizace Člověk v tísni v projektu Inspiration Sachsen, neboť implementace a rozvoj aktivit osvědčených v práci s mládeží a mladými dospělými v Sasku se odvíjí primárně od posílení personálních kapacit poskytovatelů služeb pro mladistvé a mladé dospělé v ČR (na Karlovarsku a Ústecku).

Doporučujeme sociálním odborům obcí využití krajských dotací na víkendové pobyty sociálního odboru, které se v mnoha lokalitách dle výpovědí kurátorů pro mládež osvědčily jako velmi účinné pro navázání kontaktu s mladými klienty, a tím pádem i pro efektivnější a individualizovanou pomoc v jejich situaci. Možnosti čerpání dotací na tyto pobyty potvrzují krajští koordinátoři s tím, že všem kvalitně provedeným žádostem o dotaci bylo prozatím vyhověno. Ze strany Karlovarského a Ústeckého kraje existuje snaha motivovat i kurátory pro mládež, aby se víkendových pobytů účastnili. Iniciativa je na sociálních odborech měst.

PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A PŘÍPRAVA

Předškolní vzdělávání a příprava, které mohou být poskytovány v přípravných ročnících, mateřských školách či školičkách neziskových organizací (například Člověk v tísni v Sokolově) má prokázaný pozitivní vliv na vzdělanostní a kariérní dráhu sociálně znevýhodněných. Zkušenosti z ČR i ze zahraničí, i analýzy Světové banky či longitudinální studie Perry Preschool tento silný vliv potvrzují (31, 32, 45).

Longitudinální studie sledovala dlouhodobé efekty kvalitního předškolního vzdělávání a přípravy experimentální a kontrolní skupiny 123 Afroameričanů z rodin s nízkým socioekonomickým statusem, kteří byli vysoce ohroženi školním selháním. Ze závěrů studie plyne, že skupina mladých lidí, kteří se ve věku od 3 do 4 let účastnili dvouletého organizovaného předškolního vzdělávání, jež je rozvíjelo intelektuálně i sociálně, měla o mnoho vyšší vzdělanostní i kariérní úspěchy a měla velmi pozitivní dopad i na komunitu, v níž působila (32).

Doporučujeme, aby obce jako zřizovatelé základních škol podporovaly otevírání přípravných ročníků pro děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí. Dále doporučujeme, aby obce poptávaly služby doučování a předškolního vzdělávání ze strany neziskových organizací.

PRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

SNÍŽENÍ POČTU ŽÁKŮ VZDĚLÁVANÝCH MIMO HVP

Podle mnoha výzkumů (31) většina studentů, kteří jsou vzděláváni mimo hlavní vzdělávací proud, nedokončí sekundární vzdělání a skončí doživotně závislá na sociálních dávkách. Nízká míra podnětů, vzdělání a šancí se uplatnit v kombinaci s rizikovými faktory lokalit severních Čech zvyšuje míru kriminality, recidivy, drogového obchodu, obchodu s lidmi a prostituce, lichvy a zadlužení lidí (39). Nenáročnost studijních plánů škol podle výzkumů zvyšuje pravděpodobnost vyšší míry problémového chování, nedokončení školy a absencí studentů (51).

V oblasti primárního vzdělávání doporučujeme municipalitám jako zřizovatelům základních škol, aby využily možností operačních programů i výzev MŠMT a prováděly inkluzivní opatření (speciální pedagogové na školách, asistenti pedagoga, zrušení přípravných ročníků zřizovaných při školách mimo hlavní vzdělávací proud atd.) pro snížení počtu žáků vzdělávaných mimo hlavní vzdělávací proud.

SLUŽBY PRO OBČANY A STUDENTY PŘÍMO V JEJICH OBCI

Pro velkou část obcí jsou služby poradenských středisek, psychologů, sociálních pracovníků nedosažitelné z důvodu nákladů na dopravu. Podle doporučení ředitelů škol, pracovníků Policie ČR i sociálních odborů by měly být služby více decentralizované a „blíže občanům“ (zejména těm rodinám, které nemají možnost osobního automobilu).

Doporučujeme, aby obce, jako zřizovatelé škol, iniciovaly a zajistily finanční podporu pro rozvoj služeb psychologa, speciálního pedagoga a pracovníků prevence přímo v prostorách základních škol.

SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Pro zvýšení vzdělanosti v regionu je klíčové zvýšení počtu institucí poskytujících sekundární vzdělávání tak, aby pokryly všechny lokality. Municipality a kraje by se měly snažit zajistit možnost vyučení se pro co nejvíce mladých lidí. Kvalifikace nad rámec základního vzdělání výrazně snižuje riziko nezaměstnanosti a závislosti na sociální podpoře.

Doporučujeme posílení dostupnosti sekundárního vzdělávání pro studenty ze všech společenských vrstev i ze všech lokalit prostřednictvím decentralizace pracovišť sekundárního vzdělávání a rozvoje odloučených pracovišť větších středních škol a učilišť. Rozvoj aktivit pro zabránění předčasnému ukončování studia na středních školách a učilištích. Možným nástrojem pro dosažení tohoto cíle jsou stipendijní programy, pomocí kterých je sociálně znevýhodněným studentům financován nákup pomůcek pro odborné studium (podle mnoha sociálních pracovníků je právě prvotní investice finanční bariérou vstupu na střední školu pro mnoho sociálně slabých studentů). Sociální pracovníci navrhuje fungování fondu municipality, ze kterého by bylo možné hradit náklady na odborné studium pro sociálně znevýhodněné studenty či poskytovat motivační částky. Současné retrospektivní stipendijní programy pokryjí jen hrstku studentů a proto je vhodné jejich rozšíření. Pokud by bylo stipendium vypláceno namísto na konci školního roku průběžně, byl by každý měsíc dalšího vzdělávání dítěte pro rodinu motivující, protože by jí přinášel drobnou částku navíc oproti stavu, kdy dítě školu nenavštěvuje.

POSÍLENÍ PRACOVNÍCH ZKUŠENOSTÍ

Pro posílení pracovních zkušeností a návyků mladých lidí je potřeba především cílených projektů, které motivují děti a mladé lidi skrze konkrétní zkušenost s pracovní aktivitou a pracovním prostředím. Tedy programy, ve kterých si děti skutečně „sáhnou na práci“. Důležité je, aby děti měli šanci vydělat si peníze prací a tak získat zkušenosti s principem výdělečné činnosti.

Pro tyto účely je možné organizovat např. úpravu zeleně v obci. Služby pro město obecně mohou být dodávány koordinátory místních nezaměstnaných v rámci dobrovolné služby nebo veřejně prospěšných prací. Pracovníci s mládeží mohou pro podporu vzdělanostních a profesních aspirací mladých lidí pořádat workshopy na témata různých povolání, pracovní-kreativní workshopy (tesař, truhlář, malíř, zedník, automechanik, číšník, kuchař, cukrář, řezník, zahradník, hasič, hajný, dělník v lese, zdravotní sestra, sociální pracovník, policista, ošetřovatel zvířat, hudebník, zvukař atd.), workshopy s personalistami (tvorba mapy zaměstnavatelů a personálních agentur, seznam nejžádanějších profesí, simulace job klubů, pracovních pohovorů, sepsání CV a motivačních dopisů), workshopy práce s počítačem, workshopy o právním povědomí (občanské, rodinné, pracovní právo, právo sociálního zabezpečení, trestní právo).

Příklady aktivit pro navýšení profesních a pracovních aspirací

- Exkurze do podniků, včetně debat o možnostech uplatnění v daném podniku
- Vzdělávání ve finanční gramotnosti, základní právní povědomí atd.
- Vyjednávání praxe např. v místních stavebních a jiných firmách
- Stáže na středních školách a učilištích
- Návštěvy škol a dalších institucí, které souvisí s trhem práce
- Besedy s osobami, jež překonaly znevýhodnění – pozitivní vzory a příklady

PODPORA PRVOZAMĚSTNÁNÍ

Vhodnou podporou zaměstnanosti mladých dospělých je posilování jejich možnosti získat první zaměstnání. Díky tomu se mohou mladí lidé osvědčit v zaměstnání, získat zkušenosti a praxi. Možná je podpora jednoho roku takového zaměstnání, během kterého mohou uživatelé této služby hledat další práci. Inspiraci je možno čerpat v německém programu Evropský sociální rok, který umožňuje mladým lidem strávit dobrovolnickou praxí, tedy dotovanou pracovní stáží. V Německu se tento program otevírá velkému množství lidí a nabízí pracovní příležitosti ve zdravotnictví, v sociálních službách nebo ve školství. Mladý člověk získá na rok pracovní smlouvu a po uplynutí této doby se může prokázat roční pracovní zkušeností. V současnosti je v jednání spuštění pilotního obdobného projektu Dobrovolnického centra a Preise Lige Zentrum v Drážďanech, který předpokládá výměnu dobrovolníků mezi Německem a Českem.

VEŘEJNÁ SLUŽBA, VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÉ PRÁCE

Po změnách ve financování veřejné služby se snížil zájem nezaměstnaných o tuto práci. Města by se měla zaměřit na posílení možností veřejné služby a veřejně prospěšných prací nezaměstnaných občanů.

Obce by měly dělat maximum pro to, aby na jejich území aktivně působila koordinace veřejně prospěšných prací či veřejné služby. Obce by měly svou podporou motivovat a podporovat firmy, neziskové organizace či školy, aby zapojily mladé lidi z evidence úřadu práce na pozice ve veřejné službě nebo ve veřejně prospěšných pracích. Vedení obcí a měst může podmínit dotace organizacím tím, že by si například musely povinně vzít určitý počet nezaměstnaných na veřejnou službu. Také když město zadává veřejnou zakázku firmě, může mít jako podmínku v zadání povinnost pro firmu, aby přijmula určitý počet nezaměstnaných mladých lidí z evidence ÚP na veřejnou službu, nebo jim přímo vytvoří pracovní pozice pro cílovou skupinu ve věku 18–26 let. Kromě toho, že by měly neziskové organizace více pracovníků, by mladí lidé získali pracovní zkušenost, návyky, což by výrazně zvyšovalo jejich šanci najít si běžné zaměstnání. Podobné pozice by mohly být vytvořeny i v rámci personálu základních či středních škol, kde by mladí lidé v evidenci úřadu práce vykonávali dozor nebo jiné potřebné práce v rámci veřejné služby (praktické činnosti, které konkrétního mladého člověka baví a je v nich zručný; případně také zajišťování bezpečnosti u škol, v parcích a na jiných veřejných prostranstvích). V rámci neziskových organizací by mohli mladí lidé v rámci veřejné služby například vyučovat děti angličtinu, doučovat, vést sportovní kroužky, pomoci při organizování turnajů, vědomostních soutěží, či zorganizování speciálního workshopu na téma dobrovolnictví).

Personální agentura Persona Grata podporovala projekt, kdy byli financováni dva pracovníci v nízkoprahovém zařízení ve věku 18–26. Organizace se snaží lidem v této věkové skupině nabídnout příležitost zaměstnání jako alternativu registrace do evidence úřadu práce. Když opustí zaměstnání a najde si hned další zaměstnání, agentura zaměstnavateli hraří zaměstnancovu mzdu po dobu několika měsíců.

6.2.2 DOPORUČENÍ PRO ÚSTECKÝ KRAJ PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

ZVÝŠENÍ TRANSPARENTNOSTI ROZDĚLOVÁNÍ DOTACÍ OPLZZ A OPVK

Peníze určené na operační program vzdělání a konkurenceschopnost (OPVK) v mnoha případech skončily u firem, které nemají zkušenost a zájem působit dlouhodobě v oblasti vzdělávání nebo mohou být napojené na zájmy místní politické reprezentace. Přitom je mnoho projektů na podpoření konkrétní cílové skupiny v sociálně vyloučených lokalitách zamítnuto. Všechny dotázané neziskové organizace v této oblasti daly najevo velké zklamání současnou situací. Zvláště v době omezování výdajů na sociální služby je politováníhodné, že peníze, které mohly být efektivně využity k tolik potřebnému rozvoji Ústeckého kraje, končí v projektech, které nejsou schopny dostát deklarovaným cílům. I přesto, že na podobné kauzy poukazují média a odhalují fyzické a právnické osoby, které dostávají peníze na pochybné projekty, situace se radikálně nemění. Dotace se dále daří získávat firmám, které ve skutečnosti nemají v úmyslu dodržet cíle projektu.

„Korupční jednání při správě veřejných financí, evropských dotací, patnácti ekomiliard a dalších peněz určených na restrukturalizaci kraje devastují prostředí v Ústeckém kraji stejně jako dřívější vládnutí normalizačních politiků. Zkorumpovaní politici rozkradli většinu peněz určených na restrukturalizaci kraje.“ Pracovník organizace z Ústeckého kraje.

6.2.3 DOPORUČENÍ PRO CHOMUTOV A JIRKOV PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

Primátor města Chomutov uvedl, že si uvědomuje důležitost a návratnost investic do preventivních opatření. Finanční podpora města Chomutov pro poskytovatele služeb a aktivit pro mládež ohroženou rizikovým chováním je podle něj dostatečná, portfolio služeb široké. Jako příklad poskytovatelů služeb pro cílovou skupinu nicméně zmiňuje organizace Junák, Pionýr, Sokol, tělovýchovné jednoty a sportovní organizace, jejichž služby však nejsou zaměřené na věkovou skupinu 15–26 let a mají spíše slabší vztah k prevenci rizikového chování mládeže. Podle místních poskytovatelů sociálních služeb je v Chomutově nedostatek služeb a aktivit pro mládež, které by měly charakter prevence rizikového chování mládeže, jako například terénní sociální práce mezi mládeží (streetwork) či nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.

Též provedená analýza rozpočtu města Chomutov ukázala, že Chomutov věnuje na služby a aktivity se silným vztahem k prevenci rizikového chování nejmenší část finančních prostředků v poměru k celkovým výdajům města ze všech zkoumaných měst.¹¹ Z provedené analýzy rozpočtu města Chomutov vyplynulo, že z přibližně 13 milionů korun každoročně věnovaných na podporu sportu se věnuje přibližně 10 milionů (77 %) na podporu divácky preferovaných sportů (hokej, fotbal, basketbal, volejbal), kterým se věnuje pouze malé procento mládeže. Aktivity zacílené na mládež ohroženou rizikovým chováním město nepodporuje. Ve skateparku je placené vstupné.

Doporučujeme, aby město Chomutov nasměrovalo mnohem větší část z finanční podpory sportu a volnočasových aktivit na podporu rekreačního sportu a aktivit pro širokou skupinu mládeže a mladých dospělých. Dále je potřeba zrušit vstupné do skateparku, aby byl přístupný všem mladým lidem. Pokud má skatepark napomáhat prevenci rizikového chování mládeže, musí být dostupný pro všechny.

POSÍLENÍ PERSONÁLNÍCH KAPACIT

Je potřeba posílit personální kapacity poskytovatelů služeb pro cílovou skupinu. Více terénních pracovníků ze strany neziskových organizací nebo sociálního odboru města, aby bylo možné efektivně pracovat s místní mládeží a mladými dospělými.

DOPORUČENÍ PRO VEDENÍ MĚSTA

Podle místních sociálních pracovníků jsou odlehlejší části města Chomutov kvůli nedostatečné dopravní obslužnosti ohroženy sociálním vyloučením.

Doporučujeme posílení spojů veřejné dopravy i do odlehlejších částí města jako formu prevence sociálního vyloučení.

¹¹ Město Chomutov poskytlo pouze informaci o tom, že v roce 2011 bylo vynaloženo 300 tisíc korun (1 tisícina rozpočtu) na položku prevence před drogami, alkoholem, nikotinem a jinými návykovými látkami.

DOPORUČENÍ PRO MÍSTNÍ POSKYTOVATELE SLUŽEB PRO RIZIKOVOU MLÁDEŽ

Série workshopů na téma zaměstnanost (zejména orientace v různých oblastech trhu práce a profesí, mezi institucemi, profesní růst). Kreativní zpracování tematicky participace na trhu práce formou exkurse v hnědouhelných dolech a následné tvorby animovaného spotu pod vedením lektora. Série workshopů vychází ze zkušeností ze Saska i z dílčích zkušeností pracovníků chomutovské pobočky Čvt. Základem je propojování uměleckých aktivit a sebereflexivních metod práce s CS, které mohou mladé osoby z CS motivovat k využívání dalších podpůrných služeb (TSP, kariérní poradenství apod.). Aktivita spočívá v natáčení krátkých filmových a reportážních spotů, jejichž námět a scénář vytvoří příslušníci CS ve spolupráci s projektovým pracovníkem. Základní dramaturgickou matérií je přitom každodenní život CS s akcentem na ne/úspěchy na trhu práce a jejich příčiny. Část natáčení bude věnována také mapování dalších volnočasových aktivit (například komunitní vaření) a natáčení reportáží u místních zaměstnavatelů. Mladí lidé budou rovněž případnými herci, budou stát za kamerou, budou se podílet na postprodukčních pracích (střih, zvuk).

V oblasti kultury a umění animační workshop kreativního zpracování tematicky trhu práce.

V oblasti prevence sociálně patologických jevů proběhne prezentace snímku Mezi panely ve všech zkoumaných lokalitách (tedy Chomutov, Jáchymov, Bílina, Ústí nad Labem, Annaberg-Buchholz, Chemnitz a také v Berlíně), na kterou by byli pozváni místní zastupitelé a úředníci institucí, kterých se problematika rizikové mládeže týká. Cílem aktivity bude zvýšit povědomí místních rozhodovatelů, práce na dobrém PR

6.2.4 DOPORUČENÍ PRO BÍLINU PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

ODBORNÉ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Ve městě kromě gymnázia není žádná střední škola ani střední odborné učiliště, což vede k tomu, že velká část mladých lidí předčasně opouští vzdělávací systém, čímž se snižují jejich šance na uplatnění na trhu práce a zvyšuje se pravděpodobnost rizikového chování.

Doporučujeme, aby město Bílina iniciovalo a finančně podpořilo vznik odloučeného pracoviště některé z okolních středních škol či učilišť.

PODPORA SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ

V oblasti sociálního podnikání jsou organizace White light, Člověk v tísni a Most k naději připraveny vzít do pracovního poměru nezaměstnané a spolupracovat s nimi, ale nemají dostatek financí, aby za ně platily zdravotní a sociální pojištění, nebo je motivovaly platově.

Doporučujeme, aby město podpořilo zájem místních organizací realizovat sociální firmu a finančně jejich záměr podpořilo.

KOMUNITNÍ CENTRUM

Pracovníci s mladistvými a mladými dospělými doporučují vytvoření otevřeného volnočasového klubu, který by nebyl zaměřený čistě na vyloučenou lokalitu. Ne všechny problémy se totiž soustředí výhradně ve vyloučených lokalitách a drogovou závislostí, prostitucí a dalšími rizikovými jevy jsou ohroženy i skupiny v jiných částech města. V současné době stojí provoz nízkoprahového zařízení pro děti a mládež přibližně 1,5 milionu ročně. Sociální služby, které v současnosti zařízení poskytuje minimálně 60 klientům, by mělo podpořit také město. Tak by bylo možné je poskytovat i v horizontu příštích let.

V Bílině kromě o.p.s. Člověk v tísni žádná organizace nepracuje se skupinou mladistvých a mladých dospělých. Velká část mládeže, která není organizována ve sportovních oddílech nebo nemá silnou motivaci (a také prostředky) pro sledování individuálního zájmu, nemá možnost smysluplného a bezpečného využití volného času. Ochota města poskytnout prostory, kde by mohla otevřít volnočasové středisko další organizace, je proto velmi žádoucí.

Doporučujeme, aby město podpořilo vznik komunitního centra, otevřeného pro všechny, kde by byly fakultativně poskytovány volnočasové aktivity pro mladistvé a mladé dospělé, semináře, vzdělávací aktivity, případně kurzy zaměřené na navýšování kompetencí klientů a zároveň by v centru sídlili poskytovatelé služeb pro osoby ohrožené závislostí, prostitucí či jinými sociálně patologickými jevy.

Pro oblast zaměstnanosti se doporučuje provést sérii workshopů na téma zaměstnanost (zejména orientace na trhu práce, orientace mezi relevantními institucemi, vzdělávání, profesní příprava); dále exkurse a stáže v místních firmách, na ÚP, na MěÚ a v nápravném zařízení.

Série besed s odborníky na téma sociálně-patologických jevů, závislostí, návykových látek a právního povědomí.

V oblasti volnočasových aktivit série seminářů autorského psaní s profesionálním novinářem.

6.2.6 DOPORUČENÍ PRO ÚSTÍ NAD LABEM PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

NZDM

Sociální pracovníci vidí jako velmi potřebné otevření dalšího nízkoprahového zařízení v Předlicích. Dále pro efektivní práci v zařízení vidí jako klíčové posílení personálních kapacit, tedy financování většího počtu pracovníků. Ve všech ústeckých NZDM je posle sociálních pracovníků nedostatek personálu. Stávající zaměstnanci tak nemají možnost pracovat s mladými lidmi dostatečně intenzivně a poskytovat pravidelně potřebné služby.

Doporučujeme, aby město Ústí nad Labem iniciovalo a finančně podpořilo vznik nízkoprahového zařízení pro děti a mládež na Předlickém předměstí města, kde je pro mladistvé a mladé dospělé palčivý nedostatek potřebných služeb. Dále je žádoucí, aby město finančně podpořilo stávající provozovatele NZDM, aby mohli navýšit své personální stavy a poskytovat služby, které jsou potřeba v dostatečné kvalitě a intenzitě.

DOPORUČENÍ PRO MÍSTNÍ POSKYTOVATELE SLUŽEB PRO RIZIKOVOU MLÁDEŽ

V oblasti prevence sociálně patologických jevů se doporučuje uspořádat sérii přednášek a workshopů, vedených lektory z partnerských neziskových organizací na téma návykových látek, domácího násilí, a řešení situací rizikového chování.

V oblasti kultury a umění tvorba grafitti na legální ploše v městské části Předlice pod vedením grafika jako součást PR a prezentace práce s mládeží pro veřejnost. Proběhne též série workshopů sebeprezentace. Dále proběhne série událostí, které budou mladí lidé organizovat a budou se na nich umělecky prezentovat.

6.2.7 DOPORUČENÍ PRO KARLOVARSKÝ KRAJ PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ DROGOVÁ POLITIKA KARLOVARSKÉHO KRAJE.

SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Tak jako v jiných regionech v Karlovarském kraji dochází k „optimalizaci“ sítě středních škol. Důvodem jsou demografické proměny struktury obyvatel, díky nimž je nyní v Karlovarském kraji nabídka míst ve středních školách téměř dvojnásobná oproti počtu absolventů základních škol. Nyní je většina oborů koncentrována do dvou velkých integrovaných středních škol. Kraj má zároveň smutné prvenství v nejnižším počtu vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných lidí. Žáci pocházející ze sociálně znevýhodňujícího prostředí a jejich rodiny nemají prostředky na dopravu do škol. Zároveň velmi často nemají jejich rodiny finance ani na pomůcky, které je potřeba v průběhu studia nakoupit.

Doporučujeme, aby obce zajistily geografickou dostupnost středních škol a učilišť. To buď zavedením zvýhodněného jízdného pro studenty, dojíždějící do středních škol a učilišť nebo decentralizací sítě institucí sekundárního vzdělávání zřízením odloučených pracovišť.

Doporučujeme, aby Karlovarský kraj zřídil institut poskytování stipendií pro studenty sekundárního vzdělávání.

DROGOVÁ POLITIKA KRAJE

Na rozdíl od ostatních krajů není v Karlovarském kraji zajištěna substituční léčba pro drogově závislé. Ačkoliv dostal podle specialistů z Ministerstva zdravotnictví podporu nad rámec ostatních, jsou zde protidrogová prevence i služby pro experimentátory a závislé výrazně podceněné. Programy sekundární a terciární prevence kraj financuje prostřednictvím Ministerstva vnitra. Finanční spoluúčast kraje tedy chybí a tíha finanční podpory leží pouze na obcích. Obce by měly vyvinout větší iniciativu v získávání prostředků na prevenci, na které mají nárok.

6.2.8 DOPORUČENÍ PRO JÁCHYMOV PRO ZAJIŠTĚNÍ VĚTŠÍ EFEKTIVITY SYSTÉMU PRÁCE S MLÁDEŽÍ

Některými odborníky je Jáchymov jako celek považován za sociálně vyloučenou lokalitu, podobně se vyjadřují i pracovníci sociálního odboru v Ostrově či zaměstnanci Policie ČR v Jáchymově.

Doporučujeme větší podporu neziskových organizací ze strany obce, větší iniciativu a aktivitu ve spolupráci na projektech, zejména těch, ve kterých je městu pravidelně nabízena spolupráce Agenturou pro sociální začleňování. Město by mělo vyčlenit ze svého rozpočtu finance na služby a aktivity pro věkovou skupinu 15–26, například spolufinancováním projektů prevence financovaných z Ministerstva vnitra.

PODPORA A POSÍLENÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

V Jáchymově doposud chyběl klub typu nízkoprahového zařízení, klub pro mládež je nyní v rámci projektu Inspiration Sachsen jen dočasný, v evangelické faře.

Spolu s pracovníky místní Policie ČR doporučujeme posílení volnočasových aktivit a terénní sociální práce s mladými lidmi, jako formu prevence kriminality a drogových závislostí, jež vidí jako palčivý problém Jáchymova. Doporučujeme, aby město Jáchymov iniciovalo vznik a zajistilo prostory pro nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, kde by byly pro mládež a mladé dospělé poskytovány volnočasové aktivity i potřebné služby, kde by měli mladí lidé i poskytovatelé služeb zázemí.

ZÁZEMÍ PRO ORGANIZACE PRO DROGOVĚ ZÁVISLÉ

Dle pracovníků sociálního odboru v Ostrově chybí v Jáchymově zázemí pro poskytovatele služeb pro lidi ohrožené drogovou závislostí a pro drogově závislé. Sociální pracovníci vidí potřebu spolupráce s vedením K-centra, aby o jejich službách mladí lidé věděli, a měli možnost využít služeb poradenství či výměny stříkaček.

Doporučujeme, aby město Jáchymov iniciovalo a podpořilo (finančně či materiálně) vznik zázemí pro poskytování služeb pro osoby ohrožené drogovými závislostmi.

TERÉNNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI

Vzhledem k situaci Jáchymova, struktuře obyvatel a koncentraci sociálně vyloučených, je nutné posílit personální kapacity terénních sociálních pracovníků a sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi na území obce. Z šetření mezi pracovníky sociálního odboru města Ostrov vyplývá, že neposkytují dostatek služeb na území města Jáchymov především proto, že služby zastupitelé města Jáchymov nepoptávají.

Doporučujeme, aby zastupitelé města Jáchymov aktivně poptávali služby sociálního odboru v Ostrově. Zastupitelé mohou též požadovat přiřazení dalšího pracovníka sociálního odboru v Ostrově. Další možností, jak zajistit větší rozsah služeb, je realizace projektů MPSV a ESF prostřednictvím spolupráce s místní pobočkou Agentury pro sociální začleňování. Dále mohou žádat od Ministerstva vnitra podporu v rámci programu Asistent prevence kriminality.

OBNOVIT VÍKENDOVÉ POBYTY PRO DĚTI, PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY

Sociální odbory celého Karlovarského kraje jsou pravidelně informovány o možnostech čerpání grantů a dotací na preventivní aktivity s rizikovou mládeží. Jako efektivní službu prevence pro děti a mládež je třeba iniciovat a podpořit víkendové pobyty pro děti ohrožené sociálně patologickými jevy (pobyty by měl realizovat sociální odbor v Ostrově, který na ně může čerpat finance z Karlovarského kraje), dále příměstské i běžné tábory zaměřené zejména na děti ze sociálně znevýhodněného prostředí a sociálně vyloučených lokalit. Tyto pobyty mohou mít tematiku důležitou pro prevenci sociálních problémů (např. se zaměřit na finanční gramotnost) nebo navázat na akce typu Lesního maratonu.

Doporučujeme, aby Sociální odbor města Ostrov obnovil pořádání víkendových pobytů pro děti a mládež ohrožené sociálně patologickými jevy (například posílením personálních kapacit odboru, pokud zde nejsou pracovníci, kteří nemohou víkendy pořádat).

PODPORA ZAMĚŠTNANOSTI A MOŽNOSTÍ PRÁCE V LOKALITĚ

Jako opatření prevence rizikového chování a zároveň opatření pro podporu zaměstnatelnosti mladých lidí by dle sociálních pracovníků fungovalo zřízení pracovních stáží v místních podnicích Lázně Jáchymov a Lesy Jáchymov. Sociální podnikání v těchto firmách v současnosti neprobíhá, mohli by však poskytovat pracovní místa pro pracovníky veřejné služby, navýšit počet pracovních míst, nebo zavést možnost brigád pro mladé dospělé. Jde o velmi efektivní způsob, jak mladým lidem umožnit praxi, která zvyšuje jejich šance nalézt zaměstnání. Podle vedoucí oddělení zaměstnanosti Karlovarského kraje je 98-99 % nezaměstnaných mladých lidí ze skupiny rizikové mládeže.

Doporučujeme zastupitelům města Jáchymov iniciovat realizaci projektů, zaměřených na zaměstnanost mladých lidí a vytváření pracovních příležitostí pro rizikové skupiny.

Doporučujeme finanční podporu pro místní podniky, které přijmou na stáž či na podporované pracovní pozice mladé nezaměstnané.

Doporučujeme, aby město Jáchymov aktivně přivádělo do Jáchymovska firmy a podnikatele, aby se zde zvýšil počet pracovních míst.

DOPORUČENÍ PRO MÍSTNÍ POSKYTOVATELE SLUŽEB PRO RIZIKOVOU MLÁDEŽ

V oblasti zaměstnanosti se doporučuje uspořádat exkurze a stáže v místních firmách, institucích sekundárního vzdělávání, kde budou moci účastníci získat zkušenost v pracovním provozu. V oblasti kulturní a umělecké se doporučuje realizovat s cílovou skupinou workshopy, při nichž si budou moci kreativním způsobem osvojit informace o jejich možnostech uplatnění na trhu práce (zejména spolupráce s institucemi, vzdělání, profesní příprava).

6.2 DOPORUČENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ FINANČNÍ SOBĚSTAČNOSTI ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH VOLNOČASOVÉ AKTIVITY A SOCIÁLNÍ SLUŽBY VE ZKOUMANÝCH LOKALITÁCH

Současný systém financování poskytovatelů služeb pro mládež a mladé dospělé příliš nezohledňuje potřebu dlouhodobé perspektivy poskytování služeb. Trvalé a kontinuální fungování je důležité proto, aby služby měly skutečný vliv na životy klientů. Největšími slabinami státního systému dotací jsou neprovázanost dotační politiky na státní úrovni s programovými dokumenty vlády a neprovázanost financování z veřejných zdrojů na regionální a místní úrovni s rozvojovými programovými dokumenty krajů a obcí. Za velkou slabinu dotačního systému je též dlouhodobě považována nárazovost a krátkodobost financování z veřejného sektoru. Z toho plyne složité financování pokračování víceletých projektů, kdy prostředky ze státního rozpočtu nelze převádět do dalšího roku a harmonogram poskytování dotací je nevhodně nastaven, čímž vznikají opožděné platby. V současné době je praxí, že některé resorty uvolňují dotace na daný rok i v polovině roku a nezisková organizace je nucena samofinancovat půl roku činnosti, která musí být zahájena již na počátku roku. Spolu s obtížným získáváním půjček z bankovního sektoru je toto velmi nevýhodná situace pro neziskové organizace. Z diskusí s ministerstvem financí vyplývá, že hlavní příčinou nemožnosti poskytovat víceleté dotace nebo uzavírat smlouvy o poskytování služeb na více let, je tvorba státního rozpočtu, který je vázán vždy na jeden rok (33). Z toho vyplývá, že je pro poskytovatele služeb klíčové, aby jejich fungování nebylo zcela závislé na státních dotacích.

Dopady sociálních služeb, zaměřených na mládež a mladé dospělé a jejich budoucnost, jejich uplatnění na trhu práce, jejich nezávislost na sociálních dávkách se projeví teprve v dlouhodobém horizontu. Pro efektivní práci s mládeží je tedy klíčové zajištění finanční udržitelnosti služeb a projektů. Ta by měla být zajištěna diverzifikací zdrojů poskytovatelů tak, že nebudou zcela závislí na dotacích ze strany státu, krajů a měst či Evropského sociálního fondu. Plná závislost na financování z dotací znamená, že organizace nemá dlouhodobou perspektivu a tím pádem není zajištěna kontinuita služeb. To způsobuje problém v zapojení do aktivit sloužících k rozvoji města, kdy neziskové organizace nemohou partnerům garantovat, že budou mít možnost se podílet na běhu dlouhodobých projektů.

FUNDRAISING

Pro organizace poskytující služby rizikové mládeže je klíčové, aby posílily svůj fundraising. Cílem neziskových organizací sice není generovat zisk, nicméně je potřebné, aby byly organizace schopné si část prostředků na svůj chod získat samy a aby postupně budovaly svou alespoň částečnou finanční soběstačnost.

Součástí fundraisingu je aktivní vyhledávání partnerů z řad místních komerčních aktérů a spolupráce s nimi. Spolupráce může například spočívat v tom, že firma organizaci zafinancuje investiční náklady, které jí budou dlouhodobě generovat zisk. Příkladem je nákup stroje na štěpkování, nákup tiskařského stroje, poskytnutí a vybavení prostor k využívání a podobně.

Fundraising je systematickým získáváním finančních i nefinančních prostředků pro zajištění trvalé udržitelnosti a rozvoje neziskových organizací (34). Klíčem k úspěšnému fundraisingu je fundraisingový plán vytvářený nejlépe týmem a realizovaný pracovníkem, který má na tento úkol dostatečnou kapacitu. Ne vždy je např. schopen fundraisingový plán realizovat ředitel organizace nebo její pobočky, který musí plnit řadu dalších úkolů. Potřebné může být využití služeb externího ekonoma nebo dokonce specialisty na fundraising. Při použití fundraisingového plánu je žádoucí následně provádět monitorování a evaluaci strategie.

Grantová schémata nadací a nadačních fondů jsou sdružena ve Fóru dárců (36). Poskytovatelé služeb pro mládež a mladé dospělé by se měli zaměřit na aktivní vyhledávání možností, jak zapojit mládež do získávání prostředků na jejich volnočasové aktivity. Takové typy grantových schémat nabízí například Nadace Vodafone či projekt Think Big financovaný Nadací rozvoje občanské společnosti a Nadace O2.

Vztah k veřejnosti a politické reprezentace je možné budovat průběžnými aktivitami zaměřenými na komunikaci s veřejností a lobbyingem. To v praxi znamená průběžné informování veřejnosti i médií o aktivitách organizace. Například akce, která zapojí mladé lidi do zvelebení prostředí města, může pomoci vylepšit veřejný obraz organizace a ve svém důsledku přinést i větší podporu ze strany municipality. K budování PR patří i pravidelná prezentace výsledků práce organizací místním firmám a občanům, stejně jako žádání o spolupráci a finanční podporu pro aktivity. Některá doporučení v oblasti budování PR jsou uvedena přímo v doporučeních pro jednotlivé lokality.

SAMOFINANCOVÁNÍ ORGANIZACÍ

Výhody tvorby vlastního zisku pro NNO spočívají ve flexibilitě financování a efektivnosti vynaložených prostředků zejména v tom, že jde o neadresný zdroj, který může být použit na pokrytí aktuálních potřeb organizace, včetně mezd. Má-li organizace vlastní zdroje příjmů, je schopna se zabezpečit i v případě, kdy se jí nepodaří získat hlavní grant. Organizace tak není zcela závislá na soutěži v konkurenčním poli financování NNO a může snáze plánovat ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Rizika tvorby vlastního zisku spočívají ve zvýšené organizační náročnosti finančního i celkového managementu, a také v tom, že bude organizace závislá na trhu a jeho výkyvech jako klasický podnikatelský subjekt.

Metodami soustavného podnikání organizace může být prodej výrobků (případně výroba na zakázku pro odběratele), využívání materiálních statků, využívání nemateriálních statků, příjmy z investic (35), zpoplatnění služeb (kurzy, akce, koncerty, občerstvení), organizace výdělečných aktivit (například dopolední kurzy na bázi univerzity třetího věku, jazykové kurzy, pořádání večerních komerčních akcí, dobrovolnictví členů, jejich participace na organizaci akcí a podobně).

Pro udržitelnost poskytování služeb a tedy pro finanční soběstačnost poskytovatelů za účelem dlouhodobé financování aktivit a sledování dlouhodobých cílů rozvoje, existují dvě možnosti. První je financování poskytovatelů na dva a více let a druhou je podpora alespoň částečného samofinancování poskytovatele. To znamená například poskytnutí prostor, které bude moci organizace využívat, nebo podporu sociálního podnikání (např. v oblasti údržby zeleně města, štěpkování atd.).

INSPIRACE ZE SASKA

Organizace sociálně kulturní centrum Alte Brauerei e.V. ve městě Annaberg-Buchholz si je schopna přibližně 70 % nákladů na provoz vydělat vlastními aktivitami. Organizace účelně pronajímá nemovitost, kterou má k dispozici a pořádá komerční akce, jako jsou koncerty a kurzy. Jde o počítačové kurzy, jazykové kurzy, pěvecký sbor, různé druhy sportu, komunitní společné vaření, hra na nástroj, večery deskových her a další akce. Dále v prostorách pronajímá zkušebnu a set bicích nástrojů. Několik místností je vybaveno postelemi, a tak funguje také jako hostel. Kurzy a akce jsou pro všechny věkové skupiny, čímž je zajištěn kontakt různých skupin obyvatel města napříč generacemi a sociálními skupinami, což snižuje sociální napětí ve společnosti.

V Chomutově podobný model financování začíná aplikovat organizace Člověk v tísni ve spolupráci s místním komerčním aktérem. Od něj má k dispozici budovu, ve které působí, a v rámci tohoto objektu by měl koncem roku 2012 vzniknout kulturní sál. V současné době organizace zpracovává projekt na sociální firmu, která by zajišťovala péči o objekt. Organizace má finanční odhad výnosů z provozu kulturního sálu. Tyto peníze pak může organizace využít k organizaci dalších sociálních projektů. V objektu by měla vzniknout také malá tiskárna, u které se předpokládá generace dalšího zisku. V současnosti organizace vydělává peníze pronájmem prostor pro pořádání kurzů češtiny pro cizince.

Ve městě Bílina v současné chvíli nabízí možnost rozvíjení finanční soběstačnosti uvolněný prostor bývalého kina. Prostor chce město dál využívat, a tak bude pravděpodobně rekonstruován. V případě zájmu ze strany města by se dal prostor využít k otevření nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Toto centrum by si mohlo na vlastní aktivity „vydělávat“ večerními komerčními akcemi. Samostatně vydělané peníze by bylo možné investovat do aktuálně potřebných položek, což nyní při projektovém financování není možné.

Příklad využití prostor poskytnutých městem představuje provoz starého nepoužívaného kina ve městě Chomutov. Když dostalo občanské sdružení Kuprospěchu k dispozici budovu kina, byla to ruina, kde se sdružovali drogově závislí. Sdružení prostor vyčistilo, zavedlo vodu a elektřinu. Fungování prostoru bývalého kina bylo financováno z poplatků za komerční kulturní a společenské akce a ze symbolických poplatků. Pro výnosy z provozu bylo nezbytné také zapojení mladých lidí, kteří se na dobrovolné bázi aktivně zapojovali do organizování kulturních akcí.

6.3 DOPORUČENÍ PRO STÁT

Hledání způsobů zajištění finanční udržitelnosti služeb je pro efektivní práci s mládeží klíčové vzhledem k tomu, že dopady sociálních služeb, směřujících k mládeži a mladým dospělým, a jejich budoucnosti, jejich uplatnění na trhu práce, jejich nezávislosti na sociálních dávkách se projeví až v řádu let. Proto je nezbytné služby pro mládež a mladé dospělé plánovat s dlouhodobým výhledem. Současný způsob financování poskytovatelů služeb pro mládež a mladé dospělé však dlouhodobý horizont nezohledňuje. Víceleté financování by vyřešilo problém, kdy poskytovatelé sociálních služeb do posledního okamžiku nevědí, kolik financí dostanou na poskytované služby a jak zajistí personální kapacity. Současná míra nejistoty velmi ztěžuje dlouhodobé plánování služeb.

ZMĚNA STRUKTURY FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Financování poskytovatelů služeb sociálního, prevenčního a komunitního charakteru by mělo probíhat prostřednictvím kontraktování.

ZAVEDENÍ MECHANISMŮ EVALUACE PROGRAMŮ, SKUTEČNÉ (NEJEN FORMÁLNÍ) OBSAHOVÉ KONTROLY PROVÁDĚNÝCH SLUŽEB

Pro zajištění kvality a efektivity služeb je klíčové zavést standardizovaná evaluační kritéria kontroly realizace investic nejen formální, ale zejména obsahové.

LITERATURA

1. Terzian, M. A., Andrews, K. M. & Moore, K. A. (2011, September). *Preventing multiple risky behaviors among adolescents: Seven strategies*. Research-to-Results Brief.
2. Krug, B. G. (ed.) (2002). *World report on violence and health*. Geneva, World Health Organization (WHO).
3. Bersamin, M., Todd, M., Fisher, D. A., Hill, D. L., Grube, J. W. & Walker, S. (2008). Parenting practices and adolescent sexual behavior: A longitudinal study. *Journal of Marriage and Family*, 70 (1), 97-112.
4. Elder, G. H., Eccles, J., Ardelt, M. & Lord, S. (1995). Inner-city parents under economic pressure: Perspectives on the strategies of parenting. *Journal of Marriage and Family*, 57, (3) p. 771-784.
5. Mbwana, K., Terzian, M. & Moore, K. A. (2009). *What works for parent involvement programs for children: Lessons from experimental evaluations of social interventions*. Washington DC: Child Trends.
6. Terzian, M. & Mbwana, K., (2009). *What works for parent involvement programs for adolescents: Lessons from experimental evaluations of social interventions*. Washington DC: Child Trends.
7. Aseltine, R. & DeMartion, R. (2004). An outcome evaluation of the SOS suicide prevention program. *American Journal of Public Health*, 94(3), 446-451.
8. Latimer, J. (2001). A meta-analytic examination of youth and delinquency, family treatment, and recidivism. *Canadian Journal of Criminology*, 43(2), 237-253.
9. Terzian, M., Hamilton, K., Ling, T. & Moore, K. A. (2009). *What works for acting-out or externalizing behavior: Lessons for experimental evaluations of social interventions*. Washington, DC: Child Trends.
10. Guerra N. G., Williams K. R. (1996). *A program planning guide for youth violence prevention: a risk-focused approach*. Boulder, CO, University of Colorado, Center for the Study and Prevention of Violence.
11. *Youth violence: a report of the Surgeon General*. Washington, DC, United States Department of Health and Human Services, 2001.
12. GAC. (2006). *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti*. Praha: GAC.
13. Thornton TN et al. (200). *Best practices of youth violence prevention: a sourcebook for community action*. Atlanta, GA, Centers for Disease Control and Prevention.
14. Tremblay RE et al. (1992). *Parent and child training to prevent early onset of delinquency: the Montreal longitudinal experimental study*. In: McCord J, Tremblay RE, eds. *Preventing antisocial behavior: interventions from birth through adolescence*. New York, NY, Guilford, p. 117–138.
15. Triple-P-Positive Parenting Program. Triple P News, 2001, 4:1.
16. Mihalic, S. F., Grotmeter, J. K. (1997). *Big Brothers/Big Sisters of America*. Boulder, CO, University of Colorado, Center for the Study and Prevention of Violence. (Blueprints for Violence Prevention Series, Book 2).
17. Ochrana, F., Pavel J., Vitek L. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování podnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 261 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

18. Allen, J. P., Philliber, S., Herrling, S. & Kuperminc, G. P. (1997). Preventing Teen Pregnancy and Academic Failure: Experimental Evaluation of a Developmentally Based Approach. *Child Development*, 64(4), 729–742.
19. Tierney, J. P., Grossman, J. B. & Resch, N. L. (1995). *Making a difference: An impact study of Big Brothers/Big Sisters*. Philadelphia: Public/Private Ventures.
20. Česká školní inspekce. (2010). *Souhrnné poznatky z tematické kontrolní činnosti v bývalých zvláštních školách. Tematická zpráva*. Praha: Česká školní inspekce.
21. Rozsudek ESLP ve věci D. H. a ostatní vs. ČR. Dostupné z: <<http://spolecnedoskoly.cz/wp-content/uploads/rozsudek-eslp-dhvsr1.pdf>>., [cit. 30-04-2010].
22. LoSciuto, L., Rajala, A. K., Townsend, T. N. & Taylor, A. S. (1996). An outcome evaluation of Across Ages: An intergenerational mentoring approach to drug prevention. *Journal of Adolescent Research*, 11(1), 116–129.
23. Bandy, T. & Moore, K. A. (2010). *Assessing mentoring relationships: A guide for out of school time program practitioners*. Washington, DC: Child Trends.
24. Jekielek, S. M., Moore, K. A., Hair, E. D. & Scarupa, H. (2002). *Mentoring: A promising strategy for youth development*. Washington, DC: Child Trends.
25. Křístek, A. a kol. (2010): *Analýza legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožené děti*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
26. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2011*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti.
27. Erzgebirgskreis Jugendhilfeplanung. Qualitätskriterien für Offene Jugendarbeit nach §11 SGB VIII. Beschluss Nr. JHA 057/2012 vom 4. Juli 2012.
28. *Brána DTS*. Dostupné z: <http://www.dts.cz>.
29. Groeger-Roth F., Hasenpusch B. *Grüne liste prävention*. Auswahl und Bewertungskriterien für die CTC Programm – Datenbank. Landespräventionsrat Niedersachsen 2011.
30. Samuelson P. A., Nordhaus W. D. (1995). *Ekonomie*. 2. vyd. Praha: Svoboda.
31. Jeráčková, A. a kol. *Nízké vzdělání Romů: Jak řešit nízké vzdělání Romů*. 2010. Semestrální práce na předmět Metody analýzy a tvorby politik. Veřejná a sociální politika. Vedoucí práce Arnošt Veselý.; další relevantní zdroje 52.-58.
32. Schweinhart, L, Barnes, Helen V a Weikart, David P. *Significant benefits: the High-Scope Perry preschool study through age 27*. Ypsilanti, MI: High/Scope Press, c1993, xx, 254 p.
33. Hyánek, V., Škarabelová S., Řežuchová M. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů metody, problémy, řešení*. Nadace Via 2005.
34. *Fundraisingový plán*. Dostupné z: <http://www.Neziskovky.cz>.
35. Kreidl, J. (2009). *Samofinancování neziskových organizací*. Praha. Dostupné z: <http://www.donorsforum.cz.123.45/9128>. Bakalářská práce. Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova. Vedoucí práce Jiří Kameníček.

36. *Bezpečnostní analýza Ústeckého kraje*. Doprovodný dokument Strategie prevence kriminality na území ústeckého kraje na období 2012 – 2016
37. Tesařová, J. (1997). *Rozhodování o ústavní a ochranné výchově mladistvých*. Diplomová práce. Katedra sociální práce FF UK, Praha.
38. Maroušek, O., Matoušková, A. (2011). *MLádež a delikvence*. Praha, Portál.
39. *Vzdělávání a sociální spravedlnost v zemích OECD*. (1998). UN – Gnosis, Praha.
40. Nešposr, K. (1996). *Léčba a prevence závislostí. Příručka pro praxi*. Praha: Psychiatrické centrum.
41. Průša, L. *Sociální služby – srovnání ČR a EU*. Vzdělávání pracovníků sociální sféry. JPD 3-CZ.04.3.07/2.1.00.1/0003
42. Salamon, L. M. a kol. (1999). *Nástup neziskového sektoru*. Mezinárodní srovnání. AGNES. Praha.
43. Ochrana, F. (2001). *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Management Press, Praha.
44. Světová banka (2008). *Czech Republic: Improving Employment chances of the Roma*. Document of the World Bank. Washington: The World Bank.
45. Bronfenbrenner, U. (1979) *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.
46. Fraser, M. (ed.) (1997). *Risk and Resilience in Childhood: An Ecological Perspective*. Washington DC: NASW.
47. Werner, E. E., Smith, R. S. (1982). *Vulnerable but Invincible. A Longitudinal Study of Resilient children and Youth*. New York: McGraw Hill.
48. Corcoran, J., Nichols-Casebolt, A. (2004). Risk and Resilience Ecological Framework for Assessment and Goal Formulation. *Child and Adolescent Social Work Journal*, Vol. 21, No. 3, pp. 211-234. Human Sciences Press.
49. Holzner, H. J.; Neumark, D. (2000). What Does Affirmative Action Do? *Industrial and Labour Relations Review*, 53 (2), pp. 240-272.
50. Šišláková, M. (2006). *Využití resilience v sociální práci s rizikovou mládeží*. In Truhlářová, Z., Smutek, M. (eds.). *Riziková mládež v současné společnosti*.
51. Člověk v tísní (2009). *Analýza individuálního přístupu pedagogů k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami*. Závěrečná zpráva. Praha: Člověk v tísní.
52. GAC. (2009). *Vzdělanostní dráhy a vzdělanostní šance romských žákyň a žáků základních škol v okolí vyloučených romských lokalit*. Závěrečná zpráva projektu MŠMT ČR. Praha: GAC.
53. Habart, T. a Varianty (kol.) (2010). *Krok za krokem k inkluzi*. Člověk v tísní, o.p.s., Praha.
54. Rodriguez, V. (2009). Diskriminace Romů stojí Česko ročně miliardy korun, *Aktuálně.cz*, 18. 10. 2009. Dostupné z: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=649333>>. Ověřeno ke 2. 5. 2010.
55. Romani children and the right to education in Central and Eastern Europe. Dostupné z: <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=1012>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA ČÍSLO 1

SOCIÁLNÍ ZÁKONÍK (SGB) KNIHA OSM (VIII) - DĚTI A MLÁDEŽ, KAPITOLA 2 SLUŽBY PRO MLÁDEŽ, ODDÍL
PRVNÍ PRÁCE S MLÁDEŽÍ, VZDĚLÁVÁNÍ

§ 11 Práce s mládeží

(1) Mladí lidé mají k dispozici služby pro podporu rozvoje práce a práce s mládeží. Tyto služby by měly vycházet ze zájmu mladých lidí a ovlivňovat je, pomáhat jejich informování a umožnit jejich sebezurčení. Tyto služby by měly mladým lidem napomoci se zapojením do komunity a společnosti.

(2) Práce s mládeží je nabízena některými organizacemi, iniciativou mládeže, jiných organizací zabývajících se prací s mládeží a institucí veřejného blaha mládeže. Toto zahrnuje členy práce s mládeží a komunitních služeb.

(3) Mezi priority práce s mládeží:

- mimoškolní vzdělání mládeže s obecnou, politickou, sociální, zdravotní, kulturní a přírodní historií a technickým vzděláváním
- práce s mládeží pomocí sportu, her a pocitu sounáležitosti
- svět práce, školy a rodiny založené na práci s mládeží
- Mezinárodní práce s mladými lidmi (International Youth Work)
- rekreace dětí a mládeže
- poradenství pro mladistvé

5. Děti a mládež rekreace,

6. Poradenství pro mladistvé.

(4) Nabídky práce s mládeží se týkají osob do 27 let včetně zahrnující přiměřenou míru.

§ 12 Organizace pro rozvoj mládeže

(1) Samostatná činnost mládežnických sdružení a skupin mládeže při zachování skutečností v souladu s § 74 je hájena dle zákona.

(2) V mládežnických sdruženích a skupinách mládeže je práce pro mládež zorganizovaná a účastníci mají společnou odpovědnost. Jejich činnost má být trvalá a orientovaná obecně na své členy, může být orientovaná i na mladé lidi, kteří nejsou oficiálními členy.

§ 13 Práce s mládeží

(1) Mladí lidé, kteří jsou při překonávání sociálního znevýhodnění nebo individuální újmy odkázáni na podporu v rámci programu Mladí pomoc, sociálně-pedagogická pomoc mají nabízeny služby, které napomáhají k začlenění do společnosti a pracovního poměru.

(2) Pokud jde o vzdělávání těchto mladých lidí, nemají-li v dané organizaci možnosti a programy pro vzdělání těchto lidí a v jiný nositel služeb jimi disponuje, nabídne je mladým lidem ve vhodné sociálně-pedagogické formě.

(3) Mladí lidé mohou chodit do školy nebo na odbornou přípravu a bude jim nabídnuto ubytování v zařízeních sociálně vzdělávajících.

(4) Tyto nabídky náleží k aktivitám vedení školy, Spolkové pracovní agentury.

§ 14 ochrana vzdělávání dětí a mládeže

(1) Mladí lidé a rodiče mají nabídnuté programy ochrany vzdělávání nezletilých dětí.

(2) Opatření jsou:

- mladí lidé jsou vedeni k tomu, aby se chránili před škodlivými vlivy a byli schopni úsudku a osobní odpovědnosti a odpovědnosti vůči svým bližním,*
- rodiče a opatrovníci umožní lépe chránit děti před škodlivými vlivy*

§ 15 Zemská právní výhrada

Další podrobnosti o obsahu a rozsahu úkolů stanovených v tomto oddíle řeší zemské právo.

ODDÍL DRUHÝ Podpora vzdělávání v rodině

§ 16 Obecná podpora vzdělávání v rodině

(1) Matky, otcové, opatrovníci i mladí lidé mají podporovat výhody obecného vzdělávání poskytovaného v rodině. Nabídky podpory by měly pomoci matkám, otcům a opatrovníkům plnit své rodičovské povinnosti efektivněji. Měly by také určit způsoby, jak lze konflikty v rodině vyřešit bez násilí.

(2) Služby na podporu vzdělávání v rodině jsou zejména:

- Nabídky rodinné výchovy, která reaguje na potřeby a zájmy, stejně jako zkušenosti rodin v různých situacích umožňující rodinu k účasti ve vzdělávacích institucích a formách, které připraví mladé lidi pro manželství, partnerství a život s dětmi.*
- Nabízí poradenství v obecných otázkách vzdělávání a rozvoje mladých lidí.*
- Nabídne rodinný volný čas a rodinnou reakci, zejména ve stresových situacích rodin, pokud je to nutné zahrnout do vzdělávací zkušenosti pro děti.*

(3) Další podrobnosti o obsahu a rozsahu úkolů upravuje státní právo.

PŘÍLOHA ČÍSLO 2: SEZNAM USKUTEČNĚNÝCH ROZHOVORŮ

Lokalita	Jméno respondenta	Funkce, pozice
Město Ústí nad Labem	Dr. Jan Eichler	Zastupitel statutárního města Ústí nad Labem
Město Ústí nad Labem	Mgr. Miroslav Král	Zastupitel statutárního města Ústí nad Labem
Město Ústí nad Labem	MUDr. Karola Haasová	Zastupitelka statutárního města Ústí nad Labem
Město Ústí nad Labem		Organizace Oblastní Charita
Město Ústí nad Labem	Mgr. Kamila Zinčková	Organizace Člověk v tísni
Město Ústí nad Labem	Bc. Blanka Bejčková	Vedoucí oddělení sociální prevence
Město Bílina	Mgr. Zdeněk Svoboda	Radní obce Bílina
Město Bílina	Bc. Tůrb Štěpán	Kurátor pro děti a mládež
Město Bílina	Bc. Zábojníková Iva	Vedoucí odboru sociálně právní ochrany dětí
Město Bílina	Oldřich Bubeníček	Radní obce Bílina, hejtman Ústeckého kraje
Město Jáchymov	Veronika Hanousková	Agentura pro sociální začleňování
Město Jáchymov	Alexandra Farkalínová	Organizace Člověk v tísni
Město Jáchymov	Miroslava Světlíková	Vedoucí sociálního odboru Ostrov
Město Jáchymov	Ing. Jana Punčochářová	Tajemnice sociálního odboru Ostrov
Město Jáchymov	Ingeborg Štiková	Místostarostka města Jáchymov
Město Jáchymov	Bronislav Grulich	Starosta města Jáchymov
Město Chomutov	Bc. Kamila Faiglová	Vedoucí odboru sociálních věcí Chomutov
Město Chomutov	Mgr. Jan Mareš	Primátor města Chomutov
Město Chomutov	MVDr. Přemysl Rabas	Zastupitel města Chomutov
Město Chomutov		Kurátorka pro mládež
Město Chomutov	Miroslav Koranda	Organizace Člověk v tísni
Město Chomutov	Tereza Zemanová	Organizace Člověk v tísni
Město Chomutov	Martin Slavík	Organizace Člověk v tísni
Město Jirkov	Ing. Štejnár Radek	starosta města Jirkov
Město Jirkov	Dufková Jiřina	zastupitelka města Jirkov
Město Jirkov	Nítková Lenka	zastupitelka města Jirkov
Karlovarský kraj	Ing. Bc. Šárka Benešová	Manažer prevence kriminality kraje
Karlovarský kraj	Miloslav Čermák	Náměstek pro oblast sociálních věcí
Karlovarský kraj	Michalová	probační a mediační služba
Karlovarský kraj	Ing. Eva Cíchová	Oddělení vzdělávání a evropských programů
Karlovarský kraj	Ing. Jana Pilařová	Odbor sociálních věcí
Ústecký kraj	Ing. Karel Giampoli	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
Ústecký kraj	Ing. Petr Jakubec	radní kraje pro školství
Chemnitz	Jugendclub	AJZ Chemnitz
Annaberg-Buchholz	Soziokulturelles Zentrum	Alte Brauerei e. V.

PŘÍLOHA ČÍSLO 3: STRUKTURA ROZHOVORŮ SE ZASTUPITELI

- 1) Jak hodnotíte situaci rizikové mládeže (15–26let)?
- 2) Jak hodnotíte míru kriminality mládeže ve věku 15–26 let?
- 3) Jaké programy (sociální služby /prevence/volnočasové aktivity/projekty ke zvýšení zaměstnatelnosti či kompetencí, atd.) jsou pro tuto cílovou skupinu k dispozici?
- 4) Jaká jsou konkrétní opatření na prevenci riz.chování mládeže, kdo je poskytuje, jak jsou financované?
- 5) Co si myslíte o současné podobě prevenčních programů rizikového chování mládeže a mladých dospělých ve vašem městě?
- 6) Jak hodnotíte způsob a míru financování místních organizací občanského sektoru (které poskytují služby mládeži a mladým dospělým ve věku 15–26 let)?
- 7) Jak hodnotíte vzdělanost a zaměstnanost (zaměstnatelnost) mladých lidí ve vašem městě? (Navázanost preventivních programů na uplatnění na trhu práce...)
- 8) Jaké byly výdaje z rozpočtu města na prevenční programy v letech 2008-2012?
- 9) Jaké byly mimorozpočtové výdaje města na prevenční programy? (např. Sponzorské dary směřované od komerčních subjektů, programy pro místní rozvoj, formy podpory terénní sociální služby z Úřadu vlády, atd...)?
- 10) Měříte efektivitu vynaložených nákladů z městského rozpočtu? (např. Náklady na prevenci rizikových jevů/náklady na hašení následků...)
- 11) Jaký máte zájem na prevenci?
- 12) Snažíte se vyhledávat možnosti projektů, spolufinancovat projekty prevence a podpory mladých lidí, jejich zaměstnatelnosti?
- 13) S jakými dalšími aktéry/partnery vidíte možnosti spolupracovat?
- 14) Jak hodnotí spolupráci s místními organizacemi občanského sektoru (které poskytují služby mládeži a mladým dospělým ve věku 15–26 let)?